

AFET YÖNETİMİ I

**ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ
UZAKTAN EĞİTİM
ÖNLİSANS PROGRAMI**

AYSEL ERSOY YILMAZ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

**ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ
UZAKTAN EĞİTİM
ÖNLİSANS PROGRAMI**

AFET YÖNETİMİ I

AYSEL ERSOY YILMAZ

Yazar Notu

Elinizdeki bu eser, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde okutulmak için hazırlanmış **bir ders notu niteliğindedir.**

ÖNSÖZ

Afet Yönetimi-I dersinin temel kavramları ve işleyişine ilişkin temel süreçlere yer vermek amacıyla hazırlanan bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Acil Durum ve Afet Yönetimi programı için hazırlanmıştır.

Çalışma özellikle 2009 yılından bu yana afet ve acil durum ile ilgili kanunların, yönetmeliklerin değişmesi, kurum ve kurullar ile ilgili yapılan değişiklikler göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Kitapta özellikle çıkarılan yasa ve yönetmeliklere atıfta bulunulmuş Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına hazırlanan kalkınma planlarında afet yönetiminin yeri keza bir bölüm içerisinde değerlendirilmiştir.

Bu çalışmayı yapma konusundaki teşvik ve destekleri için aileme ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın öğrencilerimiz başta olmak üzere, ilgililere yararlı olmasını dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
İÇİNDEKİLER.....	4
KISALTMALAR.....	11
YAZAR NOTU.....	15
1. Afet Yönetimine Giriş.....	21
1.1. Afet.....	25
1.2. Tehlike.....	27
1.3. Risk.....	29
1.4. Kriz.....	30
1.5. Kriz Yönetimi	31
1.6. Afet Yönetimi.....	33
2. Afet Türleri	44
2.1. Doğal Afetler	45
2.1.1. Deprem.....	46
2.1.2. Sel.....	48
2.1.3. Çığ.....	50
2.1.4. Fırtına.....	52
2.1.5. Tsunami.....	53
2.1.6. Heyelan.....	53
2.1.7. Hortum.....	54
2.1.8. Sis.....	55
2.1.9. Volkan.....	55
2.1.10. Yangın.....	55
2.2. İnsan Kaynaklı (Teknolojik) Afetler	56
3. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞEN BAZI ÖNEMLİ AFETLER.....	66
3.1 Dünyada Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi	66
3.2. Türkiye’de Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi.....	71
3.3. Dünyada ve Türkiye’de Meydana Gelen Afetler.....	73
3.3.1. 22 Mayıs 1960 Şili Depremi (9,5).....	73
3.3.2. 28 Mart 1964 Alaska Depremi(9,2).....	74
3.3.3. 26 Aralık 2004 Endonezya Depremi (9,1).....	75
3.3.4. Mart 1957 Alaska Depremi (9,1).....	76
3.3.5. Bhopal Felaketi.....	76
3.3.6. 28 Temmuz 1976 Çin Depremi (8,2).....	77
3.3.7. 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi (7,4).....	78
3.3.8. 16 Ağustos 2010 Pakistan Seli.....	79
3.3.9. 7 - 10 Eylül 2009 İstanbul Selleri.....	79
3.3.10. 21 Temmuz 1988 Çatak (Trabzon) Heyelanı.....	81

3.3.11. 13 Temmuz 1995 Senirkent Heyelanı.....	81
3.3.12. 26 Nisan 1986 Çernobil Reaktör Kazası (Ukrayna).....	81
3.3.13. 11 Eylül 2001 İkiz Kuleler Saldırısı (ABD).....	82
3.3.14. 11 Mart 2011'de,Japonya nın Tohoko Depremi ve Tsunamisi.....	83
3.3.15. Fukuşima I Nükleer Santrali kazaları.....	84
3.3.16. 25 Nisan 2015, Nepal (Katmandu) ya da Himalaya Depremi (M7.8).....	86
3.3.17. 16 Eylül 2015, Şili'de depremi (M8.3).....	87
3.3.18. 26 Ekim 2015, Afganistan kuzeydoğusunda deprem (M7.5).....	88
3.3.19. 17.04.2016 Ekvador M7,8.....	88
4. AFET YÖNETİMİ SAFHALARI.....	95
4.1. Bütünleşik Afet Yönetimi.....	99
4.2. Afet Öncesi Yönetimi	101
4.2.1. Zarar Azaltımı	103
4.2.2. Önceden Hazırlıklı Olma	104
4.2.2.1. Erken Uyarı Sistemi.....	106
4.3. Afet Anı Yönetimi	107
4.3.1. Kurtarma ve İlk Yardım	108
4.4. Afet Sonrası Yönetimi	108
4.4.1. İyileştirme.....	112
4.4.2. Yeniden İnşa.....	115
5. Afet Yönetim Sistemleri.....	122
5.1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi	122
5.1.1.Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi.....	124
5.1.2.Hazırlıklı Olma Safhası.....	125
5.1.3.Müdahale Safhası.....	126
5.1.4.İyileştirme Safhası.....	127
5.2. Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi.....	128
6. Dünyada Afet Yönetimi.....	138
6.1. Amerika Birleşik Devletleri	141
6.2. Japonya	142
6.3. İtalya.....	146
6.4. Macaristan	147
6.5. Fransa.....	147

6.6. Almanya.....	148
6.7. İspanya.....	149
6.8. Finlandiya.....	150
6.9. Arjantin.....	151
6.10. Brezilya.....	152
6.11. Şili.....	153
6.12. Meksika.....	153
6.13. Karayip Devletleri.....	155
6.14. Yeni Zelanda	155
6.15. Fiji	156
6.16. Rusya Federasyonu.....	156
6.17 Avrupa Birliği Ülkelerinde Afet ve Acil Durum Yönetimi.....	158
6.18.Latin Amerika ve Karayipler’ de Afet Yönetimi.....	158
7. Afet İle İlgilenen Uluslararası Kuruluşlar	166
7.1. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	166
7.2. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)	168
7.3. Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG)	169
7.4. BM Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi (UNDAC)	170
7.5. Yerinde Operasyonlar Koordinasyon Merkezi (OSOCC)	171
7.6. NATO.....	171
7.7. Uluslararası Kızıllıhaç ve Kızılay Federasyonu	172
7.8. Uluslararası Sivil Savunma Örgütü (ICDO)	173
8. Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihçesi.....	184
8.1. 1944 Öncesi Dönem.....	184
8.2. 1944-1958 Arası Dönem.....	186
8.3. 1959- 2009 Arası Dönem.....	187
8.4. 2010 ve Sonrası Dönem.....	190
9. Türkiye’de Afet Yönetimi Mevzuatı-I.....	199
9.1. Anayasa	199
9.2. Kanunlar	202
10. Türkiye’de Afet Yönetimi Mevzuatı-II.....	229
10.1. Tüzükler ve Yönetmelikler	229
11. Türkiye’de Kalkınma Planlarında Afet Yönetimi.....	244
11.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)	245

11.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)	245
11.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)	245
11.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)	246
11.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)	247
11.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)	248
11.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	249
11.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)	252
11.9. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	254
11.10. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	255
12. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA ÖRGÜTLENME-I.....	265
12.1. Merkez Teşkilatlanması	267
12.1.1. Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu.....	267
12.1.2. Başkan.....	268
12.1.3. Başkan Yardımcıları.....	268
12.1.4. Planlama ve Risk Azaltma Dairesi.....	269
12.1.5. Müdahale Dairesi Başkanlığı.....	270
12.1.6. İyileştirme Dairesi Başkanlığı.....	270
12.1.7. Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı.....	271
12.1.8. Deprem Dairesi Başkanlığı.....	271
12.1.9. Personel ve Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.....	274
12.1.10. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.....	275
12.1.11. Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı.....	275
12.1.12. Hukuk Müşavirliği.....	276
13. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA ÖRGÜTLENME-II.....	283
13.1. Taşra Teşkilatlanması	283
13.1.1. İl afet ve acil durum müdürlükleri.....	283
13.1.2. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri.....	284
13.2. Afet Konusunda Yetkili Kurum/Kuruluşların Görevleri	287
13.2.1. İçişleri Bakanlığı.....	287
13.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu.....	287
13.2.3. Doğal Afet Sigortaları Kurumu.....	288
13.2.4. Türk Kızılayı	289
13.3. İlgili Kuruluşlar	292
13.3.1. Türk Silahlı Kuvvetleri.....	292

13.3.2. Yerel Yönetimler	293
13.3.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi.....	294
13.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları.....	295
14. TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ SÜRECİ.....	303
14.1. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)	303
14.2. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Çalışmaları...	310
14.3. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığının Çalışmaları.....	312
14.4. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığının Çalışmaları.....	322
KAYNAKÇA.....	326

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AFAD : Afet ve Acil durum Yönetim Başkanlığı

AİGM Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü

AKOM: Afet Koordinasyon Merkezi

AKUT: Arama ve Kurtarma Derneği

BM: Birleşmiş Milletler

BOTAŞ: Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi

DAK: Doğal Afetler Arama/ Kurtarma

DASK: Doğal Afet Sigortaları Kurumu

DE- SE- YA: Deprem- Seyelan- Yangın

DLH: Demiryolları, Limanlar, Hava Meydanları

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DSİ: Devlet Su İşleri

EDAŞ: Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi

FCO: Federal Coordination Officer

FEMA: Federal Emergency Management Agency

ICM: Institute For Crisis Management

ICS: Information and Communication System

IEMS ABD Bütünleşik Acil Durum Yönetimi Sistemi

İBB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İETT: İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri

İGDAŞ: İstanbul Gaz Dağıtım Anonim Şirketi

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

IÜ: İstanbul Üniversitesi
KHK: Kanun Hükmünde Kararname
KİT: Kamu İktisadi Teşekkülü
KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MEER: Marmara Earthquake Emergency Reconstruction Project
MGK: Milli Güvenlik Kurulu
MTA: Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü
NATO: North Atlantic Treaty Organization
NEHRP ABD Ulusal Deprem Tehlikesini Azaltma Programı
NSF ABD Ulusal Bilim Vakfı
NIMS: National Information Management System
NLA: National Land Agency
OGM: Orman Genel Müdürlüğü
OHAL: Olağanüstü Hal
ODTÜ : Ortadoğu Teknik Üniversitesi
PTT: Türkiye Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SHÇEK: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu
SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCDD: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TCK: Türkiye Cumhuriyeti Karayolları Genel Müdürlüğü
TEAŞ: Türkiye Elektrik Üretim ve İletim Anonim Şirketi
TEDAŞ: Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TEK: Türkiye Elektrik Kurumu

THY: Türk Hava Yolları

TKİ: Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

TTK: Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu

YTÜ: Yıldız Teknik Üniversitesi

U.S.: United States

UNICEF: United Nations Children's Fund

USGS: United States Geological Survey

SIFEM Arjantin Ulusal Acil Durum Sistemi

CONAREC Arjantin Doğal Afetlerden Etkilenen Bölgelerin İyileştirilmesi için

Ulusal

Danışma Kurulu

SINDEC Brezilya Ulusal Sivil Savunma Sistemi

SEDEC Brezilya Sivil Savunma Ulusal Sekreterliği

ONEMI Şili Ulusal Acil Durum Dairesi

COEN El Salvador Ulusal Acil Durum Komitesi

STK Sivil Toplum Kuruluşları

SINAPROC Meksika Ulusal Sivil Korunma Sistemini

CENAPRED Meksika Afet Önleme için Ulusal Merkez'ini

FONDEN Meksika Doğal Afetler Fonu

AB Avrupa Birliği

EMERCOM Rusya Sivil Savunma Acil Durum ve Doğal Afetler Bakanlığı

FUNCAP Brezilya acil durum çalışmaları için rezerv fonu

CEPAL Meksika Maliye Bakanlığı ve Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik

Komisyonu

RHP Meksika Toplu Konut Yeniden İnşası

FONHAPO Meksika Düşük Gelirli Mesken Fonu

BANOBRAS Meksika Ulusal İmar ve Bayındırlık Bankası

DDF Meksika Federal District Burosu

Meksika Düşük Gelir Konut Edindirme Kredi Fonu

JMA Japon Meteoroloji Ajansı

NTT Japon telefon ve telgraf ajansı

YAZAR NOTU

Kitap, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, 2017-2018 akademik eğitim dönemi müfredatının 1 nci yarıyılında yer alan “Afet Yönetimi” dersi için hazırlanmıştır.

Kitabının bazı bölümleri ile alt başlıkları, müfredatta yer alan diğer ders içerikleri ile keşilebilecektir. Konu içinde bütünlüğü ve kesintisiz aktarımı sağlamak adına benzer başlıklara yer verilmiş, tekrarlama göze alınmıştır.

Kesişme ve tekrarların neden olabileceği çelişkiler, bu dersin ve ana başlığının bütünlüğü gözetilerek değerlendirilmeli, olabilecek tartışmalar programın ve müfredatın bütünlüğüne taşınmamalıdır.

Afet yönetimi ile acil durum yönetiminin keşildiği ve kitapta da sıralanacak olan birçok çalışma alanı vardır. Benzer yönetim biçimleri olmakla birlikte farklı ekolün, disiplinin yönetim anlayışı ile ilgili tespitler keşilmekte ama tamamıyla örtüşmemekte, tartışmalar ortaya çıkartmaktadır. Bilimsel çalışmaların ise böylesi tartışmalar üzerinde yükseldiği hatırlanmalıdır.

“Afet Yönetimi” dersi ve kitabı, bilimsel çalışmaları veri almakla birlikte, aşırı anlam yüklenecek bilimsel çalışmalar zincirinin halkasında yer almamaktadır. Kitabın içerebileceği çelişkiler, keşilmeler ve tekrarlar özensizlik olarak algılanmamalı; programın diğer derslerinin ait olduğu bilimsel alanlar ile kıyaslanmasının aracı olarak görülmemelidir.

AFET YÖNETİMİNE GİRİŞ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

1. Afet Yönetimine Giriş
- 1.1. Afet
- 1.2. Tehlike
- 1.3. Risk
- 1.4. Kriz
- 1.5. Kriz Yönetimi
- 1.6. Afet Yönetimi

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Afet nedir?
2. Risk nedir?
3. Afetlerin verilen hizmetler üzerine etkileri nelerdir?
4. Tehlike nedir?
5. Kriz nedir?
6. Kriz yönetimi nedir?
7. Krizlerin önüne geçebilmek için ne tür tedbirlerin alınması uygundur?
8. Afet yönetimi nedir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Afetin tanımlanması	Afet kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir.
Tehlikenin tanımlanması	Tehlike kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Riskinin tanımlanması	Risk kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Krizin tanımlanması	Kriz kavramı içine giren bileşenlerinin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet yönetimi	Afet yönetimi nedir bileşenlerinin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Afet
- Risk
- Tehlike
- Kriz
- Kriz yönetimi
- Afet ve yönetimi

1. Afet Yönetimine Giriş

Afet kavramı Türk Dil Kurumu tarafından çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak bir oluşumun afet olarak nitelendirilebilmesi için “belirli bir parasal değer üstünde yıkım veya tahribat” ve “belirli sayının üstünde ölüm ve yaralanma” olması gerekliliği kabul görmüş nitelendirilmelerdir. Burada temel olarak karşımıza şu soru gelmektedir. Belirli parasal değer ile kast edilen nedir? Ne kadardır? Ve belirli sayının üstünde ölüm ve yaralanma nedir? , kaçtır? Burada Afet kavramı ve afetle iç içe geçmiş kavram ve terimlerin öncelikle birbirinden ayrılması için kavramsal bir çerçeve ortaya koymak gerekir. Bu kavramlar afet kavramından bir üst kavramı veya alt kavramları ifade etmektedir. Çoğu kez bu kavramların birbiri yerine kullanıldığı da görülmektedir.

Örneğin 07.06.2016 tarihli gazetelere düşen Bursa'daki deprem haberi şu şekilde halka duyurulmuştur. “Bursa'da sabah saat 07.09 sıralarında merkez üssü Gürsu olan bir deprem meydana geldi. 13.3 kilometre derinlikte meydana gelen deprem tüm Bursa'da hissedildi. İstanbul'dan da hissedilen depremin büyüklüğünü AFAD 4.3 olarak duyurdu. İlk olarak depremin büyüklüğünü 4.4 olarak açıklayan Kandilli Rasathanesi ise, verileri daha sonra güncelledi ve büyüklüğü 4.6 yaptı.” (<http://www.hurriyet.com.tr/bursada-deprem-deprem-istanbullulari-da-korkuttu-40114214> 07 Haziran 2016 - 07:12Son Güncelleme : 08 Haziran 2016 - 11:41) Bu şekilde verilen bir doğa olayı olan deprem çok geçmeden öğle saatlerinde internet web haber sitelerinde yerini başka haberlere bırakmıştır. Oysa ki Türkiye Kocaeli 'nde 17.08.1999 tarihinde gerçekleşen deprem bir doğal afet olarak tanımlanmaktadır. Üzerinden 17 yıl geçmesine rağmen sosyal, ekonomik ve psikolojik etkilerinin halen etkin bir şekilde gözlemlenmek mümkündür. Çok sayıda bilim dalı tarafından bu afetin boyutları ulusal ve uluslararası çalışmalar ile halen değerlendirilmektedir. Bu iki örnekten yola çıkarak diyebiliriz ki afet 'in doğru ve düzgün tanımlanması çok ama çok önemli ve bir o kadar yerel yönetici ve uygulayıcılar için hayatidir. (Cevdet Ertürkmen, 2006, 139 sayfa)

En genel tanımla insanlar için fiziksel ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan yapısı kökenli olaylara afet denilmektedir. (Oktay Ergünay, 1996)

Afet yönetimi ile ilgili tanımlardan çıkan sonuçlar şunlardır: (Osman Tural, 2002)

- Afet bir olayın kendisi değil sonucudur. Örneğin deprem ne kadar şiddetli olursa olsun can ve mal kaybına yol açmamışsa afet olarak nitelenemez. Okyanuslarda kara parçalarında görülen sarsıntılardan çok daha şiddetli sarsıntılar olmaktadır. Ama afetten bahsedilemez.

- Afet birdenbire meydana gelen bir olaydır. Çevre kirlenmesi, kuraklık, erozyon, orman tahribatı, deniz suyu yükselmesi, ozon tabakasının incilmesi gibi olaylar tedricen meydana geldiği için tehlike olarak görülmeyle beraber afet olarak nitelenmemektedir. Ama hasara yol açmak kaydıyla deprem, volkan patlaması, çığ, kaya düşmesi, fırtına, tayfun, heyelan, su baskını gibi olayların afet olarak nitelendiği bilinmektedir.

- Afet zamanında bazı konular ön plana çıkmaktadır. Normal zamanlarda pek üzerinde durulmayan adeta kendiliğinden yürüyormuş izlenimi verilen bazı hizmetler ve kendiliğinden temin oluyormuş gibi görülen maddeler afet sırasında gündemin ilk sırasını alırlar.

Afet anında ilk ve önemli sorunları sayacak olursak ekmek, su temini, barınma, haberleşme, ilaç ve yatak temini, ölümlerin defni, enkaz kaldırma... gibi şeylerden bahsetmek gerekecektir.

- Afet doğal olabildiği gibi teknolojik ve insan yapısı da olabilmektedir.

Deprem, volkan patlaması, heyelan, kaya ve çığ düşmesi, fırtına, kasırga, su baskını gibi afetler doğaldır.

Nükleer veya kimyasal kazalar teknolojik afetlere örnektir.

Orman yangınları, salgın hastalıklar ve savaş ise insan yapımı afete örnektir.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi bir olayın afet sonucunu doğurabilmesi için, sadece meydana gelmesi yeterli değildir. "...Aynı zamanda bu olayın insanlar üzerinde büyük ölçüde fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğurması da gerekmektedir". (Oktay Ergünay, 1999, s.10)

Aynı çalışmada afetin büyüklüğüne etki eden ana faktörler ise aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Olayın fiziksel büyüklüğü,
2. Olayın yoğun yerleşme alanlarına olan uzaklığı,
3. Fakirlik ve az gelişmişlik,
4. Hızlı nüfus artışı,
5. Tehlikeli bölgelerdeki hızlı ve denetimsiz şehirleşme ve sanayileşme,
6. Ormanların ve çevrenin tahribi veya yanlış kullanımı,
7. Bilgisizlik ve eğitim eksikliği,

8. Toplumun afet olaylarına karşı önceden alabildiği koruyucu ve önleyici önlemlerin ulaşılabilirdiği düzey,

Afeti tanımlamada kullanılan büyüklükle ilgili tanımlamalar yapıldığında tamamı incelendiğinde yalnız ilk iki maddenin yani olayın fiziksel büyüklüğü ve olayın yoğun yerleşim alanlarına olan uzaklığı durumlarının fiziksel, ölçülebilir, doğal kökenli parametreler olduğu görülmektedir. Diğer 6 parametre ise tamamen insanın yaratmış olduğu insan kökenli eksikliklerdir. O halde afetin oluşumunda, gelişiminde, fiziksel büyüklüğünde ve sonuçlarında büyük oranda belirleyici olan insandır denebilir.

Benzer olarak yukarıda da belirttiğimiz üzere afetin pek çok farklı tanımının olduğu aşikârdır. Eş anlamlıları arasında Büyük Türkçe sözlük de felaket, kıran, yıkım gibi tanımlar da yer almaktadır. Ayrıca halk ağzında bela, tahribat gibi benzer kelimelerde kullanılmaktadır. Ayrıca afet kavram olarak da oldukça karmaşık olup kişiden kişiye ve her bir kişinin bireysel algısına bağlı olarak da değişmektedir. Mevcut fiziksel büyüklüklerin tanımının toplumdaki topluma (yaşanılan toplumun sosyo-ekonomik, sosyo-psikolojik yapısı göz önüne alındığında) ve kamudaki mevcut yönetici olarak isimlendirilen karar alıcıların değerlendirmesine bağlı olarak değiştiği de unutulmamalıdır.

Ülkemizde doğal afetlere ilişkin politikalar ilk olarak 1939 Erzincan Depremi sonrası geliştirilmeye başlanmıştır; 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ile konuyla ilgili yasal boşluk giderilmeye çalışılmıştır. Afetlerle ilgili yasal düzenlemeler 1988 yılında devletin tüm imkânlarının afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşmasını ve afetzede vatandaşlara en etkin ilk müdahalenin yapılmasını sağlamak amacıyla çıkarılan “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik” ile devam etmiştir.

Türkiye’de afet yönetimi ve koordinasyonu alanında dönüm noktası ise 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi’dir. Büyük can kaybına ve geniş çaplı hasara neden olan bu deprem, ülkemizde afet yönetimi konusunun tekrar gözden geçirilme zorunluluğunu acı bir şekilde ortaya koymuştur. Eşgüdüm sağlanması gereken kurumların afetlerle ilgili yetki ve sorumluluklarının yeniden tanımlanması ihtiyacı afet ve acil durumlarda yetki ve koordinasyonun tek bir elde toplanmasını zaruri kılmıştır.

Bu doğrultuda afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı’na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığına bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında

toplantıdır. 15. 07. 2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı görev ve yetkilerini İçişleri Bakanı adına ilgili İçişleri Bakanı Yardımcısına bağlı olarak kullanmaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur.

AFAD oluşumu ile birlikte; ülkemizde yeni bir afet yönetim modeli uygulamaya konulmuş olup, getirilen bu model ile öncelik “Kriz Yönetimi”nden “Risk Yönetimi”ne verilmiştir.

Günümüzde “Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi” olarak adlandırılan bu model, afet ve acil durumların sebep olduğu zararların önlenmesi için tehlike ve risklerin önceden tespitini, afet olmadan önce meydana gelebilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin alınmasını, etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içerisinde yürütülmesini öngörmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afet ve acil durumlara ilişkin tek yetkili kurum olup, bir şemsiye kurum anlayışıyla afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre gerek Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri, Sağlık, Orman ve Su İşleri ve ilgili diğer bakanlıklar ile gerekse sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. İllerde doğrudan valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ve 11 ilde bulunan Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir.

Afet Yönetimi kısaca; “Afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla, bir afet olayının zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaya müdahale ve iyileştirme gibi aşamalarda yapılması gereken faaliyetlerin planlanması için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda kullanılmasını gerektiren çok kapsamlı bir

yönetim seklidir.” Afet yönetimi tanımı kavramsal olarak maalesef afet kavramının karıştırılabilir, değişiklik gösterebilir olması nedeni ile dikkatli yapılmalıdır. Yerel yöneticiler ve idari amirlerin bu konu üzerindeki hassasiyeti, eğitim düzeyi bir afet karşısında gereken sorumluluğun yerine getirilmesinde önemli parametrelerdir. (Oktay Ergünay, Mart 2005)

O halde ilk olarak afet yönetimi kavramına girmeden evvel afet yönetimi tanımı içinde yer alan tehlike, risk, acil durum gibi kavramları kısaca açıklayalım.

1.1 Afet

Türk diline pek çok dilden kelime girmiştir ve bu durum halen de devam etmektedir. Dilimize giren kelimelerin pek çoğu geldikleri köklerdeki anlamı korurken bazıları bambaşka anlam içermektedir. Afet kelimesi de dilimize Arapçadan dahil olmuş bir kelimedir. Yıkım anlamı taşıdığı kadar güzellik ifadesi ve hatta argoda büyüklük ifadesi olarak da kullanılmaktadır. Aynı zamanda doğa olayları yerine de kullanılan bu kelime maalesef yanlış tanımlanmakta ve kullanılmaktadır denilebilir. Örneğin can ve mal kaybına yol açan herhangi bir doğa olayı, hemen afet olarak algılanmaktadır. Hatta “Afet, insanlığın sosyoekonomik ve sosyo-kültürel etkinliklerini kesintiye uğratarak büyük can ve mal kayıplarına neden olan, ekosistemlerde onarılması uzun yıllar gerektiren çok büyük yıkımlara ve hatta yok oluşlara neden olan genellikle hızlı gelişen bir doğa olayıdır (Koç vedig., 2005).” Şeklinde verilen tanımlarına literatürde rastlamak mümkündür. Oysa bir doğa olayının veya başka bir olayın afet olarak kabul edilmesi için önemli bir gereklilik lazımdır. Bu durumu örnekler üzerinden açıklarsak ; Kar ve yağmur gibi deprem de bir doğa olayıdır. Yani deprem, bir doğal afet değil bir doğa olayıdır. Her yağmur yağdığında sel olsa, can ve mal kaybı meydana gelse bile bu bir afet değildir. Bir deprem sonrasında can ve mal kaybının meydana gelmesi de afet değildir. Bir trafik sıkışması sonucunda ulaşımın bir gün yapılamaması ve kentte yaşamın sekteye uğraması ise afettir.

Kavramı açıklamak için başka bir örnek daha verdikten sonra afetin tanımı yapıldığında kavram daha iyi anlaşılacaktır. Kış aylarında Kars'ta kar kalınlığı bir metreyi geçmektedir. Bu kadar kar yağmasına rağmen yaşam devam etmekte ve Kars'ın yerel kaynakları bu doğa olayı ile başa çıkabilmektedir. Tersine bir durum olarak bazen İstanbul'da yağın 4 - 5 cm'lik kar tüm kentte bir iki gün süre ile yaşamı felç etmektedir. Yani kentin yerel kaynakları, bu olayla başa çıkmakta yetersiz kalmaktadır. Bu ise bir afettir. Kapasitelerin aşıldığı durumlar “afet” adını alır. Yani acil durumlar için kaynakların

mücadele için yetersiz kaldığı koşullarda olay artık afete dönüşür. Afet; sadece doğal olaylar için değil, insan ve teknolojik kaynaklı her türlü olay için de kullanılabilir. Afet tanımı için olayın kapladığı alan değil, etkisi ve mevcut kaynakların yeterli olup olmama durumu önemlidir. Yani afet, küçük bir alanda da olabilir bir kıtayı hatta dünyanın tümünü de kapsayabilir.

Çoğu zaman can kaybı yaralanma, yapısal ve yapısal olmayan hasarlar gibi beklenmedik acil durumlar afetle karıştırılmaktadır. Her türlü doğal veya doğal olmayan koşullarla mücadele için ayrılmış kaynakların yetersiz kaldığı veya mücadele etme kapasitelerinin aşıldığı durumlar “afet” adını alır. Yani acil durumlar için kaynakların mücadele için yetersiz kaldığı koşullarda olay artık afete dönüşür. Afet; sadece doğal olaylar için değil, insan ve teknolojik kaynaklı her türlü olay için de kullanılabilir. Afet tanımı için olayın kapladığı alan değil, etkisi ve mevcut kaynakların yeterli olup olmama durumu önemlidir. Yani afet, küçük bir alanda da olabilir bir kıtayı hatta dünyanın tümünü de kapsayabilir.

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Kasım – 2014 ‘de yayınlanmış olduğu AÇIKLAMALI AFET YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ’nde afet “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel,”ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini”durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay.” olarak verilmektedir.

18 aralık 2013 tarihinde resmi gazetede 28855 sayı ile yayınlanan 2013 /5703 yönetmelik karar sayısı ile yayınlanan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği birinci bölüm madde 4, ç bendinde afet kavramını şu şekilde tanımlamaktadır;

Ç) Afet : Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insani faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olayları

1.2. Tehlike

Yaşamı tehdit eden, sahip olunan şeylere ve çevreye zarar verebilme potansiyeli taşıyan fiziki olay ve olgular tehlike olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle tehlike; doğal, teknolojik veya insan kökenli olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olayları ifade eder.

Afet tehlike ile eşanlamlı olarak gözüktse de aslında tehlikenin bir sonucudur.

İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı birimi yayınlamış olduğu bir çalışmada tehlikeleri şu şekilde sınıflamaktadır.

a. Jeolojik Tehlikeler

Deprem

Heyelan

Sıvılaşma

Volkanlar

Kaya düşmesi

Tsunami

Çökme

Çamur akması

b. Meteorolojik Tehlikeler

Su baskını

Çığ

İklim değişikliği

Fırtına kasırga

Kuraklık

Tipi

Yıldırım

Dolu

Sis

Kum fırtınası

Doğal radyasyon

Tuzlanma

c. Teknolojik Tehlikeler

Nükleer kazalar
Biyolojik kazalar
Kimyasal kazalar
Sera etkisi
Yangınlar
Baraj kazaları
Radyasyon kirliliği
Tuzlu-su girişimi
Biyomedikal afet
Doğalgaz kazaları
Grizu patlaması
Göçük

d. İnsan Kaynaklı Tehlikeler

Ulaşım-Taşımacılık kazaları
Hava kirliliği
Asit yağmurları
Yangınlar
Ozon tabakası delinmesi
Su kirliliği
Toprak kirliliği
Terörizm
Salgın hastalıklar

1.3 RİSK

Günümüzde terminolojik olarak risk kavramı sosyal bilimlerden mühendislik bilimlerine kadar pek çok alanda sıklıkla kullanılmakta ve genel olarak zarar uğrama tehlikesi anlamı yüklenmektedir. Türk dil kurumu Güncel Türkçe Sözlükte Fransızca kökenli bu kelimeyi “ zarar uğrama tehlikesi” , “iktisadi karar birmlerinin verecekleri

kararlar sonucunda ortaya çıkacak getiriye olumsuz etkileyebilecek olayların gerçekleşme olasılığı, diğer bir deyişle olayların gerçekleşme olasılığının bilindiği durum. krş. belirsizlik” olarak vermektedir.

Mühendislik alanında riske dair en net tanım ise 29.12.2012’de resmi gazetede yayınlanan İş sağlığı ve güvenliği risk değerlendirmesi yönetmeliğinde madde 4.e.’de yer almaktadır. Burada; “Risk: tehlikeden kaynaklanacak kayıp yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini..... ifade eder.” şeklinde verilmiştir.

Resmi gazete de 17 Haziran 2009 yılında yayınlanan 5902 sayılı Afet ve acil durum yönetimi başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun risk, risk yönetimi ve risk azaltmayı şu şekilde tanımlamaktadır. Tanımlar madde 2 bölümünde;

h) Risk : Belirli bir alandaki tehlike olasılığına göre kaybedilecek değerlerin ölçüsünü

ı) Risk azaltma : Belirli bir kesim veya alanda geliştirilen afet senaryolarına göre, olası risklerin önlenmesi, kabul edilebilir ölçülere indirilmesi ya da paylaşımı amacıyla alınacak her türlü planlı müdahaleyi,

i) Risk Yönetimi : Ülke, bölge kent ölçeğinde ve yerel ölçekte risk türleri ve düzeylerini tespit etme, azaltma veya paylaşma çalışmaları ile bu alandaki planlama esaslarını,

ifade eder. Bu tanımlar 15. 07. 2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no’lu Kararname) ‘de 31 nolu madde de aynı şekilde tanımlanmıştır.

1.4 KRİZ

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlükte kriz kelimesi kökeni Fransızca “crise”den geldiği belirtilmektedir. Kelime tıp başlığı altında” Bir organda birdenbire ortaya çıkan fizyolojik bozukluk, akse” şeklinde tanımlanırken alt başlıklar altında

Bir kimsenin yaşamında görülen ruhsal bunalım

Bir şeyin çok kıt bulunması durumu

Bir şeye duyulan ani ve aşırı istek

ekonomi Çöküntü

Bir ülkede veya ülkeler arasında, toplumun veya bir kuruluşun yaşamında görülen güç dönem, bunalım, buhran

Anlamları da verilmektedir.

1997 yılında Resmi Gazetede yayınlanan İçişleri Bakanlığı Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği ile ülkemiz için krizi yaratan olayın önlenmesi, ortadan kaldırılması veya milli menfaatler doğrultusunda sona erdirilmesi maksadı ile gereken hazırlık ve faaliyetlerin yönlendirilmesi, bu doğrultuda ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon, işbirliği, sürat ve etkinlik sağlanması hedeflenmiştir. Bu yönetmelikte kriz hali şu şekilde tanımlanmaktadır. “ Kriz hali : Devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü ile milli hedef ve menfaatlerine yönelik hasmane tutum ve davranışların, Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya hak ve hürriyetlerini ortadan kaldırmaya yönelik şiddet hareketlerinin, tabi afetlerin, tehlikeli ve salgın hastalıkların, büyük yangınların, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olayların, ağır ekonomik bunalımların ve iltica ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ayrı veya birlikte vuku bulduğu halleri, ... ifade eder.”

Literatürde yer alan bazı çalışmalarda krize ait yapılan tanımlar aşağıdaki gibidir.

“Kriz; bir kişi, bir örgüt ya da bir toplumun yaşamında görülen zor bir anı, bir buhran dönemini anlatır.” (Bozkurt Ö., Sezen S., Ergun T., 1998)

“Kriz, bir örgütün üst düzey hedeflerini tehdit eden, bazen de örgütün yaşamını tehlikeye sokan ve ivedi tepki gösterilmesini gerektiren; örgütün kriz öngörme ve önleme mekanizmalarının yetersiz kaldığı, gerilim yaratan bir durumdur.” (Can, 1997)

“Genel anlamıyla kriz, işletmelerin iç veya dış çevrelerinin beklenmedik bir şekilde değişmesi sonucunda aniden ortaya çıkan ve işletmenin faaliyetlerini, fiziki ve finansal durumunu, geleceğini ve işletme çalışanlarını fiziksel ve ruhsal olarak tehdit eden ve acil önlem alınmasını gerektiren olaylardır.” (Dinçer, 1998; Kash ve Darling, 1988)

Afet yönetimi dersi içerisinde bir kriz tanımı yapmamız gerekirse bu da yukarıda verilen tanımlardan hareketle şu şekilde verilebilir. Kriz; bir bireyin, örgütün ya da topluluğun iç veya dış çevrelerinin beklenmedik bir şekilde değişmesi sonucunda aniden ortaya çıkan acil ilgi ve çözüm gerektiren, tolere edilemeyen, sıra dışı, beklenmeyen bir

durum ya da ani değişiklik biçiminde tanımlanabilir. Buradan da anlaşılacağı üzere kriz acil ilgi gerektiren bir durumdur ve ertelenemez. Peki bu süreçte nasıl hareket edilmelidir? Kriz yönetimi 3 aşamada incelenmektedir; Kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası. Burada zorlayıcı olan bu süreçlerin aslında iç içe olmalarının getirdiğı kaostur.

1.5 Kriz Yönetimi

“Afet”in “kriz” kapsamında değerlendirilmesi için afetin insanların yaşadığı yerde olması ve can ve mal kaybına yol açması gerekmektedir. Diğer yandan “kriz” kavramı “afet” kavramını içine alan bir üst kavramdır. (Cevdet Ertürkmen, 2006)

Doğal afetlerden kaynaklanan kriz durumlarında insanların sağlık ve güvenlik meseleleri bir kriz yönetim planlamasında birinci ilgi konumundadır. Daha sonra çevrenin ve menkul/gayrimenkul malların korunması ve kurtarılması gelmektedir. Diğer taraftan, doğal afetlerden kaynaklanan kriz durumlarında bireysel davranışlar ortaya çıkmaktadır. İnsanlar, yönetimin yapamama durumlarında bireysel çabalar ile kurtarma ve korumaya girmektedirler. Dolayısıyla, doğal afetler, bireysel çabaların çok ötesinde, etkili bir ekip çalışmasını gerektiren kriz durumlarıdır. Ekipte her bireyin kendi sorumluluklarının bilincinde olması krizlerin yönetiminde vazgeçilmez bir unsurdur. (H.Yavaş, 2001)

Hasan Tağraf ve N Talat Arslan hazırlamış oldukları çalışmada krizi tanımladıktan sonra aslında bu beklenilmeyen sürecin örgütteki bir takım aksamlar ile önceden sinyallerini verdiğini bu nedenle krizin aslında 5 adımdan oluştuğunu şu şekilde anlatmıştır. “ Krizin, her ne kadar ani olarak ortaya çıktığı söylene de yangın, sel, deprem gibi doğal felaketlerle oluşan krizler dışında diğer kaynaklara bağlı olarak oluşan krizlerin tamamı oluşum sürecinde bazı sinyaller gönderir. Fat bu sinyallerin yeterince dikkate alınmaması veya sinyallerin krize ait olduğunun bilinmemesi sonucu kriz ortaya çıkar kriz oluşurken şu aşamalardan geçer

1. Körlük;
2. Atalet
3. Yanlış karar ve faaliyetler
4. Kriz” (Hasan Tağraf ve diğerleri, 2003.)

Yukarıda da belirtildiği üzere öncesinde yaklaşmakta kriz belirtileri, görülmemiş değerlendirilmemiş ve gerekli tedbirler alınmamışsa mevcut kişi ve kurumların bir belirsizlik ortamı ve nihayetinde kriz kaçınılmazdır. Bugün hemen tüm ülkelerde ve büyük ve yerleşik kurumlarda kriz yönetim merkezleri, kriz masaları bu mevcut körlük ve ataletin önüne geçebilmek için vardır. Tağraf ve arkadaşları işletmeler için kriz yönetiminde proaktif yaklaşımı geliştirmenin ana unsurları şu şekilde özetlenmiştir;

1. Doğru ve yeterli bilgi akışı sağlama
2. Göze alınacak risk miktarını belirleme
3. Erken uyarı sistemleri oluşturma
4. Krize karşı önleyici planlama yapma
5. Planları yazıya dökme
6. Fedakârlık miktarının belirlenmesi
7. Kriz önleme takımlarının oluşturulması

Bu denetleme süreci ile krizlerin daha rahat atlatılabileceği önerilmektedir.

1.6. Afet Yönetimi

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afet sonucunu doğuran olaylara zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edilmesi ve afetten etkilenen topluluklar için daha güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturulabilmesi için toplumca yapılması gereken topyekün bir mücadele süreci.

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkan ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim sürecidir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, Kasım 2014)

Türkiye Cumhuriyetinde afet yönetimi sürecinde 17 Haziran 2009 yılında resmi gazetede yayınlanan 5902 sayılı, “Afet ve acil durum yönetimi başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun” ile afet yönetiminde merkez ve taşra örgütlenmeleri değişmiştir.

Bu yasa ile İçişleri Bakanlığı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatılırken bunların yerine Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulmuştur. Ayrıca İl Sivil Savunma Müdürlükleri yerine İl Özel İdaresi bünyesinde valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri oluşturulmuş, kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan “Savunma Sekreterliği” ve “Savunma Uzmanlığı” birimleri kaldırılmaktadır. 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

5902 sayılı Yasa ülkemizde çok başlı bir yapılanma gösteren afet yönetimini, tek bir çatı altında toplayarak 15.07.2018 öncesi için Başbakanlığa daha sonraki süreçte İçişleri Bakanlığına bağlı bir birim haline getirmektedir. Böylece Türkiye'nin her yerindeki afet planlamalarını kontrol eden bir mekanizma oluşturulmuş ve bu mekanizmanın ülke genelinde çok iyi örgütlenmesi ve bu örgütlenme içerisinde insanların görev, yetki ve sorumluluk alanları netleştirilmiştir.

AFAD 'ın 2009 yılında kurulması ile afet öncesi hazırlık ve zarar azaltma, afet esnasında yapılacak müdahale ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının yönetim ve koordinasyonunu gerçekleştirmek, kurumun temel görev ve amacıdır.

Afet yönetiminde 3 süreç söz konusudur. Bu nokta afet yönetiminin amacı;

Afet öncesinde;

- Meydana gelebilecek olaylardan toplumun en az zararla ve fiziksel kayıplarla kurtulabilmesi için gereken teknik, idari ve yasal tüm önlemleri olaylar olmadan önce almak,
- Mümkün olan hallerde olayları önlemek, mümkün olmayan hallerde ise kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının zamanında, hızlı, verimli ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlamak,
- Afet zararlarının azaltılması çalışmalarını kalkınmanın her aşamasına dahil etmek; böylelikle mevcut riskin artmasını önlemek ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak,
- Toplumun her kesiminin olayların etkilerinden en az zararla kurtulabilmesi için gerekli bilgilerle donatılmasını sağlayacak eğitim programları uygulamak ve toplumda bir zarar azaltma kültürü oluşturmak.

Afet sırasında;

- Haber alma ve ulaşım olanaklarını tekrar sağlamak,
- Arama - kurtarma ve ilk yardım çalışmalarının başlatmak,
- Her türlü boşaltma ve tahliye işlerinin yapılması, insanların hasarlı konutlardan uzaklaştırılması ve bu konutların insanlara daha fazla zarar vermesini önlemek,
- Geçici iskân alanları oluşturarak insanların yiyecek, içecek, giyecek, yakacak teminini sağlamak,
- Her türlü güvenlik önlemini almak,
- Çevre sağlığı ile ilgili önlemler almak,
- Hasar tespiti çalışmalarını başlatmak,
- Yangınlar, patlamalar, bulaşıcı hastalıklar vb. ikincil afetleri önlemektir. (Tevfik Erkal ve dig., 2009, Özmen ve dig., 2005).

Bu safhada yapılacak bütün faaliyetler, devletin tüm güç ve kaynaklarının en hızlı şekilde ve etkili yöntemlerle afet bölgesinde kullanılmasını amaçladığından çok iyi bir koordinasyonu gerektirmekte ve olağanüstü koşullarda uygulanması zorunluluğu, olağanüstü hazırlık, yetki ve sorumluluklara ihtiyaç duyulmaktadır (Özmen ve dig., 2005).

Afet sonrasında;

- Mümkün olan en fazla sayıdaki insanı kurtarmak ve sağlıklarına kavuşmalarını sağlamak,
- Afetlerin doğurabileceği ek tehlike ve risklerinden insan canını ve malını korumak,
- Afetten etkilenen toplulukların yaşamsal gereksinimlerini mümkün olan en kısa zamanda ve en akıcı yöntemlerle karşılamak ve hayatın bir an önce normal hale getirilmesini sağlamak,
- Afetin doğurabileceği ekonomik ve sosyal kayıpların en düşük düzeyde kalmasını veya yaraların bir an önce sarılmasını sağlamak,
- Afetten etkilenen topluluklar için güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturmak. (Tevfik Erkal ve dig., 2009).

Literatürde afetlerin önlenmesi ve yol açtığı zararların azaltılması için, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesi, bu tehlike ve risklere karşı henüz zararlar oluşmadan evvel tedbir ve önlemlerin alınması, uygun yol ve yöntemlerle bertaraf edilmesi ve sebep olabileceği olumsuz etkilerin azaltılması “Çağdaş Afet Yönetimi” anlayışının gereğidir. Bu anlayış içerisinde başarının sağlanabilmesi için sade vatandaştan en yetkili kurum ve kuruluşlara kadar her bir birey ve örgütün görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi gereklidir.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin ilk haftasında, Afet Yönetimine Giriş başlığı altında afet, tehlike, risk, kriz tanımları verilmiştir. Bu kapsamda afet yönetimi ve kriz yönetimi konularının neleri içerdiğini ve sürecin nasıl olması gerektiği konuları irdelenmiştir.

Uygulamalar

Her bir alanlarda farklı anlamda kullanılan afet kelimesinin alan ne olursa olsun ortak özellikler taşıyan bir kavram seti ile oluştuğu kişisel deneyimler üzerinden hatırlanmalıdır.

Afetlerin önüne geçebilmek adına neler yapılmalıdır? Afet konusu üzerinde çalışan yönetici veya örgüt üyelerine sorulmalıdır.

Yakın çevredeki veya ulaşılabilir kurum, işletme veya kuruluş gibi örgütlere bir afet bekleyip beklemediklerini, olası bir afeti ise nasıl tanımlayacakları sorulmalıdır.

Bu bölümde sıralanan tanım anlam veya kavramı içerebilecek afet durumu içinde kaldınız mı?

Yine bu bölümdeki anlam ve kavramları içeren roman, öykü veya sinema filmlerini hatırlayınız.

Uygulama Soruları

Bu bölüm de öğrendiklerinizden, çevrenizdekiler deneyimlerini paylaştıktan sonra afet anlam ve kavramına ilişkin fikirlerinizde değişiklik oldu mu?

Afet anlam veya kavramını ana tema olarak kurgulayan, yaşam öykülerini içeren yazılı eser veya sinema filmlerini hatırlayabildiyseniz, bu bölümü gözden geçirdikten sonra aynı izlenimlere sahip misiniz?

AFET TÜRLERİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

2.Afet Türleri

2.1. Doğal Afetler

2.1.1. Deprem

2.1.2. Sel

2.1.3. Çığ

2.1.4. Fırtına

2.1.5.Tsunami

2.1.6. Heyelan

2.1.7. Hortum

2.1.8. Sis

2.1.9. Volkan

2.1.10. Yangın

2.2. İnsan Kaynaklı (Teknolojik) Afetler

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Afet türleri nelerdir?
2. Doğal Afetler nedir?
3. İnsan Kaynaklı afetler (Teknolojik afetler) nelerdir?
4. Ani gelişen doğal afetler nelerdir?
5. Yavaş gelişen doğal afetler nelerdir?
6. İnsan Kaynaklı afetlerin doğal afetlerden farkı nedir?
7. Meteorolojik afetler hangileridir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Doğal Afetlerin tanımlanması	Doğal afet kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir.
İnsan Kaynaklı (Teknolojik) afetlerin tanımlanması	İnsan Kaynaklı (Teknolojik) afetler kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir.

Anahtar Kavramlar

- Afet Türleri
- Doğal Afetler
- İnsan Kaynaklı (Teknolojik) Afetler
- Ani gelişen doğal afetler
- Yavaş gelişen doğal afetler
- Meteorolojik afetler

2. AFET TÜRLERİ

Afet türlerini sınıflamada kimi zaman ikili kimi zaman üçlü yaklaşımlar söz konusudur. Ülkemizde afetler konusunda en yetkili kurum olan Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) afetleri iki grupta Doğal afetler ve İnsan kaynaklı Afetler olarak incelemektedir. Benzeri bir yaklaşım Avrupa Atlantik Afet Müdahale Merkezi içinde geçerlidir. Kurumun ilgili yönergesi ekinde, afet türleri olarak doğal afetler ve teknolojik afetler benimsenerek ikili bir sınıflamada bulunmaktadır.

Afetlerin sınıflamasında belirleyici olan etmenler toplumun gelişmişlik düzeyi, yaşadığı coğrafya, sosyal ve ekonomik durumudur. Bu nedenle sosyal ve ekonomik anlamda gelişmiş toplumlar için bazı olaylar afet olarak kabul edilirken bu durum bazı sosyal ve ekonomik anlamda geri sıralarda yer alan toplumlar için afet olmayıp olağan karşılanmaktadır. Ayrıca önceleri afet olarak algılanmayan olayların daha sonra afet olarak algılandıkları da yaşanan süreçte görülmektedir. Örneğin 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinden sonra çıkarılan 1999 tarihli ve 583 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile acil durumu gerektiren olaylar sayılırken, doğal kaynaklı olayların yanı sıra, beşer kaynaklı ve teknolojik kaynaklı olayların da kabul edildiği görülmektedir. Oysa 1968 tarihli ve 1051 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemede sadece doğal kaynaklı afetlere yer verilmiştir. Bu değişiklik Türkiye’de afetin tanımının ve algılamasının olumlu yönde geliştiğini ve genişlediğini göstermektedir.

Dünyada gözlenen afet türlerini kısaca özetlemek gerekirse;

Jeolojik Afetler; Deprem, Heyelan, Kaya Düşmesi, Volkanik Patlamalar, Çamur akıntıları, Tsunami.

Klimatik Afetler ; Sıcak dalgası, Soğuk dalgası, Kuraklık, Dolu, Hortum, Yıldırım, Kasırga, Tayfun, Sel, Siklonlar, Tornado, Tipi, Çığ, Aşırı Kar Yağışları, Asit Yağmurları, Sis, Buzlanma, Hava Kirliliği, Orman Yangınları.

Biyolojik Afetler ; Erozyon, Orman Yangınları, Salgınlar, Böcek İstilas.

Sosyal Afetler ; Yangınlar, Savaşlar, Terör Saldırıları, Göçler.

Teknolojik Afetler ; Maden kazaları, Biyolojik Silahlar ve Kazalar, Nükleer Silahlar ve Kazalar, Kimyasal Silahlar ve Kazalar, Sanayi Kazaları, Ulaşım Kazaları.

Türkiye sahip olduğu jeolojik, sismik, topoğrafik ve iklimsel yapısı gereği, doğal afetlere sıklıkla maruz kalmaktadır. Su baskını, sel, çığ, heyelan, yangın ama en önemlisi de deprem. Ülkemiz depremlerde insan kaybı açısından dünyada üçüncü, etkilenen insan sayısı bakımından sekizinci sıradadır. Ortalama olarak her yıl 5 ile 6 arasında değişen en az bir deprem yaşanmaktadır (www.afad.gov.tr). Türkiye'deki meydana gelen afetlerle ilgili istatistiksel bilgilere göre, 1999 Marmara depremi hariç, son 60 yılda Türkiye'de afetlerden kaynaklanan can ve mal kaybının yüzde altmış dördüne depremler neden olmuştur. Daha sonrasında sırasıyla bu afetlerin basında yarattığı hasar durumları, % 16 heyelan, % 15 su baskınları, % 4 yangınlar ve % 1 oranında çığ, fırtına, yeraltı suyu yükselmeleri gibi meteorolojik kökenli diğer afetler gözlenmektedir (Mustafa Taymaz, 2001) Bu bağlamda, Türkiye'de afet denilince akla genelde deprem gelmekte ve alınan önlemler bu kapsamda olmaktadır. 1999 Marmara depremi, Türkiye'nin 20. yüzyılda yaşadığı en büyük tabii afet olarak kabul görmektedir (JICA, 2004; 22).

2.1. Doğal Afetler

Doğal afetler yada doğa kaynaklı afetler Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD)'nın Kasım 2004 yayınlamış olduğu Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır. "Deprem, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, kuraklık, göktaşı düşmesi v.b. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik ve kaynağı dünya dışında olan tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarına verilen genel ad."

Dünya genelindeki doğal afetler ele alınca, 31 çeşit doğal afetin 28 tanesini meteorolojik afetlerin oluşturduğu görülür. Doğal afetlerin çeşitleri ve önem sıraları ülkeden ülkeye de değişmektedir. Örneğin Akdeniz Bölgesinde doğal afetler kuraklık, seller, orman yangınları, heyelan, dolu fırtınaları, çığlar, donlardır. Ülkemizde ise en sık görülen meteorolojik karakterli doğal afetler, dolu, sel, su taşkını, don, orman yangınları, kuraklık, şiddetli yağış, şiddetli rüzgar, yıldırım, çığ, kar ve fırtınalardır (www.afad.gov.tr). Dünya

meteoroloji örgütüne (WMO) göre sadece 1980’li yıllarda dünyada 700 000 kişi meteorolojik afetlerden dolayı hayatını kaybetmiştir (WMO, 1999)

AFAD Doğal afetleri iki gruba ayırmaktadır ;

Yavaş gelişen doğal afetler

- Şiddetli soğuklar
- Kuraklık
- Kıtılık ve benzerleri

Ani gelişen doğal afetler

- Deprem
- Seller, su taşkınları
- Toprak kaymaları, kaya düşmeleri
- Çığ
- Fırtınalar, hortumlar
- Volkanlar
- Yangınlar ve benzerleri

2.1.1. Deprem

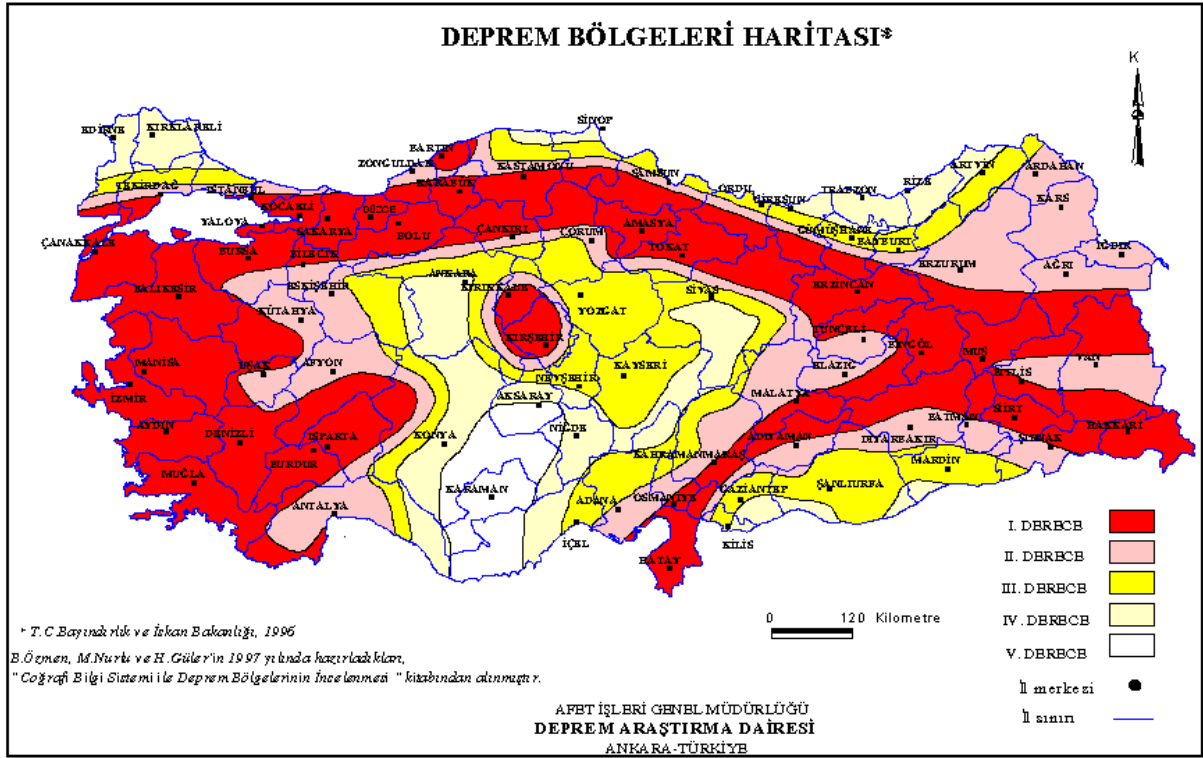
Tektonik kuvvetlerin veya volkan faaliyetlerinin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucunda ortaya çıkan enerjinin sismik dalgalar hâlinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzünü kuvvetle sarsması olayı deprem olarak nitelendirilir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004)

Deprem kuşağı içinde bulunan ülkemizde her gün afetlerin kaydettiği ve insanlar tarafından farkına varılmayan çok sayıda deprem meydana gelmektedir. Türkiye’nin 1990 nüfus sayımına göre toplam nüfusunun %98’i, yüzölçümünde %96’sı deprem riski altında olup; ülke yüzölçümünün %42’si ve ülke nüfusunun %44’ünün birinci derecede tehlikeli bölgelerde olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda kontrol edilemeyen göç sonucu nüfusun riskli bölgeler olarak tanımlanan bu bölgelerde daha hızlı artması sonucu her geçen yıl daha fazla sayıda insanımızın deprem tehlikesi altında kaldığı söylenebilir. (Cevdet Ertürkmen, 2006 ; Deprem Alt Komisyonu, Basılmamış Raporu, 2000)

Aynı raporda belirtildiği üzere sanayi yerleşim bölgelerinin büyük bir bölümü ile enerji santrallerimizin çoğu bu riskli bölgede yer almaktadır. Var olan enerji santrallerimiz 1996 yılı itibari ile 124 tane olup bunların 122 tanesi deprem riski taşıdığı ve %52'sine karşılık gelen 65 adedi de 1. derecede deprem bölgesinde yer almaktadır. Aynı şekilde sanayi bölgelerinin %93'ü deprem kuşağında, bunlarında %73'ü aktif fay zonları içerisinde yer almaktadır.

Ülkemizde oluşan depremlere ait bilgiler Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığına bağlı Deprem Dairesi Başkanlığından anında ulaşabilmek mümkündür. Ayrıca 5902 sayılı Kanun ile depremden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremlerle ilgili araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla AFAD Başkanın başkanlığında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcisi, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı, deprem konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeyi kapsayan Deprem Danışma Kurulu (DDK) oluşturulmuştur.

Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası:

Kaynak : Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1996.

2.1.2. Sel

Suların bulunduğu yerde yükselerek veya başka bir yerden gelerek, genellikle kuru olan yüzeyleri kaplaması olayı. Seller, oluşum hızlarına göre yavaş gelişen, hızlı gelişen ve ani seller olarak sınıflandırılır. Genellikle bir hafta veya daha uzun bir süre içinde gelişen sellere *yavaş sel*, bir-iki gün içinde oluşan sellere *hızlı sel*, saatlik süre içinde oluşan sellere *ani sel* denir. Oluşum yeri bakımından da seller, *kıyı seli*, *şehir seli*, *kuru dere seli*, *baraj/gölet seli* ve *akarsu (dere ve nehir) seli* olarak adlandırılır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004)

Bir akarsu debisinin (yataktaki mevcut su miktarının) akarsu havzasının normalden fazla yağmur yağması veya havzadaki mevcut kar örtüsünün erimesinden ötürü hızla artması ve yatak çevresinde yaşayanlara, araziye, mala ve mülke zarar vermesidir. (İbrahim Gürer,1992)

Selin neden olduğu zararları Şu Şekilde özetlemek mümkündür. Doğal yatağından tasan akarsuyun çevresinde can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Akarsu ve havzasında hızlı akıŐtan kaynaklanan yüzey ve yatak aŐınmaları; Hızın azaldığı akarsu kesimlerinde taşınmakta olan süprüntü malzemesinin okelmesi sonucu akarsu yatağının değişmesi; Akarsu üzerinde yapılmış ve hizmet vermekte olan köprü, menfez, regülatör, baraj, çevirme bendi, sedde, mahmuz vb. koruma ve yatak düzenleme yapılarının tahrip olmasıdır (Cevdet Ertürkmen, 2006).

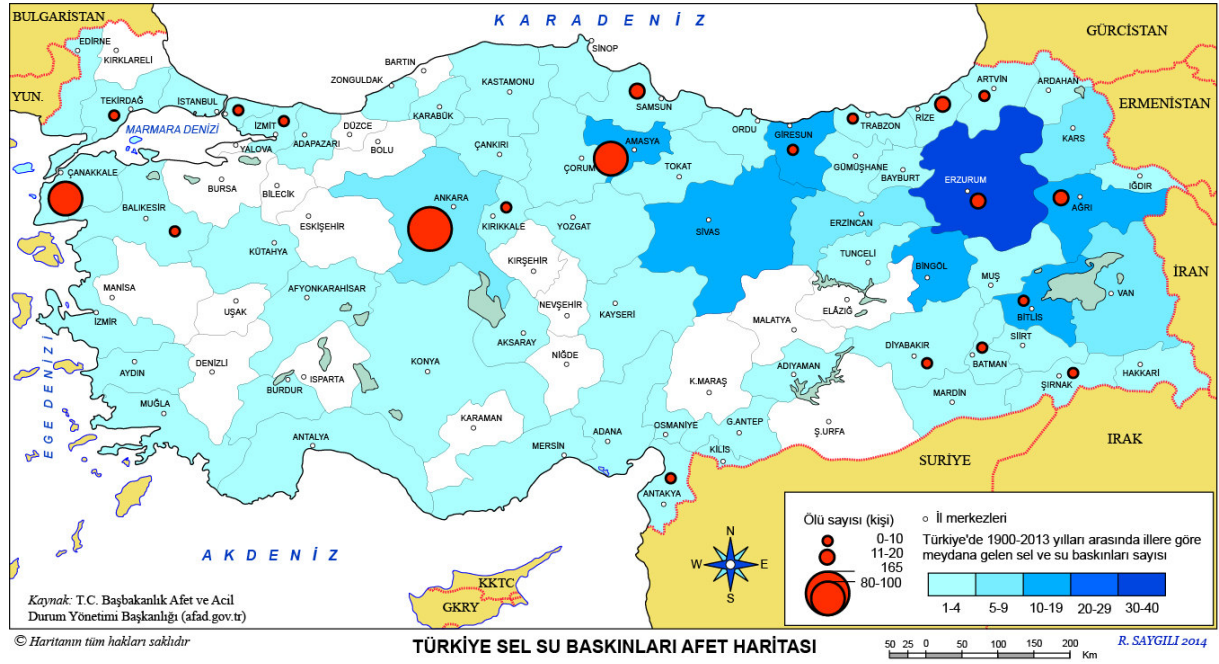
Can ve mal kayıplarının azaltılması için su kanallarının ıslah edilmesi, gerek kırsal yerleşimin gerekse bentlerin altyapı çalışmalarının tamamlanması, yapılaşmanın İmar mevzuatı çerçevesinde oluŐmasının sağlanması gibi önlemler alınabilir.

Doğal afet olarak sel bir akarsuyun muhtelif nedenlerle yatağından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vermek suretiyle etki bölgesinde normal sosyo-ekonomik faaliyeti kesintiye uğratacak Şekilde bir akış büyüklüğü oluşturması olayı seklinde ifade edilmektedir. Bu tanımı, deniz sahillerine mücavir bölgelerdeki dalga hareketlerinden kaynaklanan kıyı taşkınları, göllerdeki seviye değişiklikleri ile dalga etkilerinden kaynaklanan gl taşkınları ve buzul erime ve paralanmalarından kaynaklanan buz hareketi taşkınları ile geniŐletmek mümkündür.(Meteorolojik Kaynaklı Doğal Afetler Alt Komisyonu, Basılmamış Raporu, 2000)

Dünyanın birçok bölgesinde aşırı yöresel yağışlardan veya toplu kar erimelerinden sonra yaşanan akarsu taşkınları sel olayının en yaygın örneğidir. Sel, yaşandığı bölgenin iklim koşullarına, jeoteknik ve topografik niteliklerine bağlı olarak gelişen bir doğal oluŐumdur. Ancak sel problemi veya afeti tamamen insan aktivitelerinin bir sonucu olarak meydana gelmektedir. Sel riski bulunan sahalarda önceden tedbir alınmaksızın süregelen kontrolsüz kentleŐme faaliyetleri dünyanın her ksesinde sel afetinin en önemli nedenidir.(Cevdet Ertürkmen, 2006)

Türkiye Sel Su Baskınları Afet Haritası:

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı

2.1.3. Çığ

Çığ, dağ yamaçları gibi eğimli yüzeylerde biriken büyük kar kütlelerinin kendiliğinden veya tetikleyici bir etki sonucunda dengenin bozulması nedeniyle, aniden ve büyük bir hızla harekete geçip yamaç eğimi yönünde gösterdiği akma hareketi olarak tanımlanmaktadır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Çığ, genellikle bitki örtüsü olmayan, engebeli, dağlık ve eğimli arazilerde, vadi yamaçlarında tabakalar halinde birikmiş olan kar kütlelerinin içi veya dış kuvvetlerin etkisi ile başlayan bir ilk hareket sonucu yamaçtan aşağı kayması olayı olarak tanımlanmaktadır. (İbrahim Gürer, 1994) Çığ olayı topografik, jeomorfolojik, jeolojik, meteorolojik parametreler ve bitki örtüsü ile doğrudan ilişkili ve farklı dış etkenler ile oluşan bir doğal afettir.

Üç tip Çığ söz konusudur. Bunlar ;

TOZ ÇIĞ: En çok rastlanan çığ tipi. Toz kardan oluşan bu tip çığlar, saatte 400 km hıza erişebilir ve yarattığı hava basıncı ile büyük zarar verir.

TABAKA ÇIĞ: Sert ve ezilmiş kardan oluşur. Önceden tahmin edilmesi çok zordur ve en ufak titreşimde ortaya çıkabilir.

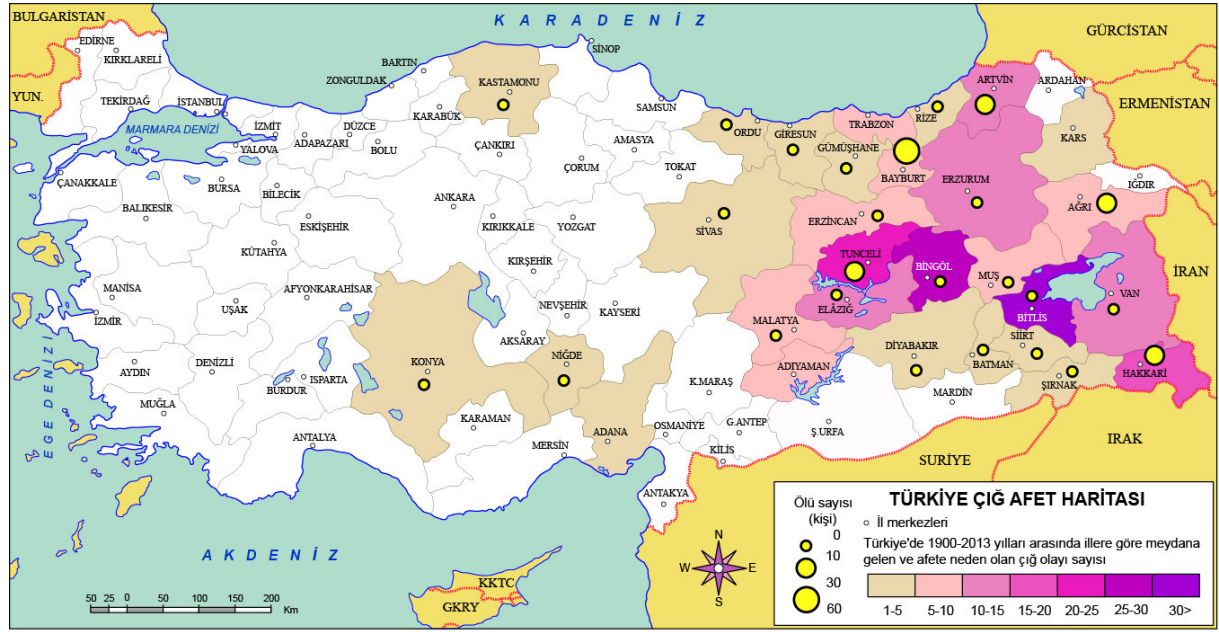
AĞIR KAR ÇIĞI: Nemli ve eski kardan oluşur, çok ağır kitleleri harekete geçirir ve genellikle kış mevsimi sonunda görülür.

Dünya genelinde basta Alpin Ülkeleri (İsviçre, Avusturya, Fransa) olmak üzere, Baltık Ülkeleri (İtalya, Amerika, Kanada ve bazı Asya Ülkeleri) çığ afetinde yoğun olarak etkilenmektedir. Çoğu gelişmiş ülke statüsünde olan bu ülkelerde çığ afetlerinin yol açtığı zararlar son yıllarda daimi yerleşim yerlerinden ziyade daha çok kayak merkezlerini, ulaşım ve iletişim hatlarını etkilemektedir. (“Doğal Afetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, 2000)

Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı özellikle kuzey-kuzeydoğu ve doğu bölgelerinin çığ olaylarının meydana gelmesine uygun topografik ve meteorolojik şartlara sahip dağlık alanlar bulunmaktadır. Bu alanların söz konusu bölgelerin toplam yüzölçümü içinde çok büyük bir yüzdeye sahip olması ve dağlık alanların Türkiye yüzölçümünün yaklaşık 1/3'ünü oluşturması nedeniyle çığ olaylarının meydana geldiği alanların yayılımı çok geniştir. Bunun sonucu olarak da bu bölgelerde meydana gelen çığ olayları insan yaşamını, yerleşim yerlerini, yolları, turistik tesisleri ve diğer devlet yatırımlarını tehdit etmektedir.(Cevdet Ertürkmen, 2006)

Çığ afetinin sosyo-ekonomik etkileri yalnız can ve mal kayıpları ile sınırlı kalmamaktadır. Çığdan etkilenen alanlarda meydana gelen maddi kayıpları karşılayamayan insanların bölgeden göç etmesi ve bölgede çığların yol açtığı hasarların kısa sürede telafi edilememesi nedeniyle üretim ve işgücü kayıpları giderek artmakta, ayrıca söz konusu bölgelerin turizm potansiyeli de giderek azalmaktadır.

Türkiye Çığ Afet Haritası:

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı

2.1.4. Fırtına

Fırtına ; Doğaya ve insanlara zarar veren, hızı 23 ve 26 m/s arasında değişen rüzgâr. Rüzgâr hızı ve şiddeti arttıkça doğaya ve insanlara vermiş olduğu zararlar da artmaktadır. Tek başına kullanıldığında, rüzgâr fırtınası anlamını taşır. Şiddetli rüzgârlar beraberlerinde yağmur, kar, dolu, kum vb. unsurları da getirdiklerinden ötürü kar fırtınası, kum fırtınası, toz fırtınası gibi isimler alırlar. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Deniz taşımacılığı basta olmak üzere birçok sektörde faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen fırtına afeti, kıyı bölgelerinde dalga hareketlerinden kaynaklanan kıyı taşkınlarına, kara içinde çatıların uçmasına ve ağaç örtüsünün zarar görmesine, enerji ve haberleşme iletim alt yapısında hizmetlerin kesintiye uğramasına, sık sık yol açabilmektedir.(Cevdet Ertürkmen, 2006)

Dünya genelinde, basınç sistemlerinden ve sıcaklık farklarından kaynaklanan cephesel fırtınaları birçok ülkede görmek mümkündür. Okyanus ve atmosfer ilişkisi sonucu tropikal bölgelerde meydana gelen, kasırga, tornado, hortum ve tayfunlar yaşandıkları bölgelerde daha büyük boyutlarda can ve mal kaybına yol açmaktadırlar. Dünyanın değişik bölümlerinde yaşanan; 1979 da Frederick, 1980'de David, 1963'de Allen, 1989'da Huga,

1991’de Bob ve 1992’deki Andrew kasırgaları bu türden fırtınalardır. Dünya Meteoroloji Teskilatı; tropikal fırtınalardan kaynaklanan zararların azaltılması ve etkilenen ülkeler arasında bilgi alışverişi ile işbirliği imkanlarını arttırmak üzere Tropikal Siklon Çalışma Programı adı altında bir programı 1971 yılında yürürlüğe koymuştur. (Cevdet Ertürkmen, 2006)

2.1.5. Tsunami

Tsunami, Japonca kökenli olup liman dalgası anlamına gelir. Deniz veya okyanus tabanlarındaki deprem, meteor çarpması, volkan patlaması ya da büyük heyelanların yol açtığı, düşey yer değiştirmeler gibi tektonik olaylar sonucu oluşan dalgalar, dev dalga. Sahile yaklaştıkça hızları ve yükseklikleri artan bu dalgalar, kıyılarda büyük yıkıma ve can kaybına yol açabilmekte ve afet hâline gelebilmektedir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Tsunami sözcüğü, dünya dillerine 15 Haziran 1896'dan sonra girmiştir. Japonya'da, 21000 kişinin hayatını kaybettiği Büyük Meiji Tsunamisi'nden sonra Japonlar'ın yaptığı yardım çağrılarıyla dünya dillerine kendiliğinden yerleşmiştir. Tsunamiden sonra oluşan dalganın diğer deniz dalgalarından farkı; su zerreciklerinin sürüklenmesi sonucu hareket kazanmasıdır. Derin denizde varlığı hissedilmezken, sığ sulara geldiğinde dik yamaçlı kıyılarda ya da daralan körfez ve koylarda bazen 30 metreye kadar tırmanarak çok şiddetli akıntılar yaratabilir.

Tsunami ilk oluştuğunda tek bir dalgadır ancak kısa bir süre içerisinde üç ya da beş dalgaya dönüşerek çevreye yayılmaya baslar. Bu dalgaların birincisi ve sonuncusu çok zayıftır ancak diğer dalgalar etkilerini kıyılarda şiddetli biçimde hissettirebilecek bir enerjiyle ilerlerler. Bu nedenle depremlerden kısa bir süre sonra kıyılarda görülen yavaş ama anormal su düzeyi değişimi ilk dalganın geldiğini gösterir. Bu değişim, arkadan gelecek olan çok kuvvetli dalgaların ilk habercisi de olabilir. 26 Aralık 2004’te Güneydoğu Asya’yı yedi ülkede vuran 8,9 büyüklüğündeki deprem ve dev dalgası, 11 binden fazla kişinin hayatına mal oldu. (Cevdet Ertürkmen, 2006)

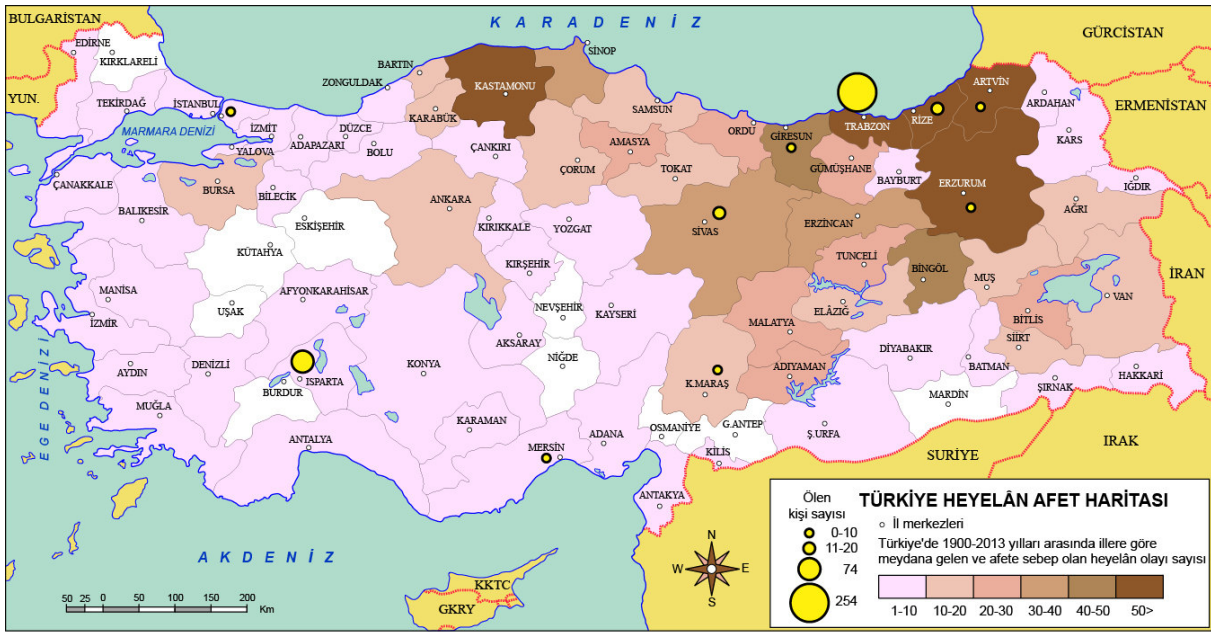
2.1.6. Heyelan

Heyelan; kaya, toprak veya arazi parçalarının, yer çekimi veya depremler, aşırı yağışlar gibi dış etkenlerin etkisi ile fark edilebilir düzeyde eğim aşağı doğru kayması veya

hareket etmesi durumu, toprak kayması olarak tanımlanır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Heyelanlar çevresel koşullara bağlı olarak gelişirler ve birkaç saniye içerisinde olabileceği gibi daha uzun bir zaman sonunda da gerçekleşebilirler. Nehir, deniz, göl, gibi su kenarlarında erozyon, aşırı yağışlar, ani kar erimeleri, yer altı suyunun yükselmesi, yamaç üzerindeki yapı yükleri, fay hatları gibi dış ve dinamik kuvvetler nedeniyle yamaçlardaki gerilmelerin artması, volkanik patlamalar, kazı ve patlatma gibi insan aktiviteleri, orman alanlarının tahribi gibi nedenler ile heyelan oluşur.

Türkiye Heyelan Afet Haritası

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı

2.1.7. Hortum

Hortum; doğada havadaki basınç değişimlerine bağlı olarak oluşan, kendi ekseninde dönecek şekilde hareket edebilen, yüksek hızlara ulaşabilen ve yıkıcı etkileri olan şiddetli bir rüzgâr çeşidi olarak tanımlanır. Hortumlar küçük ve güçlü alçak basınç alanlarında, büyük bir hızla kendi etrafında dönen hava hareketiyle oluşurlar. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

2.1.8. Sis

Sis ; çok küçük su damlacıklarının, meteorolojik koşullara bağlı olarak havada asılı kalması hâli olarak tanımlanmaktadır. Sis bulunduğu bölgelerde görüş alanını sınırlar veya sıfıra düşürerek hayatı etkiler (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004). Sis büyük ölçüde güneşe engel olur ve özellikle deniz ulaşımı olmak üzere hava ve kara ulaşımını da olumsuz yönde etkiler.

2.1.9. Volkan

Volkan patlamaları ; aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması sırası ve sonrasında meydana gelen patlama olarak tanımlanmaktadır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004). Aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması öncesi, sırası ve sonrasında meydana gelen depremler de volkan patlaması olarak tanımlanır.

2.1.10. Yangın

Yangın ; Maddenin yeterli derecede ısı ve oksijen (hava) ile birleşmesi sonucunda yanarak kimyasal şekil değişikliğine uğraması olayı şeklinde tanımlanmaktadır. Yangının oluşabilmesi için yanıcı madde, yüksek ısı ve oksijene ihtiyaç vardır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Yangın konutlar, tesisler, nakil araçları ve ormanlarda farklı nedenlerle başlayabilen, yakıcı etkisiyle madde ve eşyaları kullanılmaz hâle getiren, boğucu etkisiyle canlıların yaşamına son veren bir tehlikedir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

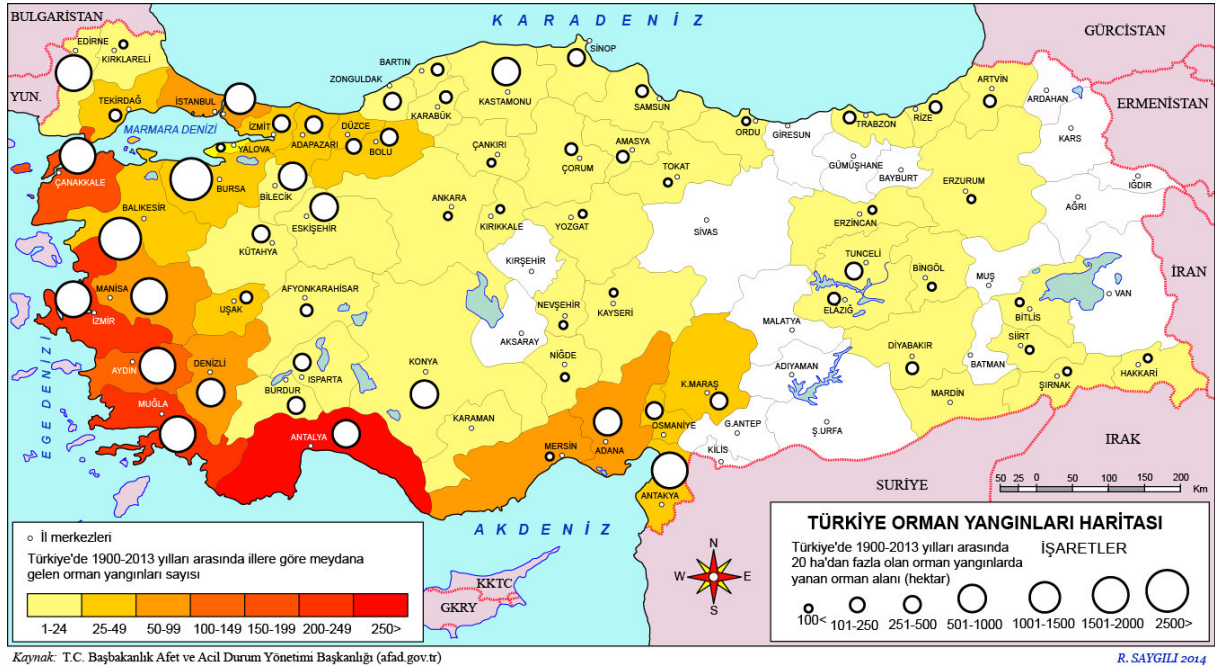
Orman alanlarında doğal, insan ihmali ya da başka nedenlerden kaynaklanan yangınlara orman yangını denir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Orman yangınları özellikle yaz ayları süresince Akdeniz bölgesinde sık görülen bir olaydır. Orman yangınlarının üç türü bulunmaktadır.

- a) Sadece küçük bir bölgeyi etkileyen yangınlar(%85)
- b) Büyük yangınlar (%13)
- c) Felakete neden olan yangınlar (%2) (Hikmet YAVAS, 2001.)

Çevresel bir bakış açısından, tahrip olmuş bitkilerle kaplı afet bölgesinde, çölleşme, erozyon, bazı dağlık bölgelerde toprak kayması ve ani seller gibi ekolojik bir dengesizlik meydana gelir. Bazen yoğun bir nüfusa sahip turistik bölgelerde ciddi kazalar için büyük risk vardır. Orman ve fundalıkların yok olması halk arasında epeyce fazla çevresel kaygı yaratır. (Hikmet YAVAS, 2001.)

Türkiye Orman Yangınları Haritası

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı

2.2. İnsan Kaynaklı (Teknolojik) Afetler

İnsan kaynaklı afetler Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD)'nın Kasım 2004 yayınlamış olduğu Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır. “Politik ve insan faktörlerinin etkin olduğu savaşlar, iç çatışmalar, terör eylemleri, büyük göçler, endüstriyel kazalar gibi olaylar ve bunların doğurduğu sonuçların tümü” olarak tanımlanmaktadır Ayrıca sözlükte ekolojik afetlerde insan kaynaklı afet olarak belirtilmektedir.

İnsan kaynaklı afetler kimi kaynaklarda direkt teknolojik afet olarak verilirken kimi kaynaklarda da doğal olmayan afetler olarak tanımlanmaktadır. Teknolojik afetler ; İnsan

faaliyetleri ya da doğa kaynaklı afetlerin tetikleme sonucu oluşan endüstriyel, maden, nükleer ve ulaşım kazaları, kritik yapılara yönelik tehditler, siber tehlikeler, büyük yangınlar, terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditler) ile çevresel tehlikeler gibi can kaybına, hastalıklara, sosyal, ekonomik ve çevresel bozulmalara neden olan afet ya da acil durum olarak verilmektedir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Doğal olmayan afetler kapsamında, savaşlar ve onların yol açtığı göçler ile kıtlık olayları değerlendirilmektedir. İnsan kaynaklı afetler kapsamında uçak kazaları, bireysel saldırılar, büyük çaptaki motorlu araç kazaları, savaş, terörizm, yangınlar, kimyasal kazalar, sabotajlar, bina yıkılmaları ele alınmaktadır.

İnsan kaynaklı afetler terör saldırıları, biyolojik tehlikeler, nükleer tehlikeler, kimyasal tehlikeler ve radyolojik tehlikelerin Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD)nın hazırlamış olduğu Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğünden alınmış tanımları aşağıda verilmiştir.

Terör saldırısı ; Cana ve mala kasteden, toplumda korku ve tepki yaratarak kısa veya orta vadeli çeşitli amaçlara hizmet etmeyi hedefleyen silahlı saldırı, terörist eylem şeklinde tanımlanmaktadır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004). Terör olaylarının gençliğe yönelik faaliyetleri, bu konuda alınabilecek tedbirler AFAD'ın sayfasında ayrıntılı olarak verilmiştir. (<http://www.icisleriafad.gov.tr/teror-olaylari>)

Biyolojik tehlikeler ; İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü hastalık yapıcı, zehirleyici veya ölümcül özellikleri bulunan canlı organizmaların, bu organizmaların ürettiği biyolojik maddeler ve emniyetsiz laboratuvar prosedürleri gibi koşulların oluşturduğu tehditlerin tümü olarak tanımlanmaktadır.

Nükleer tehlikeler ; Nükleer patlamalarda, nükleer enerji üretim veya depolama tesislerinde, nükleer yakıt veya atık madde nakliyatında meydana gelen kazalar veya sızıntılar sonucunda çevreye yayılan radyasyonun oluşturduğu tehdit.

Kimyasal tehlikeler ; Canlılar üzerinde tahriş edici, yakıcı, felç edici veya öldürücü etkileri olan, deri, solunum veya sindirim sistemi yoluyla bünyeye girebilen gaz, sıvı ya da katı şekildeki toksik kimyasal maddelerin kasten veya kazaen çevreye yayılmasına neden olabilecek her türlü tehlike.

Radyolojik Tehlike ; Nükleer veya diğer radyolojik ışınım kaynaklarının çevreye yaydığı radyoaktif maddelere bağlı olarak canlılar üzerinde oluşan zararlı veya ölümcül tehlike.

Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) 'nın mevcut web sitesine ulaşarak Ülkemizde yer alan her ilimiz için ayrı ayrı haritalı olarak hazırlanmış İllerin Afetselliği dokümanına ulaşarak her ilin daha önce yaşamış olduğu afetlere ve yaşanabilecek olası doğal afetler konusunda bilgilere ulaşmak mümkündür. Aşağıda Eskişehir ili için hazırlanan doküman örneği verilmiştir.

Eskişehir

Eskişehir il merkezi 2. derecede tehlikeli deprem bölgesinde olup tarihsel depremleri hakkında fazla kayıt bulunmamasına rağmen son yüzyılda 1905 M=5.4 ve 1956 M=6.1 depremleri meydana gelmiştir.

Heyelan olaylarının az olarak yaşandığı illerimizden birisi olup, topoğrafik eğimin yüksek olduğu Mihalıççık ilçesinde heyelan olayları gözlenmektedir.

Kaya düşmesi olayının az olarak yaşandığı illerimizden birisi olup, daha çok volkanik birimlerin gözleendiği Merkez, Mihalıççık ve Sivrihisar ilçelerinde gözlenmektedir.

Su baskını olaylarının en az gözleendiği illerimizden birisi olup, sadece Günyüzü ilçesinde gözlenmektedir.

Kaynak : <https://www.afad.gov.tr/TR/HbIcerikDetay.aspx?ID=23&IcerikID=678>,

Güncelleme Tarihi: 05.11.2012

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin ikinci haftasında, Afet Türleri başlığı altında doğal afet ve insan kaynaklı (teknolojik) afet, tanımları verilmiştir. Bu kapsamda doğal afet ve insan kaynaklı (teknolojik) afet konularının neleri içerdiğini ve sürecin nasıl olması gerektiği konuları irdelenmiştir.

**DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN
BAZI ÖNEMLİ AFETLER**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 3.1 Dünyada Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi
- 3.2. Türkiye’de Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi
- 3.3. Dünyada ve Türkiye’de Meydana Gelen Afetler

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Dünya'da meydana gelen afetler nelerdir?
2. Türkiye'de meydana gelen afet türleri nelerdir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Dünya’da meydana gelen afetler	Dünya’da meydana gelen afetlerin ve türlerinin öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Türkiye’de meydana gelen afetler	Türkiye’de meydana gelen afetlerin ve türlerinin öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Deprem
- Dünya'da afetler
- Türkiye'de afetler

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN BAZI ÖNEMLİ AFETLER

Bu bölümde Dünyada ve Türkiye'de dikkat çeken, şiddeti yüksek yada medyada yoğun olarak yer bulmuş afetlere değinilecektir. Burada hedeflenen öğrencilerimize aslında afetin şiddeti kadar yer aldığı coğrafyada üzerinde yaşayan insanların sosyokültürel yapısı, ülkenin ekonomik gelişmişliği ve ülkedeki mevcut İmar yasalarının afetin sonuçlarına nasıl direkt etkilediğinin örnekler üzerinden anlatılması hedeflenmektedir. Örneğin 2015 Eylül ayında Şili'de 8.3 şiddetinde gerçekleşen depremde yalnızca 12 kişi hayatını kaybederken aynı yıl Nisanda Nepal'de 7.8 büyüklüğünde gerçekleşen depremde 7696 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu amaçla öncelikle büyük afetlerin kronolojileri daha sonra da bunlar arasından seçilen bazı afetler hakkında geniş bilgiler vermeye çalışılacaktır.

3.1. Dünyada Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi

- 1556 yılında Çin'in kuzey Şanksi eyaletinde meydana gelen ve yaklaşık 850.000 kişinin ölümüne yol açan deprem, dünyada en fazla can kaybına yol açan depremlerden biri olarak tarihe geçmiştir.
- 1737 yılında Hindistan Kalküta'da da meydana gelen depremde 300.000 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1815 yılında Endonezya'daki Tambora volkanından lav çıkışı ve püskürme görülmeye başlamış, aktivite sona erdiğinde yaklaşık 92.000 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 1883 yılında bu kez yanardağ patlaması değil, tsunami can almıştır. Endonezya'da Krakatoa Yanardağı'nın patlamasından sonra oluşan tsunami 36.000'den fazla can kaybına neden olmuştur.
- 1870 yılında Çin, bu kez bir sel felaketi ile sarsılmış, Sarı Nehir'in taşması sonucunda 1 milyondan fazla kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1900 yılında Teksas'ta meydana gelen kasırga sonucu 8.000'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir.
- 1902 yılında Havai'de Pelee Yanardağı'nın patlaması sonucu 40 civarında can kaybı meydana gelmiştir.
- 18 Nisan 1906'da ABD büyük bir depremle sarsılmış, San Francisco'da meydana gelen deprem ve onu izleyen yangın ve sellerde binlerce kişi yaşamını yitirmiştir.

- 28 Aralık 1908'de Sicilya'nın Messina kentindeki depremde 84.000 kişi yaşamını yitirmiştir.
- 16 Aralık 1920'de Çin'de meydana gelen 8,6 büyüklüğündeki depremde 100.000 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1 Eylül 1923'te Japonya'da 8,3 şiddetindeki depremde 200.000 kişi ölmüştür.
- 24 Ocak 1939 yılında yaşanan Şili'deki depremde 28.000 kişi ölmüştür.
- 4 Kasım 1952 Kamchatka, Rusya'da meydana gelen 9.0 büyüklüğündeki deprem Hawaii adalarında büyük bir tsunamiye yol açmıştır. 9 metrenin üzerinde dalgaların olduğu afet sonucunda yalnızca 6 ineğin kaybolduğu rapor edilmiştir.
- 27 Eylül 1959'da Honshu tayfunu Japonya'da 5.000 kişinin ölümüne neden olmuştur.
- 1970 yılında Bangladeş henüz Pakistan sınırları içindeyken meydana gelen siklonda 300'den fazla kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1970 yılında Peru'nun Yungay kentinde toprak kayması sonucu 18.000 kişi ölmüştür.
- 4 Şubat 1976'da Guatemala'da 7,5 büyüklüğündeki depremde 22.778 kişi ölmüştür.
- 28 Temmuz 1976'da Çin'in Tangsan kentinde meydana gelen depremde 240.000 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 16 Eylül 1978'de İran'da meydana gelen 7,7 büyüklüğündeki depremde 25.000 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 3 Aralık 1984 günü Hindistan Bhopal'de 40 ton metil isosiyanat gazını dışarı atılması sonrası 18.000 kişinin ölümü, 150.000'den fazla insanın zehirlenmesi ve ömürlerinin kalan kısmını skat ve hasta geçirmesi ile sonuçlanan afettir.
- 19 Eylül 1985'te Meksika'da meydana gelen depremin büyüklüğü 8,1'dir ve bu depremde 9000 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 26 Nisan 1986 yılında Ukrayna'daki Çernobil Nükleer Santrali'nde meydana gelen sızıntı dünyanın en büyük teknolojik kazası olarak tarihe geçmiştir. Zaman içinde binlerce kişi kanserden yaşamını kaybetmiştir. Kazanın etkileri bölge ülkelerinde hâlâ devam etmektedir.
- 7 Aralık 1988'de Ermenistan'da yaşanan 6,9 büyüklüğündeki depremde 25.000 kişi ölmüştür.
- Haziran 1990'da İran'da meydana gelen 7,3 büyüklüğündeki depremde 50.000 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1991 yılında Bangladeş'te siklon yine can almış ve 150'ye yakın insan yaşamını kaybetmiştir.

- 17 Ocak 1995 tarihinde Japonya'daki 7,2 büyüklüğündeki depremde 6.000'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir. Ölümünün büyük bir çoğunluğu, depremden sonra meydana gelen yangınlar sonucunda olmuştur.
- 10 Mayıs 1997'de İran'daki 7,1 büyüklüğündeki depremde 1.500 kişi ölmüştür.
- 4 Şubat 1998'de Afganistan'da yaşanan 6,1 büyüklüğündeki depremde 5.000 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 21 Eylül 1999 tarihinde Tayvan'da 7,6 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiş ve 2000'den fazla insan yaşamını kaybetmiştir.
- 1999 yılında Venezüella'da yoğun yağışlar, seller ve heyelanlara yol açmış, bilanço yaklaşık 30.000 kişi ölmüştür.
- 14 Ocak 2001'de El Salvador'da meydana gelen Richter ölçeğine göre 7,9 büyüklüğündeki deprem, 700 kişinin ölümüne, 3.500 kişinin yaralanmasına, 2.000'den fazla kişinin kaybolmasına ve 20.000 kişinin evsiz kalmasına neden olmuştur. en çok Bush kentini etkilemiştir. Bu deprem, 15.000 kişinin ölümüne ve 33.000 kişinin yaralanmasına neden olmuştur.
  - 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de Dünya Ticaret Merkezine düzenlenen uçaklı terör saldırısında 2.976 kişi yaşamını kaybetmiştir.
  - 2003 yılında İran'ın Bem kentinde yaşanan depremde yaklaşık 40.000 kişi ölmüştür.
  - 26 Aralık 2004 tarihinde Endonezya açıklarında 9 büyüklüğünde deprem meydana gelmiş. Depremden ardından meydana gelen tsunami, bölgedeki tüm sahil şeridini etkilemiş ve 300.000'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir.
  - 28 Mart 2005'te Endonezya'nın kuzeyindeki Sumatra Adası açıklarında 8,7 büyüklüğünde bir deprem olmuş ve 2.000 kişi ölmüştür.
  - 8 Ekim 2005 tarihinde Pakistan'da meydana gelen 7,6 büyüklüğündeki depremde yaklaşık 73.000 kişi hayatını kaybetmiştir.
  - Ağustos 2010'da Pakistan'da meydana gelen sellerde binlerce kişi yaşamını yitirmiştir.
  - 11 Mart 2011'de Japonya Töhoko'da meydana gelen deprem ve arkasından oluşan tsunamisi 15828 kişi öldü ve 3760 kişi halen kayıp olarak belirtilmektedir. Deprem 9.0 olarak Japonya tarafından açıklanmıştır. Depremden sonra oluşan tsunami dalgaların boyu 37.9 m'ye kadar ulaşmıştır.
  - 6 Şubat 2013, Solomon Adaları deprem ve tsunamisi: Avustralya'nın kuzeydoğusundaki Solomon adalarında Mw=8.0 büyüklüğünde bir deprem oluştu.

Depremi merkez üssü Avustralya ile Pasifik levhalarının sınırına denk gelmektedir. Sarsıntının ardından 1,5 metrelik tsunami meydana geldi. 5'i çocuk olmak üzere 15 kişi hayatını kaybetti. 100'den fazla ev yıkıldı.

- 15 Şubat 2013 Meteor düşmesi; Rusya'nın Güney Ural bölgesinde Chelyabinsk'e düşen meteor saatte 66.900 km hızla (sesten 60 kat hızlı) hareket ederken yaydığı parlak ışık bir ateş topu gibi geniş bir alanda izlenmiştir. 1500 kişi ciddi şekilde yaralanmasına yol açmıştır. Patlamanın şokuyla 6 şehirde 7,200 yapı hasar görmüştür. Boyu 17-20 metre olan meteoritin en büyük parçası (654 kg) 16 Ekim'de Chebarkul gölünde bulunmuştur. İnsanların en hazırlıksız yakalandığı afetlerden biri olan meteor düşmesi gerçekten de büyük felaketlere yol açabilir.

- Honşu depremi (Japonya) ve tsunamisi: 25 Ekim 2013'de, Honşu kıyısından doğuda Pasifik okyanusu içinde M=7.1 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Önemli bir yapısal hasar ve can kaybı olmadı. 15.000 kişi yaşamını kaybettiği ve 300 milyar dolarlık ekonomik zararın meydana geldiği 2011 deprem ve tsunamisinde hasar gören Fukuşima nükleer santrali bu depremden sonra tamamen kapatıldı. Tsunami beklenenden çok daha küçük (30 cm) oldu

- 24 Eylül 2013, Sistan ve Belucistan (Avaran) depremi (Pakistan): 24 Eylülde Pakistan Avaran yerleşim biriminin 65 km kuzeydoğusunda Belucistan bölgesinde, Mw=7.8 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Depremde 825 kişi hayatını kaybetti, yüzlerce insan yaralandı. 28 Eylüldeki ikinci depremde ise 45 kişi öldü.

- 8-9 Kasım 2013 Haiyan Süper Tayfunu, Filipinler, ekonomik zararı 1.5 milyar dolar civarındadır sadece Filipinlerde 1200 'e yakın kişinin hayatını kaybetmesine nen olmuştur. Hızı saate 345 km bulmuştur. Ki bu da tayfunlarda asıl ölüm nedenlerinden olan yağmurlar ve sonrasındaki heyelan riskini azalttığı için ölü sayısı da nispeten az olmuştur.

- 1 Nisan 2014, Mw8.2 Şili Deprem ve Tsunamisi, Kuzey Şili'nin açıklarında Pasifik Okyanusu içinde Mw8.2 büyüklüğünde bir deprem ve ardından da 2 metre yüksekliğinde tsunami oluşmuştur. Çok sayıda heyelan tetiklendiği, sadece 5 kişinin hayatını kaybettiği depremde 300 tutuklu da hapisaneden kaçmıştır.

- 5 Mayıs 2014 Afganistan'ın kuzeydoğusunda dağlık bölgede Löss topraklarından oluşan zeminde ani yağışlarla birlikte meydana gelen heyelan, Badakhshan bölgesinde Argo denilen yerleşim alanında 300 evi yerle bir etmiştir. Ölü sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte, 2700 kişiden fazla insanın hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Bu afetten 14,000 kişi etkilenmiştir.

- 19 Ocak 2015, Madagaskar'da tropikal fırtına, 14 kişinin ölümüne neden oldu. Fırtına sırasında 36 bin kişi uzaklaştırıldı. Ölümlerin çoğu ağır yağışlarla tetiklenen heyelanlar ve çöken ev tavanları sonucu meydana geldi.
- 14 Şubat 2015, Malawi'de ani sel sonucu 48 kişi hayatını kaybetti. 23 bin kişi uzaklaştırıldı. Sel 23 yerleşim alanının 10'unda hasar yarattı.
- 25 Şubat 2015, Afganistan'daki çığ 301'den fazla kişinin ölmesine neden oldu 129'dan fazla kişinin de yaralanmasına yol açtı (kaynak: www.telegraph.co.uk).
- 27 Şubat 2015, Hindistan Kerala eyaleti üzerine gece vakti bir meteor düşerken havada bir ateştopu şeklinde patladı. 5-6 saniye süren olayda meteorun parçaları Kerala eyaletinde Thrissur, Ernakulam, Palakkad, Kozhikode ve Malappuram yerleşim alanlarına dağıldı. Kimyasal analizleri meteoritin nikel ve demirden oluştuğunu göstermektedir.
- 23 Nisan 2015, Afganistan Badakhshan'da heyelanda 200 ev yıkıldı 52 kişi hayatını kaybetti. 26 Nisan'da ikinci bir heyelan meydana geldi ve 120 aile taşınmak zorunda kaldı.
- 28 Nisan 2015, Nepal Gorkha'da toprak kayması sonucu 250 öldü.
- 27 Mayıs 2015, ABD'da sel, 26 kişi öldü 40 kişi kayboldu. Sebebi ABD'nin Teksas ve Oklahoma eyaletinde etkisini sürdüren şiddetli yağışlardır.
- Temmuz 2015, Sinjan Uygur bölgesinde deprem (M6.4), 6 ölü ve 20'den fazla kişinin yaralandığı belirtildi. 3 binden fazla yapı hasar gördü.
  - 26.06. 2016 Kırgızistan'da merkez üssü Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in 382 kilometre güneyi olan 6,3 büyüklüğünde bir deprem kaydedildi. Yerin 20 kilometre altında meydana gelen depremde ilk belirlemelere göre can ve mal kaybı olmadı.

3.2. Türkiye'de Meydana Gelen Bazı Önemli Afetler Kronolojisi

- 1509 yılında İstanbul'da meydana gelen ve küçük kıyamet olarak da adlandırılan 7,6 büyüklüğündeki depremde yaklaşık 4.000 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 1719 yılında İstanbul'da meydana gelen 7,6 büyüklüğündeki depremde binlerce kişi yaşamını yitirmiştir.
- 1754 yılında İstanbul'da meydana gelen 7,0 büyüklüğündeki deprem büyük can ve mal kayıplarına neden olmuştur.
- 1766 yılında İstanbul iki kez sarsılmış; biri mayıs ayında ve 7 büyüklüğünde, asıl büyük deprem ise ağustosta olmuş ve büyüklüğü 7,62'dir. Balkanlar'da da hissedilen bu depremde binlerce kişi yaşamını kaybetmiştir.

- 1894 yılında meydana gelen 7,0 büyüklüğündeki deprem yine büyük mal ve can kaybına neden olmuştur.
- 29 Mart 1903 tarihinde Van'da meydana gelen depremde 860 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 28 Mayıs 1903'te İstanbul'da meydana gelen depremde 2.000 kişi yaşamını yitirmiştir.
- 1912 yılında Mürefte'de meydana gelen depremde 2.836 kişi yaşamını kaybetmiştir.
- 27 Kasım 1923'te Tosya, Osmancık, Erbaa, Vezirköprü, Ladik ve Havza'yı etkileyen deprem 5.000 kişinin yaşamına mal olmuştur.
- 27 Aralık 1939'da Erzincan'da meydana gelen 8 büyüklüğündeki deprem, KAF üzerinde meydana gelen en büyük depremdir. Bu deprem sonrasında, Erzincan ili haritadan silinmiş, depremde 33.962 kişi de yaşamını yitirmiştir.
- 1 Şubat 1944'te Bolu, Gerede ve Çankırı'da meydana gelen depremde 4.600 kişi ölmüş, 50.000'e yakın ev yıkılmıştır.
- 17 Ağustos 1949 Erzurum, Bingöl ve ilçesi Karlıova'da meydana gelen depremde 450 kişi ölmüş, 1.500'ü aşkın ev yıkılmıştır.
- 19 Ağustos 1966'da Muş'un Varto ilçesinde meydana gelen 6,6 büyüklüğündeki depremde 4.000 kişi yaşamını yitirmiştir.
- 27 Mart 1970'te Gediz'de meydana gelen deprem felaketinde 1.087 kişi ölmüş, binlerce kişi evsiz kalmıştır.
- 22 Mayıs 1971 tarihinde Bingöl ve çevresinde meydana gelen şiddetli depremde 870 kişi ölmüş, 5.323 ev yıkılmıştır.
- 6 Eylül 1975'te Diyarbakır'ın Lice ilçesinde deprem olmuş ve 3.000 kişi ölmüştür.
- 13 Mart 1992 tarihinde Erzincan'da 6,8 büyüklüğünde bir deprem daha olmuş, bu depremde 653 kişi ölmüş, 3.850 kişi yaralanmıştır.
- 17 Ağustos 1999 tarihinde İzmit - Gölcük'te meydana gelen 7,4 büyüklüğündeki deprem sonucunda 17.000'den fazla kişi hayatını kaybetmiş, bölgedeki sanayi tesisleri büyük zarar görmüştür.
- 1 Mayıs 2003'te Bingöl'de meydana gelen 6,4 büyüklüğündeki depremde, çoğu öğrenci 167 kişi ölmüş, 521 kişi yaralanmıştır.
- 9 Eylül 2009'da İstanbul ve civarında meydana gelen selde 33 kişi yaşamını kaybetmiştir.

- 23 Ekim 2011 Van, Erçiş depremi 7,2 şiddetinde olup 601 ölü, 4152 yaralı kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Deprem sonrası Van M Tipi Cezaevi'nden 160 mahkûm firar etmiş, bunlardan 74'ü güvenlik güçlerinin yaptığı çalışmalar neticesinde cezaevine geri döndürülmüştür.

- 26 Kasım 2012, Bozburun (Muğla) açıklarında, 4.8 şiddetinde deprem gerçekleşmiştir. Can yada mal kaybına yol açmamıştır. Aynı yıl 14 Kasımda, Çöçelli'de (Pazarcık Kahramanmaraş), Haziranda Karagündüz'de (Van), 14 Haziranda Şırnak'ta, 10 Haziranda Ölüdeniz (Muğla) açıklarında, 3 Mayıs'ta Tokat-Hisarcık'ta (Kütahya), 19 Mayıs'ta Simav'da (Kütahya), 26 Mart'ta Sultanlı-Bulanık'ta (Muş), 1 Mayıs'ta, İzmir Körfezinde orta büyüklükte depremler meydana gelmiş, ölenler, yaralananlar olmuştur.

- 30 Ocak – 1 Şubat 2015, Lodos Afeti Yurt genelinde 8 kişinin ölümüne neden oldu

3.3. Dünyada ve Türkiye'de Meydana Gelen Afetler

3.3.1. 22 Mayıs 1960 Şili Depremi (9,5)

22 Mayıs 1960'da meydana gelen Şili depremi yer yuvarında kayıt altına alınmış en büyük deprem olarak tarihe geçmiştir. Saat 19:10'da meydana gelen depremin büyüklüğü Richter ölçeğine göre 9,5 civarında idi. Merkez üssü Şili'nin başkenti Santiago'nun yaklaşık 700 km güneyinde yer alan Valdivia kenti olan depremden sonra Pasifik Okyanusu'nda meydana tsunami dalgaları merkeze binlerce kilometre uzaklıktaki kıyıları vurur. Bu dalgalar, Havai ve Güney Afrika sahillerinde büyük maddi hasarlara yol açmıştır. Bu depremde, yaklaşık 5000 kişi yaşamını kaybetmiştir. Evsiz kalan insan sayısı ise 2 milyonu geçmiştir. Günümüzden tam 50 yıl önce meydana gelen dünyanın en büyük depreminde, sadece 5000 kişinin yaşamını kaybetmesi, hem yerleşimin fazla olmadığını hem de Şili'nin depreme dayanıklı yapılar konusunda daha o zamanlar bile büyük adımlar attığını gösteriyor. Bu depremden tam 39 yıl sonra meydana gelen ve büyüklüğü bu depremden tam 700 kat daha küçük olan 17 Ağustos Gölcük depreminde ise yaklaşık 18.000 kişi yaşamını kaybettiği düşünülürse Şili'nin depreme yönelik çalışmalarını daha o zamandan ciddiye aldığı görülmektedir. Şili'de 28 Şubat 2010 tarihinde meydana gelen 8,8 büyüklüğündeki depremde ise yaklaşık 525 kişinin yaşamını kaybetmesi deprem konusunda çok ileri çalışmalar yaptıklarının göstergesidir.

Fotoğraf 1: Afet sonrası Şili'den Bir Görüntü

3.3.2. 28 Mart 1964 Alaska Depremi(9,2)

Büyüklüğü 9,2 olan ve 28 Mart 1964 yılında meydana gelen Alaska depremi, Alaska ile batısında bulunan Yukon bölgesinde etkili olmuştur. Yerleşimin az olması nedeniyle böylesine büyük bir deprem için oldukça az sayılacak bir yaşam kaybı olmuştur. Üç dakika süren depremde sadece 125 kişi yaşamını kaybetmiş ve maddi hasar da 311 milyon dolar olarak saptanmıştır. Ölenlerden sadece 13'ü enkaz altında kalmıştır. Diğer 113 kişinin ölüm nedeni ise tsunamidir. Bu deprem sırasında jeoloji tarihinin en büyük tektonik yükselmesi gerçekleşmiş ve tarihe geçmiştir. Deprem sonrasında Prince William Boğazı'nda bulunan Montague Adası'nın Cleare Burnu'nda yaklaşık 10 metrelik bir deniz tabanı yükselmesi meydana gelmiştir. Bu depremde meydana gelen tsunami dalgaları, kıyıdaki balıkçı teknelerini kıyıdan 100 metre kadar içeriye sürüklemiştir.

Fotoğraf 2: Afet sonrası Alaska'dan Bir Görüntü

3.3.3. 26 Aralık 2004 Endonezya Depremi (9,1)

Büyüklüğü 9,1 ve derinliği 37 km olan deprem, yaklaşık 160 saniye sürmüş ve deprem sonrasında meydana gelen 10 metre yüksekliğindeki büyük tsunami dalgaları bölgedeki tüm ülkelerin sahil şeridini vurmuştur. USGS verilerine göre 283.100 kişi yaşamını kaybetmiş, 14.000 kişi kaybolmuş ve yaklaşık 1.260.900 kişi yer değiştirmiştir. Bu büyük depremin etkisi bölge ülkelerinde hâlen devam etmektedir. Bu depremin bu kadar etkili olmasının sebebi, büyük bir deprem bölgesi içinde yer almasına rağmen bu konuda bölgede hiçbir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Ölümün çok büyük bir bölümü depremden değil, tsunamiden öldüler. Bölgede bir tsunami erken uyarı sistemi bulunmadığı için 20.000 – 30.000 kişinin öleceği depremde ölü sayısı kayıplarla birlikte 300.000'i aşmıştır.

Fotoğraf 3: Afet Sonrası Endonezya'dan Bir Görüntü

3.3.4. Mart 1957 Alaska Depremi (9,1)

Alaska - Andreanof Adası'nda meydana gelen depremin büyüklüğü Richter ölçeğine göre 9,1 civarında idi. Bölgede deprem sonrasında meydana gelen tsunami dalgalarının boyu 15 metreye kadar ulaşmıştır.

3.3.5.Bhopal Felaketi

3 Aralık 1984 günü Hindistan Bhopal'de , ABD kökenli Union Carbide firmasının böcek ilacı üreten fabrikasından 40 ton metil isosiyanat gazını dışarı atılması sonrası 18.000 kişinin ölümü, 150.000'den fazla insanın zehirlenmesi ve ömürlerinin kalan kısmını skat ve hasta geçirmesi ile sonuçlanan afettir.

Çevresel etkileri Çernobil faciasından bile korkunç olan bu kaza sonrasında, Bhopal eyaleti doğal afet bölgesi ilan edilmiştir. Greenpeace'in bölgede kazadan 20 yıl sonra, 2004 yılında yaptığı ölçümlerde, toprakta normalin 6 milyon katı toksik madde bulmuştur. Union Carbide firması bir "ticari sır" olduğu gerekçesiyle toksik maddenin adını bile açıklamaktan

kaçınmıştır. Bu durum, zehirlenenele bir tanı konmasını imkânsız kılarken, hastanelerde ölümlerin artmasına yol açmıştır.

3.3.6. 28 Temmuz 1976 Çin Depremi (8.2)

Büyüküğü 8,2 olan bu deprem, tarihe belki en büyük deprem olarak değil, ama yüzyılın en çok can kaybına yola açan depremi olarak geçti. Merkez üssü Tangshan olan deprem, Çin'in doğu kıyılarında büyük can ve mal kaybına yola açtı. Ölü sayısının 500.000 ile 850.000 arasında verilmesi, Çin'in bu konuda tam bir açıklama yapmamasından kaynaklanmaktadır. Çin tarafından açıklanan resmî rakam ise 655.000 kişidir.

Fotoğraf 5: Afet sonrası Çin'den Bir Görüntü

3.3.7. 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi (7,4)

Büyüküğü 7,4 olan Gölcük depremi, Türkiye üzerinde maddi ve manevi büyük bir yük bırakmıştır. Merkezî üssü Gölcük Donanma Komutanlığı olan deprem, sadece Marmara bölgesini değil İç Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgesini de etkilemiştir. Resmî makamların

açıklamalarına göre depremde 17.781 kişi yaşamını yitirmiş, 23.781 yaralanmış, 505 kişi de sakat kalmıştır. Deprem sonrasında her konuda büyük aksaklıklar meydana gelmiştir. Bu depremden sadece İzmit, İstanbul, Sakarya ve Yalova değil, Marmara ve komşu bölgelerdeki ilerde yaşayan yaklaşık 16 milyon insan da etkilenmiştir. Ekonomi, milyarlarca dolarlık bir kayba uğramıştır. Tüm bu özellikleriyle Gölcük depremi, belki dünyanın en büyük depremlerinden biri değildir, ama gerek çok büyük bir alanı etkilemesi gerekse büyük maddi kayıpların olması nedeniyle dünyanın etkisi en büyük depremlerinden biri durumuna gelmiştir. Gölcük depreminden sonra durumun ciddiyetini gören yerel yönetimler ciddi çalışmalar yapmaya başlamış ve kısmen de olsa yol alınmıştır.

Fotoğraf 6: Afet Sonrası Gölcük'ten Bir Görüntü

3.3.8. 16 Ağustos 2010 Pakistan Seli

Temmuz ayında başlayan muson yağmurlarının uzun ve sürekli yağması nedeniyle İndus Nehri ile bu nehri besleyen yan kollarin tümü yataklarından taşarak özellikle Sindh eyaleti ile Thatta kentini sular altında bırakmıştır. Ülkenin en büyük su yaşam kaynağı olan İndus Nehri'nin bu mevsimde taşıdığı su kapasitesinin yaklaşık 40 kat artması, bölgeye yaşam veren nehrin bu kez ölüm saçmasına neden olmuş 1600 kişinin ölümüne 20

milyondan fazla kişinin etkilenmesine yol açmıştır. Bölgede 3,5 milyon civarında çocuk ve yetişkin salgın hastalıklara karşı yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır.

Fotoğraf 7: Afet Sonrası Pakistan'dan Bir Görüntü

3.3.9. 7 - 10 Eylül 2009 İstanbul Selleri

İstanbul'da eylül ayı ortalaması 33 kg iken 2009 yılının Eylül ayında iki gün içinde toplam 220 kg civarında yağmur düşmesi sonucunda büyük seller meydana geldi ve 30'dan fazla insan yaşamını kaybetti. Silivri, Çatalca ve İkitelli'de meydana gelen sellerde ciddi can ve mal kayıpları meydana geldi. Silivri'de eski yatağından akmak isteyen sular, derelerin akış yönlerindeki yapılaşma nedeniyle sele dönüşmüştür. Çatalca'da ise sel sularının birleştiği noktada su yüksekliği 5-6 metreye kadar yükselmiştir. Büyükçekmece havzasının tüm derelerinin büyük bir hızla Büyükçekmece Gölü'ne akması selin oluşmasına neden olmuştur. Bu derelerin en büyüğü olan ve Çatalca'nın kuzeyinden geçerek göle boşalan Karasu Deresi'nin yatağı bu yoğun ve hızlı beslenmeyi kaldıramamış ve 5-6 metre yükselerek tüm havzayı sular altında bırakmıştır. Bu ürkütücü akışa rağmen Çatalca'da ölü sayısının altıda kalmasının nedeni havzada henüz yoğun bir yerleşme olmamasıdır. İkitelli Ayamama Deresi üzerinde meydana gelen üçüncü sel ise 20'ye yakın insanın yaşamını kaybetmesine ve yüzlerce milyon liralık maddi hasarın meydana gelmesine neden olmuştur. Bu üç selin de ana nedeni, yanlış yerleşim politikalarıdır. Seller, dere yataklarının ıslah

edilmesi ve havzaların yerleşime açılması yüzünden meydana gelmiştir. Yoğun yapılaşma nedeniyle tüm tarlaların yavaş yavaş bina ve asfaltla kaplanmasından dolayı topraktan sızamayan sular, yüzeysel akışla akıp birleşerek büyük bir güçle aşağılara doğru akmıştır. Bu olaydan da henüz bir ders çıkarılmamıştır. Bu havzada ne yazık ki inşaatlar tüm hızıyla devam etmektedir.

Fotoğraf 8: Afet Sonrası İstanbul'dan Bir Görüntü

3.3.10. 21 Temmuz 1988 Çatak (Trabzon) Heyelanı

Karadeniz Bölgesi, ülkemizin en çok heyelan olan bölgesidir. Jeolojik yapısı nedeniyle sık sık heyelanların yaşandığı bölgede meydana gelen heyelanların en büyüğü, Çatak heyelanıdır. Trabzon'un Maçka ilçesinde meydana gelen heyelan yüzünden 63 kişi toprak altında kalarak yaşamını yitirmiştir. Ülkemizin en büyük heyelanlarından biri olan Çatak heyelanının üzerinden 22 yıl geçmesine rağmen bölgede hâlâ büyük heyelanlar olmaya devam ediyor ve her yıl yoğun yağışlardan sonra meydana gelen heyelanlar yüzünden onlarca kişi yaşamını yitiriyor. Ne yazık ki henüz heyelanların önlenmesi konusunda bir adım atılamamaktadır. Afetlere bakış açısı değişmeye başladığında önlem alınmaya da başlanacaktır.

3.3.11. 13 Temmuz 1995 Senirkent Heyelanı

Isparta'nın Senirkent ilçesinde yoğun yağışlarla meydana gelen büyük bir çamur akıntısı bir mahalleyi yutmuş ve 74 kişi yaşamını kaybetmiştir. Aynı yerde 1996 yılında meydana gelen çamur akıntısından sonra, 288 konut taşınarak bölgedeki çamur akıntısı tehdidinden kurtarılmıştır.

3.3.12. 26 Nisan 1986 Çernobil Reaktör Kazası (Ukrayna)

Çernobil Nükleer Santrali, Kiev'in 140 km kuzeyinde yer alıyordu. Reaktörlerden birinde deney yapmak amacıyla güvenlik sistemlerinin devre dışı kalması yüzünden meydana gelen büyük nükleer sızıntı günümüzde bile etkisini devam ettiriyor. Dünyadaki kanser ölümlerinin bir numaralı sorumlusu olarak hâlâ Çernobil gösteriliyor. Kesin ölü sayısı bilinmemekle birlikte etkisi hâlâ devam eden olayın etkisiyle yıllar boyunca on binlerce kişi kanserden yaşamını yitirmiştir. Türk Tabipler Birliği 2006 yılının Nisan ayında "Çernobil Nükleer Kazası Sonrasında Türkiye'de Kanser" adlı bir çalışma yayınladı. Özellikle Doğu Karadeniz bölümünde kanserden ölümlerde artış gözlendiğini ortaya koymuştur. Bu artış Çernobil'e bağlanmaktadır. Radyoaktif bulutların 3 Mayıs 1986 cumartesi günü Marmara'ya, 4-5 Mayıs günleri Batı Karadeniz'e, 6 Mayıs günü Çankırı üzerinden Sivas'a, 7-9 Mayıs tarihlerinde Trabzon-Hopa'ya ulaştığı, 10 gün sonra da tüm Türkiye'ye radyoaktif parçacıkların yayıldığı belirtilmektedir.

Fotoğraf 9: Afet Sonrası Çernobil'den Bir Görüntü

3.3.13. 11 Eylül 2001 İkiz Kuleler Saldırısı (ABD)

Dünyanın gördüğü en büyük terör saldırısı, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'nin ticaret merkezi olan ikiz kulelere yapıldı. İki uçağın kontrolünü ele geçiren teröristler, intihar saldırısı düzenleyerek uçakları ikiz kulelere çarptırılmış ve iki kulenin de yıkılmasına neden olmuşlardır. İlk uçak yerel saatle 08:46:59'da Dünya Ticaret Merkezi'nin kuzey kulesinin 94-98. katları arasına çarptı. Kuzey kulesi, bu çarpmadan 102 dakika sonra tamamen yıkıldı. İkinci uçak ise yerel saatle 09:02:59'da güney kulesinin 77-85. katları arasına çarpmıştır. Kule, çarpmadan 56 dakika sonra tamamen yıkıldı. Ölü sayısının 2.603, kayıp sayısının da 24 olduğu saldırıda Amerikan finans piyasası çok büyük bir darbe yemiştir. 300 itfaiyeci de kurtarma çalışmalarında yaşamını yitirmiştir.

Fotoğraf 10: Afet Sonrası İkiz Kulelerden Bir Görüntü

3.3.14. 11 Mart 2011'de, Japonya'nın Tohoko Depremi ve Tsunamisi

Japonya'nın Töhoko bölgesinde 9,0 Mw büyüklüğünde gerçekleşen depremdir. Merkez üssü Töhoku bölgesinin doğu kıyısında, yerin 24,4 km derinliğinde meydana gelmiştir. 9.0 büyüklüğünde olan deprem Japonya'da yaşanan en büyük deprem olduğu; dünyada ise en büyük ilk beş depremin arasında olduğu açıklanmıştır. Japon hükümeti, felaketi resmi olarak "Büyük Doğu Japonya depremi" olarak adlandırmıştır. Deprem sonrasında bölgede yüksekliği 37.9 metreye varan tsunami dalgaları meydana gelmiştir. Depremde 15,828 kişi hayatını kaybetmiş ve 3760 kişi hâlen kayıp olarak belirtilmiştir. Kara ve demiryolları ağır hasar görmüş, çeşitli yerlerde yangınlar çıkmış ve bir baraj yıkılarak bölgeyi su basmasına neden olmuştur. Kuzeydoğu Japonya'da 4.4 milyon ev elektriksiz, 1.5 milyon ev ise susuz kalmış, deprem sonucu gıda sıkıntısı da meydana gelmiştir. Deprem sonucu Fukuşima Nükleer Elektrik Santralinde tsunami sonucu kazalar meydana gelmiştir. Deprem sonrasında doğan tsunamilerde, dalgalar saatte 500 km hızla Hawaii'ye ulaştı.

Fotograf 11 : Deprem ve tsunami sonrası bölgenin görüntüsü

3.3.15. Fukuşima I Nükleer Santrali kazaları

2011 Tōhoku depremi ve tsunamisi sonrasında, 11 Mart 2011'de Fukuşima I Nükleer Santralinde atmosfere radyoaktif madde salınmasına sebep olan olaylar dizisidir. Uzmanlar kazaları Çernobil felaketinden sonra en büyük ikinci nükleer kaza olarak tanımlamakla birlikte, tüm reaktörlerde sorun yaşanması kazaları bugüne kadarki en karmaşık nükleer kaza yapmaktadır.

Fukuşima I Nükleer Santrali kazaları 9.0 büyüklüğündeki 11 Mart günü olan 2011 Tōhoku depremi ve tsunamisi sonrasında meydana geldi. Honşu adası açıklarında meydana gelen bu deprem, Japonya'da büyük bir tsunamiye yol açtı. Tsunami nükleer santraldeki üç etkin reaktörün kapatılmasına sebep oldu. Santralde Tokyo Elektrik Güç Şirketi (TEPCO) tarafından işletilen altı tane kaynayan su reaktörü bulunmaktadır. Santralin 5.7 metrelik bir tsunamiye dayanabilecek önlem amaçlı bir duvarı vardı; fakat depremden 15 dakika sonra santral 14 metrelik bir tsunamiye maruz kaldı ve duvarın herhangi bir koruyucu etkisi olmadı. Tüm santral sular altında kaldı. Bunun sonucu olarak jeneratörler devre dışı kaldı ve santraldeki nükleer yakıt radyoaktivitenin bir etkisi olarak aşırı ısınmaya başladı. Tsunami nedeniyle meydana gelen su baskınları başka bölgelerden yardım gelmesini zorlaştırdı. Hidrojen patlamaları sonucu 1, 3 ve 4 numaralı reaktörleri barındıran binaların tepe kısımları havaya uçtu; 2 numaralı reaktörün içindekiler bir patlama sonucu zarar gördü ve 4 numaralı reaktörde yangınlar meydana geldi. Bunun yanı sıra, 1-4 numaralı reaktörlerde saklanan kullanılmış yakıt tanklarındaki su seviyesinin düşmesi sonucu tanklarda aşırı ısınma meydana geldi. Radyasyon sızıntısından kaynaklanan korkular santralin etrafındaki 20 km

çapındaki alanın tahliye edilmesine sebep oldu, bu sırada 170 ile 200 bin kişi tahliye edildi. 11 Nisan 2011 günü Japonya Nükleer Güvenlik Kurumu, Fukuşima Daiçi nükleer santralindeki nükleer sızıntının tehlike derecesini Radyolojik Durum Ölçeği'ne göre 7'ye yani Çernobil reaktör kazasıyla aynı seviyeye çıkarmıştır. Felaket düzeyini en üst seviyeye çıkarma konusundaki nihai kararın ise uluslararası uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından daha sonra verilebileceğini açıkladı.

31 Aralık 2011 tarihinde Tepco tarafından, 11 Mart tarihinde saha içinde çalışan 19,594 kişi üzerinde radyasyona maruz kalma incelemeleri yapılmıştır. Raporla göre 167 çalışan 100 mSv üzeri doz almıştır. Bu 167 kişiden 135 kişi 100-150 mSv arası, 23 kişi 150-200 mSv arası, 3 kişi 200-250 mSv arası ve 6 kişi de 250 mSv üzeri doz almıştır. Ocak 2014 tarihinde belirlenen sayılara göre, 173 çalışan 100 mSv üzeri ve 1578 çalışan 50-100 mSv arası doz almıştır. Bu kazada radyasyondan dolayı can kaybı bulunmamaktadır. 6 çalışan 250 mSv üzeri doz almıştır ancak bu değerler akut radyasyon hastalığına yol açmamıştır (<https://sivilsavunma.afad.gov.tr/kategori-1150-fukushima-daiichi-nukleer-santral-kazasi.html>).

Fotograf 12 : Deprem ve tsunami sonrası bölgenin görüntüsü

3.3.16. 25 Nisan 2015, Nepal (Katmandu) ya da Himalaya Depremi (M7.8)

ABD Jeolojik Araştırma Merkezi (USGS)'ne göre, Asya, Nepal'de merkez üssü Katmandu'nun 81 kilometre kuzeybatısında, yerin 15 km derinliğinde, M7.8 büyüklüğünde

(Mw8.1, Çin kaynaklarına göre) bir deprem oluştu. Deprem, Nepal dışında Bangladesh, Çin, Pakistan, Hindistan, Tibet ve Bhutan'da hissedildi. Deprem 700 bin nüfuslu şehirde halkın çoğu panik içinde evlerini terk etti. Depremde 502 bin 708 ev tamamen yıkılırken, ülke çapında depremden etkilenenlerin sayısı ise 1 milyon 91 bin 19 kişi olarak açıklandı. Sarsıntı, bölgeye göre 30 saniye ile iki dakika arasında sürdü. Başkent Katmandu başta olmak üzere o bölgede 7,696 yakın insan hayatını kaybederken, 16 bin 727 insan yaralandı. Özellikle Himalaya Dağları'nın eteklerindeki dağ köylerindeki evlerin birçoğunun yıkıldığı depremde, Sindipalçok bölgesi ülkede sarsıntıdan en fazla etkilenen yer oldu. Çin sınırındaki Sindipalçok'da 2 bin 939 kişi hayatını kaybederken, bin 824 kişi de yaralandı.

Tarihi Darahara Kulesi'nin yıkılması sonucunda ise 400 kişinin enkaz altında kaldı. Nepal Kızılhaçı'nın bölge başkanlıkları ve Nepal hükümetinin son verilerine göre 649 bin 798 kişinin de başka yerlere göç etmek zorunda kaldı. Büyük deprem Hindistan'da da can kaybına yol açtı. Hindistan'ın Utar Pradeş ve Bihar eyaletlerinde çöken binalarda 61 kişi, Tibet'te 20 kişi öldü. Bangladesh'te de bir kişi hayatını kaybetti. Dünyanın en yüksek zirvesi Everest'e tırmanmak isteyen 1000'e yakın dağcının bulunduğu dağda, kamp alanlarının bulunduğu Langtang vadisine çığ düştü. 19 kişi hayatını kaybetti.

Fotograf 13: Everest dağında Çığ altında kalan dağcıların kamp alanı

3.3.17. 16 Eylül 2015, Şili'de depremi (M8.3)

2015 yılında dünyanın en şiddetli depremi, dünyanın en önemli fay kuşaklarının birinin üzerinde bulunan Şili'de meydana geldi. M8,3 büyüklüğündeki deprem, 3 dakikadan uzun sürdü ve ardından onlarca artçı sarsıntı yaşandı. Yaklaşık bir milyon kişi evlerini terk etmek zorunda kaldı. Oluşan tsunami dalgaları depremin merkez üssünün kuzey ve güney kıyılarını vurdu. Dalga boyu, kuzeyde La Punta'da normalin yarım metre üstüne çıktı.

Hükümet, 2010 yılındaki felaketin tekrarlanmaması için kıyı bölgelerinin derhal tahliye edilmesi talimatını verdi. Dünyanın en şiddetli depremleri arasına giren Şili depreminde en az 12 kişi hayatını kaybetti. Bunun yanında Şili Ulusal Acil Yardım Ofisi'nden yapılan açıklamada, deprem nedeniyle 12 kişinin yaşamını yitirdiği, yaralı 9 kişinin ise hayati tehlikesinin bulunmadığı ifade edildi. Depremin merkezine en yakın iki şehirden Coquimbo'da perşembe gecesi 40 bine yakın kişinin elektriksiz kaldığı, 9 binden fazla kişiye de içme suyunun ulaştırılmadığı kaydedildi. Şili Ulusal Acil Yardım Ofisi Direktörü Ricardo Toro, yaptığı açıklamada, afet nedeniyle 610 kişinin evinden olduğunu, 179 evin tamamen yıkıldığını, 175 evin ciddi hasarlı, 288 evin ise az hasarlı bulunduğunu belirtmişti.

Şili'nin güney kıyılarında 2010 yılı Şubat ayında meydana gelen M8,8 büyüklüğündeki depremde 500'den fazla kişi öldü, ülke yaklaşık 30 milyar dolar kayıp yaşadı. Şili'de 1 Nisan 2015'de meydana gelen M8,2 büyüklüğündeki depremde ise 6 kişi ölmüştü.

Haiti ve Nepal gibi yoksul ve gelişmekte olan ülkelerde büyük depremler genellikle büyük can kayıplarına neden oluyor. Çöken binalar, köprüler ve barajlar nedeniyle ölü sayısı binleri buluyor. Şili'de de durum böyleydi. Fakat son yıllarda ülkenin ekonomik durumu iyiye gittikçe, inşaat sektörü de gelişti ve yapılaşmada getirilen standartlar yükseltildi. Ülke, deneyimlerinden ders çıkarttı ve Kaliforniya'dakine benzer güvenlik kuralları uygulamaya soktu. Bu nedenle Şili'deki modern binaların depremlere dayanıklılığı da arttı. Fakat tarihi yapılar ve kırsal kesimlerdeki yapılar hala depreme dayanıksız olabilir.

3.3.18. 26 Ekim 2015, Afganistan kuzeydoğusunda deprem (M7.5)

Deprem Afganistan, Pakistan ve Hindistan'da hissedildi. 7.5 büyüklüğündeki deprem 30-40 saniye sürdü. Deprem şu ana kadar 360'den fazla insanın ölümüne neden oldu. Kötü bir alt yapının olduğu, evlerin çamur biriketlerden yapıldığı bölgede 4000 civarında evin yıkıldığı belirtildi. Afganistan'ın başkenti Kabil'e yaklaşık 250 kilometre uzaklıkta yer alan Carm kasabası yakınlarındaki dağlık bölgede meydana gelen deprem, yerin 213 kilometre altında gerçekleşti.

3.3.19. 17.04.2016 Ekvador M7,8

7.8 büyüklüğündeki depremde 233 kişi yaşamını yitirdi. 1000 kişinin yaralandığı rapor edilmiştir. Amerikan Jeolojik Araştırmalar Merkezi'nden yapılan açıklamada, yaklaşık 40 saniye süren depremin merkez üssünün limanların bulunduğu Muisne kıyı kentinin 27 kilometre açıkları olduğu belirtilmiştir.

Ekvador hükümeti depremin ardından ülkede olağanüstü hal ilan etmiştir. Hükümet tsunami tehlikesinin ise olmadığını açıklanmıştır. Şiddetli depremin başkent Quito'nun yanı sıra komşu Peru ve Kolombiya'da da hissedilmiştir.

Fotograf 14: Ekvador deprem sonrası bir görüntü

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin üçüncü haftasında, Dünya’da ve Türkiye’de meydana gelen afetlerin kronolojisi yapılarak son dönemlerde meydana gelen afetler örneklendirilmeye çalışılmıştır.

AFET YÖNETİMİ SAFHALARI

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

4.1. Afet Yönetiminin Safhaları

4.1. Bütünleşik Afet Yönetimi

4.2. Afet Öncesi Yönetimi

4.2.1. Zarar Azaltımı

4.2.2. Önceden Hazırlıklı Olma

4.2.2.1. Erken Uyarı Sistemi

4.3. Afet Anı Yönetimi

4.3.1. Kurtarma ve İlk Yardım

4.4. Afet Sonrası Yönetimi

4.4.1. İyileştirme

4.4.2. Yeniden İnşa

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Afet yönetiminin safhaları nelerdir?
2. Afet Öncesi Yönetimi nedir ? Açıklayınız.
3. Afet Anı Yönetimi nedir ? Açıklayınız.
4. Afet Sonrası Yönetimi nedir ? Açıklayınız.

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Afet yönetiminin safhaları tanımlanması	Afet yönetiminin safhaları kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet Öncesi Yönetimi tanımlanması	Bu kavram içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet Anı Yönetimi tanımlanması	Bu kavram içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet Sonrası Yönetimi tanımlanması	Bu kavram içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Afet yönetimi safhaları
- Afet Öncesi Yönetimi
- Afet Anı Yönetimi
- Afet Sonrası Yönetimi

4. Afet Yönetimi Safhaları

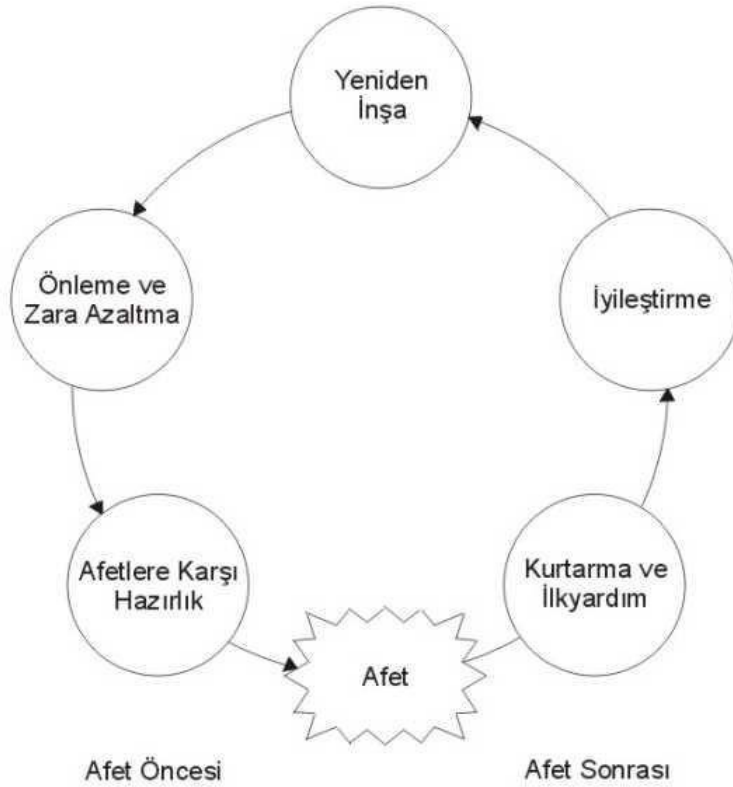
Afet yönetimi ile hedeflenen mevcut tehlike ve riskleri önlemek, değilse mümkün olduğunca bu durumun etkilerini zayıflatmak ve azaltmak, ve nihayetinde güvenli yaşam alanı oluşturmaktır. Bu sayede hem ekonomik, hem sosyal, hem de çevresel faktörlere olumlu katkıda bulunmak mümkün olacaktır.

Afet yönetimi süreci ; “Bir afet olayını izleyen ve bir sonraki afete kadar birbirini takip eden afete müdahale, iyileştirme, yeniden inşa, zarar azaltma ve afete hazırlık aşamaların tümü” olarak tanımlanmaktadır. Afet yönetiminin evreleri olarak da anılırlar. Her evrede yapılan çalışmaların başarısı büyük ölçüde, bir sonraki evredeki çalışmaların başarısını etkilediği için bu döngü iç içe geçmiş zincir halkaları veya daire ile gösterilmektedir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Afet yönetimi safhalarını 3’lü “afet öncesi, afet anı ve afet sonrası” olarak ifade edebileceğimiz gibi (Cevat Geray, 1977) 5’li “Zarar azaltma, Önceden hazırlık, Kurtarma ve ilkyardım, İyileştirme, Yeniden inşa.” ayırımı da gidebilmek (O. Ergünay, 1996) mümkündür.

Afet safhalarında yapılan faaliyetlerin birbirleri ile iç içe girmesi, söz konusu safhaların birbirini takip etme zorunluluğu, bir önceki safhada gerçekleştirilen faaliyetlerin büyük ölçüde sonraki safhayı doğrudan etkilenmesi gibi nedenlerden dolayı; afet safhalarının, süreklilik göstermesi gereken bir afetler halkası veya zinciri oluşturduğunu belirten Ergünay bu safhalar arasındaki bağımlılık ve kesişimi aşağıdaki şekilde şematize etmiştir;

Afet Safhaları

Kaynak : Oktay ERGÜNAY, “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?”, 1996

Afetlerin büyük bir kısmının tamamen önlenmesi imkânsızdır. Bu yüzden afetlerin tamamen önlenmesinden ziyade, önceden haber alma, uyarma ve meydana geldikten sonra yol açacağı kayıpları azaltmak için önlemler alınabilir. Buradan da anlaşılacağı üzere afet bir organizasyon, bir yönetim sistemi olduğu ortaya çıkar. Afet yönetimi; afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla bir afet olayının yukarıda açıklanan 5 ana safhasında yapılması gereken çalışmaların yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda yönetilmesini gerektiren çok geniş bir kavramdır. (Cevdet Ertürkmen, 2006)

Türkiye'deki olası afetler genellikle depremler, kuraklıklar, şiddetli yağış ve seller, heyelanlar, kaya düşmeleri, orman yangınları, sanayi patlamaları ve yangınları, rüzgâr ve kar fırtınaları, çığlar, sıcak hava dalgası, sis, ulaşım kazaları ve terör saldırılarıyla bağlantılıdır. Türkiye'nin büyüklüğü ve başlıca afet şeklinin deprem olduğu göz önüne alınınca çoğu afetin belirli bölge veya şehirlerle sınırlanmış olduğu ve tüm ülkeyi etkilemediği görülmektedir (Kadıoğlu, 2009).

Türkiye jeolojik özellikleri, topoğrafik yapısı ve iklimi nedeniyle doğal afetleri sıkça yaşayan ülkelerden birisidir. Doğal afetler neden oldukları can kaybı yanında önemli ekonomik kayıplar da meydana getirmektedirler. Bu konudaki istatistikler incelendiğinde, doğal afetlerin her yıl Türkiye gayri safi milli hâsılasının %1'i oranında doğrudan ekonomik kayba yol açtığı görülmektedir. Ancak doğrudan ekonomik kayıpların yanında Pazar kaybı, üretim kaybı, işsizlik gibi dolaylı ekonomik kayıplar da göz önünde bulundurulduğunda toplam kayıp yılda gayri safi milli hâsılasının %2-5'ine (2-5 milyar dolar) yaklaşmaktadır (Özmen ve Başbuğ, 2011).

Türkiye başta depremler olmak üzere sel, heyelan, çığ, kuraklık, orman yangınları gibi doğal afetlere sürekli maruz kalmaktadır. 1900-2010 yılları arasında 285 tane hasar yapan deprem meydana gelmiş ve bu depremler nedeniyle 100.000 kişi hayatını kaybetmiş, 170.000 kişi yaralanmış ve 650.000 konut ağır hasara uğramıştır (Pampal ve Özmen, 2009).

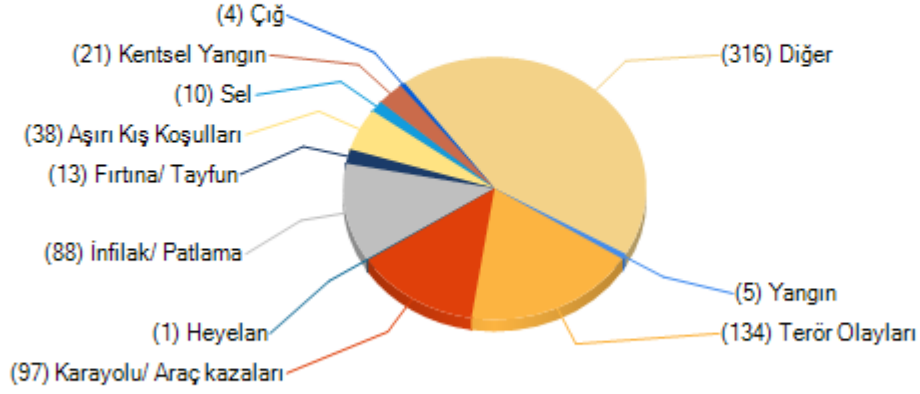
Türkiye depremlerdeki ölümcüllük açısından en önemli ülkelerden biridir. Türkiye deprem riskini azaltmak için 2005 yılında Dünya Bankasına başvurmuş ve projeyi 2014'de bitirmek üzere 400 milyon Amerikan doları yardım almıştır. İstanbul depreme karşı 725'den fazla kamu binasını güçlendirilmiş, 21 kamu binası yeniden yapılmış, 450 000 kişiye afete hazırlık konusunda eğitim verilmiştir. Bu sayı medya aracılığı ile 5 milyon insana ulaşmıştır. İstanbul'da 1999 yılı depremlerinden sonra geçen 14 yılda 1 milyar dolar para harcanmıştır (Ersoy, 2013: 4).

Türkiye'de, depremlerin 2011 yılında yol açtığı ekonomik zarar 1,744 milyar dolarıdır. 2006 ve 2009 yıllarında meydana gelen sel ve su baskınlarının yol açtığı ekonomik zarar 867.000 milyon dolarıdır. (Çağdaş Koçkan, 2015)

AFAD Ulusal Afet arşivine göre 1.7.2015 ile 1.07.2016 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen afetlerde yaşamına yitirenler ve buna sebep olan afet bilgisi aşağıdaki şemada verilmiştir.

Ölü Sayısı

Ölü Sayısı : 727

Kaynak : <https://tabb-analiz.afad.gov.tr/Genel/Raporlar.aspx>. Tarih : 12.07.2016. 13:09

Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 15.07.2018 öncesi Başbakanlığa bağlı sonrasında yayımlana 4 nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur. Afet risk ve tehlikesi altında bulunan ülkemizde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının 17/12/2009 tarihinde faaliyete geçmesi ile birlikte afet yönetimi anlamında “Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi” benimsenmiştir. Bu sistemin en önemli unsurlarından biri yerelde etkin ve verimli bir sistem kurmak olup bunun en önemli ayağını da yerel teşkilat yapısı oluşturmaktadır.

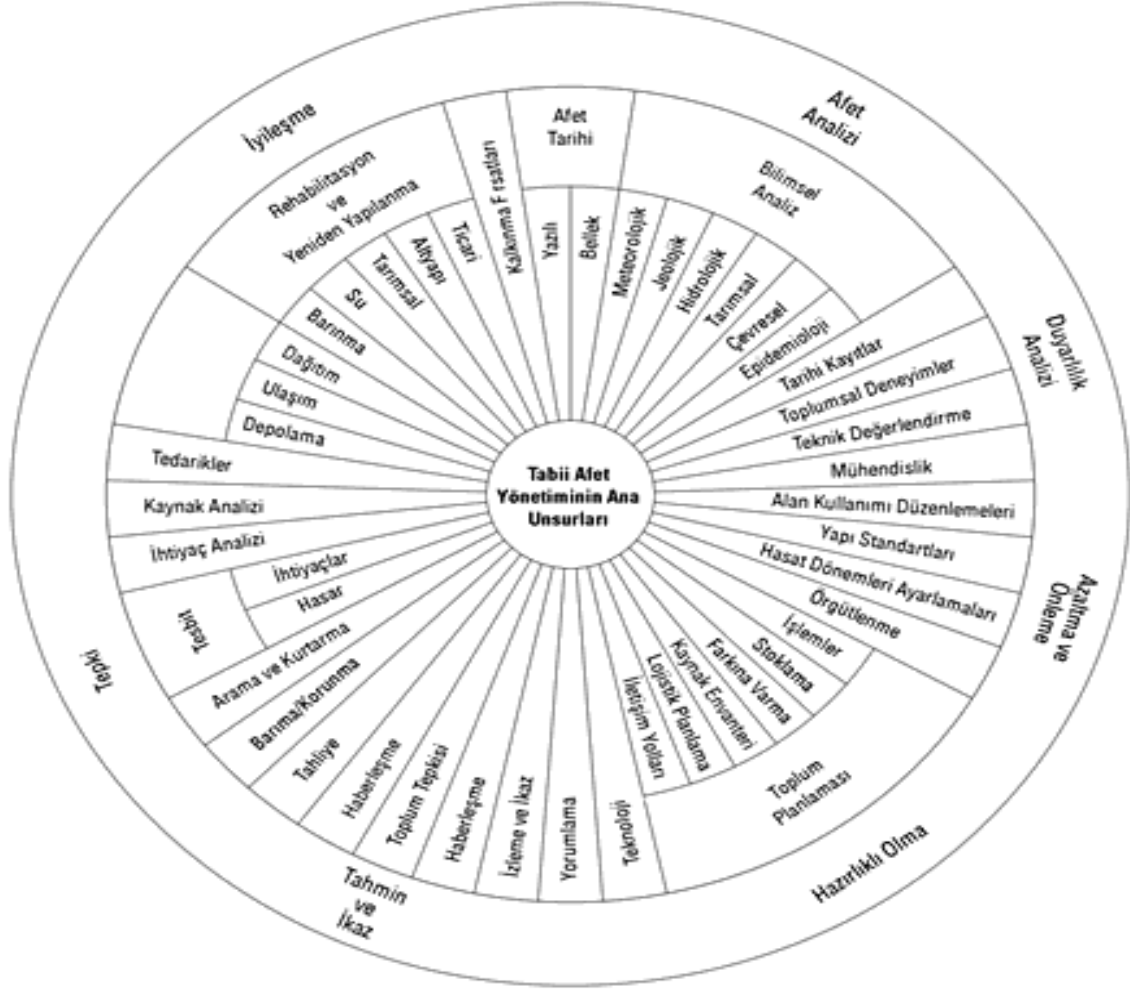
4.1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi

Afet yönetimi her türlü tehlikeye karşı hazırlıklı olma, zarar azaltma, müdahale etme ve iyileştirme amacıyla mevcut kaynakları organize eden, analiz, planlama, karar alma ve değerlendirme süreçlerinin tümüdür.

Afet Yönetimi, farklı disiplinlere farklı manalar ifade edebilmektedir. Yönetim bilimleri açısından bakıldığında, yönetim bilgi sistemleri, kaynak kullanım teknikleri, yöneylem araştırması, proje yönetimi ve planlaması bunun ayrılmaz parçalarıdır. Keza kamu yönetimi bilimi, özellikle ülkemizde mevcut sistemin iyileştirilmesi çabalarında can alıcı bir rol oynamak durumundadır. Konu planlama açısından ele alındığı takdirde 'topyekün hazırlıklı olmak' başlığı altında şehir ve bölge planlaması, altyapı envanteri, nüfus ve ekonomik faaliyetin dağılımı, alan kullanımı, afet mîmarisi ve planlaması gibi konuları saymak mümkündür. İşin yer bilimleri çerçevesi, bölge planlama ve önceden tahminler konusunda coğrafi sistemleri, uzay teknolojisi, topografya gibi konuları içine alır. İnşaat mühendisliği ise fiziki çevrenin afet tesirlerine karşı rasyonel dizaynı, zararların kabul edilebilir düzeyde tutulması gibi klasik uğraşı alanlarının yanı sıra yukarıda sayılan diğer disiplinlerle karşılıklı etkileşme içinde uyum sağlamak zorundadır (edilebilir düzeyde tutulması gibi klasik uğraşı alanlarının yanı sıra yukarıda sayılan diğer disiplinlerle karşılıklı etkileşme içinde uyum sağlamak zorundadır (Tabankı, ODTÜ AYM, 1997).

Wisconsin Üniversitesi, Afet Yönetim Merkezi'nden uyarlanan dairesel şekilde afet yönetimi kısa ve öz bir şekilde gösterilmektedir.

Kapsamlı afet yönetiminin evreleri bir afet olayını izleyen ve bir sonraki afete kadar birbirini takip eden aşamaların tümünü ifade eder. Bu evreler; *Zarar azaltma*, *Hazırlık*, *Müdahale*, *İyileştirme* olarak tanımlanmaktadır.

Böylece bütünlük afet yönetim sisteminde,

- Kayıp ve Zarar Azaltma
- Hazırlık
- Tahmin ve Erken Uyarı
- Afetler,
- Etki Analizi

gibi afet öncesi korumaya yönelik çalışmalara **risk yönetimi** denilirken;

- Müdahale
- İyileştirme
- Yeniden Yapılanma

gibi afet sonrası düzeltmeye yönelik olarak yapılan çalışmalara ise **kriz yönetimi** denilmektedir.

Afet riski yönetimi literatüründe, risk yönetiminin ana elemanları iki aşamaya ayrılır:

Afet öncesi aşama:

- Risk Tanımlaması
- Zarar Azaltma
- Risk Transferi
- Hazırlık

Afet sonrası aşama:

- Acil Durum Müdahalesi
- Rehabilitasyon ve İyileşme
- Yeniden Yapılanma

Kapsamlı bir risk yönetim programı tüm bu bileşenlere hitap eder (Kadıoğlu, 2008:12-13).

4.2. Afet Öncesi Yönetimi

Bu safhada afet meydana gelmeden önceki hazırlık aşamasına değinilmektedir. Zararın minimize edilmesi asıl amaçtır. Bu safhada;

- Meydana gelebilecek afetlerden toplumun en az zararla kurtulabilmesi için gerekli teknik, yönetsel ve yasal önlemlerin afetten önce alınması;
- Önlemenin mümkün olduğu hallerde afetin önlenmesi, mümkün olmadığı hallerde ise kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının mümkün olan en hızlı, verimli ve etkin şekilde gerçekleşmesinin sağlanması;
- Afet zararlarının azaltılması çalışmalarının ülke kalkınmasının her aşamasında dikkate alınması ve bu aşamalara dahil edilmesi, böylelikle afet riskinin azaltılması ve sürdürülebilir bir kalkınma trendinin yakalanması;
- Son olarak, toplumu meydana getiren bireylerin afetlerin olası zararlarından en alt düzeyde etkilenmesi için gerekli bilgileri elde etmelerini amaçlayan eğitim programlarının düzenlenmesi ve bu programlara katılımın en üst düzeyde gerçekleşmesini sağlayıcı çalışmaların yapılması. (O. Ergünay, 1996)

Afet öncesi yönetim başlıca 2 aşamadan oluşur ; Zarar azaltma ve önceden Hazırlıklı olma. Önceden hazırlıklı olma safhasında; tahmin, erken uyarı ve afet etki analizi gibi alt evreler yer almaktadır.

Ülke, bölge, il ve yerleşme düzeyindeki stratejik planlamayla ele alınarak gelişme hedefleri ile zarar azaltma amaçlarını birleştiren, afet zararları azaltılmış, baş edebilme kapasitesi ve yaşam kalitesi artırılmış bir toplum oluşturma yönünde dinamik ve katılımcı bir zarar azaltımı planlama süreci ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanmakta ve yürütülmektedir.

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8'inci maddesine göre kurulan Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı kurulmuş ve 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurumun adı Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmiş ve yetkileri şu şekilde düzenlenmiştir :

Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı

MADDE 36 - (1) Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Ülke düzeyinde uygulanacak afet ve acil durum müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planlarını yapmak veya yaptırmak.

b) Muhtemel afet ve acil durum bölgelerini tespit etmek ve önleyici tedbirleri ilan etmek.

c) Zarara uğraması muhtemel yerlerin plan, proje ve imar esaslarını belirlemek. ç) Aynî, nakdi ve insani yardım esaslarını belirlemek.

d) Yurt içi ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili bilgileri toplamak ve değerlendirmek.

e) Afet ve acil durumlara ilişkin;

1) Yönetim stratejilerini belirlemek.

2) Kamu yatırımları ile personel ihtiyacı konusunda ilgili kurumlara öneride bulunmak.

3) Sigorta hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak.

4) Hizmet standartlarını ve akreditasyon esaslarını belirlemek ve denetlemek.

f) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

4.2.1. Zarar Azaltma

Doğal, teknolojik ve insan kaynaklı tehlikelerle, çevresel bozulmaların afet sonucunu doğurmasını önlemek veya etkilerini azaltmak amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken yapısal veya yapısal olmayan önlem ve faaliyetlerin tümü Zarar Azaltma olarak tanımlanmaktadır. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Bu faaliyetler birçok kurum ve kuruluşla, çok çeşitli disiplinlerin belirli bir hedef doğrultusunda çalışmasını gerektiren uzun vadeli çalışmalardır. Zarar azaltma evresi, pratikte, iyileştirme evresindeki faaliyetlerle birlikte başlar ve yeni bir afet olana kadar devam eder. Bu evrede yürütülen faaliyetler, ülke, bölge ve yerleşme birimi ölçeğinde olmak üzere çok geniş uygulama alanı göstermektedir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004).

Zarar azaltma aşaması, uygulamada, afet sonrası çalışmaları içeren “İyileştirme (rehabilitation)” ve “yeniden inşa (reconstruction)” safhalarında gerçekleştirilen faaliyetlerle birlikte başlar ve yeni bir afet meydana gelene kadar devam eder. Bu aşamada gerçekleştirilen faaliyetlerin genel karakteristiği; ülke, bölge ve yerleşme birimi bazında

olmak üzere çok geniş alanlara yayılan bir uygulama alanına sahip olmasıdır.(O. Ergünay, 1999)

Bu safhada yapılacak çalışmalar ;

- Afet anında uygulanacak yasal mevzuatın gözden geçirilmesi ve ihtiyaç halinde yeniden düzenlenmesi
  - İhtiyaç duyulan bilimsel ve teknik araştırma-geliştirme faaliyetlerinin planlanması ve uygulanması,
  - Afet zararlarının azaltılması konusunda ilgili her kesimi kapsayan geniş kapsamlı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi,
  - Afet zararlarının azaltılması kavramının, kalkınmanın her aşamasında dahil edilmesi ve uygulanmasının sağlanması,
  - Afetlere karşı önleyici ve zarar azaltıcı mühendislik tedbirlerinin geliştirilmesi ve uygulanması gibi, pek çok faaliyet zarar azaltma safhasında gereken ana faaliyetler arasında sayılabilir.
- şeklinde özetlenebilir. (Cevdet Ertürkmen, 2006)

4.2.2. Önceden Hazırlıklı Olma

Afet planlamasının temel amacı, bir afet meydana geldikten sonra acilen ve etkin bir şekilde mümkün olan en fazla sayıda insana yardım ulaşmasını sağlayarak, can kayıplarını ve yaralı sayısını azaltmak, afet etkilerinin iyileştirilmesini çabuklaştırmaktır. (Cevdet Ertürkmen, 2006) Bu amacın gerçekleşmesi için; “...acil durumlarda en üstün performansı gösterebilmeleri için insan ve kurumsal kaynakları hazırlamak ve afet planlarının önemi, uygulanması ve sağlayacağı yararlarla ilgili olarak halkı bilinçlendirmek....” gerekmektedir. (Nilgün Sarp,1999)

Bu faaliyetler arasında;

- Merkezi düzeyde afet yönetimi ile ilgili planların hazırlanması ve geliştirilmesi,
- İl düzeyinde “Kurtarma ve Acil Yardım Planlarının” hazırlanması ve geliştirilmesi,
- Gerektiğinde bölge teçhizat merkezleri kurulması ve kritik malzemelerin stoklanması,

- Alarm, erken uyarı ve erken haber alma sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesi gibi ana faaliyetlerin yürütülmesi gerekmektedir.

Genel bir tanımla acil yardım planı, bir yerleşme biriminin, bu birim köy, ilçe veya il olabilir, karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri, bu tehlikelerin meydana gelmesi halinde uğranacak, kayıp ve zararları gerçekçi bir biçimde ortaya koyan ve bu kayıp ve zararların en düşük düzeyde tutulabilmesi için, kimlerin, ne zaman, hangi görev ve yetkiyle, hangi kaynaklar kullanılarak görev üstleneceklerini açıkça tanımlayan bir belgedir. (O. Ergünay,1999)

Türkiye’ de afet yönetimi ile ilgili mevzuata bakıldığında afet planlaması ile ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanmakta ve yürütülmektedir. Burada hazırlık aşamasında eğitim, toplumun bilinçlendirilmesi önemli bir adımdır. Birçok STK ve kamu yardımlaşma grubu kendi, toplumu bilinçlendirme faaliyetlerini ve topluma dayalı çalışmalarını koordine etmektedir. Birçoğu hafif arama ve kurtarma, yapısal olmayan riskleri azaltma ve ilk yardım eğitmenlerini eğitmektedir. Tüm bu özel çabalara ek olarak olası afetlerle başa çıkabilmek için müdahale planları hazırlama aşamasında olan bazı belediyelerin girişimleri de vardır. Elbette tüm bu girişimler her toplumda bölgesel ve ulusal düzeyde tüm müdahale örgütleri ve devlet kurumları arasında oluşabilecek karışıklıkları önlemek ve istenen etkililiği yaratabilmek için uyumlu hale getirilmelidir (Kadıoğlu, 2009).

Gerek risk azaltımı için strateji ve proje üretmede gerekse de bu çalışmaların uygulanmasını sağlamada ciddi finansal gereksinimler duyulmaktadır. Toplumların afetlere dirençli hale getirilmesi için yapılacak çalışmalarda ihtiyaç duyulan kaynakların oluşturulması hem merkezi hem de yerel yönetimlerin çaba ve işbirliği ile olabilecektir. Özellikle kaynak yaratmada sadece ulusal değil uluslararası alanlarda da kaynak arayışı ve temini için çalışmalar yapılmalı, stratejiler geliştirilmeli, merkezi ve yerel yönetimler tarafından teşvikler yapılmalıdır. Tüm bu stratejiler geliştirilirken şu konu dikkate alınmalıdır; her ne kadar afet öncesi çalışmalar toplum tarafından gereksiz harcamalar listesine konulsa da, afet olduktan sonra ihtiyaç duyulan finansal kaynakların yanında daha küçük bir tutar olduğu bilinmelidir (Özden, 2007; Koçkan Ç., 2015).

Eğitim faaliyetleri afet risk yönetiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak afet eğitimi sağlamak ve bilinç oluşturmak sadece resmi (formal) eğitimin sorumluluğu değil aynı zamanda sivil toplumun ve gayri-resmi (informal) eğitim sisteminin de önemli bir

sorumluluğudur. Dolayısıyla eğitim alanında atılacak adımlar ve iyileştirmeler bir yandan resmi eğitimi güçlendirme (okulların, eğitim kurumlarının, eğitim müfredatının, altyapının iyileştirilmesi, yenilenmesi ve afet yönetiminin bu sistem içine entegrasyonu) yolu ile olurken, buna paralel şekilde gayri-resmi eğitim (bireyden aileye, mahalleden ilçeye kadar farklı kategorilerde yerel eğitim, STK'lar, özel sektörün) sisteminin de güçlendirilmesi ve afet bilincinin kazandırılması gerekmektedir. Bilinçli olma ve bilgili olma süreçlerinin insan hayatında belli bir zaman dilimine ait eğitimle olmadığını, aksine hayat boyu eğitim stratejileri ile bunun daha etkin ve gerekli olduğu bilinmeli, eğitim stratejileri buna göre hazırlanmalıdır. Eğitimin ve bilinçlenmenin tüm araçları (görsel, yazınsal, işitsel) bu doğrultuda yapılandırılmalı, eğitimin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır (Özden, 2007; Koçkan Ç., 2015).

4.2.2.1 Erken Uyarı Sistemi

Belirli bir tehlike veya tehtidin algılanması, değerlendirilmesi, ilgililere ulaştırılarak halka zamanında bilgi verilmesi amacıyla kurulmuş olan sisteme “Erken Uyarı Sistemi” denir. (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2004)

Her geçen gün daha da gelişen teknoloji sayesinde daha etkin bir biçimde oluşturulabilen erken uyarı sistemleri ile özellikle doğal afetlerden hortumlar, kasırgalar, seller ve çığlar, yeterli teknik donanım, bilgi ve elemanın bulunduğu bölgelerde, ortaya çıkmadan çok önce tahmin edilebilmesi mümkündür. Bunların yanı sıra, depremden çok etkilenen ve ileri teknolojiye sahip ABD, Rusya, Japonya, Çin gibi ülkelerde yapılan çalışmalarda, gelecekteki depremlerin nerede, ne zaman, hangi büyüklükte olacağını saptanması amaçlanmaktadır.

Etkili bir erken uyarı sistemi dört temel bileşenden oluşur ;

- Gözlem, tespit, izleme, analiz, tahmin ve afet uyarı mesajlarının hazırlanması,
- Potansiyel risklerin değerlendirilmesi ve risk bilgilerinin uyarı mesajlarına entegrasyonu,
- Zamanında, güvenilir ve anlaşılabilir uyarı mesajlarının yetkili kurumlar ve risk altındaki insanlara ulaştırılması,

- Can ve mal üzerindeki potansiyel etkileri azaltıcı şekilde uyarılara etkin müdahale sağlayacak toplum tabanlı acil durum planlaması, hazırlık ve eğitim programlarının uygulanmasıdır. (Yalçın Ün, 2013)

4.3. Afet Anı Yönetimi

Afet yönetimi sürecinin ikinci safhası olan “Afet anı ve hemen sonrası” safhasıdır. Bu safhada gerçekleştirilecek faaliyetler tüm güç ve kaynakların en hızlı şekilde ve en etkili yöntemlerle afet bölgesinde kullanılmasını amaçladığından bu faaliyetlerin çok iyi planlanmış olması gerekir. Ayrıca bu faaliyetler çok iyi bir koordinasyonu gerektirmekte ve olağanüstü koşullarda uygulanması zorunluluğu, olağanüstü hazırlık, yetki ve sorumluluklara ihtiyaç duymaktadır.(C.Ertürkmen, 2006 ; O.Ergünay,1998)

Afetin meydana gelmesinden hemen sonra alınan acil önlemler ve yapılan çalışmalar ana hatlarıyla;

- Mümkün olan en fazla sayıdaki insanın hayatının kurtarılması ve sağlıklarına kavuşmalarının sağlanması;
- Söz konusu afetin yol açabileceği yeni tehlike ve risklerden afetzedelerin can ve mallarının korunması;
- Afetten etkilenen toplulukların hayati ihtiyaçlarının mümkün olan en kısa zamanda karşılanması ve afet bölgesindeki sosyal hayatın mümkün olan en kısa zaman dilimi içinde normale dönmesi için gerekli çalışmaların yapılması, faaliyetlerini içermektedir. (O.Ergünay,1998)

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 9’uncu maddesine göre kurulan Müdahale Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Daha sonra 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no’lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır. Yeni kurulan müdahale dairesi başkanlığının görevleri madde 37 ‘de belirtilmiştir.

Müdahale Dairesi Başkanlığı MADDE 37– (1)

Müdahale Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durum esnasında kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakları değerlendirerek afet veya acil durumun etkilerini gidermeye yönelik müdahale çalışmalarını yürütmek.
- b) Başkanlık bünyesindeki afet ve acil durum yönetimi merkezini idare etmek.
- c) Kamu kurum ve kuruluşları ile illerde afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin açılması ve yönetilmesini sağlamak.
- ç) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirlemek.
- d) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- e) Koruyucu ve kurtarıcı faaliyetleri planlamak ve yürütmek.
- f) Afet ve acil duruma ilişkin anlaşmalarla verilen görevleri yürütmek.
- g) Yabancı devletlerle ve uluslararası kuruluşlarla görev alanına giren konularda işbirliği yapmak.
- ğ) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

4.3.1. Kurtarma Ve İlk Yardım

Kurtarma ve ilk yardım aşaması afetin meydana gelmesinden hemen sonra başlayan ve afetin türüne, büyüklüğüne, afetin meydana geldiği bölgenin özelliklerine göre azami olarak 1–2 aylık bir süre içinde gerçekleştirilen faaliyetlerdir. (O.Ergünay,1996)

“Kurtarma ve ilk yardım aşamasında gerçekleştirilen faaliyetlerin ana hedefi; mümkün olan en kısa süre içerisinde en fazla sayıda insan yaşamının kurtarılması, yaralıların tedavisinin sağlanması ve açıkta kalanların su, yiyecek, giyecek, ısınma, barınma, korunma gibi yaşamsal ihtiyaçlarının en kısa süre içerisinde ve en uygun yöntemlerle karşılanmasıdır. (O. Ergünay, 1993)

Bu safhada yapılan faaliyetler arasında; (O. Ergünay, 1996)

Haber alma ve ulaşım, İhtiyaçların belirlenmesi, Arama ve Kurtarma, İlk yardım, Tedavi, Tahliye, Geçici iskân, Yiyecek, içecek, giyecek, yakacak temini, Güvenlik, Çevre sağlığı ve koruyucu hekimlik, Hasar tespiti, Tehlikeli yıkıntıların kaldırılması, Yangınlar, patlamalar, bulaşıcı hastalıklar vb. gibi ikinci afetlerin önlenmesi

4.4. Afet Sonrası Yönetimi

Herhangi bir afet meydana geldikten sonraki uzun vadede daimi İskan ve normal yasama geçiş ile ilgili önlemlerin alınması gerekmektedir. (C. Geray, 1977) Bu önlemler, afet yönetim sürecinin son safhası olan “Afet Sonrası” safhasını oluşturmaktadır.

Ana hatlarıyla;

- Afetin doğurabileceği ekonomik ve sosyal kayıpların en düşük düzeyde kalmasını ve yaraların bir an önce sarılmasının sağlanması;
- Afetten etkilenen topluluklar için güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresinin oluşturulması, faaliyetlerini içerir.(O. Ergünay, 1996)
- Afet ve acil durum sonrası hayatın normale dönmesini sağlayıcı tedbirleri almak,
- Afet ve acil durum bölgelerinde geçici yerleşmeyi sağlamak, zarara uğramış kişilerin tedavi, iae, ibate, syal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek,
- Afete uğramış yerlerin İmar, plan, proje işlemleri ile bu alandaki hukuki işlemlerin yürütülmesinde kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, yapılan işlemleri denetlemek,
- Uluslararası acil yardımları yapmak ve kabul etmek,
- Afetten etkilenen bölgelerde, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme planlarını hazırlamak, hazırlanan planları Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulunun

onayına sunmak, onaylanan planların uygulanmasını koordine etmek, uygulamaya ilişkin ilerleme raporlarını hazırlamak,

• Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak. Diğer mevzuata göre İyileştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

• 7269 sayılı Kanun, 4123 sayılı Kanun, 5393 sayılı Kanun, 5302 sayılı Kanun ve 06.03.2011 tarih ve 27866 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği ile acil yardım çalışmaları yürütülmektedir.

• 7269 sayılı Kanun’un 1’inci maddesi uyarınca hazırlanan “Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik” ile etkililik ya da etkişizlik olurları alınmaktadır.

• 7269 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesine göre kesin ve itirazlar hasar tespit çalışmaları yapılmaktadır.

• 7269 sayılı Kanun’un 28, 29, 30 ve 40’ıncı maddeleri ile Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre,

◦ Yıkılan, yanan veya ağır hasara uğrayan veya uğraması muhtemel olan binalarla İmar planları gereğince kamulaştırılmasında zorunluluk bulunan yerlerdeki binalarda oturan ailelere hak sahibi olmak şartıyla konut yaptırılır veya kredi verilir. Afete uğramasıyla ekonomik ve sosyal hayatı kesintiye uğratan dükkân ve fırın gibi binalar için de sahiplerine, borçlandırma hükümleri dairesinde, AFAD tarafından belirlenecek esaslara göre inşaat kredisi verilir.

◦ Yapılan veya yaptırılan binalardan ve çeşitli biçimlerde iktisap olunan arsa veya arazilerden türlü sebeplerle arta kalanlar hâlihazır durumlarıyla, Kanun’daki öncelik sırasına göre, valiliklerince tespit edilecek ve AFAD tarafından onaylanacak rayiç bedel üzerinden satılabilir veya devredilebilir.

◦ Arsa olarak dağıtılan veya üzerinde bina inşa edilen taşınmaz mallar, hak sahiplerine borçlandırma senetleri imza ettirilmek sureti ile verilir.

◦ Açık ve kesin borçlandırma işlemleri, 7269 sayılı Kanun’un 40’ıncı maddesi ve AFAD’ın 23.02.2011 tarih ve 1113 sayılı Genelgesine göre, Başkanlığı- mız tarafından ilgili

banka genel müdürlüğüne ve valiliklere yazılan yazılar doğrultusunda, mahallindeki bilgilere göre koordineli olarak miktarsız veya bildirilen miktar üzerinden yapılmaktadır. Konutların bitiminden ve teslim edilmesinden sonra, AFAD tarafından ilgili banka genel müdürlüğüne ve valiliklerine kesin borçlandırma talimatı verilmektedir.

- 03.05.2013 ve 3003 sayılı (2013/5) sayılı yer seçim çalışmalarına ait genelge ile 3194 sayılı Kanun, 2942 sayılı Kanun ve bu kanunlara ait yönetmelik ve genelgelerin doğrultusunda;

- Afetzedeler ve hak sahibi afetzede aileler için yeni yer seçimi çalışmalarında, valiliklerle birlikte koordine edilerek görev alacak teknik elemanlar belirlenir, yer seçimi çalışmalarının yürütülmesi sağlanır,

- Valiliklerce hazırlanan yer seçimi protokolleri incelenip, değerlendirilir ve Başkanlık/Bakanlar Kurulu Kararı Olurları'nın alınması sağlanır,

- Onaylanan yer seçimi protokollerinin dağıtımı yapılır, seçilen yerin durumuna göre hâlihazır harita, İmar planına esas jeolojik-jeoteknik etütleri, İmar planı, İmar uygulaması, tapu tescil, cins değişikliği, devir ve temlik işlemleri ile ilgili yetkiler verilir ve koordine edilir,

- Kadastro olmayan yerleşim yerlerinin Afet Kadastro yaptıırılması işlemleri koordine edilir,

- Kamulaştırma iş ve işlemlerinin yürütülmesi sağlanır, gerekli ödenekler aktarılır,

- Devir talepleri değerlendirilerek tahsisin kaldırılması ve devir edilmesi işlemleri yürütülür. 7269 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesine göre inşa edilecek binalarla yapılacak (yol, kanalizasyon, su, elektrik gibi) amme tesisleri yapılır veya yaptıırılır.

- 7269 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesine göre;

- Afet sebebiyle yeniden inşa ve onarılabacak yapılarla bunlara ait yol, su, elektrik ve kanalizasyon tesislerine ilişkin kadastro, harita ve İmar planı iş ve işlemleri için gerekli ödeneğin aktarılması,

- Arazi, bina, yapı malzemesi, her türlü makine, motorlu taşıt, araç, gereç, alet, edevat alınması ve sağlanması,

° Afetlerin zararını önleme, gerekli tedbirleri araştırma, etüt, kiralama, taşıma, yıktırma ve personele yapılacak ödemeler,

° Konut yapan tüzel kişilerle ortaklık kurmak veya bu amaçla çalışan kuruluşlara iştirak etmek,

° Afet hizmetlerine ilişkin diğer işler için ayrılacak para miktarı,

° Afete uğrayanlara veya uğraması muhtemel olanlara inşaat ve onarım için ne şekilde yardım yapılacağı, miktarı, istekliler arasında gözetilecek sıra esasları, müracaat ve istek şekilleri, inşa olunacak binaların yerleri, sayıları, tipleri, yapı şartları, inşa tarzları, çeşitli kısımların boyutları ve diğer hususlar, tespit ve ifa olunur.

“Afet Sonrası” aşaması bu çalışmada; “iyileştirme (rehabilitasyon)” “yeniden inşa (reconstruction)” aşamaları olmak üzere iki başlık altında ele alınmaktadır.

4.4.1. İyileştirme

Ergünay’ın belirttiğine göre ana hedefi; “.. Afete uğramış toplulukların haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, uzun süreli geçici iskân, ekonomik ve sosyal faaliyetler ve yaşamsal aktivitelerin minimum düzeyde karşılanabilmesi için gereken tüm çalışmaları yapmak...” Olan “iyileştirme aşaması” afet sonrası safhasının ilk aşamasıdır. (O. Ergünay, 1996 ; C. Ertürkmen, 2006)

Afet acil durumunun bertaraf edilmesi sonrasında öncelikli olan asıl hedefin, zarara uğramış birey ve toplulukların desteklenmesi olduğu kadar, yerel ekonomik canlılığın yeniden kazanılması, altyapının geliştirilmesi, sanayinin ve ticaretin desteklenmesi, toplum eğitimi, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin sağlanarak toplumun olası bir yeni afet karşısında daha dirençli kılınması olduğu anlaşılmaktadır (Gulkan ve diğ., 2003).

İyileştirme, bir başka deyişle, afete uğrayan toplumun yaşam koşullarını yeniden oluşturma amacıyla, olası afet risklerini azaltmak için sistemli bir özendirme ve gerekli düzenlemeleri yapmak için alınan kararlar ve faaliyetlerin tümüdür. Afetler ile ortaya çıkan acil duruma ilişkin görevlerin yerine getirilmesinden sonra, en önemli konu, yerel toplulukların ve bireylerin mümkün olan en kısa surede afet öncesi yaşam koşullarına kavuşturulmasıdır. Bu normale dönüş süresinin mümkün olduğunca kısaltılması iyileştirme

çalışmalarının başlıca amacıdır. Bir afetin oluşundan hemen sonra başlayarak, afetin büyüklüğüne bağlı olarak bir kaç yıl sürebilen tüm faaliyetler iyileştirme evresinin bir parçasıdır.

İyileştirme evresinde ana hedef, afete uğramış toplulukların, haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, sosyal aktiviteler, geçici ve kalıcı İskan, çalışma ve ekonomik alanlardaki hayati aktivitelerinin en az düzeyde karşılanarak, zaman içerisinde geliştirilerek devamını sağlamak ve sonuçta etkilenen insanlar için afet öncesinden daha güvenli ve gelişmiş bir yaşam çevresi oluşturmaktır (Şahin, 2009; JICA, 2008). İyileştirme; yerel, çok yönlü bir çalışmadır, tekrarlanabilir afet tehlikesi karşısında daha güçlü olmayı gerektirir ve eskiye göre daha üstün standartları yakalama amacını taşır.

Faaliyetlerin süresi afetin büyüklüğüne bağlı olarak birkaç yıl sürebilir ve bu süre içerisinde toplum için gerekli olan ve zarar azaltma aşamasında konu edilen bazı faaliyetler de yürütülebilir. Amaç, afetten etkilenen toplulukların gelecekte de benzer olaylarla karşılaşmaları halinde, aynı olumsuz sonuçlarla yüz yüze gelmemelerini sağlamak, yani afet zararlarını azaltmaktır (Ergunay, 1999; Taş,2003).

Esasen, Türkiye’de 7269 sayılı yasa uyarınca yerine getirilen iyileştirme işleri, diğer ülkelerdeki uygulamalar ile karşılaştırıldığında oldukça geniş kapsamda yürütülmekte ve aşağıda sayılanların hemen hepsini kapsamaktadır:

Hasar Tespit: Türkiye’deki uygulamada yalnızca yapıların gördüğü hasarın resmen tespiti yerine getirilmektedir. Bu amaçla hasar tespit değerlendirme tutanakları ve formları ile çalışılmaktadır. Özellikle depremler sonrası, Valilik bünyesinde çalışmakta olan inşaat mühendisleri, gerektiğinde çevre illerden de yapılan takviyelerle hasar tespit çalışmalarını yürütürler. Esasen, fiili uygulama detaylı olarak incelendiğinde, yapılarda gerçekleştirilen hasar tespit çalışmalarının tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de görsel olarak gerçekleştirilen hızlı çalışmalar olduğu ve bu işlemlerde standart bir form kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Yardımlar ve Hak Edişler: Kamu eliyle afetzedede hak sahiplerine konut üretimi ve teslimi, evini yapana yardım, kiralama, onarım – tamir, olum ve sakatlık yardımları vb. hususları kapsar. Belediye yönetiminde bulunan yerleşme alanlarındaki ruhsatlı yapı stokunun zorunlu deprem sigortasına konu edilmesi ile Türkiye’de afetzedelere kentsel alanlarda konut sağlama zorunluluğu kalkmıştır. Her ne kadar bu kanun hükmündeki

kararname (27.12.1999 tarih ve 587 sayılı), bazı depremlerden sonra çıkarılan geçici kanunlar ile delinmişse de, kamunun afetzedelere konut sağlama yükümlülüğü, belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki yerler için (kırsal alanlar için) zaten devam etmektedir.

Kimi yurt dışı örneklerde bu tur yardımların yapılmasında izlenen uygulamalarda, yalnızca merkezi yönetim değil, kademeli olarak aşağıdan yukarı tüm yönetim katları yükümlü tutulmakta ve bu yolla geniş bir yelpazede bu maliyetler paylaşılmaktadır. Maliyetin alt dilimini yerel yönetim, orta dilimini bölgesel ya da eyalet yönetimi karşılamakta, daha yüksek kayıpların ortaya çıkması durumunda ise, merkezi yönetim doğrudan ek katkılarda bulunmaktadır (Gulkan ve diğ., 2003). Ülkemizde ise bütün maliyet, merkezi yönetimce karşılanmaktadır.

Kamu Eliyle Konut Sunumu Süreci: Jeolojik çalışmalar ve yer secimi, İmar planları, vaziyet planlarının hazırlanması, kamulaştırma, işlerin ihalesi, borçlandırma ve konut dağıtım işlerini kapsar. Kamu eliyle doğrudan konut sağlama yöntemi bugün başka ülkelerde görülmeyen bir yöntemdir. Afetzedelerin uğramış oldukları zararların giderilmesi, bu ülkelerde genellikle kademeli olarak farklı yönetim düzeyleri tarafından ve sigortacılık anlayışı temelinde sağlanmaktadır. Türkiye’de zorunlu sigorta sisteminin devreye girmesi ile doğrudan kalıcı konut sağlama yönteminden uzaklaşmaya çalışılsa dahi, sigortanın yaygınlaştırılabildiği koşullar altında bile, geniş çaplı bir afet yaşanması durumunda bu hizmetin piyasaya bütünüyle bırakılması mümkün olmayabilmektedir.

Sosyal İyileştirme: Büyük bir afet sonrasında toplumda uzun dönemli sosyal sorunların göz ardı edilemeyecek konular olduğu bugün Türkiye’de daha iyi anlaşılmaktadır. Yerel toplulukların afete hazırlanmaları için desteklenmelerinin gerekli olduğu, tüm yönetimlerce kabul edilmektedir (Gulkan ve diğ., 2003). Afet sonrasında birey, aile, toplum düzeyinde yaşanan post – travmatik stres belirtilerinin giderilmesi ve önlenmesi, özel uzmanlık gerektiren konulardır. Marmara depremlerinde yaratılan sivil inisiyatif yoğunlaşması, bu alanda ihmal edilemeyecek bir gücün varlığını da kanıtlamıştır. 2011 yılında meydana gelen Kütahya - Simav ve Van depremleri sonrası başarıyla yürütülen sosyal iyileştirme örneklerine rastlanmıştır.

Yerel Ekonominin İyileştirilmesi: Afet zararlarının giderilmesinde ‘topyekun iyileştirme’ kavramlarının dünyada giderek yaygın kabul gördüğü günümüzde, afet bölgelerinde üretken ve çoğaltan etkileri olan yatırımların yapılması, tüketimi körükleyen

pasif yardımlardan daha yaşamsal önemde görülmektedir. Bu nedenle, afet öncesinden hazırlanmış projeler ile afet bölgelerindeki sanayi ve ticari faaliyetin canlandırılmasını öngören uygulamalar, afet hazırlık çalışmalarının giderek daha ağırlıklı bir bolumunum oluşturmaktadır. Türkiye'deki afet hazırlık planlarının da edilgen tavidan vazgeçerek, dünya örneklerinde görüldüğü gibi girişimci ve düzenleyici bir tutum içine girmesi gereklidir.

İyileştirme çalışmalarının da, acil durum arama ve kurtarma çalışmaları gibi, önceden hazırlık konusu olduğu anlayışının yerleştirilmesi zorunludur (Gulkan ve diğ., 2003).

İyileştirme çalışmalarında izlenmesi gereken bazı ilkeler Gulkan ve diğ. (2003) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- Yerel topluluklar iyileştirme çalışmalarında rol almalıdır,
- İyileştirme sürecinde yerel yönetimler de sorumluluklar yükümlenmelidir,
- İyileştirme ve zarar azaltma arasındaki kaynak kullanma dengelerine ilişkin ilkeler geliştirilmelidir,

Kapsamlı iyileştirme planlaması, afet politikasının vazgeçilmez bir etkinliğidir.

İyileştirme çalışmaları ile ilgili yukarıda verilen bilgilere İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının yayınlamış olduğu Afet sonrası İyileştirme Çalışmaları ile ilgili dokumanda çok daha ayrıntılı olarak ulaşabilmek mümkündür.

4.4.2. Yeniden İnşa

Yeniden inşa aşaması; toplumun afet nedeniyle bozulan sosyo-ekonomik yapısının ve afetzedelerin psiko-sosyal yaşantısının en azından afet öncesindeki düzeye yükseltilmesi, yıkılan veya hasar gören tüm yapıların yeniden inşası gibi çok geniş alanlara yayılan faaliyetleri kapsamaktadır. Söz konusu faaliyetler afetin büyüklüğüne bağlı olarak birkaç yıl sürebilir. (C. Ertürkmen, 2006)

Yeniden inşa aşamasında İyileştirme Dairesinin görev yetki ve sorumluluklarında belirtildiği gibi afet gören yerdeki insanlar, kurumlar, yerleşim alanları gibi tüm afetten etkilenen bölgede her tür ekonomik, sosyal, eğitim, sağlık, fiziki faaliyetlerin yeniden inşası hayata geçirilmesi söz konusudur.

Başka bir deyişle, “Çağdaş Afet Yönetimi” afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılabilmesi için, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesini, bu tehlike ve risklerin olaylar olmadan önce önlemlerinin alınması, en akılcı yol ve yöntemlerle ortadan kaldırılmasını veya yol açabilecekleri olumsuz etkilerin azaltılmasını gerektiren topyekun bir mücadeledir. Bu mücadele içerisinde, en sade bireyden en yetkili makamlara kadar, herkese görev ve sorumluluk düşmektedir.

Yapılan her türlü çalışma, her şeyden önce insan hayatını kurtarmak içindir. Bu amaçla afet yönetimine dair yapılan çalışmaların bu üç aşamayı içine alan bütüncül bir yaklaşım içinde düşünülmesi ve ona göre önlemlerin alınması gerekmektedir. (Tevfik Erkal ve diğerleri, 2009)

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin dördüncü haftasında, Afet Yönetimi Safhaları başlığı altında afet öncesi, afet anı ve afet sonrası durumlarının tanımları verilmiştir. Bu kapsamda afet öncesi, afet anı ve afet sonrası durumlarının neleri içerdiğini ve sürecin nasıl olması gerektiği konuları irdelenmiştir.

AFET YÖNETİMİ SİSTEMLERİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 5.1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi
- 5.2. Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi nedir?
2. Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi nedir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Bütünleşik Afet Yönetim Sisteminin tanımlanması	Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sisteminin tanımlanması	Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi kavramı içine giren bileşenlerin belirlenmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi
- Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi

5. Afet Yönetimi Sistemleri

Günümüzde afet yönetim sistemi olarak literatürde benimsenmiş temel iki afet yönetimi söz konusudur. Bunlardan ilki modern afet yönetim sistemi, entegre afet yönetim sistemi yada çağdaş afet yönetim sistemi gibi isimler ile de anılan Bütünleşik afet yönetim sistemidir. Burada afetle mücadelede tüm kaynakların birlikte ve koordineli kullanılması, yani tüm kaynakların tek yumruk haline getirilmesi hedeflenmektedir. Afeti komple düşünen, resmin tamamını görmeyi hedefleyen bir bakış açısıdır. Kabul gören diğer yönetim sistemi toplum tabanlı afet yönetim sistemidir. Burada toplumun afet yönetim sistemi içerisinde yer almasını benimsenir. Ve afet yönetiminin tüm aşamalarında gerek afet öncesi, gerek afet anı ve gerekse afet sonrasında toplumun tüm kesimlerinin halkın, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerin katılımını sağlanması gerekliliği vurgulanır.

5.1. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi

Bütünleşik afet yönetimi sistemi, afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla bir afet olayının zarar azaltma, önceden hazırlık, kurtarma ve ilk yardım, iyileştirme ve yeniden inşa safhalarında yapılması gereken çalışmaların yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda yönetilmesini gerektiren geniş bir kavramdır (Kadıoğlu M, 2008).

Modern afet yönetimi sisteminde, Kayıp ve Zarar Azaltma, Hazırlık, Tahmin ve Erken Uyarı, Afetleri anlamak gibi afet öncesi korumaya yönelik olan çalışmalara “risk yönetimi” denilirken; Etki Analizi, Müdahale, İyileştirme, Yeniden Yapılanma gibi afet sonrası düzeltmeye yönelik olarak yapılan çalışmalara ise “kriz yönetimi” adı verilir. Risk yönetiminin ihmal edildiği yerlerde kriz yönetimi başarılı olamaz. Hatta tek başına uygulanan kriz yönetimi, reflekse dayalı ilkel bir yönetim tarzıdır! Yani, tek başına

uygulanan kriz yönetimi; tepkisel, eşgüdümsüz, hedef kitle yanlış, etkişiz, zamansız, güven vermez ve afetin felakete dönüşmesine neden olur. (Kadioğlu M, 2008).

Bütünleşik afet yönetim sistemi bugün ülkemizde ve diğer pek çok gelişmiş ABD, Japonya gibi ülkelerde kabul görmekte ve uygulanmaktadır.

Bütünleşik afet yönetim sistemi tüm birey ve kurumların afet ile ilgili çalışmalara katılımını sağlar. Yerel belediyelerden ulusal hükümete kadar bütün kamu kurumlarını bir araya getirmekte ve özel sektörü de işin içine katmaktadır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003; 39).

Bütünleşik afet yönetim sistemi ve evreleri, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi dört ana evreden oluşur. Ancak bu evreler zarar azaltma, hazırlık, tahmin ve erken uyarı, afetler, etki analizi, müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılanma gibi sekiz evreye kadar ayrıntılandırılabilir. Diğer bir deyişle, Bilimsel ve Bütünleşik Afet Yönetiminin ana bileşenleri ve evreleri şunlardır: (Kadioğlu M, 2008).

1. Kayıp ve Zarar Azaltma

2. Hazırlık

3. Tahmin ve Erken Uyarı

4. Afetler,

5. Etki Analizi

6. Müdahale

7. İyileştirme

8. Yeniden Yapılanma

Süreklilik göstermesi gereken bu faaliyetler birbiri içine girmiş afetler halkası olarak da tanımlanabilir.

5.1.1. Zarar Azaltma Safhası

Mikdat Kadioğlu zarar azaltmanın tanımı ve amacını Şu Şekilde vermektedir. (Kadioğlu M, 2008)

- Uzun dđnemde tehlikeli durum ve bunların etkileri nedeni ile oluşabilecek can ve mal kaybı zararlarını azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlayan sđrekliliđi olan aktivite ve ۆnlemlerdir. (Bunu aynı zamanda yapısal ve yapısal olmayan elemanlardan oluşan kayıp ve zarar azaltma çalışmaları olarak iki açıdan inceleyebiliriz.)
- Zarar azaltma amacının aynı zamanda, işyerlerini ve halkı basit ۆnlemler konusunda eğtmek, bđylece kayıp ve yaralanmaları azaltmaktır.

Bu aşama zarar azaltmayı içerdiği için, afet acil yardım planları yđrđrlđđe girmeden ۆnce veya sonra oluşturulabilir. Ekonomik zarar azaltma ۆnlemleri, uzun dđnemde sđrdürülebilir kalkınma ve afet kayıplarını azaltmak için çok ۆnemlidir. Zarar azaltma çalışmaları, tehlikelere açık bđlgelerde sel, fırtına veya depremler sonrası, tekrar yeniden yapılanma (yıkım-yara sarma) kısır dđngüsünü ortadan kaldırabilir. Bir acil durum veya afet sonrası, bu konudaki duyarlılık artmıŐken, bazı maddi kaynakların elde edilmesi daha kolay olabilir. Ayrıca bazı tesis ve altyapı ünitelerinin tasarımı ve konumunu yeniden ele alınmalıdır. Bđylece afet sonrası zarar azaltma sürecine ۆnem vererek plan yapmak daha güvenli yerleşim birimleri oluşturmamızı sağlayacaktır. Zarar azaltma safhası, afetlerden sonra iyileştirme ve yeniden inşa safhasındaki faaliyetleriyle birlikte başlar ve yeni bir faaliyet olana kadar devam eder. Bu safhada yđrđtölen faaliyetler ũlke, bđlge ve yerleşme birimi bazında olmak ũzere çok geniş uygulama alanı gđstermektedir. . (Kadioğlu M, 2008)

Bu evrede yapılacak olan diğer alıŐmalar; . (Kadioğlu M, 2008)

- Afet Anında uygulanacak yasal mevzuatın gözden geçirilmesi ve ihtiyaç halinde yeniden dđzenlenmesi,
- Yapı ve Deprem Yönetmelikleri, alan kullanım yönetmeliklerinin gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa yeniden dđzenlenmesi,

- Afet tehlikesi ve riskinin makro ve mikro ölçekte yeniden belirlenmesi, geliştirilmesi ve tehlike haritalarının hazırlanması,
  - İhtiyaç duyulan bilimsel ve teknik araştırma-geliştirme faaliyetlerinin planlanması ve uygulanması,
  - Ülke için afet gözlem şebekeleri, erken uyarı ve kontrol sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi,
  - Afet zararlarının azaltılması konusunda ilgili her kesimi kapsayan geniş kapsamlı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi,
  - Afet zararlarının azaltılması kavramının, kalkınmanın her aşamasında dâhil edilmesi ve uygulanmasının sağlanması,
  - Afetlere karşı önleyici ve zarar azaltıcı mühendislik tedbirlerinin geliştirilmesi ve uygulanması gibi,
- pek çok faaliyet zarar azaltma safhasında gereken ana faaliyetler arasında sayılabilir.

5.1.2. Hazırlıklı Olma Safhası

Hazırlıklı olma safhası afetlerde risk yönetiminin ikinci önemli evresidir. Bu aşamada olması gereken çalışmaların ana hedefi, tehlikenin insanlar için olumsuz etkiler doğurabilecek sonuçlarına karşı önlemler alarak, zamanında, en uygun şekilde ve en etkili organizasyon ve yöntemler ile müdahale edebilmeye hazırlanmaktır. Hazırlıklı olma, acil durum/afet halinde yetki ve sorumlulukların belirlenmesi ve destek kaynaklarının düzenlenmesini de içerir. Bu aşamada tüm yönetimler acil durum/afet yönetimi görevleri için gerekli atamaları veya belirlemeleri yapmalı, belirlenen görevlerin yerine getirebilmesi için gerekli olan personel, donanım ve diğer kaynaklar tanımlanmalıdır. Ekipman ve donanımların bakımı, tahmin ve erken uyarı sistemlerinin kullanımı, personelin eğitimi ve diğer aktiviteler sürekli güncellenmelidir. (Kadıoğlu M, 2008)

Zarar azaltma safhasında alınan önlemlerle olayların durdurulması veya önlenmesi her zaman mümkün olmayacağı için, önceden hazırlık safhasında da insan canı ve malı ile milli servetleri, afetlerin yıkıcı etkilerinden koruyacak bazı faaliyetlerin yürütülmesi zorunlu olmaktadır. Bu kapsamda devletin, kurum ve kuruluşların ve halkın afete müdahale

kabiliyetini artırmak için yapılması gereken risk yönetimine yönelik çalışmalara ait örnekler şöyle sıralanabilir: (Kadıoğlu M, 2008)

- Afet Acil Yardım Planları ve bu planın Toplu Bakım, Tahliye, İletişim, Barınma, Tıbbi Yardım, vb. Ekleri
- Kurulan Acil Yardım Hizmet Grupları ve Teşkilat Şeması
- Kurulan Afet Yönetim Merkezi (AYM)
- Temin Edilen Acil Durum Malzemeleri
- AYM Elemanları için Alınan Afet Yönetimi Eğitimi
- STK'lar ile Geliştirilen İşbirliği
- Yapılan ve Planlanan Tatbikatlar ve Egzersizler
- Kamuoyunun Bilinçlendirilmesine Yönelik Yapılan Kampanyalar ve Halk Eğitimi
- Merkezi düzeyde afet yönetimi ile ilgili planların hazırlanması ve geliştirilmesi,
- İl Düzeyinde “Afet Acil Yardım Planlarının” hazırlanması ve geliştirilmesi,
- Bu planlarda görev ve sorumluluk verilen personelin eğitim ve tatbikatlarla bilgi düzeylerinin geliştirilmesi, gerektiğinde bölge teçhizat merkezleri kurulması ve kritik malzemelerin stoklanması,
- Arama-Kurtarma faaliyetlerinin örgütlenmesi, geliştirilmesi, eğitimi ve yaygınlaştırılması,
- Tahmin, Erken Uyarı ve Alarm sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesi gibi ana faaliyetler sayılabilir.

5.1.3. Müdahale Safhası

Afetin oluşumunu takip eden ve afetin oluşundan hemen sonra başlayarak, afetin büyüklüğüne bağlı olarak en çok 3 gün ila 1–2 aylık bir süre içerisinde yapılan faaliyetlerdir. Bir afet sonrası, can ve mal kurtarma çabaları yanında o idari birimin içindeki olağanüstü durumun normale dönmesi için de çalışmalara başlanması gerekmektedir. Müdahale evresinde görev alacak personelinin belirlenmesi, halkın uyarılması, başka yere tahliye edilmesi ve barındırılması, halkın sürekli bilgilendirilmesi, arama kurtarma çalışmaları, tıbbi

yardımların sağlanması, hasar tespiti, zarar azaltma için göz önüne alınacakların belirlenmesi ve hatta bölge dışından talep edilecek yardımlar “müdahale” evresi kapsamındaki çalışmalardır. (Kadıoğlu M, 2008)

Bu safhada yapılan faaliyetler arasında; (Kadıoğlu M, 2008)

- Haber alma ve ulaşım,
- İhtiyaçların belirlenmesi,
- Arama ve kurtarma,
- İlk Yardım,
- Tedavi,
- Tahliye,
- Geçici İskân,
- Yiyecek, içecek, giyecek, yakacak temini,
- Güvenlik,
- Çevre sağlığı ve koruyucu hekimlik,
- Hasar Tespiti,
- Tehlikeli yıkıntıların kaldırılmasını sayabiliriz.

5.1.4. İyileştirme Safhası

Bu evrede yürütülen faaliyetlerin ana hedefi afete uğramış toplulukların haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, uzun süreli geçici iskân, ekonomik ve sosyal faaliyetler, vb. gibi hayati aktivitelerinin minimum düzeyde karşılanabilmesi için gereken tüm çalışmaları yapmaktır. Bazı araştırmacılar bu evreye yeniden inşa evresini dâhil etmekte ve bu evreyi afetten etkilenen toplulukların ihtiyaçlarının en az afet öncesindeki veya mümkünse daha ileri bir düzeyde karşılanana kadar devam etmesini öngörmektedir. (Kadıoğlu M, 2008)

Bu aşamada iyileştirici önlemlerin alınacağı kaynakların yönetimi söz konusudur. İyileştirici önlemler afetin bıraktığı hasara göre önceliklere ayrılarak bir plan dâhilinde alınmalı, kaynak yönetiminin dört ana bileşeni kullanılmalıdır. İyileştirme aşamasında yapılacak ikinci işlem kaynakların tasfiye edilmesidir. Tasfiye aşamasında kaynakların

kullanım oranları kaydedilmeli, görülen aksaklıklar tespit edilmeli, bir sonraki acil durumdan önce düzeltilmelidir. Kaynak kullanımı konusunda edinilen tecrübeler yardımıyla Acil Durum Eylem Planları gözden geçirilmelidir. (Kadıoğlu M, 2008)

İyileştirme altyapıyı, halkın sosyal ve ekonomik hayatını normale döndürmek için harcanan çabadır. Ancak bu aşamada zarar azaltma da bir amaç olarak göz önüne alınmalıdır. Kısa dönemde, temel insan ihtiyaçları (örneğin yiyecek, giyim ve barınak) ve sosyal ihtiyaçlar karşılanırken (yasal, psikolojik) gerekli altyapı sistemlerinin kurulmasıdır (enerji, iletişim, su, kanalizasyon ve ulaşım). İyileştirme, denge sağlandıktan sonra uzun süreli zarar azaltma ihtiyaçları da göz önüne alınarak, ekonomik hareketliliğin oluşturulması, kamu yapılarının ve konutların yeniden yapımı gibi uzun süreli çalışmaları da içerir. (Kadıoğlu M, 2008)

5.2. Toplum Tabanlı Afet Yönetimi

Toplum tabanlı afet yönetim sistemi toplumun afet yönetim sistemi içerisinde yer almasını benimseyen bir sistemdir. Buna göre, afet yönetiminin dört evresinde de toplumun bulunması gerekmektedir. Afet ile ilgili çalışmalar sadece kamu kurumları ile sınırlı kalmamalıdır, vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının ve toplumun afet ile ilgili çalışmalarda etkin rolü olmalıdır. Kişiler afetlerden zarar gördüklerinden, afet riskini yönetmekten sorumlu olduklarından; afet durumunda ilk müdahaleyi yaptıklarından ve güvenli bir toplumu yeniden kurma onların sırtında olacağından toplum tabanlı afet yönetimi gerçekleştirilmelidir. Bu sebeple, halka afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında, afetlerden kişisel korunma yolları öğretilmelidir (Selma Atalay,2010; Okazaki, 2004).

Afet sonrası ilk 72 saat hayat kurtarma açısından en kritik saatlerdir. Afet sonrası kurtarılanların büyük çoğunluğu, ilk 24 saat içinde çevreden yetişen yakınları ve komşuları tarafından kurtarılmaktadır. Bu nedenle, afetlere hazırlığın toplum tabanlı olması, bireyden ve evden başlaması gerektiği konusunda dünya hem fikirdir. Şu an ABD’de afetlerde “altın saat” olarak bilinen ilk 72 saatin yani 3 günün, 7 güne çıkartılması bile tartışılıyor. ABD’de halkın kendisini 72 saat için hazırlaması fikri 1940’larda nükleer saldırıya karşı geliştirilmişti. Şimdi deprem bekleyen Kaliforniya’da ise artık halk ilk 7 gün için kendi kendine yeterli olmaya çalışıyor. Bu durumu Japonya’daki son deprem ve tsunami

sonrasında da görülmüştür. Bazı yerleşim birimlerine müdahale ancak 5 – 6 gün sonra yapılabildi. (Kadıoğlu M, 2011)

Profesyonel arama ve kurtarma vb. ekiplerin ilk 72 saatte (altın saatlerde) halka müdahale edemeyeceği göz önüne alınarak afetlere müdahale çalışmaları mutlaka toplum tabanlı olmalıdır; yani halkı afetlerin altın saatlerine hazırlamak esas olmalıdır. İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFAD ilk 72 saate yapılabilecekler konusunda toplumu hazırlamak ve eğitmek adına çeşitli projeler geliştirmektedir. Bunlar arasında (www.afad.gov.tr);

Okul Afet Planı

Okulların afetlere dirençli kurumlar haline gelmesi, öğrenci ve çalışanların fiziksel olarak korunması, muhtemel tehlikeler karşısında eğitim-öğretimdeki kesintinin minimum seviyede tutulması ve güvenlik kültürü oluşturulması için okul afet planları yapılmalıdır.

Afete hazırlıklı okul, okul afet planlarının oluşturulması ve uygulanmasını kapsayan bütünleşik okul afet ve acil durum yönetimi ile mümkündür.

Okul Afet Yönetimi altı adımda gerçekleştirilir ve yıl boyunca sürer.

1. Okul Afet ve Acil Durum Yönetim Kurulu kurulması veya yetkilendirilmesi.
2. Güvenlik ve Eğitim-Öğretimin Sürekliliği için Risk Değerlendirmesi ve Eylem Planı Geliştirilmesi.
3. Fiziksel Korunma Önlemlerinin Alınması.
4. Müdahale Kapasitesi ve Kaynakların Geliştirilmesi.
5. Planın Duyurulması ve Test Edilmesi. (plan, buna göre yeniden değerlendirip revize edilir.)
6. Planın Uygulanması, Değerlendirilmesi ve Güncellenmesi için Tatbikatlar Yapılması

Aile Afet Planı

Afetler her zaman her yerde olabilir ve afetlere müdahale etmekle yükümlü kişiler (ki bu kişilerde afetzede olabilirler) afet sonrası ihtiyaçlarımızı çok kısa bir sürede karşılayamayabilirler. Zarar azaltma mantığı ile yaşam biçimimizi afetlere duyarlı şekilde gözden geçirmeli, çevremizi bu gözle algılamalı, güvenli yaşam bilinci / farkındalığı ve afet öncesi hazırlıklı olma eğilimi ile afetlere direncimizi arttırmalıyız. Kendimize ait “afet sonrası ilk 72 saat için” bir aile afet planı yapmamız gerekir. Planımızda evimizin güvenli yerleri, afet çantamızın düzenlenmesi ve evi tahliye planımız yer almalıdır. Unutmayın ; Depremler Önlenemez, Ancak Depremlerin Afetlere Dönüşmesi Önlenebilir.

İşyeri Afet Planı

Ailelerin, okulların olduğu gibi, kamu binalarının, özel firma ve işyerlerinin de bir afet planı olmalıdır. Bunun en büyük nedeni, çalışan insanların günün önemli bir bölümünü işyerlerinde geçiriyor olmalarıdır.

Eğer bir kurum/işyerinin afet planı yoksa, hazırlanması ve uygulamaya konulması için, orada çalışan herkesin buna yardımcı olması gerekmektedir.

Unutulmamalıdır ki; afetler her zaman her yerde olabilir ve afetlere müdahale etmekle yükümlü kişiler/kurumlar, afet sonrası ihtiyaçlarımızı çok kısa bir sürede karşılayamayabilirler.

Ülkemizdeki birçok yerleşim başta deprem olmak üzere afetlerden kaynaklanan büyük risklerin tehdidi altındadır. Doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afetler sonucunda can ve mal kaybı yaşanacağı, yaşam alanlarının, altyapı ve üst yapıların büyük hasarlar görebileceği unutulmamalıdır. Yerleşimler büyüklüklerine göre sahip oldukları kamu kurumlarının, özel firma ve işyerleri, küçük ve orta ölçekli sanayi tesisleri, fabrikalar, OSB'ler, vb yerlerde çalışanlar ile yakın çevrelerinde ikamet edenler büyük risk altındadırlar.

Toplumun bütün kesimleri gibi kamu kurum ve kuruluşları, özel firma, işyeri ve işletme sahipleri de, binaların/tesislerinin buldukları bölgeyi etkileyebilecek afetlere karşı gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Aksi takdirde büyük can kayıplarının yaşanması ve büyük maddi zararların oluşması içten bile değildir.

Kamu binaları ve işyerleri buldukları bölgede oluşabilecek tüm afetlere, yangına ve benzeri teknolojik kazalara karşı bütün önlemlerini almış olmalıdır. Oluşabilecek kayıp ve zararın minimuma indirilebilmesi için de, hazırlanan planlar doğru bir şekilde uygulanmalıdır.

İlgili mevzuatta da belirtildiği gibi, kamu binaları ve işyerleri afet ve acil durumlara karşı hazırlıklı olmak durumundadır. Afet gerçekleşikten sonra yapılacak müdahale ve benzeri diğer çalışmalar, kamu kurum ve kuruluşları ile özel işletmelerin devamlılığı açısından neredeyse hiçbir yarar sağlamamakta, aksine afet öncesi yapılan çalışmalar ise bu olaylardan en az zararla çıkılmasına yardımcı olmaktadır.

Zarar azaltma veya risk azaltma yaklaşımı, tüm hazırlık çalışmalarında hakim olan düşünce olmalıdır. Yapılacak planlar ise afet esnasında kusursuz uygulanabilmesi için, afet öncesi sık aralıklarla tatbikatlar yapılmalıdır.

AFAD, yukarıda bahsi geçen afete dair eğitim bilgilendirme çalışmalarının yanısıra Afete Hazır Türkiye başlığı altında, aşağıda verilen linkten kayıt yaptırarak afetlere hazırlık için tüm topluma yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

<https://ahates.afad.gov.tr/pages/egitim/katilimciWebdenKayit.xhtml>

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin dördüncü haftasında, Afet Yönetimi Sistemleri başlığı altında Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi ve Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemlerinin tanımları verilmiş ve sürecin nasıl olması gerektiği konuları irdelenmiştir.

DÜNYADA AFET YÖNETİMİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

6.1. Amerika Birleşik Devletleri

6.2. Japonya

6.3. İtalya

6.4. Macaristan

6.5. Fransa

6.6. Almanya

6.7. İspanya

6.8. Finlandiya

6.9. Arjantin

6.10. Brezilya

6.11. Şili

6.12. Meksika

6.13. Karayip Devletleri

6.14. Yeni Zelanda

6.15. Fiji

6.16. Rusya Federasyonu

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. ABD’de Afet Yönetimi ne şekilde yapılmaktadır?
2. Avrupa Ülkelerinde Afet Yönetimi ne şekilde yapılmaktadır?
3. Dünyada Afet Yönetimi ne şekilde yapılmaktadır?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Dünyada afet yönetiminin ne şekilde yapıldığının tanıtılması	Anılan ülkelerde afet yönetiminin ne şekilde yapıldığının belirtilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Dünyada Afet Yönetimi

6. Dünyada Afet Yönetimi

Her ülkenin afet yönetim sistemi o ülkenin geçmişte yaşadığı deneyimlerin birikimi sonucu oluşturulmuştur. Bu durum her ülkenin belirli doğal afetlere karşı diğerlerinden daha fazla önlem almasına neden olmuştur. Bir genelleme yapmak gerekirse her ülke en çok zor durumda kaldığı afete karşı önlem almada ilerlemiştir. Bu amaçla ülkemizin sık sık karşılaştığı afetler itibariyle bu afetler konusunda deneyimli bazı ülkelerin afet yönetimleri incelenerek ülkemiz için birtakım önemli sonuçlar çıkarılabilir.(Tevfik Erkal ve diğerleri, 2009)

Afetler insanlar için ölüm ve yıkımı beraberinde getirmiştir. Pek çok topluluğun yok olmasına bazılarının zorunlu göçüne neden olmuştur. Dolayısıyla da insanlığın ortak hafızasındaki Nuh tufanı, yanardağ patlamaları, iklimsel afetleri unutmak unutturmak mümkün değildir. Dünyada ve Türkiye’de her yılın 13 Ekim Günü “Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü” olarak anılmaktadır. Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun onayı ile toplumu afet riskine karşı önlem almaları konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla 1989 yılında başlamıştır. Her 13 Ekim Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü olarak kararlaştırılmıştır. Bu tarihin dışında kimi ülkeler kendi toplumları için katastrofik afetlerin gerçekleştiği tarihleri yada başka tarihleri tercih ederek kendi afet farkındalık gün ve haftalarını da belirleyip anma yapabilmektedir.

Bu yılki teması, “Hayat için Bilgi” olarak belirlenen Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü ile doğru bilgi-bilgilendirme neticesinde vatandaşların afetlerden korunması amaçlanmaktadır.

Prof.Dr. Şükrü Ersoy ve ekibinin hazırlamış olduğu 2015 yılının Doğa Kaynaklı Afetleri Dünya ve Türkiye Raporu incelendiğinde 2015 yılında doğa kaynaklı afetlerde dünyada toplam 19.241 can kaybı olurken; can kayıpları açısından depremler birinci sırada yer almış, aşırı sıcaklık dalgasında ölenler ikinci sırada, sel ve heyelanlar ise üçüncü sırada yer almıştır.

Doğa kaynaklı afetlerde, olay sayısı, afet çeşitliliği, can kaybı ve zararlar açısından en ölümcül kıta yine Asya kıtası olmuştur. Yine, son yılların ortalamasında düşük-gelirli ülkelerde meydana gelen her afette ölen insan sayısı (332), yüksek gelirli ülkelere (105 ölü) üç kat fazla olmuştur. Diğer bir deyişle, afetlerin % 56’sı yüksek gelirli ülkelere olurken bu ülkelerdeki kayıpların toplam kayıpların % 32’sini oluşturması; afetlerin %

44'ünün ortaya çıktığı düşük gelirli ülkelerde ise afet ölümlerinin % 68'inin meydana gelmiş olması da altı çizilmesi gereken bir özellik olarak ortaya çıkmıştır. (Şükrü Ersoy, 2016)

Sonuç olarak, bu rapor verileri de ortaya koymaktadır ki; jeolojik veya meteorolojik kökenli tekrarlanabilir doğa kaynaklı olaylar biz insanlar tarafından birer afete dönüştürülmektedir. Afetler doğal değildir ve günümüzde akli ve bilimi kullanarak afet zararlarını aza indirmek mümkündür. (Şükrü Ersoy, 2016)

2015 yılında doğa kaynaklı afetler nedeniyle ölen insan sayısı 2014 yılına nazaran iki katına çıkarak 20 bine yaklaştı. Bu ölümlerin yüzde 50'si deprem kaynaklı iken, yüzde 25'i aşırı sıcak hava dalgası; kalan yüzde 25 ise fırtına, sel, heyelan ve soğuk hava koşulları nedeniyledir. Bunlar arasında en dikkat çekenler ise 16 Eylül 2015'de Şili'de gerçekleşen M8,3 büyüklüğündeki deprem ve sonrasında 4,5 metreye ulaşan tsunami dalgalarıdır. Yaklaşık bir milyon kişi evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. 25 Nisan 2015 Nepal Katmandu'da M7.8 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Deprem 700 bin nüfuslu şehirde 502 bin 708 ev tamamen yıkılırken, ülke çapında depremden etkilenenlerin sayısı ise 1 milyon 91 bin 19 kişi olarak açıklandı. Başkent Katmandu başta olmak üzere bölgede 9,018 insan hayatını kaybetti. 16.727 insan yaralandı. Komşu ülkelerde de hissedilen deprem aynı şekilde felakete yol açmıştır. (Şükrü Ersoy, 2016)

Geçtiğimiz yıl meydana gelen sel felaketleri ise kısaca şöyle özetlenebilir. Yıllardır yağış düşmeyen Şili, Atakama çölünde 25- 26 Mart 2015 tarihlerindeki ani yağışlar sonucu Otuzbin kişi selden etkilendi. 3000 tane geçici konut yapıldı. Yerleşim alanında meydana gelen selde 25 kişi hayatını kaybetti, 120 kişi kayıp oldu. En az 1,5 milyar dolarlık zarar oluştu. 3 Aralık 2015'de Hindistan'ın güneyini vuran sel felaketi 269 kişinin ölümüne neden oldu. Son yüz yılın en yüksek yağışını aldığı belirtilen Tamil Nadu eyaletinde, 3 milyondan fazla kişinin selden etkilendiği belirtilirken, ordunun yaptığı çalışmalar sonucu 18 bin kişi güvenli bölgelere tahliye edildi. (Şükrü Ersoy, 2016)

2015 yılının başlıca heyelan afetleri ise; Nepal depremin merkez üssü Gorkha'da heyelan oluştu ve 250 kişi hayatını kaybetti. Badrinath'a çıkan yol üzerinde Vishnuprayag dolayında heyelan meydana gelince 3,000 den fazla hacı zor durumda kaldı. Ekim başında Orta Amerika ülkelerinden Guatemala'da şiddetli yağışların neden olduğu heyelanda 161 kişi hayatını kaybetti. Başkent Guatemala'nın 15 kilometre doğusundaki Cambray'da meydana gelen heyelanda 125'den fazla ev göçük altında kaldı. 350 kişinin kayıp olduğu açıklandı.

Bunların dışında 20-24 Ekim 2015 tarihleri arasında Pasifik'te meydana gelen Patricia kasırgası saatte 325 kilometre hızla esti. Bu hız, 5. derecedeki bir fırtına hızının

üzerine çıkan süper kasırgadır. Orta Amerika, Meksika, Teksas'ı etkiledi. 8 kişi öldü. 500 milyon dolara yakın zarar verdi. Yine Pasifikte 29 Temmuz 11 Ağustos 2015 tarihleri arasında meydana gelen ve saatte 215 km hızla esen Hanna tayfunu 38 kişinin ölümüne, 3,2 milyar dolarlık zarara neden oldu. Mariana Adaları, Filipinler, Tayvan, Japonya, Doğu Çin, Kore'yi etkiledi. (Şükrü Ersoy, 2016)

Küresel iklim değişimindeki sıcaklık artışına bağlı olduğu düşünülen aşırı sıcaklarda Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında sıcaklıklar yaklaşık 50 °C'ye ulaştı, Hindistan, Pakistan, Fransa, İtalya ve Mısır'da 5000 kişiden fazla insan hayatını kaybetti. Bu bilanço sıcak hava koşullarının 2015 yılında doğa kaynaklı afet ölümlerinin yüzde 25'inden sorumlu olduğunu göstermektedir. (Şükrü Ersoy, 2016)

Afetler, ülkelerin kalkınma hamleleri olan yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. Sözelimi, Filipinler son yıllarda meydana gelen tayfun, volkan ve depremlerle dibe vurmuştur. Ekonomik olarak geriye gitmiştir. Kabaca 10 bine yakın insanın hayatını kaybettiği Nepal Depremi ne ilk, ne de sondur. AlpHimalaya dağ kuşağı üzerinde bulunan ülkemiz de zamanı dolduğunda bü- yük depremler yaşayacaktır. Bu bir gerçektir. Bu kaçınılmaz felakete hazır olmalıyız. Önümüzde afetlerin yönetimi konusunda Şili gibi iyi örnek ülke bulunmaktadır. Şili, 2014 Nisan'ında M8.2 ve 2015 Eylül'ünde yaşadığı M8.3 bü- yüklüğündeki depremlere rağmen, yok denecek kadar az can kaybı vermiştir. Bu başarıda, kayıpların nispeten fazla olduğu 2010 depreminden sonra yapılan hazırlıkların payı büyüktür. (Şükrü Ersoy, 2016)

Ders notunun bu bölümünde dünyada yer alan afet yönetim sistemleri incelenecektir. Burada yer alan ülkelerin seçiminde güçlü gelişmiş ekonomik güce sahip ve afet yönetiminde başarılı olmuş ülkeler farklı kıta ve coğrafi özelliklerine bakılarak seçilmiştir. Özellikle İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı yayınlarında yer alan örneklerden yararlanılmış ve mevcut literatürden derlenmiştir.

6.1. Amerika Birleşik Devletleri

ABD'nde olağanüstü hal ve afet yönetiminden sorumlu koordinatör kuruluş, Amerika Birleşik Devletleri Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA: Federal Emergency Management Agency) dur. FEMA'yı, kendisini "vatandasın hizmetinde bir kurum" gibi örgütleyen ABD felaket halinde her an devreye girmeye hazır bir mekanizmaya sahiptir. ABD'de ulusal acil yardım ve kurtarma çalışmaları katılımcı bir anlayışla, yerel ve

federal düzeyde, resmi ve özel kurum ve kuruluşların katılımını öngörmektedir. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Bütün bu kurumların bir arada nasıl çalışacağı ise son derece ayrıntılı bir “Federal Müdahale Planı”na göre belirlenmiştir. Bu plana göre, 12 ayrı acil yardım fonksiyonu belirlenmiş ve yangın söndürmeden tıbbi hizmetlere, enkaz kaldırmadan gıda maddesi sağlamaya kadar tüm bu fonksiyonların hangi ekipler tarafından, hangi kaynaklar ile ne şekilde sağlanacağı önceden organize edilmiş olup ilgililer ve yetkililer tarafından bilinmektedir. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

ABD’de, deprem tehlikesini azaltma yasası kapsamında örgütlenmiş bir “Ulusal Deprem Tehlikesini Azaltma Programı (NEHRP)” da vardır. NEHRP, dört ulusal kurumla yakın temastadır. Bunlar Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA), ABD Jeolojik Araştırmalar Kurumu (USGS), Ulusal Bilim Vakfı (NSF), Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsü (NIST) dır.

Bu program, yerleşim ve yatırım alanlarının deprem tehdidine ne denli açık olduğunun belirlenmesi, sismik tasarım ve yapı standartlarının saptanması, deprem öngörme kapasitesinin geliştirilmesi, bütün bu konularda eyalet yönetimlerinin, is dünyasının ve kamuoyunun eğitilmesi için çalışmaktadır. Öte yandan İmar yönetmelikleri, ülke çapındaki “Tek Tip İnşaat Yasası” ile belirlenmektedir. USGS, NIST ve NSF,

Amerikan coğrafyasını çeşitli derecelerde tehlike bölgelerine ayırarak genel standartlara ek olarak her bölgenin kendine özgü İmar koşullarının belirlenmesine olanak tanımıştır. ABD’nde afet yönetiminde sadece devletin veya ona bağlı afet koordinasyon merkezleri görev almamaktadır. Devletle beraber aynı zamanda özel sektör ve gönüllü organizasyonlarının da sorumluluk altına girdiği ve afete karşı topyekun bir mücadeleye girişildiği dikkati çekmektedir.

- ABD’nde bir yerin veya bölgenin “afete maruz bölge” veya bir yerde doğal afet nedeniyle “olağanüstü hal” ilan edilmesi için sırasıyla takip edilmesi gereken altı asama vardır. Başkanın ABD’deki bir yeri afet bölgesi olarak ilan etmesi için kastedilmesi gereken asamalar şunlardır: . (Erkal ve Değerliyurt, 2009)
- 1. Asama: İlk olarak ilçe acil yardım teşkilatı müdahale eder.
- 2. Asama: Eğer ilçe müdahalede yetersiz ise ilden (valilikten) yardım istenir.

- 3. Asama: Eğer ilçe ve il yardım teşkilatı müdahalede yetersiz kalırsa Vali hükümetten yardım ister.
- 4. Asama: FEMA Bölge Müdürlüğü Vali'nin yardım talebini değerlendirerek incelenmesi için merkezine gönderir.
- 5. Asama: FEMA Genel Müdürlüğü görüşünü ABD Başkanına bildirir.
- 6. Asama: Başkanın afet bölgesi ilanından sonra devlet yardımı afet bölgesine FEMA'nın eşgüdümünde ulaştırılır (Erkal ve Değerliyurt, 2009; FEMA, 2002).

6.2. Japonya

Japonya coğrafik yapısı ve üzerinde bulunduğu fay hatları nedeni ile ülkemiz gibi ciddi deprem felaketleri ile başa çıkmak durumunda kalmaktadır. Bunun yanı sıra bir ada devleti olan Japonya'da sismik ve volkanik hareketler, şiddetli yağmurlar ve tayfunlar, sel ve fırtına afetleri ise yaşanan diğer doğal afetler arasındadır. 11 mart 2011 günü 9.0 büyüklüğündeki 2011 Tōhoku depremi ve tsunamisi sonrasında Fukuşima I Nükleer Santralinde atmosfere radyoaktif madde salınmasına sebep olan olaylar dizisinde hala hafızalarımızda yer almaktadır. Uzmanlar Fukuşima da yaşanan kazaları Çernobil felaketinden sonra en büyük ikinci nükleer kaza olarak tanımlamaktadır. Tüm reaktörlerde sorun yaşanması kazaları bugüne kadarki en karmaşık nükleer kaza yapmakta ve bu sırada Japon halkının bireysel ve toplumsal anlamda gösterdiği disiplin ve afete karşı savunma davranışı takdiri hak etmektedir.

Japonya yaşanan afetleri unutmayan ve her afetten çıkardığı dersleri bir bilgi olarak kullanıp bunları mevcut teknolojiye entegre ederek kullanmayı bilen bir ülkedir. Tarihsel kronolojide Japonya'nın afet yönetimiyle ilgili en eski kanunu 1880 yılındaki "Doğal Afetlere Hazırlık ve Korunma Kanunu" dur. 1880'den günümüze kadar geçen 130 yıllık süre içerisinde afet zararlarını azaltma, erken uyarı sistemleri gibi temel konularda 34 adet kanun daha çıkartılmıştır. "Afete Karşı Önlemler Temel Kanunu" Japonya'da afet yönetimi için temel teşkil etmektedir. Kanunun ana içerik konuları; afet yönetiminin yetki alanları ve sorumluluklarının tanıtımı, afet yönetim sistemi, afet yönetim planı, afete hazırlık, afete acil müdahale, iyileştirme, mali önlemler ve olağanüstü haldir (JICA, 2008).

Japon Hükümeti afetlerin önlenmesi için en etkin yöntemlerden birisini afetlerin önceden haber alınması ve tahmini üzerine kurmuştur. Özellikle Pasifik plakasının Asya

plakasının altına girdiği Japon kıyılarının hemen doğusunda yaralan ve "derin deprem" üreticisi olan bu doğal oluşum sürekli izlenmektedir. Bu durum anakarada olmasa da kıta sahanlığında oluşabilecek tsunami ve büyük depremler için sürekli gözlenen bir altyapı sisteminin "Tokyo Japan Disaster Counter Measure" adlı bir örgütlenme ile donatılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle "Okyanus Tabanı Sismik Uyarı Sistemi" (OBS= *Ocean Bottom Seismic Sensor System*) adı verilen bir örgütlenmenin oluşturulması için çalışmalar yapılmıştır. Böylece gelecek olan sok dalgalarından önce anakaranın haberdar edilmesi ve tsunami dalgalarının önceden belirlenmesi ile her yıl binlerce canın kurtarılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Ayrıca ülkenin, bölgesel ve yerel ölçekte geniş planlama ve operasyon yetkilerinin tanındığı, etkin bir Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS) ile denetlenen, bununla beraber ulusal düzeyde de eşgüdümün sağlandığı bir "Ulusal Afet Erken Uyarı ve Yönetim" yapısına sahip olması hedeflenmiştir.

Japon Ulusal Acil Durum Yönetimi Modelinin Analizi

Ulusal acil durum yönetimi modelinin biçimlenişi için temel dört sorumluluk düzeyi saptanmıştır. Bunlar: (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

- Ulusal Hükümet düzeyi,
- Bölgesel Hükümet düzeyi,
- Belediyeler düzeyi ve
- Halk – Birey düzeyidir.

Acil durum yönetiminin yapısı incelendiğinde, operasyonel kurumlar olarak itfaiye teşkilatının İçişleri Bakanlığına, buna karşın Ulusal Polis Teşkilatının ise Ulusal Halk Güvenlik Komisyonu Ajansı çatısı altında doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlı faaliyet göstermesi dikkate değer bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Erkal ve Değerliyurt yukarıda verilen 4 adımı aşağıda verildiği üzere özetlemişlerdir.

Ulusal Hükümet Düzeyi

İçişleri Bakanının başkanlığında toplanan Merkezi Afet Önleme Konseyi, afet önlem planlarının yapılması ve hazırlıklara ilişkin genel planlamayı yapmakla yükümlüdür. Konsey afete ilişkin olarak operasyonel planlamadan çok, eşgüdüm ve kurumsal atama, görevlendirmeler ve plan kararlarının alınması konusunda faaliyet gösterir. Ulusal düzeyde operasyonlar ve bunlara ilişkin kararların ve planların yapılmasından sorumlu olan örgüt ise atanmış yönetim organları ve kamu örgütleridir. Bunlar operasyonel planlamanın temel unsurlarıdır ve bu kurumlar Merkezi Afet Önleme Konseyi'ne karşı sorumludurlar.

Bölgesel Hükümet Düzeyi

Bölge Valisi operasyonların eşgüdümünden, uygulanmasından ve gereğinde genişletilmesinden sorumludur. Bölgesel Afet Önleme Konseyi'ne başkanlık eder. Bölgesel Afet Önleme Konseyi planlama faaliyetini ulusal düzeydeki genel kararlar ve çerçevesine uygun olarak yürütür. Kararların alınmasından sorumludur. Ayrıca bölgesel yürütme organlarının ve bölgesel kamu örgütlerinin üstleneceği sorumluluklara karar verir ve gerekli atamaları yapar.

Belediye Düzeyi

Afet olması ihtimaline karşı her türlü hazırlığı yapmak, operasyonlara hazırlanmak ve yürütmekten sorumludur. Belediye örgütsel yapısı olan her birim için geçerlidir. Belediye Afet Önleme Konseyi, belediye başkanının başkanlığında belediye sınırları içindeki afet hazırlıkları ve önlemlerinin alınmasından sorumludur.

Halk-Birey Düzeyi

Ulusal Acil Durum Yönetim Model'inin bireysel düzeyi, toplumun afetlere dirençli ve hazırlıklı hale getirilmesi, mahalle örgütleri ve diğer gönüllü örgütlerle eşgüdümlü olabilmesini hedefler.

Japonya acil durum yönetiminde ulusal nitelikli ajansın rolü

Japonya ulusal acil durum yönetim yapısında eşgüdüm fonksiyonu bütünü ile Ulusal Ülke Ajansı (*National Land Agency*) denetimi altındadır. Kabinede başka bakanlıklara bağlı olarak faaliyet gösteren örneğin Deniz Güvenlik Ajansı, Meteoroloji Ajansı gibi Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı paralel işlevlerle de ilişkileri sağlamaktan sorumludur.

Afet durumu ve afet dışı durumlar olarak iki ayrı evrede faaliyetlerini sürdürmektedir. Afet durumlarında operasyonlardan sorumlu olarak eşgüdümü sağlamakta ve İçişleri Bakanlığına karşı doğrudan sorumluluk taşımaktadır. Diğer durumlarda ve afet sonrasında, daha çok ilgili ajans ve kurumların eşgüdümünden ve yapılanların Bakanlar Kurulu'na aktarılması gibi enformasyon ve eşgüdüm sorumluluğunu almaktadır. İdari yapısında Ajansa bağlı alt bölümler;

- Bakanlık Sekreterliği
- Su Kaynakları Bölümü
- Planlama ve Koordinasyon Bürosu
- Arazi Bürosu (*Land Bureau*)
- Metropolitan Alanlar Geliştirme Bürosu
- Bölgesel Gelişme Bürosu
- Afet Önleme Bürosu'dur.

Bu ajans yönetimi altında faaliyet gösteren Afet Önleme Bürosu ise, gruplarla merkezi otoritenin örgütlenme ve eşgüdümünü sağlamaktan sorumludur. Bu örgüt Afet Önleme Politikaları Planlama Bölümü, Afet Önleme Eşgüdüm Bölümü, Kurtarma ve Yeniden İnşa Bölümü, Depreme Karşı Önlemler Bölümü, Afete Karşı Önlemler Operasyon Bölümü ve Büroya Bağlı İletişim Ofisi'nden oluşmaktadır. Ülke Ajansı enformasyon akısında da önemli rol oynamakta ve ulaştırma ile ilgili ajanslar, gönüllü organizasyonları, yerel yönetimler, meteorolojik, sismik ve tsunami uyarı ajansları, acil önlemlerle yükümlü hükümet ajansları, diğer ajanslar ve İçişleri Bakanlık Ofisi arasındaki enformasyon akısını sistemli olarak sağlamaktan sorumludur (Japan Disaster Counter Measure, 1998).

6.3. İtalya

“Ulusal Sivil Koruma Servisi”, ülkede yürütülen tüm sivil koruma faaliyetleri için kurumsal bir çerçeve oluşturmak amacıyla, 1992 yılında kurulmuştur. Servisin genel amacı, hayatı, mülkiyeti ve çevreyi, doğal veya teknolojik afetlerin veya diğer zararlı olayların yol açtığı hasarlardan korumaktır. Servis; ulusal, bölgeye, eyalet ve belediye yönetimleri ile bilim ve araştırma enstitüleri ve sivil koruma faaliyetleri ile ilgilenen özel kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır. İçişleri Bakanlığı veya adına İçişleri Bakanı, sivil koruma politikaları oluşturmaktan ve ulusal sivil koruma servisinin değişik bileşenlerinin faaliyetlerini koordine ve teşvik etmekten sorumludur. Bakanlar Kurulu başkanlığı bünyesinde kurulmuş olan “Sivil Koruma Dairesi”, faaliyetlerin ulusal seviyede koordinasyonu, yönetimi ve işleyişinden sorumlu uygulama birimidir. “Ulusal Sivil Koruma Servisi”nin gerçekleştirmekte olduğu temel faaliyetler olarak; afeti tahmin etmeye yönelik çalışmalar, afeti önlemeye yönelik çalışmalar, afet sonrası yardım operasyonları, afetin meydana getirdiği hasarlarla ilgili erken rehabilitasyon çalışmalarını saymak mümkündür (Gökçe ve Tetik, 2012; Gulkan ve diğ., 2003).

Belediye başkanı, birincil sivil koruma otoritesidir. Belediyenin yetki sınırları dahilinde bir acil durum meydana geldiğinde, belediye başkanı, kurtarma faaliyetlerinin yönetimi ve koordinasyonundan sorumlu olup durumdan etkilenen nüfusa yardım etmekle yükümlüdür.

Bir olayın yerel seviyede ele alınamaması halinde, eyalet ve bölge seviyesindeki yetkililerden koordineli yardım müdahalesi istenebilir. Ancak, olayın koordinasyonu, yoğunluk ve büyüklüğü nedeniyle yalnızca olağanüstü önlemler ve acil durum güçlerinin

yardımla ele alınabilmesi gerekli olduğunda, ulusal seviyede sağlanır. Bakanlar kurulu başkanı, acil durumdan etkilenen bölgenin sınırlarını ve önlemlerin suresini belirtmek suretiyle, acil durum ilan eder. (Gökçe ve Tetik, 2012)

Acil durum ilan edildiğinde, etkin yardım çalışmalarını hızlandırmak için, yasal sistemin ilkelerinde sadık kalmak şartıyla, mevcut kanunlara ek düzenlemeler getirilebilir. İçişleri Bakanı veya adına atadığı temsilcisi, gerekli görüldüğü takdirde, yardım operasyonlarını koordine etmek için kendi özel temsilcilerini atayabilir. Acil durum yönetimi ve kurtarma faaliyetlerinin koordinasyonu, belediye, eyalet, bölge ve ulusal olmak üzere dört noktadaki operasyon merkezlerinin aktivasyonu yoluyla yürütülür (Gökçe ve Tetik, 2012; Gulkan ve diğ., 2003).

6.4. Macaristan

Macaristan’da eskiden merkezi hükûmetin etkin yönetiminde olan iyileştirme süreci, şimdi özel sigorta sistemlerine daha çok sorumluluk vermektedir. Yine de özel sigorta seçeneği, zararları devletin telafi etmesini tercih eden ve özelleştirmenin yoksullar üzerinde etkilerinin konusunda kaygıları olan insanlar tarafından rağbet görmemektedir. Anlaşılabildiği kadarıyla, hükümet katımlı, sigorta sistemi ile bireysel sorumluluğu on plana alan, STK ’ların ve diğer sivil toplum aktörlerinin katılımını içeren bir politik yaklaşım gelişmektedir (Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2003).

6.5. Fransa

Fransa’da afet yönetimi oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. İller, bölgeler, yerel yönetimler ve merkezi hükûmet değişik ağırlıklarda konuyla ilişkilidir. Bunların dışında afetler ve arama – kurtarma konularında uzman kuruluşlar da bu örgütlenme şemasının içine dahil edilebilir (Gökçe ve Tetik, 2012; Guray, 2001).

Ülke çapındaysa, İçişleri Bakanlığı tüm afet yönetimi örgütlenmesinin başında yer alır. Bakanlık konuya ilişkin tüm kuralların ve kanunların hazırlanmasında etkin rol alır. 1975 yılında kurulmuş olan Sivil Güvenlik Genel Müdürlüğü 1991 yılında yeniden şekillendirilerek Merkezi Güvenlik Genel Müdürlüğü adını almıştır. Bu genel müdürlüğün uç ana görevi ise; Her tur doğal riskin önlenmesi için diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak çalışmayı sağlamak ve onları harekete geçirmek, can ve mal güvenliği için gerekli olan

arama ve kurtarma çalışmalarını başlatmak ve koordine etmek, itfaiye hizmetleriyle ilgili olan mevzuatın gözden geçirilmesini, yenilenmesini ve düzeltilmesini sağlamaktır. Afet yönetimi için kullanılacak her tur materyal, araç ve gereçler, özellikle son 15 yıldır, yerel yönetimlerin mali kaynaklarından temin edilmektedir (Akdağ, 2002).

1982'den beri Fransa'daki özel sigortalar; doğal afet sigortalarını, emlak sigortalarıyla beraber ve Fransız Hazine'si tarafından belirlenen sabit bir oran üzerinden vermektedir. Bütün işyeri ve ev sahiplerinin %90'ından fazlasının emlak sigortası olması sayesinde zorunlu olarak birlikte verilen afet sigortasının geniş alana dağılımı sağlanmıştır. Aslında sigorta "Fransız Ulusal Fonunu" finanse etmek üzere emlak vergisi olarak işlemektedir. Oranlar risk seviyelerine göre değişmediği için düşük riskli alanlarda yaşayanlardan yüksek riskli alanlara doğru ters bir sübvansiyon vardır. Özel sigortalar riski, kısmen devlet garantisi olan Fransız ulusal fonuna bırakmışlardır. Genelde Fransız sisteminin bireyleri ve yerel toplulukları risk azaltma önlemleri almaları için teşvik ettiği kabul edilmektedir. Bu problemi çözmek üzere, bir hanenin veya iş yerinin alacağı tazminat, yüksek riskli alanlarda giderek azalacak, yeniden yerleşimi veya diğer zarar azaltma önlemlerinin alınmasını teşvik edecektir. (Gökçe ve Tetik, 2012)

Riske dayalı primleri teşvik eden piyasa usulünün eksikliğinden kaynaklanan suiistimallerle ilgili problemler sürmektedir ve Fransızlar, zarar azaltmayı hükûmetin sorumluluğuna vererek bu probleme çare bulmuşlardır. 1982'den beri hükûmet, doğal afetlere karşı dayanıksız olan alanlarda incelemeler yaptırmış ve bu alanlarda inşaat kontrollerine başlamıştır ((Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2003).

6.6. Almanya

Anayasaya göre barış zamanı afetlerde yardım götürme görevi eyalet hükûmetine verilmiştir. Savaş halinde ise sivil toplumun korunması Federal Hükûmet'in görevidir. Böylece Federal Hükûmet, Eyalet Hükûmeti tarafından organize edilen sivil korunmayı tamamlar. Eyalet içindeki yerel ve bölgesel yönetimler afete müdahale ve yardım işlerinden sorumludur. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Organizasyon yapısı, İçişleri Bakanlığı içinde Bakanlıklar arası koordinasyon grubu, eyalet hükûmeti, bölge veya şehir yönetimi idarecileri, acil durum personeli, kurtarma hizmetleri, Teknik Yardım Federal Enstitüsü (THW), uzmanlaşmış özel kurtarma hizmetleri,

itfaiye ve diğer kuruluşlardır (örneğin Federal Ordu, Federal Sınır Polisi = *BGS* vb.). (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

İtfaiye hizmetleri yangınla mücadele ve kurtarmanın yanı sıra tıbbi yardım ve topluma yiyecek dağıtım işlerinden de sorumludur. Gönüllüler, sivil korunmanın ayrılmaz bir parçasıdır ve her aşamada görev yaparlar. Gönüllüler harcadıkları zamanı askerlik süresine saydırabilir. Federal Hükümet, eyaletlere yangından korunma, sağlık ve ekonomik yardım, NBC tehdidine karşı korunma, özel teçhizat alma, gönüllülere teçhizat sağlama ve eğitim konularında yardımcı olur. Kurtarma hizmetleri için “Teknik Yardım Federal Enstitüsü” (THW) kurulmuştur. Federal Sınır Polisi (BGS) yardım çalışmalarına helikopter desteği sağlar ve Almanya'nın havadan kurtarma sisteminin bir parçasını oluşturur. Yerel yönetimler gerektiğinde Federal Ordu'yu da yardıma çağırabilir. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Almanya'da sivil korunma eğitimi eyalet yönetimi (*Lander*) ne bağlı itfaiye servisleri ve kurtarma organizasyonları tarafından verilir. Ayrıca sivil korunma federal ofisine bağlı sivil korunma okulu merkeze bağlı eğitim merkezi olarak görev yapar. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

6.7. İspanya

1985'de çıkartılan sivil korunma yasası İspanya'daki sivil korunma yapısının temelini oluşturmaktadır. Bu yasa çeşitli yönetmeliklerle geliştirilmiş, 1992 yılında çıkartılan 407 No.lu yönetmelikle “Temel Sivil Korunma Standardı” belirlenerek Sivil Korunma sistemi tamamlanmıştır. Temel Standart sivil korunma planları için oluşturulan bir standarttır. Bu standartla çeşitli kuruluşların planları arasındaki uyum ve koordinasyon sağlanır. Ayrıca merkezi, otonom ve yerel yönetimler arasındaki koordinasyon da bu standartla oluşturulur. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Her yönetim kendi sivil savunma sistemini organize eder ve yürütür. Ancak her yönetim bölgelerarası uyumluluk, yardım anlaşması ve dayanışmaya saygılı olmalıdır. Öncelikle yerel yönetim acil duruma müdahale eder. Yerel yönetimin müdahale edemeyeceği kadar büyük afetlerde otonom yönetim devreye girer. Merkezi Hükümet, otonom yönetime benzer bir rol oynar. Bölgelerarası yardım anlaşmaları acil durumlarda kullanılmak üzere bölge dışından kaynak sağlanmasına yardımcı olur. Bu yardım anlaşmalarıyla sağlanacak kaynaklar yerel nitelikteki bölgeler için otonom bölge planlarında, otonom bölgeler için ülke planlarında yer alır. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Yukarıda anlatılan ilkeler çerçevesinde Temel Standart, acil durum yönetimi ve koordinasyonu devlet otoritesi yoluyla yürütülür ve burada sorumlu bakanlık Adalet ve İçişleri Bakanlığı'dır. Ayrıca devlet yönetimi kendi kaynaklarıyla veya diğer yönetimlere destek fonksiyonları olarak otonom topluluk planı içerisinde yer alır. Temel Standart, Bölgesel Plan ve Özel Plan olmak üzere iki kısımdan oluşur. Bölgesel plan, bir rehber niteliğindedir ve genel bir çerçeve çizer. Özel plan ise her tip acil durum riski için bilimsel, teknolojik ve metodolojik uygulamaları tanımlar. Risklere örnek olarak nükleer sızıntı, sel taşkın, deprem, kimyasal madde taşınması, tehlikeli maddeler, orman yangınları, volkanik aktiviteler ve savaş hali sayılabilir. Otonom bölgelerin planları Ulusal Sivil Korunma Komisyonu tarafından onaylanmalıdır. Ulusal Komisyon bir danışma kurulu niteliğinde olup üç düzeyde yapılan planların birbirleriyle uyumunu ve koordinasyonunu sağlar. Ayrıca sağlık servisleri ve polis (ulusal, otonom, yerel), sivil muhafızlar, Kızılhaç ve Ulusal Havacılık Örgütü (*ICONA*) orman yangınlarında afete müdahale görevini yapar. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

6.8. Finlandiya

Finlandiya'da itfaiye ve acil durum operasyonları, yangın ve kaza önleme çalışmaları, kurtarma servisleri ve sivil savunma, bölgesel otoriteler altında birleştirilmiştir. Bu organizasyon, günlük kazalardan büyük ölçekli kazalara, hatta savaş haline kadar tüm acil durum çeşitlerine müdahale edebilmek üzere düzenlenmiştir. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Ulusal Kurtarma İdaresi, yangınları ve diğer kazaları önleyerek kaza sırasında hasarı azaltarak toplumun genel güvenliğini artırma görevini üstlenmiştir. İçişleri Bakanlığı'na bağlı Kurtarma Bölümü kurtarma idaresinin en üst düzey yönetimidir. İl müdürlükleri, illerdeki itfaiye ve kurtarma aktivitelerinden sorumludur. Belediyeler kendi sorumluluk bölgelerindeki kurtarma operasyonlarını yürütür. İtfaiye, yangınla mücadele, kurtarma ve sivil savunma operasyonlarını yönetir. Pek çok kurum ve kuruluş kurtarma servislerinin bir entegre ünitesi olarak çalışır. Bunlardan en önemlileri polis, ulusal muhafızlar, silahlı kuvvetler, sağlık-havacılık-radyasyon ile ilgili kuruluşlardır. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Çok amaçlı operasyonlar için yetiştirilmiş, belediyeye bağlı itfaiye teşkilatı geniş kapsamlı kurtarma kuruluşları olarak faaliyet gösterir. Yangına müdahale, kurtarma, yaralıların taşınması, çevreye gelebilecek zararın önlenmesi ve iç sularda kurtarma operasyonları aktiviteleri arasında yer almaktadır. Her belediye ya tam zamanlı yada yarı

zamanlı veya anlaşmalı itfaiye teşkilatı bulundurur. Belediyeler yangın ve kurtarma faaliyetleri konusunda üzerlerine düşeni yapmak üzere birbirleriyle karşılıklı işbirliği anlaşmaları yapmalıdır. Bu ortak operasyonların kalitesi ve amacı il müdürlükleri tarafından onaylanmalıdır. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Her sivil kuruluş kendi sivil savunmasından sorumludur. Belediyeler toplumu korumak ve mala gelecek zararı önlemek üzere sivil savunma hazırlıkları yapar. Normal hallerde operasyonlardan kurtarma birlikleri sorumludur. Acil durumlarda ise bu birliklere sivil savunma eğitimi personeli de katılır. Barış zamanı sivil savunma kurulumu bomba sığınakları inşası ve bakım-tutumu, erken uyarı sistemlerinin ve özel kurtarma sistemlerinin alınıp kurulması, eğitim, bilgi akışı ve plan hazırlığı konularında faaliyetlerde bulunur. Sığınaklar için ayrılan alanlar 24 saat içinde sığınak haline getirilebilecek şekilde inşa edilebilir. Böylece normal hallerde başka amaçlar için de kullanılabilir. Ülke 42 acil durum bölgesine ayrılmıştır. Her bölgede başvuru merkezi tüm acil durum çağrılarına cevap verir, itfaiyeyi ve ambulans hizmetlerini harekete geçirir. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Eğitim Kuopio’da bulunan “Acil Durum Hizmetleri Koleji” tarafından temel ve ileri düzeyde verilir. Kurtarma ile ilgili tüm kuruluşlar burada eğitim alır. 200 kişilik Fin Kurtarma Kuvveti (FRF) uluslararası arama-kurtarma operasyonlarında, petrol kirliliği ve kimyasal kazalarda hızlı müdahale birliği olarak yer alır. Sürekli göreve hazır bekler ve Birleşmiş Milletler Afet Değerlendirme ve Koordinasyon takımında da (*UNDAC Stand-byTeam*) yer alır (Erkal ve Değerliyurt, 2009).

6.9. Arjantin

1998 yılında Arjantin Anayasasının 99 uncu maddesi, doğal afetlerin riskini azaltmak ve etkin bir afet müdahalesi geliştirmek için plan geliştirme ve afetten etkilenen bölgelerde rehabilitasyon (ıslah) konularındaki ulusal cabalarda eşgüdüm sağlamak için Ulusal Acil Durum Sistemi’ni (*Sistema Federal de Emergencias*, SIFEM) kurmuştur. Bakanlar Kurulunun başkanlığı altında kurulan SIFEM, ülke, eyalet ve yerel yönetim düzeylerinde doğal afet risklerini tanımlama ve zararlarını azaltma çalışmalarında eşgüdüm sağlanmasından sorumlu olan başlıca federal siyasi birimdir(Gökçe ve Tetik, 2012).

Federal yönetim, kaynakların seferberliğinde ve zarar azaltma ve acil durum müdahalesi konusunda ulusal ve uluslararası çalışmaların eşgüdümünde önemli bir rol oynarken, eyalet yönetimleri, bölgesel hasar görebilirliğin değerlendirilmesi ve kendi vilayetleri içerisinde

doğal afetlere karşı korunma için zarar azaltma projeleri yürütme konusunda sorumluluk üstlenmektedir. Bu merkeziyetçi yaklaşım, yerel yönetimlerin proaktif rolünü vurgulamakta ve acil durumlar için gerekli olan ulusal düzeyde kontrol ile katılımın arasında bir uzlaşma olarak görülmektedir. Son yıllarda, Arjantin zarar azaltma konusunda önemli ölçüde yatırımlar yapmıştır(Gökçe ve Tetik, 2012).

Arjantin yeniden yapılanma projeleri için fon tahsisinden sorumlu ulusal düzeyde bir birim kurduğu için benzersizdir. 1998’de Arjantin, bir kanun çıkartarak afet sonrası rehabilitasyon ve yeniden yapılanma amacıyla Doğal Afetlerden Etkilenen Bölgelerin İyileştirilmesi için Ulusal Danışma Kurulu’nu (*Consejo Nacional para la Recuperación de Zonas en Emergencia Climática*, CONAREC) kurmuştur. CONAREC’in başlıca amaçlarından biri ev, iş ve yollar gibi altyapının afet sonrasında yeniden yapılandırılmasına yönelik fonların eşgüdümünün sağlanmasında ve dağıtımında eyalet veya belediye yetkililerine yardımcı olmaktır. Bazı eyalet yönetimlerinin temsilcilerinden oluşan CONAREC, ulusal ve eyalet çapında çalışmalar arasında bir araç olarak hizmet verir. Finansman açısından sigorta şirketlerinin afet risk sigortasına sınırlı katılımı bulunmaktadır. Arjantin doğal afetler yüzünden ihtiyaç duyulan likiditeyi sağlamak için ulusal kredi kaynaklarına ve uluslararası kredi kuruluşlarına çok bağlıdır ((Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2003).

6.10. Brezilya

Brezilya’da afet yönetimi hayli merkeziyetçidir ve aşağıdan yukarıya doğru ulusal hükûmetin minimum eşgüdümüyle çalışır. Bir doğal afet olayında etkilenen belediye müdahaleyi kendisi yönetir. Ama afetin büyüklüğü belediyenin müdahale kapasitesinin aştığı zaman, sırasıyla önce bölgesel ofis, sonra eyalet sonra da merkezi yönetim yardımı çağırılır. Bu güçler ayrılığı Brezilya’nın eyalet ve yerel yönetimlere özerklik veren yasal yapısının sonucu olduğu düşünülmektedir. (Gökçe ve Tetik, 2012)

Ulusal seviyede afet yönetim planı, Ulusal Sivil Savunma Sistemi (SINDEC) olarak bilinmektedir. Ulusal Entegrasyon Bakanlığı bünyesinde bulunan Sivil Savunma Ulusal Sekreterliği (SEDEC), SINDEC’in eşgüdümünden sorumludur. SEDEC, Brezilya’da bütün düzeylerde afet yönetiminin eşgüdümünden sorumludur. SEDEC’in altında afete müdahale ve kendi bölgelerinde eşgüdümü sağlamak için bölgesel, eyalet, belediye ve daha aşağı seviyelerde birçok şubesi bulunan birimler bulunmaktadır(Gökçe ve Tetik, 2012).

1966 yılında Rio de Janeiro'da yaşanan taşkınlar ve toprak kaymalarından sonra Brezilya, sivil savunma organizasyonunu afet önlemleri alacak şekilde genişleten bir diğer ülkedir. Yerel düzeyde sivil toplum kuruluşlarının ve çok taraflı organizasyonların katılımıyla gelişmeye devam etmektedir ((Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2003).

6.11.Şili

Şili, tek bir birimin yetkilerinin genişletilmesiyle kapsamı gittikçe artan ulusal bir sistemin klasik örneğidir. Şili'deki ulusal sistemin yöneticisi ve eşgüdümçüsü olan Ulusal Acil Durum Dairesi (*Oficina Nacional de Emergencia*, ONEMI), orta Şili'de meydana gelen 1965 depreminden sonra kurulmuştur. Sivil Savunma Bakanlığı altındaki diğer bazı Latin Amerika sistemlerine karşın ONEMI 1970 yılından beri İçişleri Bakanlığı'nın himayesi altında bulunmaktadır. 1965 depremine müdahaleden sonra, sistem kapsamlı afet yönetiminin diğer unsurlarını içine alarak büyümüştür. Şimdi önleyici ve zarar azaltıcı stratejilere ağırlık vermekte, risk yönetiminde ana müdahale unsuru olarak zarar görülebilirliğe önem vermektedir(Gökçe ve Tetik, 2012).

Merkezileşmiş ve hiyerarşik görünümüne rağmen Şili sistemi, toplum, eyalet ve bölgesel düzeylerde birçok komiteden oluşmaktadır. Bu komiteler her seviyeye uygun bir şekilde, önerilen faaliyetlerin değerlendirilmesinden, önleme, zarar azaltma ve hazırlık projelerinin tasarlanmasından ve bu projelere öncelik verilmesinden sorumludur. Bir acil durumda ilk olarak, elverişli tüm kaynaklar afetten zarar gören toplum tarafından tüketilir. Eğer olayın büyüklüğü yerel kapasiteyi aşarsa, ek kaynaklar, sırasıyla il, bölgesel ve ulusal düzeylerde harekete geçirilmektedir (Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2002).

6.12. El Salvador

Afet yönetimi konusunda Ulusal Acil Durum Komitesi (*Comité de Emergencia Nacional*, COEN) ana kuruluştur. Ancak, bu kuruluş, El Salvador silahlı kuvvetleri ve diğer kurtarma organizasyonlarıyla yakın çalışmış ve neredeyse sadece acil durum müdahalesine odaklanmıştır. El Salvador, 2001 depremleri ve hükûmetin, STK'ların, Birleşmiş Milletlerin ve belediye birliklerinin teşviki ile Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde risk yönetimi için yeni bir teknik birim kurmuştur. Bu birimin, özellikle zarar azaltma ve COEN ile kapsamlı bir afet yönetimi eşgüdümüne ilişkin geniş kapsamlı bir görev alanı vardır.

Ayrıca, Bakanlık konumundan dolayı yeni birim önemli ekonomik sektörlere risk analizi ve afet yönetiminin geniş vizyonunu anlatabilme imkanı vardır. Bu vizyonun başarısı tamamen, bakanlığın gücüne ve de merkezi bir sistemde gerekli kontrol ve dengeleri sağlayacak olan kurumsal yasal düzenlemelere bağlıdır (Gökçe ve Tetik, 2012).

6.12. Meksika

Meksika bir ağ (network) yaklaşımı yoluyla afet yönetiminde kamu sektörünün rolünü arttırmıştır. Hükümet 1986'da afet çalışmalarında kurumlar arası eşgüdümü sağlamak için ana mekanizma olarak Ulusal Sivil Korunma Sistemini (*Sistema Nacional de Protección Civil*, SINAPROC) kurmuştur. SINAPROC afetlerin neden olduğu can ve mal kaybının ve temel hizmetlerdeki aksamaların en aza indirilmesinden sorumludur. Sistemin sorumluluğu İçişleri Bakanlığında 'Sivil Korunma için Genel Eşgüdüm Birimi'ndedir ama sistem çeşitli bakanlıkların teknik işini, örneğin 'Jeolojik Tehlikeler için Sosyal Kalkınma Bakanlığı'nı, senkronize edecek şekilde bir şebeke oluşturur(Gökçe ve Tetik, 2012).

1990'da Sivil Korunma için Ulusal Konsey SINAPROC'a katılmıştır. Konsey tavsiye veren, planlayan ve eşgüdüm sağlayan bir komitedir ve Meksika Devlet Başkanı'nın başkanlığında 12 bakan ve federal Mexico City başkentinin belediye başkanından oluşur. Şebeke aynı zamanda Afet Önleme Ulusal Merkezi'ni de (CENAPRED) içine alır. CENAPRED doğal afetler üzerine yapılan araştırmalar ve politika oluşturucular arasında bir bağlantı görevi görür ve hem araştırmaların hem de bilginin yayılmasını sağlar(Gökçe ve Tetik, 2012).

Meksika hükümeti afet acil yardımı ve yeniden yapılanma çalışmaları için bütçe fonları tahsis eder ve bunları sigortasız alt yapının onarımı, çiftçilerin üretimini iyileştirmek için acil yardım ve afetzedelere afet yardımı sağlayan Doğal Afetler Fonu' nu (FONDEN) içine alır (Gökçe ve Tetik, 2012; Alçıra ve diğ.,1999).

6.13. Karayip Devletleri

Karayip devletleri, 1981'de, ulusal ve bölgesel afet yönetimini geliştirmek üzere "Pan Karayip Afete Hazırlık Projesini (PCDPP)" onayladı. Her ne kadar afete hazırlık konusuna odaklanan 18 aylık bir proje olarak düşünüldüyse de çalışmaları neredeyse 10 yıl sürdü (Poncelet, 1997). 1989'da proje çalışmaları, afetleri önlemeyi de kapsayacak şekilde genişletildiğinde adı "Pan Karayip Afete Hazırlık ve Önleme Projesi (PCDPPP)" olarak

değiştirildi. Barbados'ta "Acil Durum Yardım Organizasyonu", Trinidad ve Tobago'da "Ulusal Acil Durum Yönetimi Kurumu" ve Jamaika'da "Afete Hazırlık ve Acil Durum Yönetimi Bürosu" gibi bir kaç yerde afete hazırlık merkezleri kuruldu (Gökçe ve Tetik, 2012).

1991'de "Karayipler Topluluğu (CARICOM)", PCDPPP'un yerini alacak olan CDERA'nın kurulmasını onaylayarak, üye devletler ve bağışçı kuruluşlar tarafından finanse edilen ve CARIDOM ülkeleri arasında kaynakların seferberliğinden sorumlu yeni bir kurum kurdu. CDERA'nın kurumsal pozisyonu, askeri seferberlik yetkişini de içerecek şekilde (örneğin CARIDOM Afet Müdahale Birimi) PCDPPP'ninkinden daha güçlüdür. CDERA afet müdahalesini ve ulusal ve bölgesel afet yönetimini iyileştirmek üzere kurulmuştur. Asıl odaklandığı alan afete hazırlıktır ama risk zararlarını azaltma faaliyetlerini de desteklemektedir (Gökçe ve Tetik, 2012; Freeman ve diğ., 2003).

6.14. Yeni Zelanda

Yeni Zelanda'da "Sivil Savunma Acil Durum Yönetimi" ilkeleri sırasıyla; risk esaslı ve tüm tehlikelerin tanımlanması, risk azaltma, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme, bütünleşik / bölge bazlı sivil savunma ve acil durum yönetimi planlama ve düzenlemeleri, yerel yönetim ve güvenilirlik, ulusal destek ve genel bakış esasına dayanmaktadır (Gökçe ve Tetik, 2012).

Tehlikelerin kapsamını ve potansiyel sonuçlarını tanımlayan risk bazlı planlama, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme düzenlemelerinin temelini teşkil etmektedir. Aynı bilgi, zaman içerisinde risk azaltma ile ilgili fırsatların belirlenmesi için de temel teşkil etmektedir. İlgili planlama ihtiyacı, yerel otoriteler, acil servisler, ana arterler ve hükûmetin ilgili birimlerinin grup düzenlemelerine katılmalarını ve yönetim için kendi kapasitelerini göstermelerini öne sürmektedir(Gökçe ve Tetik, 2012).

6.15. Fiji

Fiji siklonlar, seller, kuraklık ve depremden dolayı doğal afetlere son derece acık bir ülkedir. Fiji'nin, ulusal afet yönetim programı acil durum müdahalesi için geçici bir hükûmet komitesi olarak başlamış ama ulusal program, 1990'a kadar yeniden ve daha kapsamlı olarak yapılandırılmıştır. Şimdi acil durum müdahalesine ilaveten önleme, zarar azaltma, hazırlık ve rehabilitasyon faaliyetlerini de kapsamaktadır. 1995'de hükûmet kapsamlı bir politika ve tüm afet yönetimiyle ilgili faaliyetlerde STK'ların destekleyici rollerinin ayrıntılarıyla

sergilendiği “Afet Yönetim Planını” (Fiji Hükümeti 1995) yayınlanmıştır. Bununla beraber, turizm, endüstri ve ticaretin aynı derecede önemli rolleri dikkate alınmamıştır (Gökçe ve Tetik, 2012).

Fiji'nin gelişen bir turizm endüstrisi bulunmaktadır ve özel sigortanın iş sektöründeki kapsamının yüksek olmasına karşın kentteki özel konutlar için az ama kayda değer miktarda sigorta sayısının olması hiç de şaşırtıcı değildir. Fiji'deki sigortacılar zarar azaltma ve önlemede oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle 1984'deki şiddetli siklonlardan sonra “Resmi Sigorta Yetkilisi” çoğunluğunu özel sigortacıların oluşturduğu “Fiji Yapı Standartları Komitesi” ni kurmuştur. Bu komitenin, afetlerin yol açtığı kayıpların azaltılması için minimum standartlar koyan “Ulusal Yapı Yönetmeliği” nin hazırlanmasını denetleme ve kasırga sigortası için sabit veya indirimli sigorta priminin sağlanmasına yardım etme konularında sorumluluğu bulunmaktadır. İyileştirilen evler yapı mühendisleri tarafından denetlenmekte ve siklon sigortası ve konut edinme kredisi için gerekli olan bir sertifika verilmektedir. Kentsel alanların birçoğunda yapı yönetmeliği benimsenmiştir (Gökçe ve Tetik, 2012; Rokovada and Vrolijks, 1993).

6.16. Rusya Federasyonu

Rusya Federasyonu, 1994 yılında yayınlanan bir kararname ile, “Rusya Sivil Savunma Acil Durum ve Doğal Afetler Bakanlığı” nı (EMERCOM) Kurmuştur. Bu bakanlığa “Olağanüstü Hal Bakanlığı (Acil Haller Bakanlığı)” adı da verilmektedir. Rusya'da acil hallerin tümünün planlanması, uygulanması, bu konuda halkın eğitilmesi ve uluslararası işbirliği görevleri EMERCOM tarafından yürütülmektedir(Gökçe ve Tetik, 2012).

EMERCOM'un görev alanı içinde devletin konu ile ilgili politikasını belirlemek üzere çalışmalar yapmak, sivil savunma, araştırma ve kurtarma hizmetlerini yönetmek, Rusya afet yönetim sisteminin geliştirilmesini ve işlemlerini sağlamak, büyük boyutlu afetler ve diğer acil durumların etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetleri yönlendirmek, afet yönetimi ve mücadelesi için hükümetçe ayrılan parasal kaynakların kullanımını kontrol etmek, halkın, kamu kurumlarının ve Rusya afet sistemine bağlı kuvvetlerin, afet yönetimi ve müdahalesi yönünden eğitimlerini organize etmek, Bakanlığın görev konusu ile ilgili uluslararası işbirliğini sağlamak vb. vardır(Gökçe ve Tetik, 2012) .

EMERCOM, Rusya Federasyonu' nu 89 vilayete destek verecek şekilde 9 bölgeye ayırmıştır. Merkezler, genelde kimya endüstrisinin bulunduğu kasabalarda ya da acil durumun olabileceği riskli yerlerde kurulmuştur. EMERCOM' un çeşitli büyüklüklerdeki birlikleri içinde “Rusya Sivil Savunma Örgütü” de yer almaktadır. Bakanlık, ayrıca hizmetlerini yayınlayan basın servisi yanında afet bölgelerinden yayın yapan TV'ye de sahiptir. EMERCOM, çok çeşitli arama ve kurtarma hizmetlerini yerine getirir. Merkezi mobil hava kurtarma timi 24 saat görev yapar. Her eleman ilk-yardım eğitimi almıştır. EMERCOM görev elastikiyetini sağlayacak şekilde ekipman stokuna sahiptir. Bakanlığın elinde havacılıktan kimyasal - nükleer tehlikeden korunma amacına kadar malzeme bulunmaktadır(Gökçe ve Tetik, 2012).

EMERCOM 1994 yılından bu yana Rusya içinde ve dışında birçok afet olayına müdahale etmiştir (Başbakanlık, 1997). EMERCOM merkez teşkilatında acil durumlar ile ilgili daire ve komisyonlar bulunmaktadır. Mahalli kuruluşlarını ise 9 (Dokuz) Bölgesel Merkez ile;

- Sivil Savunma Acil Haller Karargahı,
- Eğitim Komuta-Kontrol Merkezi,
- Hava Mobil Kurtarma Timi,
- Sivil Savunma Birlikleri
- Arama Kurtarma Servisleri oluşturmaktadır.

Gerektiğinde Savunma Bakanlığı ve İç Güvenlik Birliklerinden de destek sağlanmaktadır. EMERCOM'un yürütme erki içinde yeterli bir teşkilat yapısına sahip olması Rusya Federasyonu Kriz Yönetiminin karakteristik özelliğidir (Gökçe ve Tetik, 2012; Tarhan ve Ergönenç, 2008).

6.17 Avrupa Birliği Ülkelerinde Afet ve Acil Durum Yönetimi

Avrupa Birliği (AB) tarafından hazırlanmış olan bir rehber kitapçığında sivil korunma (*Civil Protection*) konusunda üye ülkelerin aldığı önlemler, acil durumlarda müdahale birimleri, planlama ve acil durumlarda bilgi akışı gibi konular yer almıştır. (Erkal ve Değerliyurt, 2009)

Avrupa Birliği'nde acil durum yönetimi siyasi yönetim yapısının bir parçası olup ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermektedir. Bu, modern afet yönetiminin ilk kuralı olarak kabul edilmekte ve toplumların kendilerini tehdit eden risklere karşı kendilerine özgü korunma yöntemleri geliştirmeleri doğal karşılanmaktadır. Özellikle, İspanya gibi bölgesel

farklılıkların bulunduğu ülkelerde bölge yönetiminin yetkilerinin daha da artırılması bu nedenle kabul görmüştür. Genelde acil durum yönetimi, üye ülkelerde merkezi yönetimin organize ettiği ve yerel yönetimler tarafından yürütülen bir işlemdir. Ancak her yönetim yapısında olduğu gibi acil durum yönetimi yapısı da çağın gereksinimlerine cevap verecek değişikliklere açık olmalıdır. Bu konuda 2000 yılında çıkartılan “Avrupa Konseyi Raporu” yeni çalışmalar için yönlendirici niteliktedir. Aşağıda bazı Avrupa Birliği ülkelerine ait acil durum yönetimleriyle ilgili bilgi verilmiştir ((Erkal ve Değerliyurt, 2009; European Union, 1999, 2000).

6.18.Latin Amerika ve Karayipler’ de Afet Yönetimi

Latin Amerika’da ulusal afet yönetim sistemlerinin pek çoğu acil durum müdahalesi için resmi birimler olarak kurulmuştur. Ekvator, Peru, Venezuela neredeyse sadece sivil savunmaya bel bağlamaya devam etmektedir. Son yıllarda yaşanan büyük doğal afetler bazı ülkelerden önleme, zarar azaltma, hazırlık ve yeniden inşa ve iyileştirme faaliyetlerini içeren daha kapsamlı bir afet yönetim sistemine olan ihtiyacı vurgulamıştır. Bunun sonucunda, Arjantin, Brezilya, Şili, Kolombiya, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Nikaragua, Guatemala, Honduras ve Meksika doğal afetlerle başa çıkma konusundaki yaklaşımlarını değiştirmeye başlamışlardır. (Gökçe ve Tetik, 2012)

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“ Afet Yönetimi” dersinin altıncı haftasında, Dünyada Afet Yönetimi başlığı altında ABD, Japonya, ve diğer ülkelerde afet yönetim şekilleri tanıtılmış ve sürecin nasıl olması gerektiği konuları irdelenmiştir.

**AFET İLE İLGİLENEN
ULUSLARARASI KURULUŞLAR**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 7.1. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
- 7.2. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)
- 7.3. Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG)
- 7.4. BM Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi (UNDAC)
- 7.5. Yerinde Operasyonlar Koordinasyon Merkezi (OSOCC)
- 7.6. NATO
- 7.7. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu
- 7.8. Uluslararası Sivil Savunma Örgütü (ICDO)

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin afet ile ilgili çalışmaları nelerdir?
2. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)'nin afet ile ilgili çalışmaları nelerdir?
3. Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG)'nun afet ile ilgili çalışmaları nelerdir?
4. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu'nun afet ile ilgili çalışmaları nelerdir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı(UNDP)	Afet ile ilgili çalışmalarının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)	Afet ile ilgili çalışmalarının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu	Afet ile ilgili çalışmalarının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
- BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)
- Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG)
- BM Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi (UNDAC)
- Yerinde Operasyonlar Koordinasyon Merkezi (OSOCC)
- NATO
- Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu

7. Afet İle İlgilenen Uluslararası Kuruluşlar

Afetler ülkelerin yıllar boyunca yaptığı geliştirdiği sosyal, ekonomik tüm değerleri bir anda yıkmakta yok etmekte geride on yıllarca sürecektir psikolojik, ekonomik sorunlar bırakmaktadır. Afetin sonunda maddi kayıplardan ziyade ortaya çıkan göçler, geride kalan öksüz ve yetim toplulukların rehabilitasyonu yalnızca bir ülkenin olanaklarını pek çok zaman aşmaktadır. Bu durumda kurulan uluslararası kuruluşlar devreye girmekte ve yaraları sarmaktadır. Bu bölümde başlıca etkin uluslararası kuruluşlar kısaca tanıtılmıştır.

7.1. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı(UNDP)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) hükümetler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası şirket ve örgütlerle işbirliği halinde, kalkınma alanında ekonomik ve sosyal çalışmalar yapmakta, ülkelerin kendi bünyelerine uygun kalkınma modelleri oluşturmalarına katkıda bulunmaktadır. UNDP ayrıca, BM Binyıl Zirvesinde kararlaştırılan Binyıl Kalkınma Hedefleri kapsamında, iyi yönetim, yoksulluğun azaltılması, doğal afetler, sağlık, AIDS, sıtma ve tüberküloz gibi salgın hastalıklarla mücadele, eğitim, cinsiyet eşitliği ve çevrenin sürdürülebilir kalkınması konuları üzerinde çalışmalar yapmaktadır. UNDP hâlihazırda 166 ülkede faaliyet göstermektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Uluslararası ilişkiler ve Kuruluşlar, 2016)

Türkiye UNDP ilişkileri 1950’li yıllara kadar uzanmaktadır. Bu tarihten itibaren Türkiye’de, UNDP’nin teknik yardımı çerçevesinde sosyal ve ekonomik alanda birçok proje hayata geçirilmiştir. UNDP’nin Ankara Ofisi, 1965 tarihinde kurulmuştur. UNDP ülkemizde özellikle iyi yönetim, yoksulluğun azaltılması, enerji ve çevre, kriz yönetimi, doğal afetlerle mücadele, bilişim ve iletişim konularına ağırlık vermektedir. Bu kapsamda, UNDP ile yürütülen projelerde, yoksulluk, eşitsizlik (bölgesel kalkınma, gelir dağılımı, cinsiyet eşitliği v.b.), çevre kirlenmesi konularına karşı toplumsal duyarlılığın artırılması, iyi yönetim, katılımcılık ve şeffaflık gibi konular ön planda tutulmaktadır. UNDP son dönemde özel sektör ile de artan işbirliği içerisine girmiş ve bu sebeple İstanbul’da da bir ofis açmıştır. (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Uluslararası ilişkiler ve Kuruluşlar, 2016)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) arasında imzalanan antlaşmalara ve protokollere T.C. Dışişleri Bakanlığının <http://ua.mfa.gov.tr/> ilgili adresinden ulaşabilmek mümkündür. 1986'dan bu yana, ülke genelinde 80'den fazla proje uygulamaya konmuştur. Ayrıca UNDP kendi internet sitesi <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home.html> üzerinden de daha kapsamlı bilgilere ulaşabilmek mümkündür.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, afet riskleri karşısında tek bir açıdan değerlendirme yapmak yerine afetin nedenleri ve sonuçları için çok aktörlü çok değişkenli bir kalkınma programı ve afet risklerini azaltma eylemi içerisinde afet risk azaltıcı tedbirleri ve kalkınma faaliyetlerini bir araya getirebilmek için üç önemli adım uygulamaktadır (10. Kalkınma Planı 2014; UNDP, 2004):

- Kalkınma politikası ve afet riski ilişkisini takip edebilmek için afet riski ve planlama araçlarının gelişimi için gerekli olan temel verilerin toplanması,
- Afet riskini azaltacak en iyi ve etkin kalkınma planlaması ve politikası uygulaması için gerekli olan verinin toplanması ve yayılması,
- Kalkınma ve afet risk azaltıcı faaliyetlerin yeniden yönlendirilebilmesi için politik iradenin harekete geçirilmesi ve uyarılması.

Birleşmiş Milletler kaynaklı yaklaşımlarda afet risk azaltımının yönetiminde ayrıntıları aşağıda verilen ekonomik, politik ve idari öğelerin birlikte ele alınması gerektiği belirtilmektedir (10. Kalkınma Planı 2014; UNDP, 2004):

- Ekonomik Yönetişim karar verme süreçlerini içerir. Bu süreçler ülkenin ekonomik faaliyetlerini ve diğer ekonomilerle olan ilişkilerini düzenler.
- Politik Yönetişim afet risk azaltıcı politika ve planlamasının da dâhil olduğu çeşitli politikaların formüle edilmesi için gereken karar verme sürecini içerir.
- İdari Yönetişim hem merkezde hem de yerelde iyi çalışan organizasyonlara ihtiyaç duyan ve politika uygulamalarını içeren bir sistemdir. Risk azaltılması yaklaşımı için bu sistem, yapı kodlarının uygulanması, arazi kullanım planlaması, çevresel risk ve toplumsal dirençsizlik standartlarını kapsayan fonksiyonları içerir.

Toplumların ve bireylerin alışkanlıklarını ve davranışlarını çok kısa vadede değiştirmesi beklenemez. Dolayısıyla kalkınma planları ve afet riskleri konusunda kapasite oluşturulması için belli bir sürece ihtiyaç duyulmaktadır. Geçmişte yaşanan afet tecrübeleri bu değişimi hızlandırabilecek ve kapasite oluşturulmasında önemli katkılar sağlayabilecektir. Afetlerin kalkınma üzerindeki etkisini, deprem kayıpları ve İstanbul özeli üzerinden değerlendirerek bazı sonuçlara ulaşılabilir. Geçmiş deprem istatistikleri, ülkelerin

gelişmişlik düzeyine bağlı olarak nüfus başına düşen mali kaybın 2.000 – 10.000 ABD doları arasında değiştiğini göstermektedir. Yapılan analiz ve araştırmalara göre İstanbul'da 71 beklenen depremin olması halinde; can kaybının İstanbul nüfusunun yüzde 0.1 ile yüzde 0.2'si arasında, kullanılmayacak binaların (çok ağır, ağır, orta) ise, mevcut yapıların yüzde 10 ile yüzde 15'i kadar olacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, deprem sonrasında oluşacak (altyapı, iş, vergi ve gelir kaybı gibi) diğer mali kayıpların en az toplam bina kaybı kadar olacağı öngörülmektedir. Bu durumda olası İstanbul depreminin toplam kaybı yaklaşık 80-100 milyar TL tutarına ulaşabilecektir. Bu tutar yaklaşık Türkiye Gayri Safi Milli Hasılasının yüzde 15'i mertebesinde olup, afetlerin kalkınma üzerindeki olumsuz etkisine iyi bir örnek olarak verilebilir (10. Kalkınma Planı, 2014).

7.2. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA)

Geçtiğimiz 10 yıl içinde sivil savaşların sayısı ve şiddetinde ciddi bir artış yaşanmıştır. Söz konusu ülkelerde yaşanan iç savaşlar insani krizlere nihayetinde ölümlere ve göçlere neden olmuştur. Bu göçler hem terkedilen ülkede hemde varılan ülkede kabul edilemez ölçüde büyük tahribatlara kayıplara ve çok sıkıntılı siyasi, askeri ve ekonomik ortamların oluşturmuştur.

Bu amaçla 1991 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1991 yılında, kurumlar arası bir komite kurarak, insani yardıma gelecek olan uluslararası desteği organize etmişlerdir. **BM Acil İşler Kurtarma Koordinatörü** BM teşkilatının odak noktası olarak, bu konudaki baş politika danışmanı ve acil insani yardımların savunucusu olmuştur. Acil İşler Kurtarma Koordinatörü, **İnsani İşler Koordinatörü Ofisinin (OCHA)** başkanlığını yapar ve insani krizlerle tek olarak baş edemeyecek kurumlara BM desteği sağlar. Hükümetler, sivil toplum kuruluşları (STK), ve BM kuruluşları hep birlikte sorunlu acil durumlara aynı zamanda ve derhal müdahale etmek için çalışır. OCHA onlarla birlikte çalışarak bu işbirliğinin koordinasyonunu sağlar.

Bir acil durum söz konusu olduğu zaman OCHA uluslararası yardımı koordine eder. Acil durumun olduğu ülkedeki BM ofisi ile temasa geçer; merkezde kurumlar arası görüşler neticesinde de yardım için öncelikler tespit edilerek acil durumun gerektirdiği çerçevede destek verilmesini koordine eder.

Bu ofis, acil durumdan etkilenen bölgelere BM kuruluşlarından misyonlar tertipleyerek ihtiyaçları tespit eder; kurumlar arası kaynakları harekete geçirir; bağış için

toplantılar yapılır; verilen bağışların nasıl kullanıldığının takibi yapılır, gelişmelerle ilgili raporlar düzenlenerek bağış yapan ülkeleri bilgilendirirler. Kurumlar arası yardım isteği neticesinde acil durumlar için 1992 yılından beri 14 milyon dolar civarında hibe toparlanmıştır.

OCHA, ortakları ile birlikte fikir birliği içinde insani konuların savunuculuğunu yaparak krizin sessiz kurbanlarına yardım eder. OCHA'nın acil durumlar için, bağışlar gelene kadar durumları idare etmek için merkezi bir döner sermayesi vardır. Bu döner sermayeden 1992 yılından beri 288 milyon dolar kullanılmıştır. Bu parayı borç alan kurumların bunu 1 yıl içinde geri ödemeleri beklenir (<http://www.unicankara.org.tr/today/5.html>).

7.3. Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG)

Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG) Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında yer alan 80 üye ülkenin yer aldığı bir dünya çapında ağıdır. 1991 yılında kurulan grubun amacı afet etkişi altındaki bölgeye üyelerini hızlı bir şekilde sevk etmek ve onların güvenli şekilde çalışmalarına olanak sağlamaktır.

INSARAG'ın yönetim birimi, bir yürütme kurulumudur. OCHA'nın acil durum hizmetleri bölümünde (ESB) yer alan, Alan Koordinasyon Destek Bölümü (FCSS) ise, INSARAG sekreteryası olarak görev yapmaktadır.

INSARAG'ın ortaya çıkmasındaki asıl motivasyon 1988 yılında Ermenistan'da yaşanan depremdir. Burada 20 'den fazla uluslararası kuruluştan gelen yardım ekipleri ciddi bir kaos yaşamış. Bazı prosedürler tekrar tekrar farklı gruplar tarafından yapılmış kaynaklar israf edilmek suretiyle de orada yer alan ekiplerde böyle bir organizasyonun hayata geçirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. INSARAG, üç bölgesel grup olarak organize olmuştur.

Bu bölgesel gruplar:

- Afrika / Avrupa,
- Asya / Pasifik
- Amerika 'dır.

7.4. BM Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi (UNDAC)

BM Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi (UNDAC) acil durum müdahale koordinatörüne öneri sağlamak ve üyelerle daha yakın ilişkiler kurmak üzere kurulmuştur. UNDAC Ekibi, OCHA'nın 3-4 haftalığına 12-24 saat içerisinde afet bölgesinde konuşlanabilecek afet yönetim uzmanlarından oluşan hazır kapasitesidir. Afetten etkilenen ülkenin talebi üzerine harekete geçen UNDAC Ekibi, bilgi yönetimi ve değerlendirmesinde ve uluslararası yardım ve müdahale ekiplerinin yerinde koordinasyonu konusunda ulusal yetkililere destek verir. UNDAC sistemine üye ülkeler ve örgütler, kalifiye personeli belirlemek, hazır etmek ve bu personelin eğitimi ve harekete geçirilmesi ile ilgili tüm maliyetleri karşılamak ile yükümlüdür. Üye ülkeler, UNDAC ile ilgili konularla ilgilenmek üzere, kendi ülkelerinde bir UNDAC bağlantı noktası görevlendirmek durumundadır. Üye ülkeler, aynı zamanda, OCHA'nın UNDAC gezici alarmlarını iletmek amacıyla 24 saat çalışan bir gezici merkezi oluşturmak zorundadır. Çalışmaların global kapsamını temin etmek ve toplanma hızını artırmak amacıyla, UNDAC 5 bölgesel ekip olarak organize olmuştur: Avrupa, Latin Amerika, Karayipler, Asya ve Güney Pasifik'dir. Bugüne kadar, UNDAC ekibinin 46 ülke ve 5 örgütten 164 aktif üyesi bulunmaktadır. UNDAC ekibi, ayda ortalama bir defa toplanmaktadır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003; 31).

7.5. Yerinde Operasyonlar Koordinasyon Merkezi (OSOCC)

Birleşmiş Milletler Afet Değerlendirme ve Koordinasyon Sistemi UNDAC ekibi, Afet Bölgesinde Operasyonlar Koordinasyon Merkezi (OSOCC) kurmaya hazır durumdadır. OSOCC'un amacı, uluslararası yardım ve müdahale sağlayanların koordinasyonunda yerel yetkililere yardımcı olmak ve bilgi yönetim ve değerlendirmesini kolaylaştırmaktır. Bu prosedürlerin bilincinde olan INSARAG eğitilmiş SAR ekiplerinin, OSOCC'daki SAR operasyonları planlamasında yer alması beklenmektedir. UNDAC ekibi, OCHA Cenevre vasıtasıyla, Uluslararası İnsani Yardım Ortaklığı (IHP) ülkelerinden destek modülleri isteyebilir. Destek modülleri, sağlık önlemleri, telekomünikasyon, ofis olanakları, konaklama, ulaşım ve yemek gibi ilave kaynakları sağlamak üzere tasarlanmıştır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003; 33).

İçişleri Bakanlığı AFAD kendisine bağlı 11 AFAD Arama – Kurtarma Birlik Müdürlüklerimizin afetlere hızlı ve etkin müdahale edebilme standartlarının geliştirilmesi ve yükselmesi yönünde çalışmaları ve eğitimleri yapmaktadır. Bu sayede söz konusu Birlik müdahale imkan, kapasite ve kabiliyetleri belgelenmiş bir ekip olarak tüm uluslararası arama – kurtarma faaliyetlerine katılabilmekte ve afete uğrayan ülkeye ilk giriş yapan ekip olması durumunda geçici Varış/Ayrılış Merkezi (RDC) ve Saha Operasyon Koordinasyon Merkezi (OSOCC) yapılarını kurarak, UNDAC ekipleri gelene kadar ki süreçte afet bölgesinde diğer yabancı müdahale ve yardım ekiplerinin koordinatörü olarak görev yapabilmektedir.

7.6. NATO

1949 yılında Kuzey Atlantik Paketi'nin kuruluşundan bu yana, vatandaşların korunması üye ülkelerin en büyük kaygılarından biri olmuştur. Şimdi Sivil Koruma Komitesi (CPC) olarak adlandırılan Sivil Savunma Komitesi (CDC) bu sebeple 1951'de kurulmuştur. Bu komitenin ana görevi, sivil koruma alanındaki ulusal çalışmaların uyum ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlamaktır. Komitede paktın tüm üye ülkeleri, sivil korumadan sorumlu ulusal bakanlık temsilcileri ile temsil edilmektedir. CDC/CPC'nin başlangıçtaki çalışmaları, sivilleri savaşın etkilerine karşı korumak üzerine yoğunlaşmakla birlikte, yıllar geçtikçe, sivillerin doğal ve teknolojik afetlere karşı korunması üzerine odaklanmıştır. 1994 yılında barış için ortaklığın başlamasıyla, NATO ortak üye ülkeleri ve barış için ortaklığa katılan ülkeler arasındaki iş birliği, sivil koruma ve afet yardımı konularında başlamıştır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003; 33).

Afet ve acil durum yönetiminde ulusal perspektifin yanı sıra uluslararası uygulamaların da katkılarının olabileceği göz ardı edilmemelidir. NATO bünyesinde oluşturulan Sivil Olağanüstü Hal Planlama (CEPC) Komisyonu sadece olağanüstü hal değil aynı zamanda afet ve acil durumlara hazırlıklı olmak adına askeri kanada verilen sivil desteği de içermektedir. Bu komisyonun alt gruplarından bir tanesi de Ulaştırma Grubu olmakla beraber bu grubun içinde karayolu ve demiryolu ulaştırmasının beraber değerlendirildiği Dahili Satış Alt Grubu (IST), Sivil Havacılık Alt Grubu (CA) ve Okyanus Taşımacılığı Alt Grubu (OS) yer almaktadır. NATO'nun değişen perspektifi sadece askeri olaylarda değil aynı zamanda afet ve acil durumlarda da müdahil olmayı gerektirmektedir.

7.7. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde bulunan 1863 yılında kurulmuş özel ve bağımsız bir insani yardım örgütüdür. Cenevre Konvansiyonu'na göre, ICRC delegeleri hastaneleri, kampları, iş yerlerini, hapishaneleri ve savaş tutsaklarının tutulabileceği diğer yerleri ziyaret edip, fiziksel ve psikolojik gözaltı koşullarını inceler ve mahkûmlara, gözaltındakilere ve bu kişilerin ailelerine iyileştirme malzemeleri sağlarlar. Komitenin çalışmaları üç kere (1917, 1944, 1963) Nobel Barış Ödülü ile ödüllendirilmiştir. 1990'da Birleşmiş Milletler'de gözlemci statüsü kazanmıştır. Kızılhaç ve Kızılay dernekleri uluslararası ve ulusal seviyede, silahlı çatışmaların ve doğal afetlerin kurbanlarına acil iyileştirme sağlamakta ve toplum gelişimi, sosyal refah ve kamu sağlığı alanlarında çalışmaktadır. Ulusal dernekler, kardeş dernekler, federasyon sekretaryası ve ICRC ile iş birliği içerisinde, uluslararası insani yardım yasalarını, temel ilkeleri ve hareketin ideallerini tanıtmakta ve yaygınlaştırmaktadırlar. Federasyonun ana hedefleri, afet yardım ve müdahalesinde ve faaliyetlerinin geliştirilmesinde üye ulusal derneklerine destek vermek ve onların uluslararası temsilcisi ve sözcüsü olmaktır. Federasyon çalışmalarının önemli bir bölümünü, doğal afet ve salgın hastalık kurbanlarına yardım sağlanması ve koordinasyonu oluşturmaktadır. Federasyon afetlerdeki zararı ve can kaybını en aza indirmek amacıyla, afete hazır bulunma planlarının geliştirilmesinde ulusal derneklere destek vermektedir.

Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin bütün çalışmalarında temel alması gereken yedi ilkesi vardır:

- İnsaniyetçilik
- Ayrım gözetmemek
- Tarafsızlık
- Bağımsızlık
- Gönüllülük
- Birlik
- Evrensellik

Türk Kızılayı, kurulduğu tarihlerde harekete mensup olan ve resmen kabul edilen ilk Kızılay Derneği olmuştur. Belirli dönemlerde Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin yönetiminde de bulunan dernek, Türkiye Cumhuriyeti adına sosyal yardım toplama, dağıtma ve depolama konularında komite ve harekette söz sahibidir.

7.8. Uluslararası Sivil Savunma Örgütü (ICDO)

Merkezi Cenevre’de bulunan örgütün, genelde Afrika, Orta Doğu ve Doğu Avrupa ülkelerinden oluşan 46 üyesi bulunmaktadır. Örgüt, hem afetleri önlemek hem de meydana geldiklerinde müdahale etmek için ulusal sivil savunma yapıları arasında uzman değişimi, kurtarma faaliyetlerinin koordinasyonu gibi karşılıklı yardım uygulamalarını koordine etmektedir. Acil durumların yönetimi ile ilgili ikili ve çok taraflı anlaşmalar mevcut olsa da bu sorunla ilgili evrensel bir konvansiyon yoktur ve devletlerin egemenliklerine ve sivil savunmanın ulusal tanımlarındaki farklılıklara bağlı olan idari kısıtlamalar, uluslararası iş birliğini frenlemekte olup, bunun sona erdirilmesi gerekmektedir. Örgüt, doğal veya insan yapımı afetlerin önlenmesi, hazır bulunma veya müdahale boyutlarını kapsayan sivil savunma alanında devletler arasındaki iş birliğini teşvik etmek ve kolaylaştırmak amacıyla, 2000 yılında sivil savunma ile ilgili bir çerçeve anlaşması yayınlanmıştır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003; 38).

Uluslararası İşbirliklerimiz

Uluslararası Sismoloji Merkezi (ISC)

1964 yılında kurulan ve IASPEI çatısı altında yer alan ISC, Sismik Bülten Formatı (ISF), IASPEI Standart Sismik Faz Listesi, IASPEI Pratik Sismolojik Gözlemevi Uygulamaları Belgesi gibi uluslararası standartların belirlenmesinde önemli rol oynamıştır.

Ayrıca, 130 dan fazla sismik merkezlerden elde edilen verilerle dünyanın sismisitesi belirlenip ISC Bülten adıyla tüm kullanıcılarla paylaşılır ve Uluslararası sismik istasyonların isimleri kayıt altına alınır.

Deprem Dairesi Başkanlığı, Türkiye Sismolojik Gözlem Ağı'nda yer alan istasyon isimleri ISC tarafından kayıt altına alınmıştır. Ölçülen sismik veriler belirli periyotlarda ISC ile paylaşılmaktadır.

web sitesi : <http://www.isc.ac.uk/>

Avrupa-Akdeniz Sismoloji Merkezi (EMSC)

Avrupa Sismoloji Komisyonu (ESC)'nin tavsiyesi ile 1975 yılında kurulan Avrupa-Akdeniz Sismoloji Merkezi (EMSC), Tüm dünyada 59 ülkeden 81 üye ile Avrupa ve Akdenizin potansiyel sismik aktivitesini gözlemektedir.

Deprem Dairesi Başkanlığı, Avrupa Büyük Doğal ve Teknolojik Afetler Kısmi Antlaşması (OPA-EUR Open Partial Agreement on Prevention Against Major Natural and Technological Disaster) ve TUJJB (IUGG) Kuruluş, Görev ve Yetki Yönetmeliği kapsamında EMSC-Avrupa-Akdeniz Sismoloji Merkezi'nin doğal üyesidir. Türkiye Sismolojik Gözlem Ağı'ndan elde edilen deprem parametreleri gerçek zamanlı olarak bu merkez ile paylaşılmaktadır.

web sitesi: <http://www.emsc-csem.org/>

Avrupa Sismoloji Gözlem Ağları Araştırma Merkezi

(ORFEUS)

Deprem Dairesi Başkanlığı, Avrupa Büyük Doğal ve Teknolojik Afetler Kısmi Antlaşması (OPA-EUR Open Partial Agreement on Prevention Against Major Natural and Technological Disaster) ve TUJJB (IUGG) Kuruluş, Görev ve Yetki Yönetmeliği kapsamında ORFEUS-Avrupa Sismoloji Gözlem Ağları Araştırma Merkezi'nin doğal üyesidir. Tüm Avrupa'da 29 Ülke'den 63 sismoloji merkezinin üye olduğu kuruluş ile Türkiye Sismolojik Gözlem Ağı'ndan elde edilen gerçek zamanlı sismik veriler paylaşılmaktadır.

Deprem Dairesi Başkanlığı'nın doğal üyesi olduğu ORFEUS ile, Türkiye Sismolojik Gözlem Ağı'ndan elde edilen gerçek zamanlı sismik verileri paylaşılmaktadır.

web sitesi: <http://www.orfeus-eu.org/>

Balkan Ülkeleri İşbirliklerimiz

Macaristan “Geodetic and Geophysical Institute, Research Centre for Astronomy and Earth Sciences, Hungarian Academy of Sciences” ile Macaristan tarafından 10 istasyonun, AFAD Deprem Dairesi tarafından 5 istasyonun veri paylaşımı yapılmaktadır.

Gürcistan “Seismic Monitoring Center of Georgia” ile karşılıklı olarak 5 istasyonun verisi paylaşılmaktadır.

Sırbistan “Seismological Survey of Serbia” ile karşılıklı olarak 5 istasyonun verisi paylaşılmaktadır.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT)

Amacı: Üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliştirmek ve EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek, üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek

Kuruluş Tarihi : 1985

Merkezi : Tahran, İran İslam Cumhuriyeti

Genel Sekreteri : Mohammed Yahya P. Maroofi

Kurucu Ülkeler: Türkiye, İran, Pakistan

Diğer Üyeler: Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan

Türkiye'nin Üyelik Durumu: 1985 yılından itibaren kurucu ülke sıfatıyla teşkilata üyedir. AFAD ve EİT;

ECO Üye Devletler bir afet eğilimli bir bölgede yer almaktadır. Son on yılda EİT Bölgesinde doğal afetler sayısında bir artış olmuştur. Kazalarda artış, deprem, sel ve kuraklık sık sık olmaktadır. Bu afetler bölge halkının ekonomik gelişimini ve refahını etkilemektedir. Bu bağlamda, afet riskinin azaltılması ve halkın bilinçlendirilmesi bölge için önemlidir. Bir taraftan insan kayıplarının azaltılması ve diğer taraftan maddi hasarı en aza indirmek ECO'nun acil hedefleri arasındadır. ECO'nun üye ülkelerle yaptığı toplantılar bu anlamda çok önem taşımaktadır. Bu toplantılara Başkanlığımız da katılarak tecrübelerini paylaşmaktadır.

web sitesi : http://www.mfa.gov.tr/ekonomik-isbirligi-teskilati-__eit_.tr.mfa

Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)

Amacı: KEİ, üyesi ülkelerin potansiyellerinden, coğrafi yakınlıklarından, ekonomilerinin birbirlerini tamamlayıcı özelliklerinden yararlanarak aralarındaki ikili ve çok taraflı ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini çeşitlendirmeleri ve daha da geliştirmeleri, böylelikle Karadeniz havzasının bir barış, istikrar ve refah bölgesi olmasını amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için seçilen araç ise ekonomik işbirliğidir.

20.Yıldönümü Zirvesi: 26 Haziran 2012, İstanbul

Kuruluş Tarihi : 25 Haziran 1992

Merkezi : İstanbul

Genel Sekreteri : Victor Tvircun

Kurucu Üyeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya

Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya

Diğer Üyeler: Arnavutluk, Sırbistan, Yunanistan

Türkiye'nin Üyelik Durumu: 1992 yılından itibaren kurucu ülke sıfatıyla teşkilata üyedir. KEİ Dönem Başkanlığı, 1 Temmuz 2012 tarihi itibariyle Sırbistan'dan ülkemize geçmiştir. Dönem başkanlığımıza ilişkin gelişmeler <http://bsec.mfa.gov.tr> adresli web-sitesinden takip edilebilmektedir.

Başkanlığımız ve KEİ;

Başkanlığımız Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü "Acil Durumlarda İşbirliği" Çalışma Grubunun 1 Temmuz 2013 tarihi itibari ile ülke koordinatörü olarak görev yapmaktadır.

Ülke koordinatörü olarak gerçekleştirdiğimiz faaliyetler kapsamında kurulan Sismik Risk Uzmanları Alt Çalışma Grubu'na yine Başkanlığımız ülke koordinatörü olarak atanmıştır ve bu konuda çalışmalar Deprem Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

web sitesi : <http://www.mfa.gov.tr/karadeniz-ekonomik-isbirligi-orgutu-kei.tr.mfa>

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“ Afet Yönetimi” dersinin yedinci haftasında, Afet ile ilgilenen Uluslararası Kuruluşlar başlığı altında afet ile ilgilenen uluslararası kuruluşlar tanıtılmış ve çalışma şekillerinin nasıl olduğu konuları irdelenmiştir.

**TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİNİN
TARİHÇESİ**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 8.1. 1944 Öncesi Dönem
- 8.2. 1944-1958 Arası Dönem
- 8.3. 1959- 2009 Arası Dönem
- 8.4. 2010 ve Sonrası Dönem

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. 1944 yılı öncesi dönem neden olay sonrası müdahale dönemi olarak ifade edilmektedir?
2. Afet Yönetimi Kısmen Zarar Azaltıcı Önlemler hangi dönemde alınmaya başlanmıştır?
3. Afet Yönetimi anlayışı, Yerleşme ve Yapılardan Sorumlu Bakanlık hangi dönemde kurulmuştur ?
4. Afet yönetiminde kriz yönetiminden risk yönetimine hangi dönemde geçilmiştir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Türkiye’de afet yönetiminin 1944 öncesi durumu	Türkiye’de 1944 öncesi afet yönetiminin durumunun öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Türkiye’de afet yönetiminin 1944-1958 yılları arasındaki durumu	Türkiye’de 1944-1958 yılları arası afet yönetiminin durumunun öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Türkiye’de afet yönetiminin 1959-2009 yılları arasındaki durumu	Türkiye’de 1959-2009 yılları arası afet yönetiminin durumunun öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Türkiye’de afet yönetiminin 2010 yılı ve sonrası durumu	Türkiye’de 2010 yılı ve sonrası afet yönetiminin durumunun öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Afet yönetiminde 1944 ncesi Dönem
- Afet yönetiminde 1944-1958 Arası Dönem
- Afet yönetiminde 1959- 2009 Arası Dönem
- Afet yönetiminde 2010 ve sonrası dönem

8. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİNİN TARİHÇESİ

Afet yönetimi ise afet sonrası oluşacak olumsuzlukları önlemeyi veya olası zararları azaltmayı amaçlamakta ve bunu yaparken çalışmaların (zarar azaltma, hazırlık, olaya müdahale, iyileştirme) toplumun tümünü kapsayacak şekilde planlanmasını, yönlendirilmesini, desteklenmesini, koordinasyonunu, mevzuat ve kurumsal yapıların oluşumunu ve kaynakların etkin ve verimli kullanımını çağrıştıran bir kavram olarak kullanılmaktadır. Çağdaş afet yönetim anlayışında afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılabilmesi için, tehlike ve risklerin önceden iyi bilinmesi ve gerekli önlemlerin alınabilmesi, en sade vatandaştan en yetkili kişiye kadar herkesin sorumluluk üstlenmesi ve sürekli geliştirilmesi önem taşımaktadır. Afet yönetimi süreklilik arz eden dinamik bir yönetim biçimi ve birçok alanı ilgilendiren ve çok sayıda kurumun yer aldığı bir yapıdır. Bu bağlamda afetin boyutu ve çeşitliliği ile orantılı olarak afet yönetiminin şekillendiği söylenebilir (Aktel, 2010).

Ders notunun bu bölümünde Türkiye'deki afet yönetiminin tarihsel gelişimi Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının yayınlarında da yer aldığı üzere 4 dönem üzerinden incelenecektir. Türkiye'deki afet yönetimine ilişkin yasal düzenlemelere yer verilecek Nihayetinde değişen örgütsel yapılanma ve afet ile ilgili kuruluşların yetki ve sorumlulukları kısaca verilecektir. Türkiye'deki afet yönetimi ve hakkındaki değerlendirmeler ile ilgili genel bilgilerin sunulması hedeflenmektedir.

8.1. 1944 Öncesi Dönem

1944 Yılı Öncesi Afet Yönetimi dönemi "Olay Sonrası Müdahale Dönemi" olarak da anılmaktadır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012) Maalesef ülkemizde 2009 yılına kadar afetler karşısında takip edilen politika kriz yönetimine yöneliktir. Tarihsel dönemlerden bu yana, ülkemizde afet olaylarına resmi bakış açısı hep afetler olduktan sonra, bu olaya müdahale etme ve etkilenen insanlara acil yardım yapma şeklinde olmuştur. Etkilenen insanların acil barınma, beslenme, yiyecek, giyecek, tıbbi ilk yardım, geçici ve daimi barınma sorunlarına eldeki imkanlar ölçüsünde çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bu dönemde yapılan acil

yardımlar, Kızılay Derneği ve halkın gönüllü yardımları kanalıyla gerçekleştirilmiştir. 1509 İstanbul depremi örneğinde olduğu gibi, ara sıra Osmanlı otoriteleri tarafından alınan kararlarla, hazineden halka, daimi İskan sorunlarının çözülmesi için, karşılıksız, bağışlar da yapılmıştır. (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012)

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti' nin kurulmasından, 1940' lı yılların ortalarına kadar doğal afetlere müdahale ve iyileştirme faaliyetleri “Türkiye Kızılay Derneği” eliyle yürütülmüştür. Bu dönemde arama kurtarma faaliyetleri yerel halk ve askeri birlikler tarafından yürütülmüş, etkilenen halkın acil ihtiyaçları Kızılay şemsiyesi altında oluşturulan imdat komiteleri tarafından karşılanmıştır. Kısa ve uzun süreli iyileştirme faaliyetleri ise Valilerin başkanlığında, Kızılay tarafından organize edilen komiteler eliyle yürütülmüştür. Bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan parasal kaynak, merkezi hükûmet tarafından aktarılan kaynaklarla, iç ve dış bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

1935 - 1943 yılları arasında, Türkiye’de birçok su baskını ve ani taşkınların meydana gelmesi, bu olaylar nedeniyle önemli ölçüde can ve mal kayıpları ile karşılaşılması üzerine, 1943 yılında 4373 sayılı “Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma” adı altında yeni bir kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla ilgili faaliyetleri yürütmek üzere de Bayındırlık Bakanlığı’na bağlı “Su İşleri Reisliği” adı altında bir birim kurulmuştur. Bu yasa Cumhuriyet döneminde, doğal afet zararlarının azaltılmasına yönelik ilk yasadır (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012; Yılmaz, 2003; JICA, 2004)

1944 yılına kadar devam eden bu dönemin genel karakteristikleri şunlardır:

- a) Afet zararlarının azaltılması konusunda ülkenin yerleşme, konut ve sanayileşme politikaları ile uyumlu bir afet politikası geliştirilmemiştir.
- b) Bu dönemde afet zararlarının azaltılması çalışmaları olarak kabul edilebilecek çalışmalara henüz başlanmadığı görülmektedir.
- c) Bu dönemde afet zararlarını azaltma, afete hazırlık, kurtarma ve yeniden inşa faaliyetlerine donuk etkin strateji ve politikalar üretilmemiştir (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012; Yılmaz, 2003).

8.2. 1944-1958 Arası Dönem

1944 – 1958 Dönemi Türkiye’de Afet Yönetiminde “Kısmen Zarar Azaltıcı Önlemler”in alınmaya başlandığı dönemdir. Bu dönem 1939-1944 yılları arasında, gerçekleşen 5 yıkıcı depremin arkasından 22 Temmuz 1944 tarihinde, 4623 sayılı “Yer

Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun” adı altında yeni bir yasal düzenleme ile başlamıştır.

Bu 5 yıkıcı depremin tarih kronolojisine bakıldığında 26 Aralık 1939’da “Büyük Erzincan Depremi (M:8)” ile başlayıp, kısa aralıklarla, Kuzey Anadolu Fayı üzerinde, 20 Aralık 1942’de Niksar-Erbaa (M:7.2), ; 20 Haziran 1943 Adapazarı-Hendek (M:6.8), ; 26 Kasım 1943 Tosya-Ladik (M:7.2), ve 1 Şubat 1944 Bolu-Gerede (M:7.4) ile tamamlanmıştır. Bu depremler nedeniyle yaklaşık 44,000 kişi hayatını kaybetmiş, 100,000 kişi yaralanmış ve yüz binlerce yapı yıkılmış veya hasar görmüştür. Bu depremlerin Türkiye’de çok büyük can ve mal kayıplarına yol açması üzerine, o gunun Cumhuriyet Hükûmeti, deprem olaylarının yol açabileceği sorunların, yalnızca yıkılan yapıların yerine yeni binalar yapılarak çözülemeyeceği ve ülkede mutlaka deprem zararlarının azaltılması konusunda yeni bazı düzenlemeler yapılması gerektiği gerçeğini kavramış ve yer sarsıntılarında evvel yapılacakları da bir kanun ile belirtip kısmen zarar azaltıcı tedbirler konusunda ilk adımları atmıştır.

Ana amacı, depremler olmadan önce alınacak önlemlerle, depremlerin neden olabileceği can ve mal kayıplarını azaltmak, depremlere karşı hazırlıklı olma konusunda merkezi ve yerel düzeyde yapılması gereken çalışmaları düzenlemek ve depremlere zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale etmek olan bu yasada daimi İskan çalışmalarım ile ilgili hükümler bulunmamakta ve bu konunun çözümü için eskiden olduğu gibi, doğal afete uğrayan bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına bağlı olarak, ayrı ayrı afet yardımı kanunları çıkarma yolu tercih edilmiştir. Kısaca bu yasa, deprem afetinin zarar azaltma, hazırlıklı olma ve acil iyileştirme faaliyetlerini kapsamaktadır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Tüm ülkeyi kapsayan bu yasa ile ilk defa merkezi hükümet deprem öncesi bazı görevler üstlenmiştir. Deprem bölgelerinin belirlenmesi, yeni yapılacak binalar için bazı özel yaptırımların yönetmelikle zorunlu hale getirilmesi, acil durumlar için il ve ilçelerde yardım ve kurtarma programlarının önceden hazırlanması, belediyelerin gerekli zemin etütleri tamamlanmamış alanları İmara açmaması gibi önlemler uygulamaya konmuştur. Yasa hükmü gereği “Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası” oluşturulmuş ve 1945 yılında “Türkiye Yer Sarsıntısı Bölgeleri Yapı Yönetmeliği” bugünkü adıyla “Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik” yürürlüğe konulmuştur. 1953 yılında Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği bünyesinde bir deprem bürosu kurulmuştur. Daha sonra 1955 yılında bu büro DE-SE-YA (Deprem, Seylap, Yangın) şubesine dönüştürülmüş

ve afet zararlarının azaltılması çalışmaları bu şube tarafından yürütülmeye başlanmıştır (Yılmaz, 2003: 76–77; Yılmaz, 10.07.2007; Göktürk ve Yılmaz, 2001: 8).

1956 yılında, zamanına göre oldukça modern olan, 6785 sayılı İmar Kanunu çıkarılmıştır. Türkiye’de İmar, yerleşme, yapılaşma ve doğal afetlerle ilgili problemlerin yoğunlaşması üzerine, bu hizmetlerin, asli görevi kamu yapıları ile mühendislik yapılarının projelendirilmesi, inşası ve denetimi olan Bayındırlık Bakanlığı bünyesi içerisinde etkin olarak yürütülemediği anlaşılmış 1958 yılında, 7116 sayılı yasa ile “İmar ve İskan Bakanlığı” kurularak, fiziksel planlama, İmar planlaması, yapı malzemeleri, afet hizmetleri, su işleri, konut politikaları, belediyelerin alt yapı hizmetleri, harita alımları ile ilgili görevler bu Bakanlığa aktarılmıştır. Yine bu dönem içerisinde 7126 sayılı “Sivil Savunma” yasası çıkarılarak savaş ve seferberlik hallerindeki görev ve sorumlulukların yanı sıra, doğal afetlerde de arama - kurtarma, acil yardım vb gibi görevlerle görevlendirilmiş olan İçişleri Bakanlığı’na bağlı “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü” kurulmuştur (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012; JICA, 2004).

8.3. 1959- 2009 Arası Dönem

1959 yılı ve sonrası, Türkiye’de doğal afet zararlarının azaltılması, acısından önemli politika değişikliklerinin yaşandığı yıllar olmuştur. Özellikle ana görevleri; afetlerden önce ve sonra gerekli önlemleri almak, ülkenin bölge, şehir ve köylerinin planlarını yapmak, konut ve İskan sorununa çözüm bulmak, ülkedeki yapı malzemelerinin geliştirilmesini sağlamak ve standartlarını hazırlamak olan İmar ve İskan Bakanlığı’nın kurulması ve Cumhuriyet döneminden bu yana yukarıda sayılan görevlerle ilgili yasaların Bayındırlık Bakanlığı’na vermiş olduğu görevlerin, İmar ve İskan Bakanlığı’na devredilmesi çok önemli bir gelişme olarak dikkati çekmektedir. Bu Bakanlık 1983 yılında, 180 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden Bayındırlık Bakanlığı ile birleştirilerek Bayındırlık ve İskan Bakanlığı haline getirilmiştir (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

İmar ve İskan Bakanlığı’nın kurulması ile birlikte Türkiye’nin doğal afetlerle ilgili faaliyetleri yeniden hız kazanmış ve 1959 yılında, bugün de çeşitli değişiklikler yapılarak halen yürürlükte olan “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair” 7269 sayılı kanun çıkarılmıştır. Kısaca “Afetler Kanunu” olarak da bilinen bu yasayla, Cumhuriyet döneminde afete uğrayan topluluklar için çıkarılmış

bulunan birçok yardım yasası, bir araya toplanmış, o tarihe kadar yalnızca depremleri ve su baskınlarını kapsayan zarar azaltma faaliyetleri, Türkiye’de etkin olan heyelanlar, kaya düşmeleri, yangınlar, çığ düşmeleri ve benzeri doğal kökenli afetler olarak genişletilmiş ve doğal afet zararlarının azaltılabilmesi için afet öncesi, sırası ve sonrasında, gerek merkezi ve gerekse yerel ölçekte, yapılması gereken çalışmalar yeniden düzenlenmiştir. Bu yeni yasayla başta 4623 sayılı yasa olmak üzere, 9 yardım yasası yürürlükten kaldırılmıştır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Çıkarıldığı tarihte uluslararası alanda en çağdaş ve kapsamlı afet kanunlarından biri olarak değerlendirilen, birçok ülke tarafından örnek alınan bu kanun 1960-1967 yılları arasında çok yoğun olarak yaşanan deprem, su baskınları ve heyelanlardan elde edilen deneyimlerin ve yeni gereksinimler doğrultusunda 1968 yılında 1051 sayılı kanunla önemli oranda değiştirilerek, yedi madde eklenmiştir (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

1992 yılında meydana gelen Erzincan depreminin ardından, doğal afetlerin yalnızca fiziksel kayıplara değil, göç, işsizlik, üretim kaybı gibi sosyal ve ekonomik kayıplara yol açtığı, mevcut 7269 no'lu yasa ise bu tür sosyal ve ekonomik kayıpları azaltmaya imkan vermediğinin anlaşılması üzerine 28.08.1992 tarihinde 3838 sayılı, "Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli illerinde Vukuu bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca’da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun " çıkarılmıştır. Bu yasa 7269 sayılı kanunun zaman içerisinde eksikliği görülen yanlarını tamamlamıştır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Yalnızca Erzincan Depreminden etkilenen bölgeleri kapsayan bu yasadaki değişiklikler, daha genel anlamda tüm bölgeleri kapsayacak yasaya gereksinim duyulmuş ve 23.07.1995 tarihinde 4123 sayılı "Tabii Afet nedeni ile Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun " çıkarılmıştır. Acele hazırlandığı için 3838 sayılı kanunun tüm maddelerini kapsamayan bu kanun Dinar depreminden sonra 16.11.1995 tarih ve 4133 sayılı Kanunla değiştirilmiştir(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Bakanlık bünyesinde doğal afetlerle ilgili görevlerin daha hızlı ve etkili yürütülebilmesi amacıyla, 1965 yılında Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 1971 yılında ise 7269 sayılı yasanın ilgili hükmü gereğince doğrudan Bakanlığa bağlı olacak Deprem Araştırma Enstitüsü Başkanlığı kurulmuştur. Daha sonra bu Enstitü, Daire Başkanlığı halinde örgütlenerek, Afet İşleri Genel Müdürlüğü’ne bağlanmıştır. 17 Ağustos 1999 İzmit depreminin yol açtığı büyük can ve mal kayıpları, deprem bölgesinin genişliği ve nüfus yoğunluğu, ortaya çıkan sorunların ivedilikle çözülebilmesi için Hükûmet, TBMM’den Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılması yetkişini almaya yönelmiştir. Bu amaç

için Hükümet, TBMM'den, depremde sekiz gün sonra, 4452 sayılı yetki yasası ile KHK çıkarma yetkişi almıştır. Deprem zararlarının azaltılabilmesi için çok önemli olan bu KHK ve yönetmeliklerden bazıları şöyledir: (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Zorunlu Deprem Sigortası (27 Aralık 1999, KHK no: 587);

Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (10 Nisan 2000, KHK no:595);

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği (26 Mayıs 2000);

3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Dışında Kalan Belediyelerin Uygulayacakları Tip İmar Yönetmeliği (13 Temmuz 2000);

Yapı Malzemeleri Deney Laboratuvarlarında Bulunması Gereken Özellikler Hakkında Genelge (30 Temmuz 2000);

Afet Yönetimi ile İlgili Olarak Yeni Bir Merkezi Kurum Kurulması (KHK No: 583 ve 600);

İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün Mevcut Arama – Kurtarma Kapasitesinin Geliştirilmesi (Aralık 1999, 586 sayılı KHK ve Nisan 2000, 596 Sayılı KHK);

Ulusal Deprem Konseyi (UDK) Kurulması (JICA, 2004).

8.4. 2010 ve sonrası dönem

Afet İşleri Genel Müdürlüğü; 7269 sayılı Kanun'un 1968 yılında değiştirilen 1. maddesi ile “deprem (yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında” uygulanacak hükümleri belirleme rolünü 45 yıl boyunca üstlenmiştir.

1999 depremlerinden sonra ortaya çıkan “uyanış donemi” olarak adlandırabileceğimiz dönem dahilinde (JICA, 2004), kurumsal yapılanma ve mevzuat açısından alınması gereken önlemlerin ivedilikle alınması gerektiği, afet yönetim sisteminin yeniden düzenlenmesi gerektiği konuları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmıştır. Özellikle de öğretim görevlileri, üniversiteler, medya ve sivil toplum kuruluşlarının telkinleri doğrultusunda, çağdaş bir afet yönetim sisteminin gerekliliği üzerinde sıkça durulmuş; bu husus 29 Eylül – 1 Ekim 2004 tarihleri arasında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na düzenlenen “Deprem Şurası”nın sonuç bildirgesinde de vurgulanmıştır. Böylece “afet

yönetiminde kurumsal değişim ve yeniden yapılanma” da geri sayımı başlamıştır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Nitekim 29.05.2009 gün ve 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" yürürlüğe girmiştir. Kanunun;

- 24. Maddesinde, "*Kanun kapsamına giren konularla ilgili olarak Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne, İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar ile Başkanlığın görev alanına giren konularda, Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığına veya Bayındırlık ve İskân Bakanlığına yapılmış olan atıflar, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve ilgisine göre İl Afet ve Acil Durum Yönetimi Müdürlüklerine yapılmış sayılır*",

- Aynı Kanun'un geçici 2.nci maddesinde "*Bu Kanunun yayımını takip eden altı ay içinde Başkan atanır. Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yılı geçmemek üzere, Başkanlığın faaliyete geçtiğine dair Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu kararıyla birlikte, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kaldırılır.*",

- Aynı Kanun'un 18. Maddesi'nde ise "*İllerde, il özel idaresi bünyesinde, valiye bağlı “İl Afet Ve Acil Durum Müdürlükleri” kurulur. Müdürlüğün sevk ve idaresinden vali sorumludur...*" hükümleri yer almaktadır.

5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" doğrultusunda, 17.12.2009 tarih ve 27435 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu Kararında, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının faaliyete geçtiği ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün kapatıldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla afet hizmetlerinin verilmesi ile ilgili bir dönem daha bitmiş, kurumsal bir değişiklik ile birlikte yeni bir dönem daha başlamıştır. 5902 sayılı yasa Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesinden sonra 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması ile teşkilatın ile görev ve yetkilerini düzenlenmiş ve son halini almıştır.

Afet hizmetlerinin tek elden yürütülmesi amacıyla kurulan yeni kurumun temel anlayışı, kuruluş kanununda da vurgulandığı üzere, bu güne kadar merkezde toplanan afet

öncesi, sırası ve sonrası hizmetlerin, görev ve sorumlulukların yerel yönetimlerce üstlenilmesini sağlamak ve ilgili işlemleri denetlemek ve koordine etmektir. Kısaca afet yönetimindeki merkezi anlayış, kamuoyunun isteği doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve yerel yönetimlere kaydırılmıştır(Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

Afet hizmetlerinin tek elden yürütülmesi amacıyla kurulan AFAD'ın temel anlayışı, kuruluş kanununda da vurgulandığı üzere, bu güne kadar merkezde toplanan afet öncesi, sırası ve sonrası hizmetlerin, görev ve sorumlulukların yerel yönetimlerce üstlenilmesini sağlamak ve ilgili işlemleri denetlemek ve koordine etmektir (Oktay Gökçe ve diğerleri, 2012).

5902 sayılı yasa ile yapılan değişikliklerle birlikte, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatılırken bunların yerine 15/07/2018 öncesi Başbakanlığa, anılan tarihten itibaren İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur. Ayrıca yasa ile İl Sivil Savunma Müdürlükleri yerine İl Özel İdaresi bünyesinde valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri oluşturulmuştur. Sivil Savunma Müdürlükleri ise örgütü ve personeli ile birlikte buldukları İl Özel İdaresi'ne devredilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan "Savunma Sekreterliği" ve "Savunma Uzmanlığı" birimleri kaldırılmıştır.

Yasa ile ülkemizde çok başlı bir yapılanma gösteren Afet yönetimi, tek bir çatı altında toplanarak İçişleri Bakanlığına bağlı bir birim ve tekli bir yapıya dönüştürülmüştür. Bu yapı oluşturulurken, uygulamada yaşanan koordinasyon sıkıntılarının azaltılması ve hızlı bir müdahale yapısının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak bu yapılanmanın başarılı olup olmayacağı ve ne derecede etkin uygulanabileceğini süreç içerisindeki uygulamalar gösterecektir(Aktel, 2010).

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“ Afet Yönetimi” dersinin sekizinci haftasında, Türkiye’de afet yönetiminin tarihçesi ele alınmıştır. 4 dönem olarak tarihçeyi bölümlendirilip incelenmiştir. 1944, 1944-1958, 1959-2009 ve 2010 ve sonrası dönemlerde afet yönetiminin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiştir.

TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ MEVZUATI-I

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

9.1. Anayasa

9.2. Kanunlar

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Anayasada afet yönetimine dair geçen maddeler hangileridir?
2. Afet yönetimini düzenleyen Kanunlar nelerdir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Türkiye’de afet yönetim mevzuatı	Türkiye’de afet yönetim mevzuatının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Anayasa
- Kanun
- Yönetmenlik

9. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ MEVZUATI

Bu bölümde, Türkiye'deki kriz ve afet yönetimi sistemine ilişkin örgütlenmenin kanuni dayanaklarının, çalışma konusuyla ilgili bazı temel unsurlarına değinilecektir. Bölümde adı geçen tüm kanun ve yasalara Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının internet sitesinde yer alan mevzuat ile ilgili bölümden kolaylık ulaşabilmek mümkündür. Bu bölüm ile ilgili kazanımın artırılması için sürekli olarak ilgili internet adresinin takip edilmesi resmi gazetenin takip edilmesi en yeni ve en son kanun ve yasalara ulaşabilmek için yeterli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Mart 2015’de yayınlamış olduğu Afet ve Acil Durumlara İlişkin Temel Mevzuat yayınında yer alan kanun, cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun hükmünde kararname (KHK), tüzük, ve yasal düzenlemeler aşağıda özetlenmiştir.

9.1. Anayasa

Anayasanın, “Devletin Temel Amaç ve Görevleri” başlıklı 5. maddesi uyarınca, “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

Ayrıca yine Anayasa da Olağanüstü yönetim usulleri ve olağan üstü haller tanımlanırken;

“III. Olağanüstü yönetim usulleri

A. Olağanüstü haller

1. Tabîî afet ve ağır ekonomik bunalım sebebiyle olağanüstü hal ilânı

MADDE 119. – Tabîî afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edebilir.”

denir. Şiddet ve terör olayları gibi afet ve acil durumlar için düzenleme Madde 120’de verilir.

2. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddî şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilânı

“**MADDE 120.** – Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddî belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddî şekilde bozulması hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edebilir.”

Bu türden afet olayları sonrasında oluşan Olağanüstü hal durumu Anayasa da madde 121 şu şekilde düzenlenir.

“3. Olağanüstü hallerle ilgili düzenleme

MADDE 121. – Anayasanın 119 ve 120 nci maddeleri uyarınca olağanüstü hal ilânına karar verilmesi durumunda, bu karar Resmî Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır. Meclis, olağanüstü hal süresini değiştirebilir, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, her defasında dört ayı geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

119 uncu madde uyarınca ilân edilen olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile olağanüstü hallerin her türü için ayrı ayrı geçerli olmak üzere, Anayasanın 15 inci maddesindeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlanacağı veya nasıl durdurulacağı, halin gerektirdiği tedbirlerin nasıl

ve ne suretle alınacağı, kamu hizmeti görevlilerine ne gibi yetkiler verileceği, görevlilerin durumlarında ne gibi değişiklikler yapılacağı ve olağanüstü yönetim usulleri, Olağanüstü Hal Kanununda düzenlenir.

Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu kararnameler, Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların Meclisçe onaylanmasına ilişkin süre ve usul, İçtüzükte belirlenir.”

“B. Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali

MADDE 122. – Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hal ilânını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra, süresi altı ayı aşmamak üzere yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde sıkıyönetim ilân edebilir. Bu karar, derhal Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse hemen toplantıya çağırılır. Türkiye Büyük Millet Meclisi gerekli gördüğü takdirde sıkıyönetim süresini kısaltabilir, uzatabilir veya sıkıyönetimi kaldırabilir.

Sıkıyönetim süresinde, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu sıkıyönetim halinin gerekli kıldığı konularda kanun hükmünde kararname çıkarabilir.

Bu kararnameler Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Bunların Meclisçe onaylanmasına ilişkin süre ve usul İçtüzükte belirlenir.

Sıkıyönetimin her defasında dört ayı aşmamak üzere uzatılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, idare ile olan ilişkileri, hürriyetlerin nasıl kısıtlanacağı veya

durdurulacağı ve savaş veya savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi halinde vatandaşlar için getirilecek yükümlülükler kanunla düzenlenir.

Sıkıyönetim komutanları Genelkurmay Başkanlığına bağlı olarak görev yaparlar.”

Hem Olağanüstü Hal hemde Sıkıyönetim durumlarında yapılacak tüm düzenlemeler ve esasları kanunla düzenlenir. Her iki dönemde de, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Olağanüstü Hal ya da sıkıyönetimin gerekli gördüğü konularda, Kanun Hükmünde Kararname çıkartabilir. Bunlar Resmî Gazetede yayınlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) onayına sunulur. Onaylamaya ilişkin hükümler TBMM İçtüzüğünde yer alır.

Cumhurbaşkanlığı kararnameleri

BAKANLIKLARA BAĞLI, İLGİLİ, İLİŞKİLİ KURUM VE KURULUŞLAR İLE DİĞER KURUM VE KURULUŞLARIN TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

Kararname Numarası: 4

İKİNCİ BÖLÜM

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Amaç ve kapsam

MADDE 30 - (1) Bu Bölümün amacı, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

(2) Bu Bölüm; afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve risk azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, yurt içinde ve yurt dışında insani yardım operasyonlarının yapılması ve koordine edilmesi ile bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 31 - (1) Bu Bölümde yer alan;

- a) Acil durum: Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olayları ve bu olayların oluşturduğu kriz halini,
- b) Afet: Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olayları,
- c) Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği, 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem ve haberleşme sistemleri ile donatılan merkezi,
- ç) Akreditasyon: Başkanlığın koordinasyonunda çalışılabilmesi için özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarına uygunluk belgesi verilmesini,
- d) Bakan: İçişleri Bakanını,
- e) Başkan: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanını,
- f) Başkanlık: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,
- g) Hazırlık: Afet ve acil durumlara etkin bir müdahale amacıyla önceden yapılan her türlü faaliyetleri,
- ğ) İnsani yardım: Doğal afetler, teknolojik afetler, savaş ve toplumsal çatışmalar neticesinde can güvenliği, açlık, susuzluk, kıtlık, geçici barınma, salgın hastalık ve benzeri nedenlerle ihtiyaç sahibi olan yerler için uluslararası toplumun istikrarında önemli bir unsur olması nedeniyle siyasi, ekonomik ve askeri amaçlardan bağımsız yapılacak yardımları,
- h) İyileştirme: Afet ve acil durum sebebiyle bozulan hayatın normalleştirilmesine yönelik faaliyetleri ve yeniden yapılanmayı,
- ı) Müdahale: Afetlerde ve acil durumlarda can ve mal kurtarma, sağlık, iâşe, ibate, güvenlik, mal ve çevre koruma, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin verilmesine yönelik çalışmaları,
- i) Risk: Belirli bir alandaki tehlike olasılığına göre kaybedilecek değerlerin ölçüsünü,
- j) Risk azaltma: Belirli bir kesim veya alanda geliştirilen afet senaryolarına göre, olası risklerin önlenmesi, kabul edilebilir ölçülere indirilmesi ya da paylaşımı amacıyla alınacak her türlü planlı müdahaleyi,
- k) Risk yönetimi: Ülke, bölge, kent ölçeğinde ve yerel ölçekte risk türleri ve düzeylerini tespit etme, azaltma ve paylaşma çalışmaları ile bu alandaki planlama esaslarını,
- l) Sivil savunma: Düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmî ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk

tarafından en yüksek seviyede desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahlı koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri,
m) Zarar azaltma: Afetlerde ve acil durumlarda meydana gelmesi muhtemel zararların yok edilmesi veya azaltılmasına yönelik risk yönetimi ve önleme tedbirlerini, ifade eder.

Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu

MADDE 32 - (1) Afet ve acil durumlardan korunmak, afet ve acil durum risklerini azaltmak, afet ve acil durum sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak, politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla Başkan veya belirleyeceği Başkan Yardımcısının başkanlığında, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türkiye Kızılay Derneğinden daire başkanı düzeyindeki birer temsilci ile afet ve acil durumlar konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeden oluşan Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul, yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca ihtiyaç halinde Kurul, Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür.

Başkan

MADDE 33 - (1) Başkan, Başkanlığın en üst amiridir ve görevleri şunlardır:

- a) Başkanlık hizmetlerini ilgili mevzuat hükümlerine, kalkınma planları ve yıllık programlara, Başkanlığın amaç ve politikalarına, stratejik planlarına, performans ölçütlerine, hizmet kalite ve standartlarına ve bütünlük afet yönetimi ilkesine uygun olarak yürütmek.
- b) Afet ve acil durum hallerinde müdahaleyi koordine etmek ve üst makamları bilgilendirmek.
- c) Sivil savunma arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin görev yerlerini, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile koordine ederek belirlemek.

ç) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca bir iç denetçi atamak.

d) Resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile ilişkileri yürütmek.

e) Basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.

f) Başkanlığın yıllık çalışma raporu ve eylem planını hazırlamak.

g) Bakan tarafından afet veya acil durum olarak nitelendirilen toplumsal olaylar, iç ve dış tehditler gibi diğer olay ve durumlarda verilen görevleri yürütmek, ulusal düzeyde etkin koordinasyonu sağlamak.

ğ) Bakan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

(2) Başkan, bu Bölümde belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Başkan yardımcıları

MADDE 34- (1) Başkana yardımcı olmak üzere en fazla üç Başkan Yardımcısı atanabilir.

(2) Başkan Yardımcıları, Başkan tarafından verilen görevleri yerine getirir ve Başkana karşı sorumludur.

Hizmet birimleri

MADDE 35 – (1) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatından meydana gelir.

(2) Başkanlık merkez teşkilatı aşağıdaki hizmet birimlerinden oluşur:

a) Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı.

b) Müdahale Dairesi Başkanlığı.

c) İyileştirme Dairesi Başkanlığı.

ç) Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı.

d) Deprem Dairesi Başkanlığı.

e) Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

f) Eğitim Dairesi Başkanlığı.

g) Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı.

ğ) Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı.

h) Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

ı) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

i) Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı.

j) Hukuk Müşavirliği.

(3) Başkanlık Özel Kalem Müdürlüğü, Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği doğrudan Başkana bağlı olarak görev yapar.

Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı

MADDE 36 - (1) Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Ülke düzeyinde uygulanacak afet ve acil durum müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planlarını yapmak veya yaptırmak.
- b) Muhtemel afet ve acil durum bölgelerini tespit etmek ve önleyici tedbirleri ilan etmek.
- c) Zarara uğraması muhtemel yerlerin plan, proje ve imar esaslarını belirlemek.
- ç) Aynî, nakdi ve insani yardım esaslarını belirlemek.
- d) Yurt içi ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlarla ilgili bilgileri toplamak ve değerlendirmek.
- e) Afet ve acil durumlara ilişkin;
  - 1) Yönetim stratejilerini belirlemek.
  - 2) Kamu yatırımları ile personel ihtiyacı konusunda ilgili kurumlara öneride bulunmak.
  - 3) Sigorta hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak.
  - 4) Hizmet standartlarını ve akreditasyon esaslarını belirlemek ve denetlemek.
- f) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Müdahale Dairesi Başkanlığı

MADDE 37– (1) Müdahale Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durum esnasında kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakları değerlendirerek afet veya acil durumun etkilerini gidermeye yönelik müdahale çalışmalarını yürütmek.
- b) Başkanlık bünyesindeki afet ve acil durum yönetimi merkezini idare etmek.
- c) Kamu kurum ve kuruluşları ile illerde afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin açılması ve yönetilmesini sağlamak.
- ç) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirlemek.
- d) İtfaiye, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- e) Koruyucu ve kurtarıcı faaliyetleri planlamak ve yürütmek.
- f) Afet ve acil duruma ilişkin anlaşmalarla verilen görevleri yürütmek.

g) Yabancı devletlerle ve uluslararası kuruluşlarla görev alanına giren konularda işbirliği yapmak.

ğ) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

İyileştirme Dairesi Başkanlığı

MADDE 38 - (1) İyileştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durum sonrası hayatın normale dönmesini sağlayıcı tedbirleri almak.
- b) Afet ve acil durum bölgelerinde geçici yerleşmeyi sağlamak, zarara uğramış kişilerin tedavi, iaşe, ibate, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek.
- c) Afete uğramış yerlerin imar, plan, proje işlemleri ile bu alandaki hukuki işlemlerin yürütülmesinde kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, yapılan işlemleri denetlemek.
- ç) Uluslararası acil yardımları yapmak ve kabul etmek.
- d) Afetten etkilenen bölgelerde, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme planlarını hazırlamak, hazırlanan planların uygulanmasını koordine etmek, uygulamaya ilişkin ilerleme raporlarını hazırlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı

MADDE 39 – (1) Sivil Savunma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda sivil savunma hizmetlerini planlamak, uygulamak ve denetlemek.
- b) Her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.
- c) Seferberlik ve savaş hazırlıklarında ihtiyaç duyulacak sivil kaynakları tespit etmek.
- ç) Sivil savunma gayretlerinin halk tarafından desteklenmesi ve halkın moralinin korunmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.
- d) Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin meydana getireceği tehlikelere karşı alınacak önlemleri ve yapılacak çalışmaları tespit etmek ve bunlarla ilgili bakanlık, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.

e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Deprem Dairesi Başkanlığı

MADDE 40 – (1) Deprem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Depreme hazırlık, müdahale, deprem riski yönetimi faaliyetlerini yürütmek.
- b) Depremde zarara uğraması muhtemel yerler ile zarara uğramış yerlerin imar, plan ve proje işlemlerini yapmak.
- c) Depreme hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında kullanılacak kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakların tespit ve etkin kullanımını sağlamak.
- ç) Depremler hakkında halkın bilgilendirilmesi, konularında uygulanacak politika önerilerini belirlemek, takip etmek, değerlendirmek ve depremle ilgili hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak.
- d) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

(2) Deprem gözlemi yapan üniversiteler, yerel yönetimler ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlar deprem gözlem verilerini eşzamanlı olarak Başkanlığa aktarır. Meydana gelen depremin büyüklük ve şiddeti gibi temel veriler kamuoyuna resmî olarak sadece Başkanlık tarafından duyurulur.

Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

MADDE 41 – (1) Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Başkanlığın insan kaynakları politikası ve performans ölçütlerini belirlemek.
- b) Başkanlık personelinin özlük işlemlerini yürütmek.
- c) Başkanlığın idari ve mali hizmetlerini yürütmek.
- ç) Afet ve acil duruma ilişkin kaynakları yönetmek.
- d) Ulusal seviyede lojistik hizmetlerini yapmak veya yaptırmak, yerel yönetimler, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına destek sağlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Eğitim Dairesi Başkanlığı

MADDE 42 – (1) Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri Şunlardır:

- a) Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına ilişkin konularda kamuoyuna yönelik eğitici, aydınlatıcı ve bilinçlendirici faaliyetler yürütmek, topluma yönelik eğitimler düzenlemek, bu konuda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, niversiteler ve özel sektörle işbirliği yapmak.
- b) Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğünün iş ve işlemlerini yürütmek. c) Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, niversiteler ve özel sektörle işbirliği içerisinde tatbikatlar yapmak veya yaptırmak.
- ) Başkanlık personeli ile Başkanlığın görev ve sorumluluk alanındaki hizmetleri yerine getirecek diğer kurum ve kuruluş personelinin yetiŐtirilmesi, eğitilmesi ve bilgi düzeylerinin yükseltilmesi için gerekli programları planlamak, geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak; hizmet içi eğitim programları hazırlamak ve yürütülmesini sağlamak ve değerlendirmek, görevde yükselme ve unvan değişikliği eğitimini planlamak, sınavlarını yapmak veya yaptırmak.
- d) Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının ihtiyaçları doğrultusunda eğitim politikası belirlemek, eylem planı oluşturmak ve bu çerçevede eğitim programları oluşturulmasını sağlamak.
- e) Başkanlığın görev ve faaliyetleri ile ilgili konularda seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek.
- f) Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek, yapılan yayınları takip etmek, afet ve acil durum yönetimine ilişkin ulusal ve uluslararası yayınları ve bilimsel çalışmaları izlemek, derlemek, tasnif etmek ve ilgili dairelere bildirmek, kütüphane hizmetleri vermek ve bu konularla ilgili süreli ve süresiz yayınlar çıkarmak.
- g) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı

MADDE 43 – (1) Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlarla Başkanlığın görev alanına giren konularda uluslararası sözleşmeler de dâhil olmak üzere ilişkileri düzenlemek, gerekli irtibat ve eşgüdümü sağlamak; Başkanlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda uluslararası antlaşma, protokol ve belgelerin imzalanmasına yönelik iş ve işlemleri koordine etmek.
- b) Avrupa Birliği ile ilişkilerde ve Avrupa Birliğine yönelik mevzuat ve uyum çalışmaları ile ekonomik ve teknik işbirliğine yönelik çalışmalarda Başkanlık hizmetlerinin süratli, düzenli, etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi için gerekli irtibat ve eşgüdümü sağlamak.
- c) Başkanın diğer ülke temsilcileri ve uluslararası kuruluşların yetkilileri ile yapacağı görüşme ve toplantılarda koordinasyon hizmetini yürütmek.
- ç) Uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkelerle yurtiçi ve yurtdışında yapılan toplantı, konferans, çalıştay gibi süreçleri takip ederek Başkanlığın diğer birimleri ile koordineli olarak yürütmek.
- d) Uluslararası acil ve insani yardım faaliyetlerini gerçekleştirmek, yürütmek ve bu alanda tüm kurumlarla koordinasyonu sağlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı

MADDE 44 – (1) Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Başkanlığın amacına uygun ulusal ve uluslararası fonlardan aktarılan hibeler de dâhil olmak üzere her türlü şartlı, şartsız bağışlar ile yardımları kabul etmek, bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- b) Yurt içi ve yurt dışı her türlü ürün, hizmet, menkul, gayrimenkul, irat ve vasiyet bağışları ile aynı ve nakdî yardımları kabul etmek, bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- c) Afet ve acil durumlar ile sivil savunma hizmetlerine ülke çapında katılımın yaygınlaştırılması, planlanması ve uygulanması için gerekli hususları belirlemek,
- ç) Hizmetler sırasında ihtiyaç duyulabilecek malzeme ve ekipmanları belirlemek ve teminine destek olmak.
- d) Gönüllülük ile ilgili tüm konularda kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

(2) Başkanlık, yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlara ilişkin yardım kampanyaları düzenleyebilir.

Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

MADDE 45 – (1) Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Başkanlık teşkilatında veya Başkanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini ilgili birimlerle işbirliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını ilgili mevzuatına, önceden belirlenmiş planlara, amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek eksikleri tespit etmek, performans değerlendirmesi yapmak, uygulamadaki sorunlara ve yapılması gereken hususlara ilişkin valiliklere ve Başkanlığa yapıcı önerilerde bulunmak.

b) İhtiyaç halinde Başkanlık teşkilatı ile Başkanlığın denetiminde olan hizmetlerle ilgili olarak Başkanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde Başkan tarafından yapılan görevlendirme kapsamında denetim, inceleme ve soruşturma yapmak.

c) İlgili mevzuatın Başkanlığa tanıdığı inceleme, denetim ve soruşturma yetkilerini kullanmak.

ç) Başkanlığın iç ve dış denetimini yapmak.

d) Başkanın vereceği diğer görevleri yapmak.

(2) Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde görevlendirilen personele göstermek ve bu personelin saymasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Denetimle görevli personel, görevleri sırasında tüm resmî daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak kayıt ve belgeleri istemeye yetkilidir. Kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur.

Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

MADDE 46 - (1) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili diğer mevzuatla

strateji geliştirme ve malî hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak. b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı

MADDE 47 - (1) Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin, ortak haberleşme ve bilgi sistemlerinin standardını belirlemek ve denetlemek.

b) Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdurmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak.

c) E-Devlet uygulamalarının Başkanlık ile ilgili çalışmalarını yapmak, koordine etmek ve yürütmek.

ç) Afet ve acil durumlara yönelik coğrafi bilgi sistemini kurmak veya kurdurmak, formatlarını hazırlamak, il afet ve acil durum müdürlükleri arasındaki bilgi standartlarını oluşturmak.

d) Bilişim teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak daha etkin ve verimli bilgi, belge ve iş akışı düzenini kurmak, buna yönelik yazılımları üretmek veya sağlamak.

e) Başkanlığın bilişim altyapısı ve haberleşme sisteminin kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, bunlarla ilgili güvenlik tedbirlerini almak, kripto merkezini kurmak, kurdurmak ve işletmek.

f) Bilişim teknolojisinin gelişimini izlemek, bilgi işlem donanım ve yazılımının kullanılmasında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

g) Başkanlık birimleri ve diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi işlem sisteminin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak.

ğ) Afet ve acil durumlara yönelik veri tabanlarını kurmak, kurdurmak ve işletmek, uygulama yazılımlarını yapmak veya yaptırmak.

h) Başkanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak veya yaptırmak.

ı) Başkanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak.

i) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

MADDE 48 - (1) Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.
- b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğü

MADDE 49 - (1) Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durumlar ile sivil savunma hizmetlerine yönelik olarak eğitim faaliyetleri düzenlemek.
  - b) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerine yönelik denetimler yapmak.
  - c) Eğitim faaliyetlerinde uygulanan ölçme ve değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak veya yaptırmak.
  - ç) İlgili daire başkanı tarafından verilecek görevleri yerine getirmek.
- (2) Başkanlıkça uygun görülen yerlerde açılan bölge eğitim merkezleri, Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğünün koordinasyonu ile eğitim faaliyetlerini yürütür.

Çalışma grupları ve geçici görevlendirme

MADDE 50 – (1) Çalışma grupları, ilgili daire başkanının teklifi ve Başkanın onayıyla oluşturulur.

(2) Çalışma grupları, afet ve acil durum yönetimi uzmanları, afet ve acil durum yönetimi uzman yardımcıları ile diğer personelden oluşur.

(3) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesine göre afet ve acil durumlara ilişkin çalışmalarda bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının sivil veya askeri personeli ile üniversite öğretim elemanları Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilebilir; konu ile ilgili uzmanların katılımı ile geçici komisyon ve kurullar oluşturulabilir.

Koordinasyon ve işbirliği

MADDE 51 – (1) Başkanlık, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, Türkiye Kızılay Derneği ve konu ile ilgili diğer sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir.

(2) Çeşitli kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilen ve afet ve acil durum yönetiminin her safhasında kullanılabilecek sayısal ve sayısal olmayan her türlü veri ve envanter bilgisi Başkanlıkla bedelsiz olarak paylaşılır. Verinin gerektirdiği önem derecesine uygun olarak bilgi güvenliğinin gerekleri yerine getirilir.

İl afet ve acil durum müdürlükleri

MADDE 52 – (1) İllerde bütünleşik afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde, Başkanlığın taşra teşkilatı olarak valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur. Müdürlüğün sevk ve idaresinden, ildeki afet ve acil durum faaliyetlerinin yönetiminden vali sorumludur. Müdürlük personelinin il dışı geçici görevlendirmesi Başkanlık ve/veya vali tarafından yapılır.

(2) İl afet ve acil durum müdürlüklerinin görevleri şunlardır:

- a) İlin afet ve acil durum tehlike ve risklerini belirlemek, afet ve acil durum hazırlıklarını yapmak.
- b) Afet ve acil durum risk azaltma, müdahale ve iyileştirme il planlarını, mahallî idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak, uygulamak ve uygulatmak.
- c) İl afet ve acil durum yönetim merkezini yönetmek, kesintisiz ve güvenli haberleşmeyi sağlamak.
- ç) Afet ve acil durumlarda meydana gelen kayıp ve hasarı tespit etmek veya ettirmek.
- d) Afet ve acil durumlara ilişkin eğitim faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.
- e) Sivil toplum kuruluşları ile gönüllü kişilerin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili akreditasyonunu yapmak ve belgelendirmek.
- f) Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmek.

- g) İlgili mevzuatta yer alan seferberlik ve savaş hazırlıkları ile sivil savunma hizmetlerine ilişkin görevleri illerde yerine getirmek.
- ğ) Başkanlığın belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarını diğer kurum ve kuruluşlarla birlikte yapmak.
- h) Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddeler ile benzeri diğer teknolojik maddelerin tespiti, teşhisi ve arındırılması ile ilgili hizmetleri yürütmek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- ı) Başkanlıkça belirlenen yıllık çalışma programlarını uygulamak, yıllık faaliyet raporları hazırlayarak Başkanlığın onayına sunmak.
- i) Yıllık bütçe teklifini hazırlamak.
- j) Başkanlığın ve valinin vereceği diğer görevleri yapmak.
- (3) İl afet ve acil durum müdürlüklerinin harcamaları, Başkanlık bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten yapılır.
- (4) İl afet ve acil durum müdürlüklerince tesis edilen iş ve işlemler dolayısıyla açılmış ve açılacak davalar valilikler husumetiyle yürütülür.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri

MADDE 53 – (1) Başkanlık tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kurulabilir. Bu müdürlükler, il afet ve acil durum müdürlüğü emrinde görev yaparlar. Bu şekilde kurulacak müdürlük sayısı yirmiyi geçemez.

Düzenleme yetkisi

MADDE 54 – (1) İl afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin norm kadro ilke ve standartları, ilgili kurumların görüşü üzerine Başkanlıkça her bir il müdürlüğü için ayrı ayrı belirlenir. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Afet ve acil durum yönetimi uzmanlığı ve denetçiliği

MADDE 55 – (1) Başkanlıkta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman ve Uzman Yardımcıları istihdam edilebilir.

(2) Başkanlık merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilebilir. Başkanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılarına tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklara sahiptir.

Yerli veya yabancı uzman

MADDE 56 - (1) Başkanlıkta, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebilir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi denetçiliğine atanma

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Başkanlık teşkilatında en az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile girmiş ve belirli süreli meslek içi eğitim ve özel bir yeterlik sınavı sonucunda atanmış olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi olarak atanabilirler. Bu şekilde atanacakların sayısı yediyi geçemez ve bu şekilde atananların kadroları ihdas edilmiş sayılır.

9.2. Kanunlar

Türkiye Cumhuriyetinde Afet yönetimine dair çıkan başlıca kanunlar aşağıda özetlenmiştir.

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

29/5/2009'da kabul edilen ve Resmi Gazete de 17/6/2009 tarihinde 27261 sayı ile yayınlanan 5902 sayılı kanunun amaç ve kapsamı aşağıdaki gibidir.

“Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere, İçişleri Bakanlığı bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlemektir. İçişleri Bakanı, Başkanlıkla ilgili yetkilerini bir bakan aracılığı ile kullanabilir.

(2) Bu Kanun; afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar.”

Bu kanun beraberinde afet ve acil durumlar için yeni bir örgütlenmede ortaya çıkarmıştır. Afet ve Acil Durum Başkanlığı örgütlenmesinde, başkanlık yapılanmasının yanında, kurul şeklinde örgütlenmiş birimlerde (Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Deprem Danışma Kurulu) bulunmaktadır. Bu kurullar İçişleri Bakanlığı örgütlenmesinden ayrı olarak bakanlıkları da afet yönetimine dahil etmektedir. Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, İçişleri Bakanı veya görevlendireceği İçişleri Bakan Yardımcısı'nın başkanlığında, ilgili bakanlardan oluşan bir yapılanma olup, afet ve acil durumlara ilişkin plan, program ve raporları onaylamakla görevlidir (Madde 3/1).

Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu, **Başbakanlık Müsteşarı'nın başkanlığında, ilgili bakanlıkların ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın müsteşarları,** Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ile kurul başkanınca görevlendirilecek diğer bakanlık ve kuruluşların üst düzey yöneticilerinden oluşmaktadır. Kurul'un görevi afet ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, önlemleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki eşgüdümü sağlamaktır (Madde 4/1).

Deprem Danışma Kurulu ise Başkan'ın başkanlığında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Temsilcisi, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı, deprem

konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeden oluşmaktadır. Kurul'un amacı depremden korunmak, zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetlerle ilgili öneriler sunmak ve deprem araştırmaları için politikalar belirlemektir. (Madde 5/1).

Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Deprem Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Başkanlık teşkilatı toplam 5 daire başkanlığından oluşturulmuştur.

Başkanlık teşkilatı

MADDE 6 – (1) (Değişik birinci cümle : 20/2/2014-6525/33 md.) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatından meydana gelir. Başkanlık merkez teşkilatı aşağıdaki hizmet birimlerinden oluşur:

- a) Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı.
- b) Müdahale Dairesi Başkanlığı.
- c) İyileştirme Dairesi Başkanlığı.KANUNLAR
- ç) Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı.
- d) Deprem Dairesi Başkanlığı.
- e) Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.
- f) (Ek:24/10/2011-KHK-661/85 md.) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- g) (Ek:24/10/2011-KHK-661/85 md.) Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı.
- ğ) (Ek:24/10/2011-KHK-661/85 md.) Hukuk Müşavirliği.

(2) Başkanlığın merkez teşkilat yapısı ekli (I) sayılı cetvelde gösterilmiştir.”

20/2/2014 tarihli ve 6525 sayılı Kanununun 33 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan “Başkanlığı” ibaresinden sonra gelmek üzere “merkez” ibaresi eklenmiştir.”

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

15 mayıs 1959’da kabul edilen ve 25 mayıs 1959’da 10213 sayı ile Resmi Gazete de yayınlanan 7269 sayılı kanun Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun’dur. 1960, 1968, 1981, 1985, 1992, 1993, 1999, 2000, 2001,2002, 2003, 2005, 2006, 2008, 2012, 2013, 2014, yıllarında çıkan diğer kanunlar ile bazı geçici maddeler eklenen ve bazı maddeleri yürürlükten kaldırılan kanun halen yürürlüktedir.

Bu kanun genel hükümleri itibari ile

“Deprem (Yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır. Afete uğrıyan meskün yerlerin büyüklüğü o yerin tamamında veya bir kesiminde yıkılan, oturulmaz hale gelen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin genel hayata etki derecesi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, zararın kamu oyundaki tepkişi, normal hayat düzenindeki aksamalar ve benzeri hususlar göz önünde tutulmak suretiyle afetlerin genel hayata etkililiğine ilişkin temel kurallar, İçişleri ve Maliye Bakanlıklarının mütalaaları da alınarak İmar ve İskan Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Yukarda yazılı afetlerin meydana gelmesinde veya muhtemel olması halinde zararın o yerin genel hayatına etkili olup olmadığına, yönetmelik esasları gereğince, İmar ve İskan Bakanlığı tarafından karar verilir.

Şu kadar ki, afetin meydana gelmesi halinde bu kanun gereğince alınması lazım gelen acil tedbirlerin ittihazına afetin meydana geldiği bölgenin valisi yetkilidir.” (Madde 1)

Yasanın 6. maddesinde Mülkiye amirlerine verilen olağanüstü yetkiler tanımlanırken bundan doğan Mükellefiyetler ilgili yasanın 7. Maddesinden 11. Maddeye kadar olan kısımda verilmektedir. Afet sonrası ortaya çıkan tazminat, ikramiye ve avans konuları madde 12’de verilmiştir, Afet bölgelerinde yapılacak teknik işler madde 14’de Afet Bölgelerindeki bir topluluğun kaldırılarak başka yerlere taşınması Madde 16 ‘da, Kıymet takdiri, parselleme ve dağıtma Madde 17 de Mali hükümler Madde 33 ‘de Ceza hükümleri madde 47’de verilmiştir.

4123 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun

23/7/1995 'de kabul edilen ve 22354 sayı ile 25.07.1995'de Resmi Gazetede yayınlanan yasanın amacı "tabii afete maruz kalan yörelerde normal hayatın devamını sağlayacak hizmetlerin yürütülmesi, hasar ve tahribatın giderilmesi ile 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanuna göre kurulmuş fonlardan yapılacak yardıma ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

1995 , 2003 ve 2013 yıllarında ilave geçici maddelerin eklendiği ve kimi maddelerinin değiştirildiği yasada ilavelere en uygun bölgesel yardımlara da değinmesi bakımından örnek olarak aşağıdaki gibi verilebilir.

"Geçici Madde 1- (Ek: 29/5/2003-4864/7 md.)

27.1.2003 tarihinde Tunceli-Pülümür ve çevresinde, 10.4.2003 tarihinde İzmir-Urla, Seferihisar ve çevresinde ve 1.5.2003 tarihinde Bingöl ve çevresinde meydana gelen depremler sonucunda Bayındırlık ve İskân Bakanlığı fen heyetleri tarafından belediye sınırları ile mücavir alanlarında belirlenen ağır hasarlı veya yıkık konut sahibi afetzedelere veya afetzedelerin kuracakları kooperatiflere, kendi arsaları veya tespit edilecek arsalar üzerinde yapılacak konutlar için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı aracılığı ile kredi verilebilir. Bu alanlarda Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından afetzedeler için konut, her türlü alt yapı ve sosyal donatılar ile ağır hasarlı veya yıkık işyeri sahibi afetzedelere toplu işyeri yapılabilir veya yaptırılabilir. Orta hasarlı olduğu belirlenen konut veya işyeri sahibi afetzedelere ise, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından güçlendirme projesi ve onarım işleri için kredi verilebilir. Söz konusu kredilerin kullandırılması, geri dönüşü ve yapılacak konut ve işyerlerinin afetzedelere tahsisine ilişkin usul ve esaslar, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanması için gerekli malî kaynak; Bütçeden aktarılacak ödenekler, 7269 sayılı Kanunun 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunla değişik 33 üncü maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde toplanan nakdî bağış ve yardımlar ile yurt dışından sağlanan her türlü dış kredi ve hibelerden sağlanır.

Afetzedeler için konut yapımına yönelik aynî bağışlar, yardımlar ve yurt dışından sağlanan her türlü dış kredi ve hibeler ile ilgili iş ve işlemler Bayındırlık ve İskân Bakanlığının koordinasyonunda Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca yürütülür ve sonuçlandırılır.

Afetzedelere konut ve işyeri yapımı amacıyla tespit edilen alanlarda arsa ve arazi temininde 15.5.1959 tarihli ve 7269 sayılı Kanunun 21, ek 9 ve ek 10 uncu maddelerindeki hükümler uygulanır. Bu şekilde temin ve tahsis edilen arsa ve araziler Toplu Konut İdaresi

Başkanlığına bedelsiz olarak devredilmiş sayılır. Bu araziler üzerinde İmar mevzuatındaki kısıtlamalara bağlı kalmaksızın harita, her türlü İmar ve parselasyon planları Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır ve onanır.

Bu madde uyarınca temin edilecek arsa ve araziler ile yeniden inşa edilecek veya onarılacak alt ve üst yapılarla ilgili; harita, İmar ve parselasyon planları, ifraz, tevhit, tescil, ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler, verilecek beyanname, taahhütname ve sözleşmeler ile tapu ve kadastro müdürlükleri dahil tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak işlemler her türlü vergi, resim, harç, fon, pay ve ücretten muaftır.

Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek işler, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sayılır.”

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu

9 haziran 1958’de kabul edilen yasa 13 haziran 1958’de 9931 sayı ile Resmi Gazetede basılmıştır. 1960, 1965, 1990, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005, 2008, 2009, 2013 yıllarında pek çok maddesi değişikliğe uğramış, ilave geçici maddeler eklenmiştir.

İki büyük değişikliğe uğramıştır. Bunların ilki “8/10/1999 tarih ve 586 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesi ile Kanunun adı "Sivil Savunma Kanunu" olarak, 5 inci maddesi ile de bu Kanunda geçen; "Dahiliye Vekaleti" ibaresi "İçişleri Bakanlığı" olarak "Sivil Müdafaa" ibaresi "Sivil Savunma" olarak, "Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı" ibaresi "Sivil Savunma Genel Müdürlüğü" olarak, "Sivil Savunma İdaresi Başkanı" ibaresi "Sivil Savunma Genel Müdürü" olarak, "Milli Savunma Yüksek Kurulu" ibaresi ise "Milli Güvenlik Kurulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.”

İkincisi “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunla yürürlükten kaldırılmış olup, mezkur Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne yapılan atıfların, ilgisine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına ile İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.” Şeklinde yapılmıştır.

Kanun 1. Maddesinde Sivil Savunma tanımını “düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesi, hayati ehemmiyeti haiz her türlü resmi ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette

desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadiyle alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.” Şeklinde yaparken 2. Maddesinde Hassas Bölge tanımı “Hayati ehemmiyet ve hususiyetlerinden dolayı düşman taarruzlarına bilhassa hedef olabilecek şehir, kasaba ve mevkilerle tesisler ve tabii afetlerin tehditlerine maruz kalması muhtemel mahallere "Hassas bölge" denir.” Ve buralardaki sevil savunma mecburiyetini “Buraları öncelikle sivil savunma mecburiyet ve mükellefiyetine tabi tutulur.” Şeklinde vermektedir.

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu

9 Mayıs 2012’de kabul edilen ve 18 Mayıs 2012’de 28296 sayılı ile yayınlanan Kanunun amacı “binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.”

Kanun’un ikinci bölümü madde 3 ‘den başlayarak Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu (madde 4) , yönetim kurulunun görevleri (madde 5), kurumun işlerinin yürütülmesi (madde 6), Kurum tarafından verilecek teminatlar (madde 7), hasar fazlası desteği (madde 8) ve kurumun gelirleri ve kullanılabilmesi yerler (madde 9) ayrıntılı olarak tanımlanmış ve verilmiştir.

Üçüncü bölüm Zorunlu Deprem Sigortasına ayrılmıştır. Kapsam ve sigorta yapma zorunluğu (madde 10) , yükümlülerin saptanması ve sigortanın kontrolü (madde11), sigortalının sorumluluğu (madde 12) ve Tarife ve talimatlar ile uygulama esasları ve genel şartlar (madde 13) bu bölümde tarif edilmiştir.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

16 Mayıs 2012’de kabul edilen ve 31 Mayıs 2012’de 28309 sayılı ile Resmi Gazetede yayınlanan yasa ile amaçlanan “afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı

ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir.”

Kanunun uygulanması ile ilgili tarifler ikinci bölümde uygulama başlığı altında verilmiştir. Tespit taşınmaz devri ve tescil (madde 3), tasarufların kısıtlanması (madde 4), tahliye ve yıktırma (madde 5), uygulama işlemleri (madde 6) ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Afet riskli alanların dönüştürülmesi sırası ve sonrasında elde edilen dönüşüm gelirleri ve diğer hükmümleri içermektedir.

4539 sayılı Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulü Hakkında Kanun

29 Şubat 200’de kabul edilen ve 3 mart 2000’de 23982 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu kanunla “Doğal afet bölgelerinde afete maruz kalanların, afetten kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların çözümü amacıyla delillerin tespitine ilişkin istemleri, ispat olunacak olay ile tanıklar ve bilirkişiye sorulacak sorulara ilişkin konuları belirten ve üç nüshadan oluşan bir dilekçenin verilmesi veya mahkeme kalemine yapılacak sözlü başvurunun tutanağa geçirilmesi suretiyle yapılır.

Ölüm, gaiplik veya yaralanma gibi nedenlerle delil tespiti yaptıramayacak durumda olanların eşleri ile üçüncü dereceye kadar kan veya sıhri hısımları da delil tespiti isteminde bulunabilirler.

Delil tespitine ilişkin başvurular, mahkemece öncelikle incelenir ve karara bağlanır.”(madde 1)

Ayrıca bu kanunla “Doğal afete maruz kalanların istemleri halinde, afetten kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin her türlü dava ve işlemlerde adli müzaheret hükümleri uygulanır. Ancak, doğal afete maruz kaldığını beyan edenler bakımından 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465 ve 468 inci maddelerindeki delil gösterme ve şahadetname verme şartları aranmaz.

Doğal afete maruz kalanlardan, afet tarihinden itibaren altı ay müddetle 3454 sayılı Adalet Teşkilatını Güçlendirme Fonu Kurulmasına Dair Kanunun 3 üncü maddesinin (e) bendinde belirtilen ücretler alınmaz.” (madde 3) şeklinde karara bağlanmıştır.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“ Afet Yönetimi” dersinin dokuzuncu haftasında, Türkiye’de afet mevzuatı incelenmiştir. Anayasa, kanunlar, tüzükler ve yönetmenlikler çerçevesinde afet mevzuatı öğretilmeye çalışılmıştır.

TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ MEVZUATI-II

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

10.1. Tüzükler ve Yönetmelikler

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Anayasada afet yönetimine dair geçen maddeler hangileridir?
2. Afet yönetimini düzenleyen Kanunlar nelerdir?
3. Afet yönetimini düzenleyen Tüzükler ve Yönetmelikler nedir ?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Türkiye’de afet yönetim mevzuatı	Türkiye’de afet yönetim mevzuatının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Anayasa
- Kanun
- Yönetmenlik

10. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ MEVZUATI-II

Bu bölümde, Türkiye'deki kriz ve afet yönetimi sistemine ilişkin örgütlenmenin kanuni dayanaklarının, çalışma konusuyla ilgili bazı temel unsurlarına değinilecektir. Bölümde adı geçen tüm kanun ve yasalara Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının internet sitesinde yer alan mevzuat ile ilgili bölümden kolaylık ulaşabilmek mümkündür. Bu bölüm ile ilgili kazanımın artırılması için sürekli olarak ilgili internet adresinin takip edilmesi resmi gazetenin takip edilmesi en yeni ve en son kanun ve yasalara ulaşabilmek için yeterli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Mart 2015'de yayınlamış olduğu Afet ve Acil Durumlara İlişkin Temel Mevzuat yayınında yer alan kanun, yönetmelik, kanun hüknünde kararname (KHK), tüzük, ve yasal düzenlemeler aşağıda özetlenmiştir.

10.1. Tüzükler ve Yönetmelikler

Afet yönetimi dersinin bu bölümünde Afet ve Acil durumlara dair yakın tarihli ve önemli olanlara kısaca değinilecektir. Bu bölümde yer alan tüm yönetmeliklere ayrıntılı Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durumu Yönetimi Başkanlığı'nın ilgili internet adresinden ve mevzuat.gov.tr adresinden ulaşabilmek mümkündür.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Araştırma, Etüt ve Proje Yaptırma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

Sivil Savunma Uzmanlarının İdari Statüleri, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkında Yönetmelik

Afet Sebebiyle Yapılan ve Yapılacak Olan Binaların Borçlandırma Bedellerinden Yapılacak İndirimler Hakkında Yönetmelik

Afetler Sebebiyle Edinilen Bina Arsa ve Arazilerden Arta Kalanların Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik

Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

Geçici Koruma Yönetmeliği

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik

112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği

Bu Yönetmelik, 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır. 31 ocak 2011 2011/1377 Bakanlar Kurulu Kararı ile 19 şubat 2011 'de Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlara ulusal ve yerel düzeyde müdahalenin ve buna ilişkin hazırlık faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesine yönelik, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi ile afet ve acil durum yönetim merkezlerinin kuruluşu, görev ve sorumlulukları ile bunlar arasındaki koordinasyon ve işbirliğine ilişkin esasları belirlemektir (madde 1).

Bu yönetmelik ile Afet ve acil durum yönetim merkezleri ve görevleri (madde 4), Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi ve görevleri (madde 5), İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi ve görevleri (madde 6), sorumluluk ve yetki devri (madde 7) ve bütçe (madde 8) başlıkları ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Bu yönetmelik uyarınca 30/9/1996 tarihli ve 96/8716 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İçişleri Bakanlığı Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği ile bu Yönetmelik uyarınca ilgili kurumlar tarafından yürürlüğe konulan yönerge, genelge, talimat ve diğer düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliğinde yer alan büyük ölçekli doğal afetler, toplu nüfus hareketleri, yangınlar, teknolojik kazalar, kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer kazalar veya olayları, hava ve deniz aracı kazaları, tehlikeli ve salgın

hastalıklar konuları ile ilgili olay türleri dikkate alınarak görev yapacak bakanlık, kurum ve kuruluşlar belirtilmiştir. Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu TAMP kapsamında hangi olay türlerine yönelik ulusal düzeyde plan hazırlanacağına karar verir. İlgili kurumlar kararın tebliğinden itibaren altı ay içinde planlarını hazırlar. Ulusal düzey hizmet grubu planlarında afet türlerinin tamamı dikkate alınarak planlama ve kapasite geliştirme yapılmalıdır. Bu hususta çalışması gereken hizmet grupları aşağıdaki tabloda belirtilmiş olup, hizmet grubu planlarında afet türlerine yönelik görevler belirtilmelidir(TAMP, 2013).

OLAY TÜRÜ	YER ALMASI GEREKEN HİZMET GRUPLARI
Su baskını	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Baraj patlaması	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Orman yangını	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Teknik Destek, Zarar Tespit
Sanayi yangınları	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Teknik Destek, Zarar Tespit, KBRN
Toplu nüfus hareketleri	Haberleşme, Güvenlik ve Trafik, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Enerji, Barınma, Beslenme, Yangın, Zarar Tespit
Siber saldırı	Teknik Destek, Güvenlik ve Trafik, Haberleşme, Enerji, Zarar Tespit
Kimyasal	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit

Biyolojik afetler ve Salgın Hastalıklar	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Alt Yapı, Enerji, Barınma, Hasar Tespit, Yangın, Enkaz Kaldırma, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit
Radyolojik ve nükleer kazalar	Haberleşme, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, KBRN, Nakliye, Sağlık, Tahliye Yerleştirme ve Planlama, Enerji, Barınma, Beslenme, Yangın, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Zarar Tespit
Kuraklık	Gıda Tarım ve Hayvancılık, Sağlık, Alt Yapı, Zarar Tespit
Deprem	Tüm Hizmet Grupları
Ulaşım kazaları	Haberleşme, Ulaşım Alt Yapı, Güvenlik ve Trafik, Arama ve Kurtarma, Nakliye, Sağlık, Enerji, Enkaz Kaldırma, Teknik Destek, Zarar Tespit

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere bir afet sırasında çok sayıda kuruluşun bir arada hareket etmesi gerekmektedir. Bir önceki bölümde kısaca bu örgütlenmelerden ve sorumluluklarından bahsetmiştik. Bütünleşik afet yönetimi kayıp ve zarar azaltma, afete hazırlık, tahmin ve erken uyarı sistemlerinin kuruluşu, Afetlerin yaratacağı etkinin analizi, Afet sırasında müdahale, İyileştirme ve Yeniden Yapılanma aşamalarını içermektedir. Daha önceki bölümlerde ayrıntılı olarak Bütünleşik Afet Yönetimine değinildiği için bu bölümde Bütünleşik afet yönetimine değinilmeyecektir. Bu bölümde bütünleşik afet yönetiminin uygulanması için ülkemizdeki kurum ve kuruluşların çalışmaları tanıtılmaya çalışılacaktır.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Bu Yönetmelik, 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır. 26 ağustos 2013 tarihinde 2013/5703 no ile kabul edilmiş ve 18 aralık 2013 tarihinde 28855 no ile Resmi Gazete de basılmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; afet ve acil durumlara müdahalede ihtiyaç duyulacak tüm güç ve kaynakları ulusal ve yerel düzeyde planlamak, bu güç ve kaynakların olay bölgesine hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasını sağlamak, müdahale hizmetlerini ve bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortaklarının ve yerel düzeyde sorumlu birimlerin görev ve sorumlulukları ile planlama esaslarını belirlemektir (madde 1).

Ulusal ve Yerel Düzeyde Planlama ve Hazırlık Çalışmalarının ne şekilde yapılması gerektiğinin tanımlandığı ikinci bölümde planlama (madde 5), Türkiye afet müdahale planı (madde 6), Ulusal düzey hizmet grup planları (madde 7), İl afet müdahale planı (madde 8), Türkiye Afet Müdahale Planı (madde 9), acil durum planı (madde 10) medya iletişimi (madde 11), planların güncellenmesi (madde 12), eğitim ve tatbikatlar (madde 13), Ulusal düzeyde afet ve acil durum hazırlık çalışmaları (madde 14), Afet ve acil durum yönetim merkezleri (madde 15), Yerel düzeyde afet ve acil durum hazırlık çalışmaları (madde 16), Bölgesel işbirliği (madde 17) konuları verilmiştir.

Müdahale hizmetlerinde yapılması gerekenler üçüncü bölümde verilmiştir. Afet ve acil durum hali (madde 18), Acil yardım (madde 19), Nakdi bağışlar (madde 20), Gönüllü çalışma (madde 21), Müdahale hizmetlerinde kayıt (madde 22), Müdahale çalışmalarının sonlandırılması (madde 23), başlıkları altında ilgili konular tanımlanmıştır.

Afet ve Acil Durum Hallerinde İş Bölümü, Görev ve Sorumluluklar dördüncü bölümde verilmiştir. Afet ve acil durumlara müdahalede işbölümü (madde 24), koordinasyon birimleri (madde 25), Başkanlığın görev ve sorumlulukları (madde 26), Ana çözüm ortaklarının görev ve sorumlulukları (madde 27), Bakanlık, kurum ve kuruluşların görev ve sorumlulukları (madde 28), Mülki idare amirlerinin görev ve sorumlulukları (madde 29), Askeri birlik ve komutanlıkların görev ve sorumlulukları (madde 30), İl afet ve acil durum müdürlüğünün görev ve sorumlulukları (madde 31), İl afet ve acil durum koordinasyon kurulunun görev ve sorumlulukları (madde 32), Bireylerin görev ve sorumlulukları (madde 33)'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği

6 Mart 2011 'de 27866 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik 25/9/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 23 üncü maddesi ile 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata

Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun 33 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; afet ve acil durum faaliyetleri ödeneğinin özel hesaba aktarılmasına ve bu hesaplardan yapılacak harcamaların muhasebeleştirilmesine, denetlenmesine ve alımlarda kullanılacak ihale yöntemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (madde 1).

Bu Yönetmelik, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin afet ve acil durum faaliyetleri kapsamında özel hesaplardan yapacakları mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini, afet ve acil durum mahallinde ve işlerinde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler ile diğer giderler ve bunlara ilişkin iş ve işlemleri kapsar (madde 2).

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

3 Mayıs 2012 tarihinde 28281 sayı ile Resmi gazetede yayınlanan bu yönetmelik 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 11, ve 18 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; yurt içinde veya dışında meydana gelip ülkemizi etkileyebilecek olan kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı halkın sağlığının ve çevrenin korunması, can ve mal kaybının en aza indirilmesi için gerekli tedbirlerin aldırılması amacıyla ilgili bakanlık, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile sivil asker işbirliği çerçevesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin tehlike öncesi, tehlike sırası ve sonrasına ilişkin görev ve sorumluluklarını belirlemektir (madde 1).

Bu Yönetmelik; kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı alınacak önlemler ve yapılacak hizmetleri yürütmekle görevli bakanlık, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler ve askeri birlikler ile sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerin tehlike öncesinde yapılması gereken planlama ve hazırlık çalışmaları, tehlike sırasında ve tehlike sonrasında acil müdahale ve iyileştirme faaliyetlerine ilişkin işbirliği, koordinasyon ve karşılıklı yardımlaşma esaslarını kapsar (madde 2).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Araştırma, Etüt ve Proje Yaptırma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

10 ocak 2012 tarihinde 28169 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı, 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 15 inci maddesi uyarınca Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından görevleri ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere araştırma, etüt ve proje yaptırılmasına dair usul ve esasları düzenlemektir (madde 1).

Sivil Savunma Uzmanlarının İdari Statüleri, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

5 ağustos 2010 tarihinde 27663 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan 29 /5 /2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 25 inci maddesinin beşinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; kamu kurum ve kuruluşlarının sivil savunma uzmanlarının idari statüleri, görevleri, denetimleri ve eğitimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir (madde 1). Bu Yönetmelik kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sivil savunma uzmanlarını kapsar (madde 2).

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik

21 Eylül 1968'de 13007 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğin kapsamı “Olmuş veya olması muhtemel afetlerin o yerin genel hayatına etkili olup olmadığı, 7269 sayılı Afetler Kanununun 1051 sayılı Kanunla değiştirilen 1 nci maddesi uyarınca hazırlanan bu Yönetmelik esaslarına göre tespit olunur (madde 1)”. şeklinde verilmektedir.

Nüfusu 15 binden fazla olan il ve ilçelerin mahalle (Yani muhtarlık) teşkil eden kesimlerinde en az 10 binanın yıkılması veya onarımı mümkün olmayacak derecede ağır

hasar görmesi halinde de afet o yerin genel hayatına etkili sayılabilir (madde 3). Tanımı yapılmaktadır.

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkında Yönetmelik

28 ağustos 1968 tarihinde 12988 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan 7269 sayılı Afetler Kanununun 1051 sayılı Kanunla değiştirilen 29 uncu maddesi gereğince hazırlanmıştır (madde 1).

Kapsamı “Afet sebebiyle, kendilerine bina yapılacak veya inşaat kredisi verilecek malik ve hissedarlarla, ebeveyni ile birlikte oturan evli kişilerin hak sahipliği yönünden tayin ve tespitleri bu Yönetmelik esaslarına göre yapılır (madde 2). Bu Yönetmelikte yer alan “Hak sahibi” deyimini, afetzedelerin, yıkılan veya ağır hasar gören binalarla olan mülkiyet ilişkilerini ve yeniden yapılacak binalardan veya verilecek inşaat kredisinden yararlanabilme durumlarını ifade eder (madde 3).” Şeklinde yönetmelikte verilmektedir.

Afet Sebebiyle Yapılan ve Yapılacak Olan Binaların Borçlandırma Bedellerinden Yapılacak İndirimler Hakkında Yönetmelik

25 mart 1972 ‘de Bakanlar Kurulu kararı ile çıkartılan ve 8 nisan 1972’de 14153 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan bu yönetmelik 15 mayıs 1959 tarihli kanuna dayanmaktadır.

Yönetmelik kapsamı *Kapsamı* ; 7269 sayılı Kanuna 1051 sayılı Kanunla eklenen ek 4 üncü madde gereğince hazırlanmıştır (madde 1). 5663, 6409, 6610, 7010, sayılı özel afetler kanunlarına, 7269 sayılı Afetler Kanununa ve bu Kanunun bazı maddelerini tadil eden ve bu Kanuna bazı maddeler eklenmesini öngören 1051 sayılı Kanuna göre emanet, ihale ve evini yapana yardım yoluyla yapılan, yapılmakta olan ve yapılacak olan binalarla 7269 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesi kapsamına giren binaların borçlandırma bedellerinin yarısına kadar yapılacak indirimlerin tespiti bu yönetmelik esaslarına göre yapılır ve uygulanır (madde 2).olarak verilmiştir.

Afetler Sebebiyle Edinilen Bina Arsa ve Arazilerden Arta Kalanların Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik

13 ekim 1985’de 18897 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliği dayanağı 15/5/1959 tarih ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 4/4/1985 tarih ve 3177 Sayılı Kanunla değiştirilen 31. maddesidir.

Bu yönetmeliğin amacı; 7269 Sayılı Kanun veya afete dair hükümler taşıyan diğer kanunlara göre iktisap olunan arsa veya araziler ile yapılan veya yaptırılan binalardan türlü sebeplerle artakalanların değerlendirilmesi olup buna ait uygulamanın esaslarını kapsar (madde 1).

Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

21 temmuz 2000 tarihinde 24116 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik 7126 sayılı Sivil Savunma Kanununun 8/10/1999 tarihli ve 586 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 32 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı, İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğüne bağlı sivil savunma arama ve kurtarma birlikleri ile illerde kurulan arama ve kurtarma ekiplerinin kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esaslarını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir (madde 1). Bu Yönetmelik; sivil savunma arama ve kurtarma birlikleri ile sivil savunma arama ve kurtarma ekiplerini kapsar (madde 2).

Geçici Koruma Yönetmeliği

13 Ekim 2014 tarihinde 2014/6883 sayı ile Bakanlar Kurulunda kabul edilen ve 22 ekim 2014 tarihinde 29153 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan bu yönetmelik 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya

sınırlarımızı geçen yabancılardan, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir (madde 1).

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik

18 haziran 2013 tarihinde 28681 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan bu yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 11 inci, 12 nci ve 30 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerinde acil durum planlarının hazırlanması, önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda yapılması gereken çalışmalar ile bu durumların güvenli olarak yönetilmesi ve bu konularda görevlendirilecek çalışanların belirlenmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir (madde 1). Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında yer alan işyerlerini kapsar (madde 2).

112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği

16 Mayıs 2014 tarihinde 29004 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 28 inci ve 33 üncü maddeleri ile 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde valiliğe bağlı olarak kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı bünyesinde, diğer illerde ise valilikler bünyesinde kurulan acil çağrı merkezlerinin işleyişine dair usul ve esasları düzenlemektir (madde 1). Bu Yönetmelik; acil çağrı merkezlerinin kuruluş, görev ve çalışmalarına ilişkin usul ve esasları, personelin ve ilgili kurumların görev, yetki ve sorumlulukları ile acil çağrı hizmeti kapsamında yararlanılan her türlü donanımın temin ve kullanımında uyulacak hususları kapsar (madde 2).

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“ Afet Yönetimi” dersinin onuncu haftasında, Türkiye’de afet mevzuatı incelenmiştir. Anayasa, kanunlar, tüzükler ve yönetmenlikler çerçevesinde afet mevzuatı öğretilmeye çalışılmıştır.

**TÜRKİYE'DE KALKINMA PLANLARINDA
AFET YÖNETİMİ**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 11.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)
- 11.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)
- 11.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)
- 11.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)
- 11.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)
- 11.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)
- 11.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)
- 11.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)
- 11.9. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)
- 11.10. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Kalkınma planlarında afet yönetimi nasıl ifade edilmiştir?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Kalkınma planlarında afet yönetimi	Türkiye’de kalkınma planlarında afet yönetimi düzenlendiği öğrenilecek nasıl	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Kalkınma Planları
- Kalkınma planı ve afet yönetimi

11. TÜRKİYE’DE KALKINMA PLANLARINDA AFET YÖNETİMİ

Afetler, ülkelerin kalkınma hamleleri olan yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. Sözelimi, Filipinler son yıllarda meydana gelen tayfun, volkan ve depremlerle dibe vurmuştur. Ekonomik olarak geriye gitmiştir. Kabaca 10 bine yakın insanın hayatını kaybettiği Nepal Depremi ne ilk, ne de sondur. Alp Himalaya dağ kuşağı üzerinde bulunan ülkemiz de zamanı dolduğunda büyük depremler yaşayacaktır. Bu bir gerçektir. Bu kaçınılmaz felakete hazır olmalıyız. Önümüzde afetlerin yönetimi konusunda Şili gibi iyi örnek ülke bulunmaktadır. Şili, 2014 Nisan’ında M8.2 ve 2015 Eylül’ünde yaşadığı M8.3 büyüklüğündeki depremlere rağmen, yok denecek kadar az can kaybı vermiştir. Bu başarıda, kayıpların nispeten fazla olduğu 2010 depreminden sonra yapılan hazırlıkların payı büyüktür. Biz de tehlikelerden doğacak riskimizi akıl ve bilim sayesinde yönetebiliriz (Şükrü Ersoy, 2016).

Türkiye topraklarının, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar büyük depremler, su baskınları, heyelanlar, kaya ve çığ düşmeleri, yangınlar vb gibi afetlere sık sık karşılaştığının ve özellikle büyük depremler nedeniyle bazı eski medeniyetlerin tarih sahnesinden silindiklerinin bilinmesine rağmen maalesef kalkınma planlarında, ülkenin doğal afet sorunları ve alınması gereken önlemler konusunda ciddi yaklaşımlar sergilendiğini iddia etmek mümkün değildir (Cevdet Ertürkmen, 2006).

Nitekim hemen her konuda bir özel ihtisas komisyonu oluşturmuş olan Devlet Planlama Teşkilatının depremler ve diğer afetler konusunda ancak 17 Ağustos 1999 depreminden sonra bir özel ihtisas komisyonu oluşturmaya karar vermesi de bu durumun en açık göstergesidir (Cevdet Ertürkmen, 2006).

Ülkemizin afet politikası konusunda bilgi edinmek ve afet yönetiminde daha etkili bir tutum sergileyebilmek için ülkemiz tarihindeki kalkınma planlarında afet ve bununla ilgili yapılanların öğrenilmesi gereklidir.

11.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Afetlerin yol açtığı sorunlar ve uygulaması gereken politika ve tedbirler konusunda hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

Bu dönemde, 6 Ekim 1964 Manyas, 19 Ağustos 1966 Varto, 27 Haziran 1967 Adapazarı depremleri meydana gelmiş ve bu depremlerde 2450 kişi ölmüş, 1700 kişi yaralanmış ve 28000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Ancak kalkınma planımıza göre bir sorun yoktur ve tedbir önerilmemektedir (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

Bu dönemde ne şehirleşme ve yerleşme politikaları ve ne de konut sektörü ve araştırma-geliştirme faaliyetleri arasında afetlerle ilgili soruna ve tedbire rastlanmamıştır.

Hâlbuki bu dönem, özellikle hasar yapan depremler açısından, ülkemizin yasadığı en şanssız dönemlerden birisidir. Bu dönemde 1968 Amasra-Bartın, 1969 Alaşehir, 1970 Gediz, 1971 Burdur ve Bingöl depremleri yasanmış ve bu depremler de 2100 kişi ölmüş, 2800 kişi yaralanmış ve 15.000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

Kalkınma planları içerisinde en kapsamlısı olarak ta kabul edilebilecek, yaklaşık 1000 sayfa kalınlıkta olan ve Türkiye'nin hemen her sorununa değinilen bu planda, doğal afet sözcüğü yalnızca konut ihtiyacının tahmininde geçmiştir.

Ayrıca konut sektörü ile ilgili tedbirler arasında “ticari amaçla yapılan konutların daha sıkı denetlenmesini sağlayacak yasal ve idari tedbirlerin alınacağı” belirtilmiş olmasına rağmen plan döneminde bu konu ile ilgili hiçbir faaliyet yapılmamıştır.

Ancak, 1972 yılında eski İmar ve İskân Bakanlığınca Türkiye'nin Deprem Bilgeleri Haritası yenilenmiş ve 1975 yılında ise yine aynı Bakanlıkça çeşitli değişikliklerle 1945 yılından beri uygulanmakta olan “Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki

Yönetmelikte” radikal değişiklikler yapılarak, yapıların deprem güvencesi çağdaş deprem mühendisliği anlayışı içerisinde, yeniden düzenlenmiştir.

Ancak bu yönetmeliğin uygulanmasını sağlayacak ve uygulamayı etkin bir şekilde denetleyecek herhangi bir idari veya yasal düzenleme yapılmamıştır.

Bu dönemde ülkemiz, 1975 yılında Lice depremi, 1976 yılında Denizli ve Çaldıran depremleri, 1977 yılında Palu depremini yaşamış ve bu depremlerde 6240 kişi ölmüş, 4900 kişi yaralanmış ve 21.750 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

Afet zararlarının, ancak afetler olmadan önce alınacak koruyucu ve önleyici önlemlerle, azaltılabileceği ve bunun içinde mutlaka yerleşme ve yapılaşmaların denetlenmesi gerektiği gerçeği ilk kez dördünü beş yıllık kalkınma planında kavranmış ve sorunlar arasında;

- İmar planlarının, kentlerin fiziksel sorunlarına çözüm getirmek ve sağlıklı mekansal gelişmeyi düzenlemekten uzak, büyük ölçüde oluşmuş sağlıklı ve düzensiz gelişmeyi yasallaştırmanın ötesinde bir işlev görmeyen belgeler haline geldiği,

- Kırsal bölgeler kaliteli malzeme ve teknolojinin giremediği,

- Aktif deprem kuşakları içerisinde olan ülkemizde, yukarıda sayılan iki faktörün her yıl önemli can ve mal kayıplarına yol açtığı, açıklıkla vurgulanmıştır.

Konut sektörü ile ilgili ilke ve politikalar başlığı altında ise, “doğal afetler ve özellikle depremlere duyarlı yörelerde, yeni yapılacak konutlarda özel standart ve yönetmeliklerin uygulanması ve mevcut yapılarda dayanımı arttıracak onarım ve güçlendirme çalışmalarının yapılacağı” belirtilmiştir.

Ancak bu konulardaki çalışmalar yıllık programlarda yeterli kaynak ayrılmadığı için, bu dönem içerisinde etkili hiçbir çalışma yapılmamıştır.

Bu dönemde ülkemiz depremler açısından, geçmiş dönemlere oranla oldukça az kayıp vermiştir. 1986 yılında Malatya’da meydana gelen artarda iki depremde 9 kişi ölmüş, 44 kişi yaralanmış, 2800 civarında yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Ancak bu dönem içerisinde, ülkemizin çeşitli yörelerinde inşa edilmiş veya edilmekte olan 16 çok katlı yapının kendiliğinden çökmesi ve özellikle de 3 Ocak 1983 günü Diyarbakır’da kendiliğinden çöken 7 katlı bir yapıda 89 kişinin hayatını kaybetmesi kaçak,

düzensiz ve denetimsiz bir yerleşme ve yapılaşma sorunu yaşadığımızı yeniden gündeme getirmiştir (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)

Yalnızca konut sektöründe ve sorun yalnızca köy konutlarında mevcutmuş mantığı ile;

- Birinci derece afete maruz bölgelerde yer alan köylerde öncelik verilecek,
- Köy konutlarının ıslahına yönelik eğitim, uygulama ve teşvik faaliyetlerinin hızlandırılarak yürütüleceği,
- Köy hayat tarzına uygun ve gelişmelere açık köy konutu tiplerinin geliştireceği hükümleri, İlke ve politikalar arasında yer almıştır.

Ancak yıllık programlarda bu konuda hiçbir çaba gösterilmediği gibi maalesef 1985 yılında halen yürürlükte olan 3194 sayılı İmar kanunu çıkarılmış ve bu kanunla yerleşme ve yapılaşmaların denetimi tamamen ortadan kaldırılacak, tüm yetkiler “bırakınız yapsınlar” anlayışı içerisinde yerel yönetime devredilmiştir.

Ayrıca yine bu dönemde çıkarılan çok geniş kapsamlı bir İmar affı ile, tüm kaçak yapılar yasal hale getirilmiş ve kaçak yapı yapmaya adeta teşvik edilmiştir. Büyük bir şans eseri bu dönemde ülkemizde hasar yapan depremler olmamış, anca su baskını, heyelan, kaya çökmesi vb. gibi diğer afetler nedeniyle 50 kişi ölmüş ve 8250 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

Deprem ve diğer afet zararlarının azaltılması konusundaki ilke ve politikalara oldukça ağırlık verilen bu dönemde:

- Yapı denetimindeki mevcut aksaklıkların giderilebilmesi için yeni bir yapı denetimi sistemi geliştirileceği,
- İnşaatlarda standart dışı malzeme kullanılmasının kesinlikle önleneyeceği,
- Ülke şartlarına uygun prefabrike yapıların teşvik edileceği,
- Deprem bölgelerinde kullanılamaz halde bulunan 600 bin köy konutunun yenileneceği,

- Deprem bölgelerindeki uygulamalarda, depreme dayanıklı yapı yapımına uygun olan teknolojilerin tespit edileceği tüm yapılarda bu teknolojilerin kullanılmasının teşvik edileceği,

- Araştırma-geliştirme faaliyetlerinde bulunan kamu ve özel sektör kuruluşlarının destekleneceği, öngörülmüştür.

Ancak dönem içerisinde yeni bir yapı denetimi sistemi geliştirilememiş, çeşitli çabalara rağmen inşaat sektöründe standart dışı malzeme kullanımı önlenmemiş, yenileneceği öngörülen 600 bin köy konutundan ancak 75 bini yenilenebilmiştir.

Yine bu dönem prefabrike veya tünel kalıp yapı sistemleri teşvik edilmiş, yapılarda hazır beton kullanımı yaygınlaşmış, deprem ve diğer afet zararlarının azaltılabilmesi için 1990 yılında ülkemizde ilk kez bir “Milli Plan” hazırlanmış, 1992 yılında meydana gelen Erzincan depreminde uygulanan acil yardım ve kurtarma, iyileştirme ve yeniden inşaat çalışmalarında yeni yaklaşımlar ve yeni yasal düzenlemeler getirilerek, başarılı uygulamalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

1992 yılında ilk kez profesyonel sivil savunma birlikleri geliştirilip, donatılmaya başlanmıştır. Ancak maalesef yine bu dönemde afetler, deprem ve sivil savunma fonları, 1992 yılında genel bütçe içerisine alınarak, doğal afet zararlarının azaltılması çalışmalarındaki ana mali kaynağı oluşturan bu fonlar kullanılamaz hale getirilmiştir.

Bu dönemde meydana gelen Erzincan depremi ve özellikle 1992–1993 kış sezonunda yaşanan yoğun çığ düşmesi olayları nedeniyle 1100 vatandaşımız ölmüş, 4000 kişi yaralanmış ve 11000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

Deprem ve diğer afet zararlarının azaltılması çalışmalarına en kapsamlı olarak değinen ve gerek doğrudan ve gerekse “bölgesel gelişme ve fiziki planlama” “Metropollerle ilgili düzenlemeler” başlıkları altında yapılması gereken çalışmalarda geçekten ülkemizdeki afet sorunları ve uygulanması gereken politikaların gerçekçi yaklaşımlar bu dönemde belirlenmiştir.

Örneğin, bölgesel gelişme başlığı altında; -Ülke genelinde arazi haritaları ve yerel deprem tehlike haritalarının çıkarılması ve bu çalışmalardan bölgesel ve fiziki planlama çalışmalarında yararlanılması, esasları benimsenmiştir.

Konut başlığı altında;

- %92'si deprem bölgelerinde bulunan ülkemizde afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması yönünde çalışmalar yapılacağı ve afet riskini en aza indirmek için gerekli önlemlerin alınacağı,

- Afete ilişkin mevzuatın günün şartlarına göre yeniden düzenleneceği esasa bağlanmıştır.

Özellikle Hukuki ve Kurumsal düzenlemeler başlığı altında;

- 3194 sayılı İmar Kanununun, planları yapan, yaptıran ve aykırı hareket edenlerin sorumlulukları ve bu kişilere uygulanacak müeyyidelerin açıklıkla ortaya konacak şekilde değiştirilmesi,

- Afet öncesi ve afetin vukuu bulması halinde acil kararların alınıp uygulamaya konabilmesi için, bu işle görevli kurum ve kuruluşların diğer kurumlarla koordinasyonunu sağlayacak bir yapıya kavuşturulması ve etkili tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla 7269 sayılı "Umumi Hayatı Müessir Afetler Nedeniyle Alınacak Tedbirleri İle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un", yeniden düzenlenmesi esasları belirlenmiş ve bu konuda kurumlara görev verilmiştir.

Bu dönem içerisinde 1995 yılında Senirkent çamur akması, Dinar depremi, İstanbul ve İzmir'de yaşanan su baskınları, 1996 yılında Amasya-Çorum depremi üzerine, 1997 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi de konuya eğilmiş ve "Afetlerde Meydana Gelen Mal Ve Can Kaybını En Aza İndirmek İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi" amacıyla bir Meclis araştırması açılmıştır. Oluşturulan komisyon 4 aylık yoğun bir çalışma sonucunda hazırlamış olduğu raporunu 1997 yılı Haziran ayı içerisinde TBMM Başkanlığına sunmuştur.

Ülkemizde afet zararlarının azaltılması için alınması gereken tedbirlerin afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında olmak üzere tüm yönleriyle ortaya koyan bu rapor ülkemiz için bir nevi stratejik belge mahiyetinde olmasına rağmen ve ayrıca bu rapordan sonra 2 Şubat 1998'de Balıkesir, 20-21 Mayıs 1998'de Batı Karadeniz su baskınları, 27 Haziran 1998'de Adana-Ceyhan depremi, 8 Ağustos 1998'de Trabzon- Beşköy su baskını olaylarında 250 civarında kişinin ölmesi, 3500 kişinin yaralanması ve 15.000 civarında yapının yıkılması veya ağır hasar görmesine rağmen, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar gerekçesiyle yıllık programlarda iyileştirici herhangi bir çalışma yapılmamış, ancak;

- Japon Uluslararası Yardım Teşkilatı JICA'nın desteği ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bünyesinde "Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi" kurulmuş,

- 1996 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca çağdaş yöntemlerle yeni bir deprem tehlike haritası hazırlanmış,

- 1997 yılında “Türkiye’nin Afet Yönetim Sistemi’nin İyileştirilmesi” UNDP Projesi uygulanmaya başlanmış.

- 1998 yılı içerisinde yapıların deprem güvenliğini çağdaş anlamda sağlayan yeni bir deprem yönetmeliği Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yürürlüğe konmuştur.

- Yine bu dönemde Sivil Savunma Genel Müdürlüğünce İstanbul’da 26 ve Erzurum’da 34 profesyonel çekirdek kadrodan oluşan sivil savunma birlikleri kurulmuştur.

- Ayrıca 3194 sayılı İmar mevzuatında afetlere karşı dayanıklılığı arttıracak değişikliklerle yeni bir yapı kontrol sistemi kurulması ile ilgili düzenlemeler hazırlanmış, - Afetler mevzuatında çeşitli iyileştirme ve yeni düzenlemeler yapan bir tasarı taslağı hazır hale getirilmiştir.

Bu çalışmalar devam ederken, 17 Ağustos 1999 günü, ülkemizin nüfus ve sanayi yoğunluğu en yüksek olan İzmit Körfezi bölgesinde, yol açtığı zararlar açısından Cumhuriyet tarihimizin en büyük depremi ile karşılaşmıştır.

Bolu, Bursa, Eskisehir, İstanbul, Kocaeli, Sakarya ve Yalova İllerimizde 66.500 konut ünitesinin yıkılması veya ağır hasar görmesi, 67.250 konut ünitesinin orta ve 80.160 konut ünitesinin hafif hasar görmesine yol açan bu depremde 17.450 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 44 bin kişi yaralanmıştır.

Yaklaşık olarak 16 milyon nüfusu etkileyen bu depremde ülkemiz 10 milyar dolara yakın doğrudan ekonomik zarara uğramıştır.

Bu depremin henüz yaraları sarılmadan, 12 Kasım 1999 da Bolu ilinin Düzce, Kaynaslı, Gölkaya, Gümüşova ilçelerinde önemli hasarlara yol açan 7,2 büyüklüğünde ikinci bir deprem yaşanmış ve bu depremde de 845 kişi hayatını kaybetmiş, 4948 kişi yaralanmış ve 15500 civarında konut ve işyeri kullanılamaz hale gelmiştir.

İzmit Körfezi ve Düzce depremleri ülkemizde deprem ve diğer afet zararlarının azaltılabilmesi için mutlaka yeni strateji ve politikaların hiç vakit kaybetmeden uygulamaya konulması zorunluluğunu bir kez daha ve çok ağır fatura ödenerek gündeme getirmiştir.

10 Nisan 2000 tarihinde yayımlanan 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeni bir yapı denetimi sistemi oluşturulmuş; yapılarda can ve mal güvenliğinin sağlanması, kaynak israfına yol açan plansız, kontrolsüz ve kalitesiz yapılaşmanın önlenmesi, çağdaş norm ve standartlarda yapı üretilmesi ve bunun için yapı denetiminin sağlanması ile yapı hasarı nedeniyle zarara uğrayan kişilerin haklarının korunması ve doğabilecek zararların karşılanması amaçlanmıştır.

Ülkemizin bundan sonra hazırlayacağı 5 yıllık Kalkınma Planları ve Yıllık Uygulama programları afet zararlarının azaltılmasına yönelik tedbir ve uygulamalar ihmal edilmeden ve öncelikle uygulanmalıdır (Cevdet Ertürkmen, 2006).

11.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Sekizinci beş yıllık planda amaçlar, ilkeler ve politikalar aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir;

Alınacak etkili önlemlerle afet zararlarının en aza indirilmesine yönelik sosyal, hukuki, kurumsal ve teknik yapının oluşturulması esastır. Bu yapının oluşturulmasında koordinasyonun tek elden sağlanması temel ilkedir.

Sürekli ve sistemli eğitim çabaları ile deprem ve diğer afetlere karşı önlem alınarak bu afetlerin birlikte yaşanabilen olağan birer doğa olayı olarak algılanması sağlanacaktır. Halk eğitimi çalışmaları, toplumsal etik kurallarına da kapsayacak biçimde sürdürülecektir. Mevcut ve yeni yapılacak olan tüm alt ve üst yapıların yeterli afet güvenliğine kavuşturulması için gerekli çalışmalar tamamlanacaktır. Afet sonrasında kullanılan ve verimli sonuçlar vermeyen büyük miktardaki kaynakların küçük bir bölümü afet öncesinde bilinçli ve planlı bir biçimde kullanılarak afet zararlarının azaltılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Afetlere dayanıklı yapı tasarımı uzmanlık gerektirdiğinden mühendislik lisans programlarında deprem ve diğer afetlerle ilgili konulara daha fazla ağırlık verilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, mühendisin sorumluluk duygusunu geliştiren ve meslek etiği kavramlarını yerleştiren programlara yer verilecektir. Teknik açıdan yeterli bulunan üniversitelerde Deprem Mühendisliği yüksek lisans programları oluşturulacak, mevcutlar geliştirilecektir.

Mühendislerin uygulamadaki eksikliklerini azaltmaya yönelik çalışmalar başlatılacaktır. Yapı stokunun büyük bir bölümü yeterli deprem güvenliği taşımadığından, deprem tehlikesinin yüksek olduğu yerlerden başlayan bir öncelik sırası içinde, bu yapıların deprem dayanımı bakımından sistematik bir biçimde değerlendirilmeleri ve güçlendirilmeleri sağlanacaktır. Mevcut yapıların deprem güvenliği bakımından değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi için yetkin mühendislerin görev yapacağı Yapı Değerlendirme Merkezleri oluşturulması desteklenecektir. Alan kullanımı ve İmar planlarının ilke ve yöntemlerinin afete duyarlı niteliğe kavuşturulması amacıyla, ilgili mevzuat gözden geçirilecek ve bunların ödünsüz uygulanması için etkin mekanizmalar geliştirilecektir. Kurallara aykırı uygulama yapanların sorumlulukları ve bunlara uygulanacak yaptırımlar yeniden düzenlenecektir. Afet

sırasında ve öncesinde; afet zararlarının azaltılması amacıyla hızlı, etkili ve kapsamlı bir kurtarma ve ilk yardım çalışmasını kapsayan, afet sonrasında afetin neden olduğu ekonomik, toplumsal ve psikolojik hasarların giderilmesine yönelik işlevlerin yerine getirilmesini sağlayan ve mevcut hukuki ve kurumsal yapı ile uyumlu, Ulusal Olağanüstü Hal Planı çalışmalarını da içeren bir afet yönetim sistemi oluşturulacaktır.

Türkiye Acil Durum Yönetim Kurumuna işlerlik kazandırmak amacıyla mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Mühendislerin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen Mühendislik ve Mimarlık Yasası ile meslek odalarının görev ve yetkilerini belirleyen Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası yeniden düzenlenerek Yetkin Mühendislik kavramı getirilecektir.

İmar Yasası, sağlıklı bir yapı denetim sistemi getirecek ve kurallara aykırı uygulama yapanların sorumluluklarını ve bunlara uygulanacak yaptırımları da içerecek biçimde yeniden düzenlenecektir.

Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, sağlıklı bir yapı denetim sistemi getirecek ve yerel yönetimlerin doğal afet tehlikesi ve riskinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konusundaki görev yetki ve sorumluluklarını düzenleyecek biçim de yeniden ele alınacaktır.

Afet Yönetmeliğinin depremle ilgili koşullarının bilinçli ve eksiksiz olarak uygulanması, bundan sonra yapılacak yapıların depreme dayanıklı olmasını sağlamak için yeterli görülmektedir. Diğer afetlerle ilgili mevzuat da yeterli bir düzeye getirilecek ve uygulanmaları sağlanacaktır.

Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanununun ilgili maddeleri, yapıda denetim, sorumluluk ve sigorta konuları bakımından gözden geçirilerek bu amaca yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Konutu hasar gören herkesi hak sahibi yaparak devleti doğal sigorta durumuna getiren Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun değiştirilerek bu uygulamanın kapsamı sigortalamanın mümkün olmadığı koşullar ile sınırlandırılacak ve kamunun sorumluluk alanı daraltılacaktır.

Diğer ülkelerdeki kuruluşlar ve uluslararası kuruluşlarla da işbirliği yapabilecek bir ulusal afet bilgi sistemi oluşturulacaktır.

Afet sırasında aksamadan hizmet verebilecek bir ulusal afet haberleşme sistemi oluşturulacaktır (Cevdet Ertürkmen 2006).

11.9. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

1 Temmuz 2006 da Resmi Gazetede yayınlanan dokuzuncu kalkınma planı 2007 ve 2013 yılları arasını kapsamaktadır. Dokuzuncu kalkınma planı giriş bölümünde amacı “İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” vizyonu ve Uzun Vadeli Strateji (2001-2023) çerçevesinde hazırlanmıştır. “ şeklinde yazmaktadır. Raporda afet yönetimine hemen hemen hiç değinilmemektedir. Yayınlandıktan sonra ciddi eleştiriler ve tepkiler almıştır.

Dokuzuncu kalkınma planı, bakanlar kurulunca benimsenen strateji esas alınarak Devlet Planlama Teşkilatı’nın koordinasyonunda tüm kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarıyla hazırlanmıştır.

Dokuzuncu kalkınma planının giriş, planın vizyonu ve temel ilkeler kısmında afet ve afet yönetimi ile ilgili tek bir kelime dahi yer almamaktadır.

Planın, 5.6.1. Kurumlar Arası Yetki ve Sorumlulukların Rasyonelleştirilmesi başlığı altında madde 301’de;

“301. Bununla beraber, başta afet yönetimi olmak üzere bazı sektörel ve tematik alanlarda kamu kurum ve kuruluşları arasında yetki ve görev karmaşasına rastlanmaktadır. Devletin değişen rolüne uygun olarak, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının görev, yetki ve işlevlerinin gözden geçirilerek kurumların, asli görevlerini yerine getirmelerinin sağlanacağı bir yapıya kavuşturulmasını temin etmek üzere Devlette Genel Kurumsal Yapının Gözden Geçirilmesi Raporu hazırlanmıştır. Söz konusu raporda kamu kurum ve kuruluşları arasındaki yetki ve görev mükerrerlikleri tespit edilerek, “belirli işlevleri hangi kurumların yerine getirmesi gerektiği” doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.”

Afet yönetimindeki çok başlılığa vurgu yapıp düzenlenmesi yolunda adımların atılması önerisinde bulunulmuştur.

Planın 7.4.4. Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması başlığı altında madde 681’de *“681. Kırsal yerleşim planlamasının esas ve kriterleri, kırsal alanın özelliklerine ve kırsal toplumun ihtiyaçlarına göre belirlenecek, plan yapımında gelişmekte olan merkezi yerleşim birimlerine, turizm bölgelerine, koruma alanlarına ve afet riski yüksek yörelere öncelik verilecektir.”* değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

Ulaştırma kısmında kara yolu ile ilgili olarak, trafik kazalarına yer verilmiştir. Ülkede trafik kazalarından kaynaklanan yolcu km başına düşen ölü sayısı AB ortalamasının oldukça üzerindedir şeklinde belirtilmiştir.

Planın inşaat, mühendislik-mimarlık, teknik müşavirlik ve müteahhitlik hizmetleri alt başlığında dahi afet kavramına yer verilmemiştir.

11.10. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Onuncu kalkınma planı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 02.07.2013 tarihli 127'nci Birleşiminde onaylanmıştır.

Onuncu kalkınma planında Dokuzuncu kalkınma planından farklı olarak afet ve afet risklerinden çok daha fazla değinilmiştir. Onuncu kalkınma planında Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre başlığı altında afet yönetimi bir başlık altında değerlendirilmiş yeni dönemdeki amaç hedefler;

2.3. YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE

2.3.9. Afet Yönetimi

a. Durum Analizi

1057. Afetlerin ekonomik, sosyal ve fiziki altyapı maliyetlerini yükselterek tüm sektörleri etkilemesi nedeniyle kalkınma politikalarındaki önemi artmaktadır. Afet sonrası müdahaleye yönelik politikalar yerine, afet öncesi risk azaltmaya yönelik politikalar önemini korumaktadır.

1058. Afetlere yönelik risk azaltma ve hazırlık çalışmalarının iyileştirilmesi, afet konusunda görev yapan kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve il özel idarelerine bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri oluşturulmuştur. Afet öncesi risk azaltmanın önemli bir unsuru olarak dayanıksız ve mevzuata aykırı yapıların dönüştürülmesi, güvenli ve kaliteli yerleşimlerin kurulması için 2012 yılında Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Kanunu çıkarılmıştır.

1059. Binalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu deprem sigortasına ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 2012 yılında Afet Sigortaları Kanunu çıkarılmıştır. Yeni Kanunla birlikte; tapu ve konut kredisi işlemlerine ek olarak elektrik ve su abonelik işlemlerinde de zorunlu deprem sigortası kontrolüne başlanmıştır. Ancak, söz konusu yasanın deprem dışındaki diğer afet türlerine de yaygınlaştırılması ihtiyacı devam etmektedir.

1060. Afet yönetiminin yasal ve kurumsal yapısının gözden geçirilmesi, kamu kurumları ile STK'lar arasında hızlı, etkin ve güvenli bir bilgi iletişim ve koordinasyon sisteminin güçlendirilmesi, toplumun afet risklerine karşı daha dirençli hale getirilmesi önemini korumaktadır.

1061. Afetler konusunda risk azaltma, hazırlık, müdahale ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütülebilmesi için kılavuz olarak kullanılacak Ulusal Afet Stratejisinin hazırlık çalışmaları devam etmekte olup, bu kapsamda Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı ile Ulusal Afet ve Acil Durum Müdahale Planı hazırlanmıştır.

1062. Afet yönetiminin etkinleştirilmesi ile ilgili olarak merkez-yerel ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik düzenleme yapılması ve yerel düzeyde afet yönetiminden sorumlu birimlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

b. Amaç ve Hedefler

1063. Makroekonomik, sektörel ve mekânsal planlama süreçlerinde afet risk ve zararlarının dikkate alınması; afetlere karşı toplumsal direncin ve bilinç düzeyinin artırılması; afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşimler oluşturulması temel amaçtır.

c. Politikalar

1064. Afet risklerinin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve denetimi ile afet esnasında ve sonrasında yapılan müdahale çalışmalarının etkinliğinin artırılması için kurumsal yetki ve sorumluluklar yeniden düzenlenecektir.

1065. Yüksek afet riskli alanlar öncelikli olmak üzere afet risklerinin belirlenmesine yönelik mikro bölgeleme çalışmaları tamamlanacak ve İmar planlaması süreçlerinde afet riskleri dikkate alınacaktır.

1066. Bölgelerin sosyo-ekonomik ve fiziksel özelliklerine ve farklı afet türlerine göre değişen risk ve zarar azaltma çalışmaları hızlandırılacak ve afet riski yüksek yerlerin afet sonrası iyileştirme planları hazırlanacaktır.

1067. Afet risklerinin azaltılmasına yönelik uygulama mekanizmaları güçlendirilecek, afetlere hazırlık ve afet sonrası müdahalede özel önem arz eden hastane, okul, yurt gibi ortak kullanım mekânları ile enerji, ulaştırma, su ve haberleşme gibi kritik altyapıların güçlendirilmesine öncelik verilecektir.

1068. Afetlere karşı daha etkin mücadele etmek üzere kamu kurum ve kuruluşları arasında hızlı, güvenli ve etkin bir veri paylaşımını sağlayacak afet bilgi yönetim sistemi kurulacak, etkin ve kesintisiz haberleşme temin edilebilmesi için iletişim altyapısı daha da güçlendirilecektir.

1069. Bina ve altyapı tesislerinin afetlere daha dayanıklı olarak inşa edilmesi sağlanacak ve inşaatların denetimi bağımsız, ehil ve yetkili kişi ve kurumlar aracılığıyla güçlendirilecektir

Onuncu kalkınma planında afetlere ve afet yönetimine vurgu yapan bir diğer başlıkta Kalkınma için Uluslararası İşbirliği olmuştur. Burada da politika olarak Türkiye'nin afet ve acil durum yaşayan ülkelere dönük yardım ve kapasitesinin artırılması kurumsal işbirliklerinin güçlendirilmesi vurgusu yapılmıştır.

2.4. KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

2.4.3. Küresel Kalkınma Gündemine Katkı

c. Politikalar

1122. Türkiye'nin küresel düzeyde ve kriz yaşayan ülkelere dönük acil ve insani yardım kapasitesi ve faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır. Bu çerçevede, kurumsal kapasite ve kurumlar arası koordinasyon güçlendirilecek, STK'ların ve özel sektörün faaliyetleri desteklenecektir.

1123. Kriz yaşayan veya dönüşüm sürecindeki ülkelere afet ve acil yardım konuların da kapasite geliştirme desteği sağlanacak, BM başta olmak üzere, uluslararası yardım kuruluşlarıyla kurumsal ve operasyonel iş birliği güçlendirilecektir.

Yine bu dönemde Kalkınma Bakanlığı Onun kalkınma planı 2014-2018 Afet yönetiminde etkinlik Özel İhtisas Komisyon Raporu 2014 yılında yayınlanmıştır.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin onbirinci haftasında, Türkiye’de Kalkınma Planlarında Afet Yönetimi incelenmiştir. Planlarda ülkemiz için yıllar içinde değişen afet yönetimi anlayışı afet yönetimi ile ilgili ilkelerin neler olduğu öğretilmeye çalışılmıştır.

**TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA
ÖRGÜTLENME-I**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

12.1. Merkez Teşkilatlanması

12.1.1. Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu

12.1.2. Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu

12.1.3. Deprem Danışma Kurulu

12.1.4. Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi

12.1.5. Müdahale Dairesi Başkanlığı

12.1.6. İyileştirme Dairesi Başkanlığı

12.1.7. Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı

12.1.8. Deprem Dairesi Başkanlığı

12.1.9. Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

12.1.10. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

12.1.11. Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı

12.1.12. Hukuk Müşavirliği

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme nasıldır?
2. Afet yönetimi konusunda taşra teşkilatlanması nasıldır?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme	Türkiye’de Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenmenin nasıl düzenlendiği öğrenilecektir.	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenme	Türkiye’de Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenmenin nasıl düzenlendiği öğrenilecektir.	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

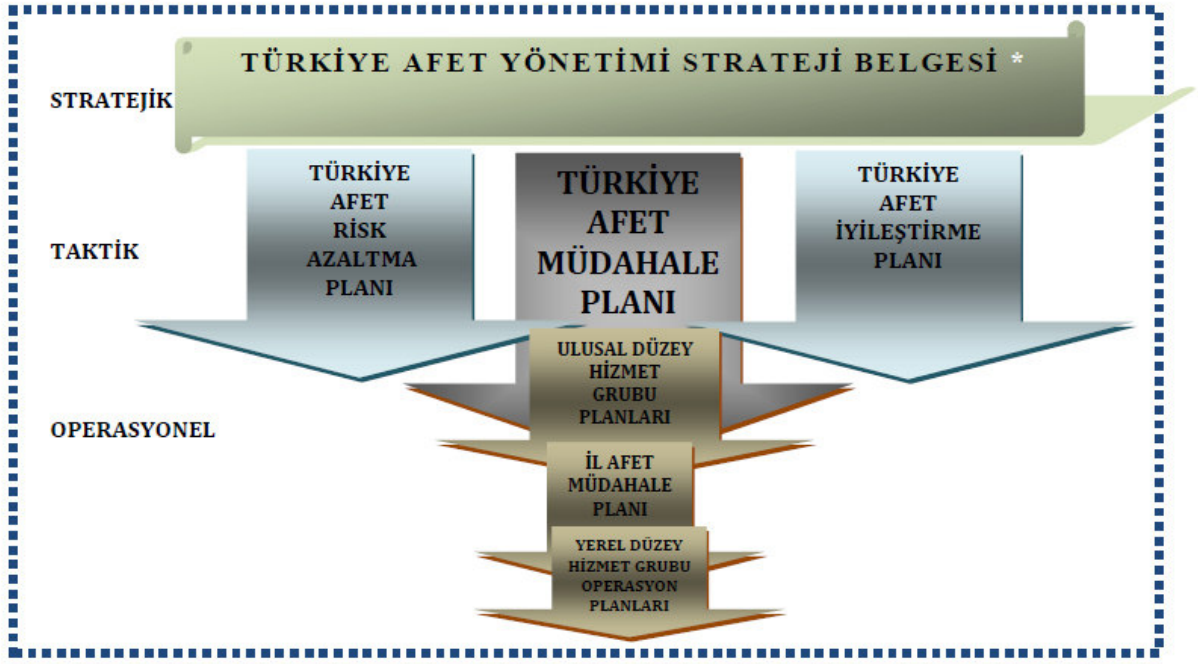
- Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme
- Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenme

12. TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA ÖRGÜTLENME

Ders notunun bu bölümünde 5902 sayılı yasa sonrası afet yönetiminin merkez ve taşra örgütlenmesinde oluşan değişim incelenmektedir. Bu yasa 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

İnceleme yasal mevzuat üzerinden yapılmakta ve değişikliklerin olduğu 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ana inceleme konusunu oluşturmaktadır. Yasa ile İçişleri Bakanlığı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatılırken, bunların yerine İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmaktadır. Ayrıca İl Sivil Savunma Müdürlükleri yerine İl Özel İdaresi bünyesinde valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri oluşturulmakta, kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan "Savunma Sekreterliği" ve "Savunma Uzmanlığı" birimleri kaldırılmaktadır. Yasa ülkemizde çok başlı bir yapılanma gösteren afet yönetimini, tek bir çatı altında toplayarak İçişleri Bakanlığına bağlı bir birim haline getirmektedir (Aktel 2010).

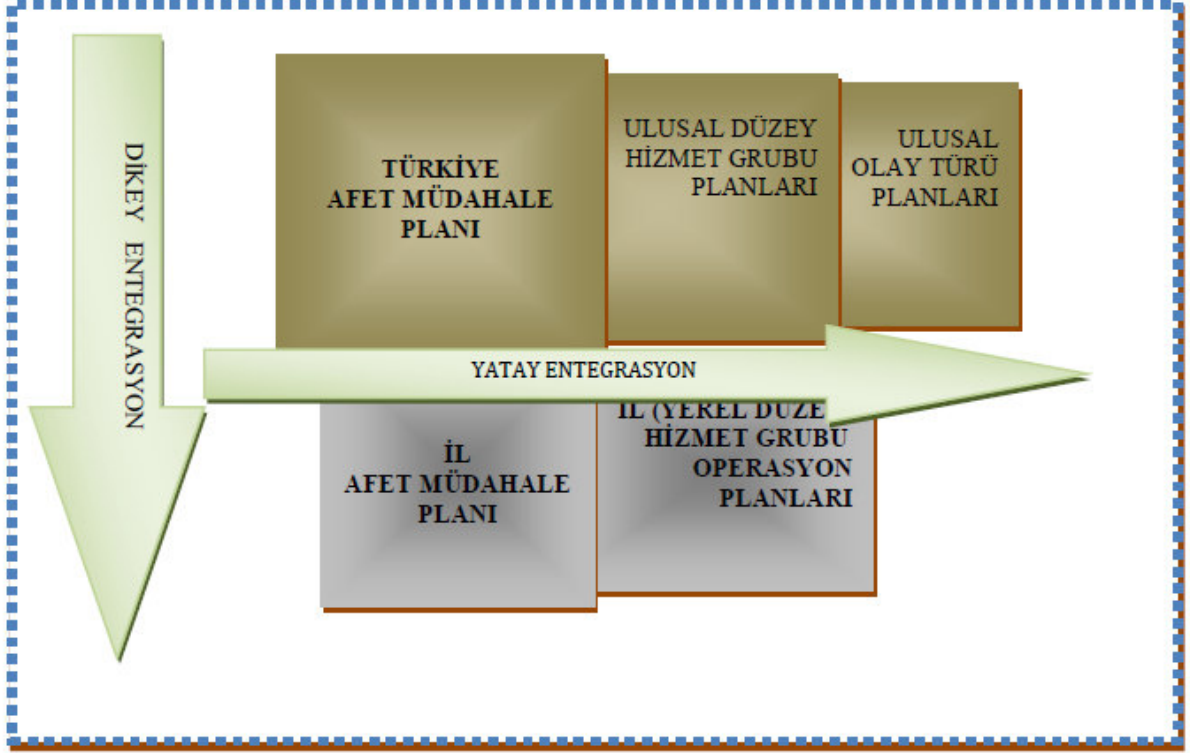
Türkiye de Afet yönetiminde örgütlenmede ulusal ve yerel düzeyde, hizmet grubu ana çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşların planların hazırlanmasında görev sırasında karşılaşılabilecek tehlike ve riskleri mümkün olduğunca belirlemek durumundadır. Bunun içinde kendi hizmet grubunun sorumluluk alanında bulunan tüm imkan ve kabiliyetleri güç ve kaynak olarak tespit etmeli, görev sırasında karşılaşılabilecek risk ve zararları azaltmak amacıyla mümkün olduğunca kapasiteyi geliştirmeli, tüm afet ve acil durumlara karşı her seviyede hazırlıkları ifa etmeli ve ilgili kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür (TAMP 2013). Mevcut plan türleri aşağıda verildiği gibi özetlenebilir.

Plan türleri

KAYNAK : Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) Aralık , 2013

Türkiye Afet Müdahale Planı olarak Aralık 2013 'de hazırlanan dokümanda Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi kurulan ilçelerde il afet müdahale planı dikkate alınarak ilçe afet müdahale planları hazırlanması öngörülmektedir. İl afet müdahale planı İAADM tarafından, ilçe AADYM olmayan ilçeleri de dikkate alacak şekilde hazırlanacaktır. *Ulusal düzeyde ana çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşun il teşkilatı, yerel düzeyde il hizmet grubu operasyon planını diğer destek çözüm ortakları ile birlikte hazırlayacaktır.* Operasyon planlarında; haberleşme sistemi ve bilgileri, toplanma yerleri, intikal planlaması, rapor ve form örnekleri, müdahale çalışmalarında ekipler ve alt ekiplere görevlendirilecek personel, alet, ekipman, araç, gereç vb. kaynak envanterleri, iş akışları, vardiya planlaması ve standart operasyon prosedürleri yer alacaktır. Bu planlar il afet müdahale planına eklenecektir (TAMP, 2013).Aşağıdaki şemada afet planı entegrasyonu verilmiştir.

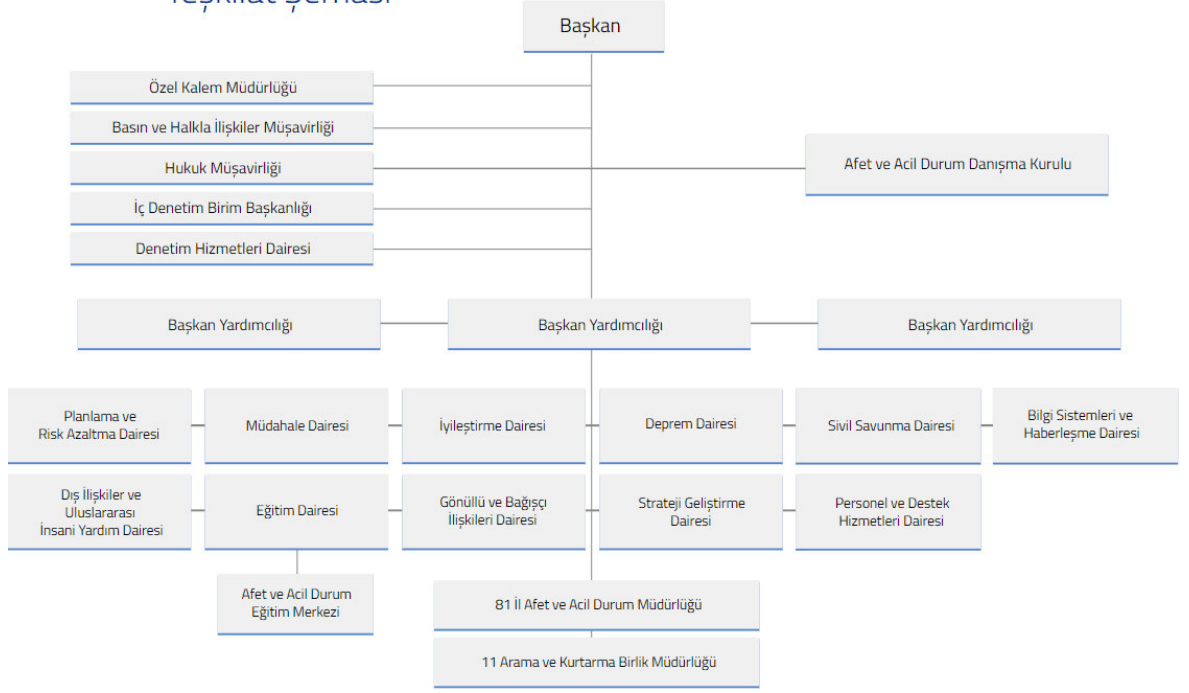
Plan entegrasyonu.

KAYNAK : Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) Aralık , 2013

12.1. Merkez Teşkilatlanması

Afet ve Acil Durum Başkanlığı örgütlenmesinde, başkanlık yapılanmasını 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

Teşkilat Şeması

Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu

MADDE 32 - (1) Afet ve acil durumlardan korunmak, afet ve acil durum risklerini azaltmak, afet ve acil durum sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak, politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla Başkan veya belirleyeceği Başkan Yardımcısının başkanlığında, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türkiye Kızılay Derneğinden daire başkanı düzeyindeki birer temsilci ile afet ve acil durumlar konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeden oluşan Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul, yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca ihtiyaç halinde Kurul, Başkanın çağırısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür.

Başkan

MADDE 33 - (1) Başkan, Başkanlığın en üst amiridir ve görevleri şunlardır:

a) Başkanlık hizmetlerini ilgili mevzuat hükümlerine, kalkınma planları ve yıllık programlara, Başkanlığın amaç ve politikalarına, stratejik planlarına, performans ölçütlerine, hizmet kalite ve standartlarına ve bütünlük afet yönetimi ilkesine uygun olarak yürütmek.

b) Afet ve acil durum hallerinde müdahaleyi koordine etmek ve üst makamları bilgilendirmek.

c) Sivil savunma arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin görev yerlerini, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile koordine ederek belirlemek.

ç) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca bir iç denetçi atamak.

d) Resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile ilişkileri yürütmek.

e) Basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.

f) Başkanlığın yıllık çalışma raporu ve eylem planını hazırlamak.

g) Bakan tarafından afet veya acil durum olarak nitelendirilen toplumsal olaylar, iç ve dış tehditler gibi diğer olay ve durumlarda verilen görevleri yürütmek, ulusal düzeyde etkin koordinasyonu sağlamak.

ğ) Bakan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

(2) Başkan, bu Bölümde belirtilen hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Başkan yardımcıları

MADDE 34- (1) Başkana yardımcı olmak üzere en fazla üç Başkan Yardımcısı atanabilir.

(2) Başkan Yardımcıları, Başkan tarafından verilen görevleri yerine getirir ve Başkana karşı sorumludur.

Hizmet birimleri

MADDE 35 – (1) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatından meydana gelir.

(2) Başkanlık merkez teşkilatı aşağıdaki hizmet birimlerinden oluşur:

a) Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı.

b) Müdahale Dairesi Başkanlığı.

c) İyileştirme Dairesi Başkanlığı.

ç) Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı.

d) Deprem Dairesi Başkanlığı.

e) Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

f) Eğitim Dairesi Başkanlığı. g) Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı.

ğ) Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı.

h) Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

ı) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

i) Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı.

j) Hukuk Müşavirliği.

(3) Başkanlık Özel Kalem Müdürlüğü, Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği doğrudan Başkana bağlı olarak görev yapar.

Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı

Afet ve acil durumlar ile ilgili çalışmalarda sürdürülebilir kalkınmayı esas alan risk odaklı, etkin, etkili ve güvenilir hizmet sunan uluslararası düzeyde model alınabilecek yönlendirici ve koordinatör bir kurum olmak ve afetlere dirençli toplum oluşturmak amacıyla afet öncesi hazırlık, planlama, risk ve zarar azaltma çalışmaları, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri konularında projeler yürütmektedir.

Başta depremler olmak üzere doğal ve insan kaynaklı pek çok afet yaşamış olan Türkiye, afetlerle baş etme konusunda azımsanmayacak deneyim ve gelişmeler elde etmiştir. Ancak kentlerimizde kalkınma, yatırım ve mekânsal gelişme politikalarının uyumsuzluğu, iklim ve çevre koşullarındaki bozulmalar, hızlı şehirleşme ve yüksek yoğunluklu alanlardaki sanayileşme afet risklerimizi sürekli artırmaktadır. Bu durum afetlerin risklerini azaltmamızı ve zararlarını en aza indirebilmemizi sağlayacak stratejiler oluşturmamızı ve afet yönetimini hazırlık aşamasından, iyileştirme süreçlerine kadar tümünü bu stratejilere dayanarak bütüncül bir şekilde yürütmeyi gerekli kılmaktadır.

Büyük afet riskleri altındaki ülkemizde gerekli hazırlıkların ve zarar azaltıcı faaliyetlerin zaman geçirmeden yapılmasını sağlamak amacıyla çalışmalarımız devam etmektedir. AFAD'ın önderliğinde tüm kurum ve kuruluşlarımızı afetler yaşanmadan gerekli planlamaların yapılması ve temel stratejilerini belirlemesi yönünde yol gösterici olmaya çalışıyoruz. Bu bağlamda; 2009 yılında AFAD'ın kurulmasıyla uygulamaya başladığımız "Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi" ile önceliği "Kriz Yönetimi" olan anlayış yerine önceliği "Risk Yönetimi" olan anlayışa geçilmiştir. Afetlerin sebep olduğu zararların önlenmesi için tehlike ve risklerin önceden tespitini, afet olmadan önce meydana gelebilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin alınmasını, afetlerde etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını hedefleyen bu model afet sonrasında da iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içerisinde yürütülmesini öngörmektedir.

Afetlerin önlenmesi veya zararlarının en aza indirilmesi için sadece yasa ve yönetmelikler hazırlamanın yeterli olduğu algısından kurtulmuş yeni afet yönetimi sisteminde, Planlama ve Risk Azaltma Dairesi, bireylerden başlamak üzere toplumun tamamının katılımını sağlayacak, afet bilincini geliştirecek, uygulamadaki eksiklikleri gidermek için bilimsel ve teknik altyapıyı güçlendirecek, zarar azaltma çalışmalarına kaynak ayrılmasını sağlayacak ve tüm bu çalışmaların sürdürülebilir olması için stratejileri olan bir model kurmayı temel gaye olarak belirlemiştir.

Bünyesinde yer alan çalışma grupları

DOĞAL AFET RİSK AZALTMA ÇALIŞMA GRUPLARI BAŞKANLIĞI

Başkanlığımız kuruluşundan itibaren afet politikalarını "Kriz Yönetimi" anlayışından "Risk Yönetimi" anlayışına geçilmesi şeklinde oluşturmuştur. Bu hedefe ulaşmak için ilk aşamada yapılması gereken çalışma; ülke, bölge ve il bazında bütünleşik afet tehlike ve risk haritalarının oluşturulması aşamasıdır. Grup başkanlığımız bu hedef doğrultusunda Bütünleşik Afet Tehlikelerinin belirlenmesi ve haritalanmasına ilişkin esasları belirlemek ve ülke çapında uygulamasını sağlamakla sorumludur.

Bu kapsamda; 81 İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğümüzde yapılacak çalışmaların belli bir standart doğrultusunda yapılması için kılavuzlar hazırlanmıştır. Bu kılavuzlar doğrultusunda İl Müdürlüklerimizin yaptığı çalışmalar takip edilmekte ve gerekli teknik destek sağlanmaktadır.

Çalışma grubumuz; 7269 sayılı yasa kapsamında ülkemizde olmuş ve/veya muhtemel heyelan, kaya düşmesi, su baskını (DSİ ile müşterek), çığ ve diğer afetlerden (**karstik afetler, jeo-medikal afetler vb.**) etkilenen veya etkilenebilecek durumdaki yapı ve kamu tesislerini belirlemek amacıyla, Valiliğince (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) düzenlenen afet etüt raporları ile üniversite veya özel mühendislik bürolarınca hazırlanarak Valiliğince onaylanan jeolojik-jeoteknik etüt raporlarını, ilgili genelgeler doğrultusunda değerlendirmek, 7269 sayılı Kanunun 2. ve 14. maddelerine göre Afete Maruz Bölge Kararlarının alınması ve/veya kaldırılması teklif edilen alanlara ilişkin ilgili iş ve işlemleri yürütmektedir.

Valiliğince (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) talep edilmesi durumunda afet etütleri ve jeolojik-jeoteknik etütlerde teknik destek vermek ve koordinasyonu sağlanmak teknik personellere kapasite geliştirme konusunda teorik ve uygulamalı eğitimler vermek.

ZARAR AZALTMA PROJE GELİŞTİRME VE UYGULAMA ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

İl Risk Azaltma Planlarının (İRAP) hazırlanmasının yanısıra; Küresel ve Bölgesel Afet Risklerinin Azaltılması Eylem ve Stratejilerin ulusal çalışmalara entegrasyonu amaçlı çalışmaların ülkemize uyumlaştırılması ve takibinden sorumludur.

Daire Başkanlığımızın proje koordinasyonu ile stratejik planlamalar yanında bütçe ve ödenek işlemleri, insan kaynakları ve evrak işlemleri gibi idari ve mali işleri yürütmektedir.

AFET YÖNETİMİ STANDART BELİRLEME VE AKREDİTASYON ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Afet öncesi, sırası ve sonrasını kapsayan afet döngüsü içinde öncelikli olarak can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla; verilen hizmetlerde ve tedarik edilen malzemelerde kalitenin alt sınırının tespit edilmesi ve belirlenen düzeyin altında mal ve hizmet üretimine izin verilmemesi amacıyla standart belirleme ve akreditasyon çalışmaları yürütülmektedir.

TÜRKİYE AFET RİSK AZALTMA PLAN ESASLARINI BELİRLEME ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Ülkemiz her yıl birçok doğa ve teknolojik kaynaklı afet ve acil durumla karşı karşıya kalmaktadır. Afet ve acil durumlar sosyal hayat, çevre, ekonomi üzerinde olumsuz etkilere sebep olmaktadır ve bu durum da sürdürülebilir kalkınmamızı etkilemektedir. Bu kapsamda ülkemizin afet yönetim sisteminin etkinliğine yön verecek strateji belgesine ve planlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışma grubumuzca hazırlığı yürütülen **Türkiye Afet Yönetimi Strateji Belgesi ve Eylem Planı - TAYSB**, mevcut ve yeni tüm afet risklerini, her türlü afet ve acil durum ile afet yönetiminin tüm süreçlerini kapsamaktadır. TAYSB afet yönetimi sistemimizin çatı belgesi olarak ülkemizin vizyonunu ortaya koymaktadır. Söz konusu modelin hayata geçirilmesi ile birlikte afetlere karşı güvenli ve yaşanabilir bir Türkiye olma yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır. TAYSB ile, etkili bir afet yönetimi için sistematik

bütünlük, verimli kaynak kullanımı ve sorumluluk paylaşımını esas alan bir model sunulmaktadır. Belgede, tüm kamu kurum ve kuruluşları, akademik kuruluşlar, özel sektör, sivil toplum kuruluşları (STK), medya, aile ve bireye kadar uzanan tüm toplum ile uluslararası kuruluşlar afet yönetiminin paydaşları olarak ele alınmaktadır.

Çalışma grubumuzca hazırlığı yürütülen diğer bir plan **Türkiye Afet Risk Azaltma Planı –TARAP olup**, planda ülkemizin afetselliğine göre önceliklendirilen afet türleri için afet risklerinin belirlenmesi ve her türlü tedbirin topyekûn bir şekilde alınarak bu risklerin önlenmesi ve azaltılması için neyin, ne zaman, kim tarafından, nasıl yapılacağını açıklaması yer alacaktır. TARAP'da afet riskleri ele alınırken bütün kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, medya, aile ve bireye kadar uzanan tüm paydaşlar yönetim perspektifinde bir araya gelmektedir. TARAP'ın uygulamaya geçirilmesi ile afet sonrası faaliyetlere duyulan ihtiyaç ve ayrılacak kaynak azalacaktır. Böylelikle, daha dirençli bir toplum ve daha güvenli yerleşim alanları oluşturulacak, sürdürülebilir kalkınmaya da katkı sağlanmış olacaktır.

TEKNOLOJİK (İNSAN KAYNAKLI) AFETLER RİSK AZALTMA ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Teknolojik afetler; insan faaliyetleri ya da doğal afetlerin tetiklemesi sonucunda oluşan endüstriyel, maden, nükleer ve radyolojik kazalar, deniz kirliliğine neden olan kazalar, ulaşım ve taşımacılık kazaları, büyük yangınlar, biyolojik olaylar, kritik altyapılar ve siber tehditler ile çevresel tehlikeler gibi can kaybına, hastalıklara, sosyal, ekonomik ve çevresel bozulmalara neden olan afet ya da acil durumlar olarak tanımlanmaktadır.

Birimimiz, kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde teknoloji kökenli afet ve kazaları önlemek, teknolojik afetler sonucunda meydana gelebilecek zarar ve etkileri önceden alınacak tedbirlerle azaltabilmek amacıyla, her türlü risk azaltma faaliyetlerini yürütmek üzere kurulmuştur. Çalışma grubumuzda teknolojik afet ve kazaların risklerini belirleme ve azaltma amacıyla uygulayıcı, yerel, merkezi kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve STK'lar ile işbirliği içerisinde çalışmalarda bulunulmakta, AR-GE çalışma ve projeleri takip edilmekte ve desteklenmektedir.

TÜRKİYE AFET MÜDAHALE PLANI ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Afet ve acil durumların yönetiminde Türkiye Afet Müdahale Sisteminin sürekli geliştirilmesi ve iyileştirilmesi amacı ile ilgili mevzuat üzerinde sistemin tüm paydaşlarının daha aktif rol almasını sağlamak adına afet öncesinde Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında hazırlanan ulusal ve yerel düzey hizmet grubu planlarının hazırlık, geliştirme ve güncelleme sürecini takip etmek, ana çözüm ortaklarına önerilerde bulunmak, Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği gereğince il afet müdahale planlarına uygun görüş vermek, hizmet grubu planlarının birbiriyle entegrasyonunu sağlamak ve Afet sonrasında ise; hizmet gruplarından gelen geri bildirimlerin ve önerilerin plan güncelleme çalışmaları sırasında planlara yansıtılmasının koordine edilmesi faaliyetlerinden sorumludur.

TATBİKATLAR ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Tatbikatlar, bir acil durum veya afet hâlinde yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliğini ve güncelliğini mümkün

olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı kalarak denemek amacıyla yapılan uygulamalardır.

Bu doğrultuda Çalışma Grubumuz; 5902 sayılı Kanun ile Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, afet ve acil durumlara ilişkin olarak imzalanmış uluslararası anlaşmalar, iyi niyet muhtıraları ve mutabakat zaptları ile uluslararası kurum ve kuruluşlarla olan üyelik sözleşmeleri gereği ulusal ve uluslararası ölçekte tatbikatların planlama, koordinasyon ve ifasını sağlamakla yükümlüdür.

Müdahale Dairesi Başkanlığı

2009 Yılında Başkanlığımızın kuruluşuyla eş zamanlı olarak oluşturulan Müdahale Dairesi Başkanlığı, özellikle bütünleşik afet yönetim süreçleri içerisindeki müdahale aşamasında faaliyet göstermekte ve afet ve acil durumun etkilerini gidermeye yönelik çalışmaları yürütmektedir.

Müdahale süreçlerinin etkin yönetilebilmesi için çalışmalar iki ana bileşen üzerine bina edilmiştir. Dünyadaki gelişmeleri de takip ederek müdahale süreçlerine yönelik sürekli gelişen ve iyileşen sistemler, metotlar geliştirilmesi ve bu sistemler doğrultusunda müdahale kapasitesinin artırılmasına yönelik planlamalar ve çalışmalar yapmaktadır.

Ulusal afet müdahale sistemini tanımlayan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında ortaya konan yapıyla afet ve acil durumlar ulusal ve yerel düzeyde 7/24 esasına göre çalışan afet ve acil durum yönetim merkezleri (AADYM) vasıtasıyla yönetilmektedir. Başkanlığımız ulusal düzeyde müdahaleyi gerektiren afet ve acil durumlarda etkin hale gelen Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinin işletilmesinden bizzat sorumlu olduğu gibi yerel düzeyde meydana gelen afet ve acil durumları yöneten il afet ve acil durum yönetim merkezleriyle de sürekli irtibat halinde ve yerelle ulusal birimler arasında ihtiyaç duyulan koordinasyonu sağlamaktadır.

Bu kapsamda 2017 yılı içerisinde, yurtiçinde meydana gelen 1.395 afet ve acil duruma 1.805 araç ve 6.802 personelle müdahale edilmiş, yürütülen arama ve kurtarma faaliyetleri sonucunda 4.145 kişi kurtarılmıştır.

Müdahale kapasitesinin artırılması çalışmaları çerçevesinde, envantere yeni araç ve ekipman kazandırılması ve mevcut araç ve ekipmanın iyileştirilmesi çalışmaları ile personel imkan kabiliyetlerinin geliştirilmesine yönelik eğitim ve sertifikasyon faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu kapsamda meydana gelen afet veya acil durumu yerinden yönetebilmek üzere teçhiz edilmiş mobil koordinasyon araçları, arama-kurtarma operasyonlarında ihtiyaç duyulan tüm gelişmiş ekipmanı ihtiva eden kompakt araçlar, zorlu arazi koşullarında arama-kurtarma operasyonlarının yürütülmesine imkan sağlayan 8x8 amfibik araçlar gibi toplamda 413 yeni nesil arama kurtarma aracı ve ekipmanı envantere kazandırılmıştır. Ayrıca arama-kurtarma birliklerindeki arama-

kurtarma ekiplerimizin Ulusal INSARAG sertifikasyon süreci başlatılmış olup süreç hassasiyetle takip edilmektedir.

Bünyesinde yer alan çalışma grupları

BAŞBAKANLIK AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ MERKEZİ ÇALIŞMA GRUBU

Görevleri:

1. Yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlara ilgili olarak, müdahale faaliyetlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, afet ve acil durum yönetim merkezleri ile sivil toplum kuruluşları arasında, Başbakan adına koordinasyon ve iş birliğini sağlamak amacıyla Başkanlık personelinin oluşturulan ve yirmi dört saat esasına göre çalışan Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi kurulur. Merkezin idari işleri ile sekreterya hizmetleri Müdahale Dairesi Başkanlığınca yürütülür. Bu çerçevede Başkanlık AADYM ÇG'nin görevleri:
  - a. Yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlara ilgili bilgiler toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri gerektiğinde ilgili makamlara iletmek.
  - b. Ulusal ve uluslararası insani yardım ve müdahale faaliyetlerini koordine etmek.
  - c. Diğer devletlerin ve uluslararası kuruluşların ilgili organlarıyla gerekli görüldüğünde koordinasyon ve iş birliği yapmak.
  - d. Afet ve acil durum yönetim merkezlerinde görevli personelin eğitimi ve haberleşme şebekelerinin denenmesi için tatbikatlar planlamak ve icra etmek.
  - e. Afet ve acil durum yönetim merkezlerinde incelemeler yapmak ve gerekli görülen hususlarda önerilerde bulunmak.
  - f. Tüm iletişim araçlarının izlenmesi ile alınan afet ve acil durum ihbarlarının değerlendirilerek, ihtiyaçların tespiti ve temini yönünde gerekli çalışmalar yapmak,
2. Tüm müdahale faaliyetlerine ilişkin merkezi koordinasyon hizmetlerini yürütmek,
3. Afet ve acil durumlara ilişkin bilgileri toplayarak raporlamak, Başkanlık Makamı ve Basın Müşavirliğine sunmak,
4. Afet ve acil durumlarda yapılan müdahale faaliyetlerine ilişkin kayıtları tutmak,
5. Konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek,
6. Daire Başkanınca verilecek diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

HABER MERKEZİ ÇALIŞMA GRUBU:

Görevleri:

1. Haber Merkezinde bulunan haberleşme araçlarının bakımlı ve faal durumda bulunmasını sağlamak. Meydana gelen arıza ve aksaklıkların giderilmesine yönelik Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesinin ilgili Çalışma Grubunu bilgilendirmek.
2. Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinin telefon, faks, telsiz, tüm mobil ve sabit haberleşme araçları ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapmak. Haberleşme teknolojilerini takip ederek, temini ve kurulumu ile ilgili Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi ile koordineli olarak çalışmalar yürütmek.

3. Ülke genelinde oluşturulacak HF/SSB Telsiz ağının işletilmesini sağlamak. Yapılacak telsiz çevrimlerini merkez istasyon olarak koordine ederek kayıtlarını tutmak.
4. Afet ve acil durumlarda Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi Çalışma Grubuna personel desteği sağlamak.
5. Hazırlanacak Haber Merkezi İşletim talimatına uygun olarak 7/24 esasına göre çalışmalarını yürütmek.
6. Daire Başkanınca verilecek diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

İTFAİYE İŞLERİ VE ARAMA KURTARMA HİZMETLERİ ÇALIŞMA GRUBU:

Görevleri:

1. İtfaiye, arama ve kurtarma hizmetlerinin standartlarını belirlemek,
2. İtfaiye, arama ve kurtarma hizmeti veren kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak,
3. Gönüllü itfaiye ile arama ve kurtarma hizmetlerini düzenlemek ve teşvik etmek,
4. Kurtarıcı faaliyetleri planlamak ve yürütmek,
5. Arama kurtarma araç ve gereç standartlarını belirlemek,
6. Arama kurtarma personel eğitimi ve uygulama standartlarını belirleyerek uluslararası standartlara ulaştırmak.
7. Daire Başkanınca verilecek diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ MERKEZLERİ ÇALIŞMA GRUBU:

Görevleri:

1. Kamu kurum ve kuruluşları ile illerde afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin açılması ve yönetilmesini sağlamak,
2. Bakanlık ve İl AADYM standartlarını belirlemek,
3. TAMP'ın kurum ve kuruluşlar nezdinde ilgili daire başkanlıkları ile koordinasyon halinde uygulanmasını ve sürekliliğini takip etmek,
4. Başbakanlık AADYM'nin çalışır durumda olmasını sağlamak,
5. TAMP'ta görevi olan diğer ana çözüm ortağı bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilci bilgilerinin güncellenmesini koordine etmek,
6. Daire Başkanınca verilecek diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.

AFET LOJİSTİK PLANLAMA ÇALIŞMA GRUBU:

Görevleri:

Afet ve acil durum hallerinde hızlı ve etkin müdahaleyi sağlayacak her türlü ihtiyacın teminine yönelik ülke genelinde, lojistik merkezler kurulması iş ve işlemlerini yapmak veya yaptırmak,

1. Kurulan lojistik merkezlerin işletilmesi ve yönetilmesine yönelik iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak,
2. Ulusal ve yerel düzeyde Afet Lojistik Planlarını hazırlamak veya hazırlatmak,
3. Daire Başkanı tarafından verilecek diğer görevleri yapmaktır.

İyileştirme Dairesi Başkanlığı

MADDE 38 - (1) İyileştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durum sonrası hayatın normale dönmesini sağlayıcı tedbirleri almak.
- b) Afet ve acil durum bölgelerinde geçici yerleşmeyi sağlamak, zarara uğramış kişilerin tedavi, iaşe, ibate, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini yürütmek.
- c) Afete uğramış yerlerin imar, plan, proje işlemleri ile bu alandaki hukuki işlemlerin yürütülmesinde kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, yapılan işlemleri denetlemek.
- ç) Uluslararası acil yardımları yapmak ve kabul etmek.
- d) Afetten etkilenen bölgelerde, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme planlarını hazırlamak, hazırlanan planların uygulanmasını koordine etmek, uygulamaya ilişkin ilerleme raporlarını hazırlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

ULUSLARARASI YARDIMLAR ÇALIŞMA GRUBU

1. Yabancı bir ülkede meydana gelen afet ve acil durumları gerek BM OCHA, AB ECHO gibi uluslararası kuruluşlar gerekse uluslararası haber kaynaklarının takibi vesilesiyle ve AFAD Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi ile irtibat halinde kontrol etmek, olaylarla ilgili güncel raporlar hazırlamak.
2. Yabancı bir ülkede meydana gelen afet ve acil durum sonucunda söz konusu ülkelere sağlanan tıbbi ilk yardım, acil gıda, giysi, acil barınma gibi temel ihtiyaçlarının planlanmasını yaparak temin edilmesi için projeler hazırlamak.
3. İhtiyaçların yerelden satın alınarak, yerelden teminin mümkün olmaması durumunda ise Türkiye'den tedarik edilmesi suretiyle, nakdi yardım yaparak, BM Ajansları ile işbirliği halinde, Türk Kızılay'ı ve TİKA ile işbirliği halinde insani yardım operasyonları yürütmek.
4. BM kuruluşları ile yürütülen projeleri takip etmek ve kaynak bulma çalışmalarına katılmak.
5. İnsani yardım operasyonları çerçevesinde personel görevlendirmeleri yaparak operasyonu yürütmek.
6. Yapılacak yardımlarla ilgili politikalar üretmek, strateji belgesi ve politika belgesi gibi çıktılar oluşturmak.

7. Nakdi yardımlar ve aynı yardımlar kapsamında ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile protokol esasına dayalı işbirlikleri yapmak.
8. Gerek nakdi gerekse aynı yardımlar çerçevesinde yapılan harcamaların hem masa başı hem de sahada kontrolünün sağlanabileceği mekanizmalar oluşturmak, standartlar belirlemek. (5902 sayılı AFAD Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı görevleri arasında aynı, nakdi ve insani yardım esaslarını belirlemek maddesi bulunmaktadır.)
9. Ulusal ve uluslararası düzeyde bağış toplamak için yardım kampanyaları düzenlemek.
10. Geliştirilen iletişim planı çerçevesinde ülke içinde düzenlenen kampanyaların ülke içinde, Uluslararası düzeyde yapılacak kampanyaların uluslararası düzeyde iletişimini gerçekleştirmek. (Kamu spotu, billboard vb. kanallar vasıtasıyla),
11. Akredite olmuş Sivil Toplum Kuruluşları ile uluslararası insani yardım faaliyetlerinde işbirliği yapmak - koordinasyonlarını sağlamak.

ULUSAL YARDIM ÇALIŞMA GRUBU

1. 5902 sayılı Kanunun 23. Maddesine istinaden, Ülkemizde meydana gelen afet ve acil durumlar nedeniyle, afet ve acil durumdan etkilenenlerin iâşe, ibate vb. acil temel ihtiyaçlarının karşılanması ile hasar gören Belediye ve İl Özel İdaresine ait alt yapı tesislerinin asgari düzeyde çalışır hale getirilmesi için Valilikler emrine acil yardım ödeneği gönderilmesinden sorumludur.
2. 4123 sayılı Kanun kapsamında, tabii afet nedeniyle altyapıları hasar gören Belediye/İl Özel İdarelerinin Valiliğince hazırlanan hasar keşiflerini inceleyerek, hasar gören tesislerin afet öncesi durumuna getirilmesi için gerekli görülen yardım miktarını Maliye Bakanlığına iletmekten ve Maliye Bakanlığının gönderdiği ödeneği Belediye/İl Özel İdarelerinin hesaplarına aktarmaktan sorumludur.
3. TAMP çerçevesinde iş ve işlemleri yürütürken; ülkemizin herhangi bir yerinde meydana gelen doğal afet veya acil durumlarda Valiliklerce yapılan talepleri kayıt altına almak, acil yardım makam onaylarını hazırlamak ve sonuçlandırmak, öngörülmeven aksaklıklarda süre uzatımı taleplerini değerlendirmek, Ulusal Yardımlarla ilgili diğer yazışmaları takip etmek ve sonuçlandırmak, Hukuk Müşavirliği ile istişare ederek Kanunumuza veya Yönetmeliğimize ilave edilmesi gereken veya işlevini yitirdiği için çıkarılması gereken mevzuata dair çalışmalar yapmakla da yükümlüdür.
4. Ulusal Yardımlar Çalışma Grubunca gönderilen acil yardımların, Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği usul ve esaslarına göre harcanması konusunda acil yardım gönderilen birimleri kontrol etmek, meydana gelebilecek usulsüzlük veya yolsuzluk tespitlerini sıralı amirler vasıtası ile İç Denetim birimine bildirerek, Kurum içerisinde iç denetimin devamlı ve canlı tutulmasını sağlar.

PROJE VE YAPIM İŞLERİ ÇALIŞMA GRUBU

1. Afet ve acil durum kapsamında; Başkanlığımızca ihalesi gerçekleştirilecek olan yapım işlerine ilişkin proje, müşavirlik yapım vb. ihalelere ilişkin mühendislik/ mimarlık hizmetlerini yürütmek, mimari, statik, elektrik, tesisat, altyapı, peyzaj projelerini ve ihale dosyalarını mevzuata uygun olarak hazırlamak veya hazırlatmak ve ihalesini gerçekleştirmek üzere ilgili birime göndermek.
2. Söz konusu işler için gerçekleştirilen ihaleler neticesinde imzalanan sözleşmelerin yürütülmesi için müteahhitlik hizmetlerinin kontrollüğünü yapmak veya yaptırmak, gerektiğinde bu işler için müşavirlik hizmeti satın almak.
3. Yapı denetim görevlerini yürütecek personeli planlamak, makama teklif etmek ve yapı denetim hizmetlerini yürütmek.

4. Mevzuata uygun olarak muayene ve kabul komisyonları kurarak, tamamlanan işlerin geçici ve kesin kabul işlemlerini yürütmek.
5. Bu kapsamda, ihtiyaç halinde ilgililere yetki vermek ve denetimlerini sağlamak.
6. Hizmetleriyle ilgili konularda tasarrufu geliştirici tedbirleri tespit edip, makama sunmak, makamca uygun görülen tasarruf tedbirlerinde uygulanmasını sağlamak, uygulamayı izlemek ve neticeleri makama arz etmek.
7. Bahse konu yapım işlerine yönelik gerekli ön hazırlıkları yaparak, ilgili birimlerle koordineli çalışmak ve koordinatörlük yapmak.
8. Altyapı ve üstyapı işlerine ilişkin teknik araştırmalar yapmak.
9. Yurt içinde ve yurt dışında sektördeki yenilik ve gelişmeleri takip etmek.
10. Diğer kamu kurum ve kuruluşları ile mesleki anlamda koordineli çalışmak.
11. İlgili projeleri hazırlamak veya hazırlatmak.
12. Projelerin uygulama sürecinde, gerekmesi halinde inşaat mahallinde incelemelerde bulunmak.
13. İnşaat faaliyetlerinde kullanılacak olan malzemeleri proje, mahal listesi ve şartnamelere uygun olarak seçmek.
14. İnşaatların devamı sırasında zorunlu hallerde proje değişikliklerini (revize proje) yapmak veya yaptırmak.
15. Başkanlığımızca ihale edilen ve ihale süreci tamamlanmış tüm yapım işlerinin yürürlükteki mevzuat gereğince sözleşmei proje ve şartnamelerine uygun olarak yapım süreçlerinin tamamlanmasını sağlamak.

PSİKOSOSYAL HİZMET ÇALIŞMA GRUBU

1. Afet ve acil durumlar öncesi, sırası ve sonrasını kapsayacak şekilde ülke düzeyinde sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini, bu alanda çalışma yürüten kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, üniversitelere ve uluslararası kuruluşlarla koordineli olarak planlamak, hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak.
2. Afet ve acil durum sonrası gerçekleşecek psikososyal müdahalelerin standartlarını önceden belirlemek ve bu müdahalelerin koordine edilmesini sağlamak.
3. Afet ve acil durum sonrası etkilenen birey, aile ve toplulukların psikososyal gereksinimlerinin tespiti ve karşılanması için kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile irtibat halinde çalışmalar yürüterek birey, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden tesisini/geliştirilmesini sağlamak.
4. Afet ve Acil durumlarda görevlendirilecek personelin yaşayabileceği psikolojik ve sosyal sorunları asgari düzeye indirmek için çalışana destek faaliyetlerini planlamak ve uygulanmasını sağlamak.
5. Psikososyal çalışmalar ile ilgili Başkanlığımız ve İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri personeli öncelikli olmak üzere afet ve acil durum hallerinde görev alan diğer personele verilecek eğitimleri planlamak ve verilmesini sağlamak.
6. Kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteleri afetlerde psikososyal destek alanında buluşturarak ortak projeler geliştirilmesini sağlamak.

MEKANSAL PLANLAMA ÇALIŞMA GURUBU

1. 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi olan ailelere kalıcı konut yapılması amacıyla yer seçimi çalışmalarını yürütmek ve konu ile ilgili mevzuat düzenlemeleri yapmak.
2. Yer seçimi çalışmalarında görev alacak teknik elemanların belirlenmesini Valiliklerle birlikte koordine etmek.

3. Valiliklerce hazırlanan Yer Seçimi Protokollerini incelemek, değerlendirmek ve Başkanlık / Bakanlar Kurulu Kararı Olurlarının alınması sağlamak ve dağıtımını yapmak.
4. Hak sahibi olan ailelerin toplu olarak iskân edileceği alanlarda; hâlihazır harita, imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporu, imar planı ve imar uygulaması işlerini yaptırmak ve ilgili kurum tarafından onay işlemlerinin yapılmasını sağlamak.
5. Kadastro olmayıp yerleşim yerlerinin Afet Kadastro işlemlerini yürütmek.
6. Kamulaştırma iş ve işlemlerinin yürütülmesini sağlamak, ödeneklerini temin etmek.
7. 7269 sayılı Kanun kapsamında Başkanlığımız adına tahsisli olan ve kamu hizmet tesisleriyle ibadet yerleri için ayrılmış alanlarda, Kamu kurumlarının talepleri doğrultusunda tahsisin kaldırılması ve ilgili kuruma tahsis devir edilmesi işlemlerini yürütmek.
8. Hak sahipleri adına ipotekli tapu devir iş ve işlemlerini yürütmek.
9. Artan arsa ve konutların değerlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesini sağlamak.
10. Hak sahibi olan ailelere kalıcı konut yapılması amacıyla yeni yerleşim yeri olarak belirlenmiş alanların haritalanması, coğrafi bilgi sistemine aktarılması ve veri tabanı oluşturulmasını sağlamakla ilgili çalışmalar yürütmek, projeler üretmek.
11. Başkanlık, İl Müdürlükleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler vb. arasında koordinasyonu sağlamak, İyileştirme Planlarının hazırlanmasında usul ve esasları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.
12. TAMP Kapsamında Barınma Hizmet Grubunun iş ve işlemlerini yürütmek.
13. Afet ve acil durum kapsamında geçici barınma merkezlerinin yer seçimi iş ve işlemlerinin yürütülmesini sağlamak.
14. Yatırım programına veri kaynağı olan etüt-proje programının envanterini oluşturmak.
15. Afet ve acil durum hallerinde hızlı ve etkin müdahaleyi sağlayacak her türlü ihtiyacın teminine yönelik ülke genelinde, lojistik merkezlerin yer seçimini yapmak ve bu alanların; hâlihazır harita, imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporu, imar planı ve imar uygulaması işlerini yaptırmak ve ilgili kurum tarafından onay işlemlerinin yapılmasını sağlamak.

HAK SAHİPLİĞİ, BORÇLANDIRMA ve YATIRIM PROGRAMI ÇALIŞMA GRUBU

1. Gerekli görülen yerlerde fiilen hak sahipliği çalışmalarına iştirak etmek.
2. Hak sahipliği çalışmaları sonucu gelen komisyon kararlarını Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkındaki Yönetmelik doğrultusunda incelemek onaylamak, Hak sahipliği ile ilgili itirazları değerlendirmek.
3. Hak sahipliği ile ilgili idare mahkemelerinde açılmış olan davalara Hukuk Müşavirliği vasıtası ile gerekli savunmaları yapmak, bilgi ve belgeleri göndermek, Hak sahipliği ile ilgili gelen şahıs dilekçelerine, Valiliklerden ve çeşitli kurumlardan gelen görüş taleplerine gerekli cevapları vermek.
4. Hak sahiplerine verildikten sonra çeşitli nedenlerle artan konutların ilgili kanunlara göre değerlendirilmesini yapmak ve bu konutların raporlarını tutmak.
5. Yatırım programına alınan yerlerdeki hak sahibi kabul edilen ailelerin borçlandırma işlemlerini yapmak, yatırım programında biten işlerin borçlarının geri dönüşümünün tahsil ve takibini yapmak.
6. Yatırım programında biten işlerin noter kurası ile dağıtım ve tesliminin iş ve işlemlerini yapmak.

7. Genel hayata etkili afetler nedeniyle kendilerine 7269 veya afete ilişkin hükümler taşıyan diğer Kanunlara göre inşaat veya onarım yardımı yapılacak hak sahiplerinin işlemleri ile ilgili talimatları vermek, verilen talimatları takip etmek.
8. Yatırım programına veri kaynağı olan teklif programı envanterini oluşturmak.
9. Başkanlığın "konut sektörü" ile ilgili yatırım projelerini ve bütçelerini hazırlayarak Maliye Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı'na sunmak.
10. Yapılacak afet konutu, ahır, işyeri, altyapı, afet önleyici tedbir projeleri fiziki ve nakdi gerçekleştirmelerini aylık periyotlarla izlemek, ödenek ihtiyaç durumunu belirleyerek illere para aktarmak, proje takiplerini yapmak.
11. Yılsonu gerçekleştirme raporları ile biten işlerin istatistik bilgilerini hazırlamak, yılın yatırım projeleri ve bütçesinin yer aldığı Yatırım Programı Kitabı çıkarmak, yıl içerisinde yatırım revizelerini yapmak, D.P.T Müsteşarlığına gerçekleştirme raporunu hazırlamak.
12. Yatırım programı uygulamaları ile ilgili gerekli yazışmaları yapmak ve vatandaş dilekçelerine cevap vermek.

Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı

Düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmi ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk tarafından en yüksek seviyede desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.

Tarihçe

- Ülkemizdeki Sivil Savunma Hizmetleri, ilk olarak 1928 yılında yürürlüğe konulan "Cephe Gerisinin Havaya Karşı Müdafaa Ve Muhafazası Talimnamesi" ile düzenlenmiştir.
- 1938 yılında 3502 sayılı "Pasif Korunma Kanunu" yürürlüğe konulmuş, illerde seferberlik müdürlükleri kurularak, hizmetler yürütülmüştür.
- 1958 yılında çıkarılan ve 28 Şubat 1959 tarihinde yürürlüğe konulan 7126 sayılı "Sivil Müdafaa Kanunu" nun adı daha sonra 586 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Sivil Savunma Kanunu" olarak değiştirilmiştir. Sivil Savunma Hizmetleri halen bu kanuna göre yürütülmektedir.
- 5902 sayılı "Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" kanununun 11. maddesinde Sivil Savunma Dairesinin görevleri belirtilmiştir.
- Cumhurbaşkanlığı 4 nolu karnamesi madde 39 da görevleri belirlemiştir.

MADDE 39 – (1) Sivil Savunma Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda sivil savunma hizmetlerini planlamak, uygulamak ve denetlemek.

b) Her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.

c) Seferberlik ve savaş hazırlıklarında ihtiyaç duyulacak sivil kaynakları tespit etmek.

ç) Sivil savunma gayretlerinin halk tarafından desteklenmesi ve halkın moralinin korunmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.

d) Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin meydana getireceği tehlikelere karşı alınacak önlemleri ve yapılacak çalışmaları tespit etmek ve bunlarla ilgili bakanlık, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.

e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ ÇALIŞMA GRUBU

Görevleri

1. İl ve ilçe sivil savunma planlarının takibi ve denetlenmesi,
2. Daire ve müessese planlarının takibi ve denetlenmesi,
3. Kamu ve özel kuruluşlarda görevli sivil savunma uzman ve amirlerine eğitim verilmesi,
4. Seferberlik ve savaş hali hazırlıklarına yönelik planlamaların yapılması,
5. Daire Başkanlığının idari ve mali işlerinin yürütülmesi

hususları **Sivil Savunma Hizmetleri Çalışma Grup Başkanlığı** görev alanı içerisindedir.

KBRN ÇALIŞMA GRUBU

Görevleri

1. KBRN tehlikelerine karşı alınacak önlemlerin ve yapılacak çalışmaların tespiti ve bu alanda ülke geneli koordinasyonun sağlanması,
2. KBRN olaylarına müdahale kapasitesinin artırılması,
3. KBRN eğitim ve tatbikatlarının düzenlenmesi,
4. Standartların oluşturulması,
5. Halk ve kamudaki farkındalığın artırılması

hususları *KBRN Çalışma Grup Başkanlığı* görev alanı içerisindedir.

<https://www.afad.gov.tr/tr/23456/KBRN>

İKAZ VE ALARM ÇALIŞMA GRUBU

Görevleri:

1. Düşman hava saldırılarına ve KBRN tehlikesine karşı ülke düzeyinde haber alma ve yayma, ikaz ve alarm sistemlerinin standartlarının belirlenmesi, söz konusu sistemlerin tesis edilmesi için ilgili kurumlar arası koordinasyonun sağlanması,
2. Ülke geneli için İkaz Alarm Planlamasının yapılması,
3. İllerde yapılan ikaz alarm planlamalarının takip ve koordinasyonunun yapılması
4. Ülke genelinde yaygın ikaz alarm sistemleri kurulması ve hazır bulundurulması,

5. Halkın korunması amacıyla genel ve özel sığınaklara ilişkin politika ve prosedürlerin oluşturulması ve kullanımına ilişkin esasların belirlenmesi

hususları İkaz ve Alarm Çalışma Grup Başkanlığı görev alanı içerisindedir.

Deprem Dairesi Başkanlığı

Başkanlık 17 Aralık 2009 tarih ve 5902 sayılı Kanun ile kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) altında Deprem Dairesi Başkanlığı ismiyle çalışmalarına devam etmektedir. Oldukça eski bir geçmişe sahip olan Deprem Dairesi Başkanlığı ilk olarak, 1953 yılında ilk kez Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı ve İmar Reisliği bünyesinde bir deprem bürosu olarak kurulmuş ve 1955 yılında bu büro DE-SE-YA (Deprem, Seylap, Yangın) şubesi haline getirilmiştir. Daha sonraki süreçler ise;

- 1969 yılında, İmar ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı Deprem Araştırma Enstitüsü küçük bir ünite olarak kurulmuştur.
- Bu küçük ünite “araştırma ve öğretim yapma, doğrudan Bakanlığa bağlı olma” koşullarına uymadığından, 28.10.1970 tarihinde doğrudan Bakanlığa bağlı ‘Afetler Araştırma Enstitüsü Genel Direktörlüğü’ne dönüştürülmüştür.
- Bir süre sonra su baskınlarının yasal olarak DSİ tarafından inceleneceği hususu ve heyelan, kaya düşmesi gibi afetlerin yerel boyutlarda olması nedeniyle, bu afetler enstitünün çalışma alanı dışına çıkarılmış ve 8 Temmuz 1971 tarihinde, Bakanlık katına doğrudan bağlı Deprem Araştırma Enstitüsü kurulmuştur
- 1983 yılında Yapı Malzemeleri Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek Yapı Malzemeleri ve Deprem Araştırma Genel Müdürlüğü adını almıştır.
- 13 Aralık 1983 gün ve 180 sayılı KHK ile Bayındırlık Bakanlığı ile İmar ve İskan Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı olarak birleştirilmiş ve anılan Genel Müdürlük bu Bakanlığa bağlanmıştır.
- 8 Haziran 1984 gün ve 209 sayılı KHK ile Deprem Araştırma Dairesi, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğüne (TAU) bağlanmıştır
- Deprem Araştırma Dairesi 18.10.1988 gün ve 20957 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı oluru ile TAU Genel Müdürlüğünden ayrılarak Afet İşleri Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.
- 17 Aralık 2009 tarih ve 5902 sayılı Kanun ile kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’na (AFAD) Deprem Dairesi Başkanlığı ismiyle bağlanmıştır.
- Son olarak 4 nolu cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yetkileri madde 40 da tanımlanmıştır.

Deprem Dairesi Başkanlığına ait web adresinden (<https://deprem.afad.gov.tr>) başkanlığımızda bulunan gruplara ait çalışmaların ayrıntılarına, güncel depremlere ait bilgilere, geçmiş depremlere ait kataloglara, istasyon bilgilerine, haritalarına, UDAP duyurularına, TUSAK (Türkiye Ulusal Sismoloji ve Arz içi Fiziği Komisyonu) faaliyetlerine, DDK (Deprem Danışma Kurulu) faaliyet ve duyurularına, Deprem Bölgeleri Haritasına, Depremi Hissettiniz mi? anketine ve AFAD-TDVM sayfasına ulaşabilmektedir.

MADDE 40 – (1) Deprem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Depreme hazırlık, müdahale, deprem riski yönetimi faaliyetlerini yürütmek.

b) Depremde zarara uğraması muhtemel yerler ile zarara uğramış yerlerin imar, plan ve proje işlemlerini yapmak.

c) Depreme hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında kullanılacak kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynakların tespit ve etkin kullanımını sağlamak.

ç) Depremler hakkında halkın bilgilendirilmesi, konularında uygulanacak politika önerilerini belirlemek, takip etmek, değerlendirmek ve depremle ilgili hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak.

d) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

(2) Deprem gözlemi yapan üniversiteler, yerel yönetimler ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlar deprem gözlem verilerini eşzamanlı olarak Başkanlığa aktarır. Meydana gelen depremin büyüklük ve şiddeti gibi temel veriler kamuoyuna resmî olarak sadece Başkanlık tarafından duyurulur.

1. Deprem Bilgilendirme ve Strateji Çalışma Grubu

Çalışma Grubunun görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- a. Afet yönetimi ile ilgili ulusal ve uluslararası stratejileri araştırmak, ülkemizde deprem konusunda stratejileri belirleyerek uygulamaya alınması için faaliyetlerde bulunmak,
- b. UDSEP' i takip etmek, değerlendirerek sonuç raporlarını hazırlamak ve yetkili makama sunmak, sekretarya hizmetlerini yürütmek,
- c. Deprem Danışma Kurulu'nun (DDK) oluşturulması ve toplanmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, DDK faaliyetlerini koordine ederek sekretarya hizmetlerini yürütmek,
- d. UDAP kapsamında yürütülecek iş ve işlemleri yapmak, Ar-Ge projelerine destek sağlamak
- e. TUSAK faaliyetlerini yürütmek ve sekretarya görevini yapmak,
- f. Aktif tektonik ve Tsunami konularında çalışmalar yürütmek,
- g. Büyük depremler sonrasında, diğer çalışma gruplarından gelen deprem verilerine göre raporlama yaparak yetkilileri ve kamuoyunu bilgilendirme faaliyetlerini yürütmek,
- h. Çok disiplinli deprem araştırmalarını koordine etmek çalışmalarda yer almak,
- i. Deprem verilerinin istatistiksel analizlerini yapmak,
- j. Deprem Araştırma Bültenini çıkarmak, koordine etmek ve sürekliliğini sağlamak,
- k. Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama programları kullanarak türev Türkçe ve İngilizce haritalar hazırlamak, diğer gruplara destek olmak,
- l. International Charter Space and Major Disasters oluşumunun ülkemiz adına yetkili kullanıcılık görevini sürdürmek,

- m. Kurum stratejik planında yer alan Daire Başkanlığımız hedeflerinin takibi ve koordine edilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- n. Diğer Daire Başkanlıklarından gelen strateji, projeler, işbirlikleri, birden fazla konudaki soru önergelerini koordine etmek, cevaplamak, sürekliliğini sağlamak,
- o) Depremle ilgili teknik hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak,
- p. Çalışma grubunun göreviyle ilgili Ulusal ve/veya uluslararası projeler, toplantılar, çalıştay vb. çalışmalarda yer almak,
- q. Başkanın vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

2. Deprem Mühendisliği Çalışma Grubu

Çalışma Grubunun görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- a. Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği konusundaki çalışmaları yürütmek,
- b. Türkiye Deprem Tehlike Haritası konusundaki çalışmaları yürütmek,
- c. Yapı sağlığı izleme sistemleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- d. Deprem sonrası yapılarla ilgili gözlemler yapmak,
- e. Deprem mühendisliği konusunda gelen sorulara görüş bildirmek,
- f. Bilgi edinme konusunda gelen işlemlerin koordinesini sağlamak,
- g. Deprem mühendisliğinde Başkanlığımızı ilgilendiren konularda araştırma ve incelemelerde bulunarak yapısal ve yapısal olmayan risklerin azaltılması konusunda çalışmaları yapmak/yaptırmak,
- h. Ülkemizde deprem tehlikesi altındaki mevcut ve yeni yapılacak binalar için teknik şartları belirlemek, gerekli yasal düzenlemeleri yapmak, konuyla ilgili eğitim planlamasını koordine etmek,
- i. Muhtemel deprem tehlikesi altındaki alanların imar, plan ve proje çalışmaları konusunda politikalar üretmek, çalışmalar yapmak/yaptırmak
- j. Depremle ilgili teknik hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak,
- k. Diğer Daire Başkanlıklarından gelen kendi çalışma grubu konusuyla ilgili strateji, projeler, işbirlikleri, soru önergelerini koordine etmek, cevaplamak, sürekliliğini sağlamak,
- l. Çalışma grubunun göreviyle ilgili Ulusal ve/veya uluslararası projeler, toplantılar, çalıştay vb. çalışmalarda yer almak,
- m. Başkanın vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

3. İdari ve Mali İşler Çalışma Grubu

Çalışma Grubunun görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- a. Daire Başkanlığının personel hareketlerini takip etmek,
- b. Başkanlık personelinin özlük işlemlerini yürütmek,
- c. Daire Başkanlığının bütçe kontrollüğünü sağlamak,
- d. Deprem konusunda Başkanlığımıza gelen hukuksal işlemleri takip ederek sonuçlandırmak,
- e. İş güvenliği kontrollüğünü yapmak ve sürekliliğini sağlamak,

- f. Depremle ilgili teknik hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak,
- g. Diğer Daire Başkanlıklarından gelen kendi çalışma grubu konusuyula ilgili strateji, projeler, işbirlikleri, soru önermelerini koordine etmek, cevaplamak, sürekliliğini sağlamak,
- h. Başkanın vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

4. Türkiye Deprem İzleme ve Değerlendirme Çalışma Grubu

Çalışma Grubunun görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- a. 7/24 esasına göre istasyonlardan gelen deprem verilerini değerlendirmek, ilgili sistemlere sunulmasını sağlamak,
- b. Daire Başkanlığının gözlem sistemleriyle ilgili veri değerlendirmelerini 7/24 esasına göre koordine etmek, sürekliliğini sağlamak,
- c. Magnitüd değeri 4.5'den büyük depremler için, hız ve ivme kayıtlarını analiz ederek deprem parametrelerini hesaplamak, kaynak parametrelerini belirlemek, tahmini şiddet, en büyük ivme ve hız haritalarını ortaya koymak, tahmini kayıp ve hasarları belirleyerek sonuçları ilgili gruplarla paylaşmak,
- d. Deprem sonuçlarını AFAD Başkanı, Daire Başkanı ve Kriz Merkezi ile paylaşmak, deprem eylem planına göre hareket etmek,
- e. Hasar tahmini ve erken uyarı ile ilgili çalışmalarını gerçekleştirmek,
- f. Deprem mobil uygulamasının geliştirilmesi ve büyük depremlerden sonra alınan kullanıcı anket sonuçlarının (depremi hissettiniz mi?) değerlendirilmesi ve raporlanması,
- g. GPS, Derin Kuyu vd. gözlem sistemlerinden gelen verileri değerlendirmek,
- h. Senaryo depremler oluşturarak sonuçlarını paylaşmak,
- i. ISC, EMSC, ORFEUS vb. uluslararası merkezlerle veya ülkelerle veri paylaşımını sağlamak,
- j. Dalga formlarını, deprem kataloglarını, deprem bültenlerini oluşturmak, depolamak, yedeklemek, aylık ve haftalık takibini yapmak
- k. Depremle ilgili teknik hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak,
- l. Deprem eylem planını güncellemek, sürekliliğini sağlamak ve koordine etmek,
- m. Aday memurlara ve stajyer öğrencilere verilecek eğitimi koordine etmek,
- n. Diğer Daire Başkanlıklarından gelen kendi çalışma grubu konusuyula ilgili strateji, projeler, işbirlikleri, soru önermelerini koordine etmek, cevaplamak, sürekliliğini sağlamak,
- o.) Çalışma grubunun göreviyle ilgili Ulusal ve/veya uluslararası projeler, toplantılar, çalıştay vb. çalışmalarda yer almak,
- p. Başkanın vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

5. Türkiye Deprem Gözlem Sistemleri Çalışma Grubu

Çalışma Grubunun görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- a. Daire Başkanlığının mevcut web ve iletişim sistemlerini işletmek, güncellemek ve geliştirmek,
- b. Deprem verilerinin değerlendirilmesi için gerekli yazılımı yapmak veya yaptırmak,

- c. Deprem istasyonlarının kurulum, bakım ve onarım işlerini yaparak sistemin çalışır halde olmasını sağlamak,
- d. Gözlem ağının yaygınlaştırılması amacıyla, deprem gözlem istasyonları ve yan ekipmanları alımına yönelik teknik şartname hazırlama, ihale ve ödeme işlemlerinin yürütülmesi,
- e. Yeni kurulacak deprem gözlem istasyonları için yer seçim çalışmaları yapmak ve gerekli resmi yazışmaları gerçekleştirmek,
- f. 7/24 esasına göre çalışılan deprem izleme merkezindeki sistemlerin sürekliliğini sağlamak,
- g. Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi ile AFAD Bölgesel Deprem Merkezinin çalışmalarını sürdürmek, sürekliliğini sağlamak, veri paylaşım standartlarını belirlemek,
- h. Artçı deprem aktivitesini takip etmek için deprem gözlem istasyonu kurmak ve/veya jeofizik-jeolojik çalışmalar için gerekli malzemeleri tedarik etmek, depolamak ve kullanıma sunmak,
- i. Sistemi geliştirmek amacıyla, istasyon, cihaz ve yan ekipmanlarla ilgili ürün tasarlamak veya tasarlamasını sağlamak,
- j. Daire Başkanlığında kullanılan bilgisayar, yazıcı, vb. donanımların etkin kullanımını sağlamak, ihtiyaçlar doğrultusunda yenilemek ve sürekliliğini sağlamak,
- k. Taşınır mal yönetmeliğine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- l. Deprem Dairesi Başkanlığına ait taşınır ambarlara ait iş ve işlemleri yürütmek,
- m. Depremle ilgili teknik hizmetlerin yürütülmesinde Başkanlığın diğer birimlerine danışmanlık yapmak,
- n. Diğer Daire Başkanlıklarından gelen kendi çalışma grubu konusuyla ilgili strateji, projeler, işbirlikleri, soru önergelerini koordine etmek, cevaplamak, sürekliliğini sağlamak,
- o.) Çalışma grubunun göreviyle ilgili Ulusal ve/veya uluslararası projeler, toplantılar, çalıştay vb. çalışmalarda yer almak,
- p. Başkanın vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

81 ilde hizmet veren Başkanlığımız pek çok yönetsel sistemi iyileştirmekte ve yenilerini kurmaktadır. Bu doğrultuda Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olarak modern bir insan kaynakları yönetim sistemi oluşturma gayretiyle uzmanlaştırma esaslı uygulamalar benimsenmektedir.

Yaptığımız başarılı uygulamaların sürdürülebilirliğini sağlama ve sürekli yenilenme hedefiyle faaliyet gösteren birimiz; kurumumuzun insan kaynakları yönetimi, satınalma işleri, idari işler, mali işler, tahakkuk hizmetleri, taşınmaz mal yönetimi, destek hizmetleri iş ve işlemlerini yürütmektedir.

MADDE 41 – (1) Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Başkanlığın insan kaynakları politikası ve performans ölçütlerini belirlemek.
- b) Başkanlık personelinin özlük işlemlerini yürütmek.
- c) Başkanlığın idari ve mali hizmetlerini yürütmek.
- ç) Afet ve acil duruma ilişkin kaynakları yönetmek.
- d) Ulusal seviyede lojistik hizmetlerini yapmak veya yaptırmak, yerel yönetimler, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına destek sağlamak.
- e) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ ÇALIŞMA GRUBU

1. Başkanlık personelinin terfi, emeklilik, disiplin, intibak, kadro, atama, izin vb. özlük işlemlerini yürütmek, anılan konularla ilgili kurum içi ve kurum dışı görüş alınması ve verilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
2. Sınavlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
3. Personel davaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
4. Sınav kurullarının ve disiplin kurullarının sekretarya hizmetini yürütmek.
5. İl afet ve acil durum müdürlüklerinin kadrolarına ilişkin dolu-boş kadro derece değişiklikleri ile boş kadroların iptal-ihdasına ilişkin iş ve işlemleri yapmak, kadro takiplerini yapmak ve kayıtlarını tutarak DPB ve Maliye Bakanlığının e-uygulama sitelerine girişlerini yapmak.
6. Başkanlık ve il afet ve acil durum müdürlükleri personelinin yurtiçi ve yurt dışı geçici görevlendirme iş ve işlemlerini yürütmek.
7. AFAD Uzman Yardımcılarının tez süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
8. Personele ilişkin mevzuat hazırlanması ve takip edilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

SATINALMA ÇALIŞMA GRUBU

1. Genel bütçe kapsamında Daire Başkanlığımızın satınalma iş ve işlemlerini yürütmek ve diğer harcama birimlerine destek sağlamak.
2. Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği çerçevesinde Afet ve Acil Durum Özel Hesabından yapılacak mal ve hizmet alımına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

TAHAKKUK ÇALIŞMA GRUBU

1. Maaş ve diğer personel ödemeleri ile ilgili tahakkuk işlemlerini yapmak
2. Yurtiçi-Yurtdışı geçici görev ve sürekli görev yolluk işlemleri ve emeklilik tazminatı ödemeleri ait iş ve işlemleri yürütmek
3. Afet ve Acil Durum Harcama Yönetmeliği kapsamında valiliklere ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına özel hesaptan ödenek aktarma işlemlerini yürütmek.

TAŞINMAZ MAL YÖNETİMİ ÇALIŞMA GRUBU

1. Başkanlığımız ve il müdürlüklerimizin kamulaştırma ve tahsis iş ve işlemlerini yürütmek ve taşınmaz envanterini oluşturmak
2. Başkanlığımız ve taşra teşkilatımızın lojman envanterini oluşturmak ve oluşturulan envanterin belirli aralıklarla güncellemesini yapmak.
3. Başkanlığımıza ve taşra teşkilatımıza bağlı lojmanların bakım ve onarımı ile tahsis işlemlerini yürütmek.
4. Hizmet binalarının kiralanmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek

DESTEK HİZMETLERİ ÇALIŞMA GRUBU

1. Başkanlığımız personel servisi ve ulaşım hizmetlerini yürütmek.
2. Hizmet binası, taşıt, makine ve tesisat bakım ve onarım hizmetlerini yürütmek.
3. Başkanlığımız merkez ve taşra teşkilatı envanterinde bulunan araç ve ekipmanların akaryakıt giderlerinin temin etmek, takip ve kontrol işlerini yapmak.
4. Başkanlığımız merkez ve taşra teşkilatının araç ihtiyacını belirlemek ve temin işlerini yürütmek.

İDARİ İŞLER ÇALIŞMA GRUBU

1. Başkanlığımızın idari işlemlerle ilgili (yemekhane, çay ocakları, temizlik, güvenlik, santral, sağlık vb.) iş ve işlemlerini yürütmek.
2. Ayniyat ve anbar iş ve işlemlerini yürütmek.
3. Acil durum ve afet yönetimine ilişkin yayınları ve bilimsel çalışmalarını derlemek, tasnif etmek, kütüphane hizmetleri vermek ve bu konularla ilgili süreli ve süresiz yayınlar çıkarmak ve benzer görevleri yapmak.

MALİ İŞLER ÇALIŞMA GRUBU

1. Daire Başkanlığının cari ve yatırım bütçesi iş ve işlemlerini yürütmek.
2. Taşra Teşkilatının cari bütçesi işlemlerini yürütmek.
3. Taşra Teşkilatının Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görev alanına giren yatırım projeleri (hizmet binası, lojman onarım, vb.) ödenek gönderme işlemlerini yürütmek.

EVRAK VE ARŞİV HİZMETLERİ ÇALIŞMA GRUBU

1. Genel Evrak iş ve işlemlerini yürütmek.
2. Arşiv hizmetlerini yürütmek.
3. Daire Başkanı tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak

Eğitim Dairesi Başkanlığı

Eğitim Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır;

- Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına ilişkin konularda kamuoyuna yönelik eğitici, aydınlatıcı ve bilinçlendirici faaliyetler yürütmek, topluma yönelik eğitimler düzenlemek, bu konuda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, niversiteler ve özel sektörle işbirliği yapmak.
- Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğünün iş ve işlemlerini yürütmek.
- Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, niversiteler ve özel sektörle işbirliği içerisinde tatbikatlar yapmak veya yaptırmak.
- Başkanlık personeli ile Başkanlığın görev ve sorumluluk alanındaki hizmetleri yerine getirecek diğer kurum ve kuruluş personelinin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve bilgi düzeylerinin yükseltilmesi için gerekli programları planlamak, geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak; hizmet içi eğitim programları hazırlamak ve yürütülmesini sağlamak ve değerlendirmek, görevde yükselme ve unvan değerliği eğitimini planlamak, sınavlarını yapmak veya yaptırmak.
- Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının ihtiyaçları doğrultusunda eğitim politikası belirlemek, eylem planı oluşturmak ve bu çerçevede eğitim programları oluşturulmasını sağlamak.
- Başkanlığın görev ve faaliyetleri ile ilgili konularda seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek.
- Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak veya yaptırmak, bu alandaki çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek, yapılan yayınları takip etmek, afet ve acil durum yönetimine ilişkin ulusal ve uluslararası yayınları ve bilimsel çalışmaları izlemek, derlemek, tasnif etmek ve ilgili dairelere bildirmek, kütüphane hizmetleri vermek ve bu konularla ilgili süreli ve süresiz yayınlar çıkarmak.
- Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı

Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır ;

- Uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlarla Başkanlığın görev alanına giren konularda uluslararası sözleşmeler de dâhil olmak üzere ilişkileri düzenlemek, gerekli irtibat ve eşgüdümü sağlamak; Başkanlığın görev ve faaliyet alanına giren konularda uluslararası antlaşma, protokol ve belgelerin imzalanmasına yönelik iş ve işlemleri koordine etmek.
- Avrupa Birliği ile ilişkilerde ve Avrupa Birliğine yönelik mevzuat ve uyum çalışmaları ile ekonomik ve teknik işbirliğine yönelik çalışmalarda Başkanlık hizmetlerinin sratlı, düzenli, etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi için gerekli irtibat ve eşgüdümü sağlamak.
- Başkanın diğer ülke temsilcileri ve uluslararası kuruluşların yetkilileri ile yapacağı görüşme ve toplantılarda koordinasyon hizmetini yürütmek.

- Uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkelerle yurtiçi ve yurtdışında yapılan toplantı, konferans, çalıştay gibi süreçleri takip ederek Başkanlığın diğer birimleri ile koordineli olarak yürütmek.
- Uluslararası acil ve insani yardım faaliyetlerini gerçekleştirmek, yürütmek ve bu alanda tüm kurumlarla koordinasyonu sağlamak.
- Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı

Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Başkanlığın amacına uygun ulusal ve uluslararası fonlardan aktarılan hibeler de dâhil olmak üzere her türlü şartlı, şartsız bağışlar ile yardımları kabul etmek, bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- Yurt içi ve yurt dışı her türlü ürün, hizmet, menkul, gayrimenkul, irat ve vasiyet bağışları ile aynı ve nakdî yardımları kabul etmek, bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- Afet ve acil durumlar ile sivil savunma hizmetlerine ülke çapında katılımın yaygınlaştırılması, planlanması ve uygulanması için gerekli hususları belirlemek,
- Hizmetler sırasında ihtiyaç duyulabilecek malzeme ve ekipmanları belirlemek ve teminine destek olmak.
- Gönüllülük ile ilgili tüm konularda kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak. (2) Başkanlık, yurtdışında meydana gelen afet ve acil durumlara ilişkin yardım kampanyaları düzenleyebilir.

Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır;

- Başkanlık teşkilatında veya Başkanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini ilgili birimlerle işbirliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını ilgili mevzuatına, önceden belirlenmiş planlara, amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek eksikleri tespit etmek, performans değerlendirmesi yapmak, uygulamadaki sorunlara ve yapılması gereken hususlara ilişkin valiliklere ve Başkanlığa yapıcı önerilerde bulunmak.
- İhtiyaç halinde Başkanlık teşkilatı ile Başkanlığın denetiminde olan hizmetlerle ilgili olarak Başkanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde Başkan tarafından yapılan görevlendirme kapsamında denetim, inceleme ve soruşturma yapmak.

- İlgili mevzuatın Başkanlığa tanıdığı inceleme, denetim ve soruşturma yetkilerini kullanmak. ç) Başkanlığın iç ve dış denetimini yapmak.

Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

MADDE 46 - (1) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili diğer mevzuatla strateji geliştirme ve malî hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.
- b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı

Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesinin görevleri şunlardır;

- Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin, ortak haberleşme ve bilgi sistemlerinin standardını belirlemek ve denetlemek.
- Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdurmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak.
- E-Devlet uygulamalarının Başkanlık ile ilgili çalışmalarını yapmak, koordine etmek ve yürütmek.
- Afet ve acil durumlara yönelik coğrafi bilgi sistemini kurmak veya kurdurmak, formatlarını hazırlamak, il afet ve acil durum müdürlükleri arasındaki bilgi standartlarını oluşturmak.
- Bilişim teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak daha etkin ve verimli bilgi, belge ve iş akışı düzenini kurmak, buna yönelik yazılımları üretmek veya sağlamak.
- Başkanlığın bilişim altyapısı ve haberleşme sisteminin kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, bunlarla ilgili güvenlik tedbirlerini almak, kripto merkezini kurmak, kurdurmak ve işletmek.
- Bilişim teknolojisinin gelişimini izlemek, bilgi işlem donanım ve yazılımının kullanılmasında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
- Başkanlık birimleri ve diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi işlem sisteminin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak.
- Afet ve acil durumlara yönelik veri tabanlarını kurmak, kurdurmak ve işletmek, uygulama yazılımlarını yapmak veya yaptırmak.
- Başkanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak veya yaptırmak.
- Başkanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak. i) Başkan tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

PROJELER KOORDİNASYON VE STRATEJİ ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Başkanlık Stratejik Planı'nda Daire Başkanlığımız tarafından gerçekleştirilmesi öngörülen eylemlerin, plan, proje ve faaliyetlerin takip edilmesi ve raporlanmasından sorumludur. Bu amaçla Çalışma Grupları arasındaki koordinasyonu sağlanmasından sorumludur.

Daire Başkanlığımızın proje koordinasyonu ile stratejik planlamalar yanında bütçe ve ödenek işlemleri, taşınır kayıt ve kontrol, insan kaynakları ve evrak işlemleri gibi idari işleri yürütmektedir.

YAZILIM GELİŞTİRME ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Afet ve acil durumların tüm süreçlerini yönetmek amacıyla coğrafi bilgi teknolojileri tabanlı ulusal afet yönetim ve karar destek sistemini oluşturmak ve geliştirmek, Başkanlığın ihtiyaç duyacağı kurumsal yazılımları kamu kurum ve kuruluşları ve diğer çalışma grupları ile işbirliği içerisinde çalışarak geliştirmek veya tedarik etmek, geliştirilen projelerin sistemle bütünleşmesini ve sistemin devamlılığını sağlamak, bilişim teknolojilerindeki gelişmelere uygun olarak daha etkin ve verimli bilgi, belge ve iş akışı düzenini kurmak ve buna yönelik yazılımları üretmek veya sağlamak faaliyetlerinden sorumludur.

COĞRAFİ BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Afet ve acil durum yönetiminde coğrafi bilgi teknolojileri ve uzaktan algılama destekli projeleri yapmak ve geliştirmekten sorumludur. Söz konusu teknolojilerin operasyonel kullanımı için gerekli önlemleri almak ve yaygınlaştırmak görevleri arasındadır. Bu kapsamda, teknolojik gelişmeleri takip etmek, Araştırma Geliştirme (AR-GE) çalışmalarını yürütmek ve koordine etmek, Afet ve Acil Durum Yönetiminde ihtiyaç duyulan coğrafi ve coğrafi olmayan veriler ile uydu görüntüleri, hava fotoğraflarının temin edilmesi ve Afet Yönetimi Karar Destek Sistemine entegre edilmesi iş ve işlemlerini yürütmek çalışmaları arasındadır.

SİSTEM VE HABERLEŞME TEKNOLOJİLERİ ÇALIŞMA GRUP BAŞKANLIĞI

Başkanlığın bilişim ve haberleşme sistemlerini kurmak, standartlarını belirlemek, denetlemek, yönetmek ve hizmet sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli desteği vermektir sorumludur.

Başkanlığın bilişim ve haberleşme sistemlerinin ve afet ve acil durumlarda ülke çapında ihtiyaç duyulabilecek her türlü haberleşme sisteminin kurulması amacıyla ilgili kurum/kuruluşlarla koordine olarak standart oluşturulmasını, bu sistemlerin kurulmasını, kurdurulmasını, işletilmesini sağlamaktadır.

Hukuk Müşavirliği

MADDE 48 - (1) Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

MEVZUAT VE MÜTALAA ÇALIŞMA GRUBU

Mevzuat ve Mütalaa Çalışma Grubu AFAD Uzmanı ile AFAD Uzman Yardımcılarından oluşmaktadır.

Çalışma Grubunun görev ve yetki sorumlulukları;

1. Başkanlığa, ilgili kurum ve kuruluşların merkez ve taşra birimlerinden intikal ettirilen; hukuki sonuç doğurabilecek konular hakkında görüş bildirmek,
2. Başkanlık adına akdedilecek sözleşme ve anlaşmaların, hukuki ihtilaf doğurmayacak Devlet ve Başkanlık menfaatlerine uygun şekilde yapılması yönünde görüş bildirmek,
3. İleride hukuki sonuç ve ihtilaf doğurabilecek idari başvurular, şartnameler, ulusal ve uluslararası sözleşmeler ile anlaşmalar ve bunlara ait işlemlerin hukuka uygunluğunu sağlayıcı tedbirleri almak,
4. Başbakanlık ve bakanlıklar ile bakanlık kuruluşları tarafından hazırlanan mevzuat taslakları ile Başbakanlık tarafından intikal ettirilen kanun tekliflerini inceleyerek Başkanlık görüşünü diğer birimlerin görüşlerini alarak oluşturmak,
5. Başkanlık ilgili Daire Başkanlıkları tarafından hazırlanan kanun, tüzük, yönetmelik ile yönerge, genelge ve talimat gibi diğer düzenleyici işlemlere ilişkin taslaklar hakkında hukuki görüş bildirmek,
6. Başkanlığın görev alanı ile ilgili mevzuatın ilgili birimlerce gözden geçirilmesi, güncellenmesi çalışmalarına destek olmak,
7. Görev alanıyla ilgili konularda Başkanlık Daire Başkanlıkları ile ortak yürütülen çalışmalarda Hukuk Müşavirliğini temsil etmek,
8. Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama faaliyetleri ile Resmi Gazetede yayımlanan ilgili mevzuatı takip etmek ve Başkanlığı ilgilendiren konularda üst yönetimi bilgilendirmek,
9. Kurum içi ve kurum dışında, görev alanına ilişkin konularda hizmet içi eğitim vermek,
10. Başkanlığın görev alanı ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası toplantı, çalıştay, konferans, seminer gibi faaliyetler düzenlemek ve katılım sağlamak,
11. 5902 sayılı Kanun ile diğer ilgili mevzuatla verilen görevlerle I. Hukuk Müşaviri tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

DAVA VE İCRA TAKİP ÇALIŞMA GRUBU

Dava ve İcra Takip Çalışma Grubu Hukuk Müşavirleri ile Avukatlardan oluşmaktadır.

Çalışma Grubunun görev, yetki ve sorumlulukları;

1. 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında, idarenin taraf olduğu adli ve idari davalarda, iç ve dış tahkim yargılamasında, icra işlemlerinde hakemler, icra daireleri, komisyonlar ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile milletlerarası tahkim mahkemeleri nezdinde ve yargıya intikal eden diğer her türlü hukuki uyuşmazlıklarda Başkanlığı temsil etmek,

2. Başkanlık adına adli ve idari davaları açmak ve takibini yapmak, icra takibini yapmak, muhakemat hizmetine ihtiyaç duyulması halinde ilgili muhakemat müdürlüğü aracılığıyla davanın açılmasını ve takibini sağlamak,
3. Başkanlık aleyhine açılan adli ve idari davaların takibi ile icra takiplerine ilişkin işlemleri yürütmek veya muhakemat hizmetine ihtiyaç duyulması halinde ilgili muhakemat müdürlüğü aracılığıyla davanın takibini ve icra takibine ilişkin işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
4. Takip edilen davalarla ilgili gerekli olan bilgi ve belgeleri ilgili birimlerden ve idarelerden istemek, dava, cevap ve kanun yollarına başvuru dilekçelerini hazırlamak, ara kararların gereğini yerine getirmek, gerekli görülen hallerde keşif ve bilirkişi raporlarına karşı itirazları yapmak, uzmanlık gerektiren veya teknik konularda ilgili birim veya idarenin görüşüne başvurmak,
5. Davadan, icra takibinden veya kanun yoluna müracaattan vazgeçilmesine ilişkin işlemler ile dava veya icraya intikal etmiş uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesine veya davanın kabulüne ilişkin işlemleri yürütmek,
6. Mahkeme kararlarını ilgili daire başkanlığına bildirmek ve gereği yapılmak üzere göndermek,
7. İlama bağlı veya ilamsız borçlara ilişkin ödeme taleplerini ödemenin gerçekleştirilmesi için ödeme taleplerinin ilgili daire başkanlığına gönderilmesini sağlamak,
8. Hukuk Müşaviri tarafından verilen diğer benzeri görevleri yapmak ve gerekli görülen toplantı ve komisyonlara katılım sağlamak.

HUKUK YAZI İŞLERİ ÇALIŞMA GRUBU

Hukuk Yazı İşleri Çalışma Grubu memur, V.H.K.İ. ve sekreterlerden oluşmaktadır.

Çalışma Grubunun görev, yetki ve sorumlulukları;

1. Evrak ile ilgili olarak; fiziki veya elektronik ortamda Müşavirliğimize intikal eden her türlü evrakı almak, kaydını yapmak, arşivdeki evveliyatını araştırmak, havaleye çıkartmak ve ilgisine iletmek, elektronik belge yönetim sistemi (EBYS) üzerinden ilgisine havale etmek, dava dosyası açılan evraklar için Hukuk Yazılım Sisteminde (HYS) kurum dosya numarası (KDN) oluşturmak, dava dosyası olan evrakları HYS programındaki KDN dosyasının içine aktarmak. Kurum dışı yazıların Başkanlığımız giden evrak birimine teslimini yapmak, I. Hukuk Müşaviri tarafından gerek görülen ivedi ve günlük yazılardan Başbakanlık, Ankara Valiliği, Başbakanlık Merkez Saymanlık Müdürlüğü, Muhakemat Müdürlüğü ve Ankara'da bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşlarına elden teslim edilmesi gereken evrakların muhatabına elden teslimini yapmak, giden evrak teslim fişi ile teslim tesellüm tutanakları düzenlemek ve klasöründe saklamak, gereği yerine getirilen evrakları klasörüne/dosyasına kaldırmak.
2. Mahkemeler ve icra dairelerinde sürdürülen iş ve işlemlerle ilgili olarak; elden teslim edilecek evrakın çıktılarını alarak kontrollerini yapmak, varsa eklerini tamamlamak, aslı gibidir tasdikini yapmak, teslim fişini hazırlamak, muhatabına teslimini sağlamak, taşraya gidecek evrakları ise nöbetçi mahkeme ve icra dairesine havale ettirip posta giderlerini ödeyerek gönderilmesini sağlamak. Avukatları tarafından hazırlanacak olan icra takiplerinin ilgili nöbetçi icra dairesinde takibini başlatmak.
3. Vekalet ücretleri ile ilgili olarak; lehe hükmedilen vekalet ücretlerine ilişkin talep yazılarını yazarak ilgisine göndermek, talepleri listeleyerek takibini yapmak, Başbakanlık Merkez Saymanlık Müdürlüğü ile koordineli olarak çalışıp Başkanlık adına Saymanlık hesabına yatırılan vekalet ücretlerini belirlemek, vekalet ücreti cetvellerini hazırlamak, dağıtım işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak.

4. Arşiv ile ilgili olarak; arşivin ve arşivdeki dosyaların tertip ve düzenini sağlamak, dosyaları düzgün bir şekilde saklamak, istenildiğinde arşivdeki dosyaları yerinden çıkartmak, işi biten dosyaları tekrar yerine kaldırmak, dosyası olmayan evrakları Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün standart dosya planına uygun bir şekilde klasörleyerek muhafaza etmek.
5. Bütçe ile ilgili olarak; Müşavirlikçe ödenmesi gereken borçlar için ödeme emri düzenlemek, birime tahsis edilen sabit ve cep telefonu hatlarına ait faturaların ödemelerini her ay düzenli olarak yapmak, her ayın 20. gününe kadar düzenli olarak nakit planlamasını göndermek, her yıl 3'er aylık periyodlarla Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere ödenek gönderme belgesi düzenlemek, ilgili tertipte ödenek bulunmadığında ödenek talebinde bulunmak, bir önceki yıla ait gerçekleştirme oranlarını hesaplamak ve kesin hesap işlemlerini yapmak, ayrıntılı harcama programını hazırlamak, bütçe veri girişlerini düzenlemek, istenildiğinde birime ait ödenek durum çizelgesi çıkartmak ve avans çekme/kapatma işlerinin yapılabilmesi için Harcama Yönetim Sistemi üzerinden gerekli işlemleri yapmak.
6. Taşınır kayıt kontrol ve malzeme işleri ile ilgili olarak; personelin ihtiyaç duyduğu her türlü malzemenin sistem üzerinden talebini yaparak depodan temin etmek, sürekli ihtiyaç duyulan malzemeleri belirleyerek birimde hazır tutmak, demirbaş ve diğer malzemelerin zimmetlerini ve kayıtlarını yapmak, malzemelerle ilgili sayım ve düşümleri yaparak Saymanlıkla ilgili yazışmaları gerçekleştirmek.
7. Mutemetlik işleri ile ilgili olarak; Müşavirlik tarafından takibi yapılan dosyalar için gerektiğinde adli birimlerde harç, posta gideri ve diğer adli harcamaları yapabilmek için gerekli tedbirleri almak, her ay düzenli olarak avans çekmek, çekilen avansla harcamaları yapmak, kalan parayı Saymanlığa iade ederek avansı kapatmak.
8. İdari yazışmalarla ilgili olarak; personelin yıllık, hastalık ve mazeret izinlerinin takibini yaparak ilgili yazışmaları yapmak, birimdeki duyuru ve tebliğleri yapmak, her türlü idari konu ile ilgili İ. Hukuk Müşavirinin gruba havale ettiği evrakların cevabi yazılarını yazmak, gerektiğinde idari hususlarla ilgili Olur hazırlamak, yazışmaları yapmak.
9. Satın alma işleri ile ilgili olarak; ihtiyaçları tespit edip özelliklerini belirlemek, teknik detay var ise ilgili yerlerden bilgi ve görüş istemek, teknik şartnameyi oluşturmak, piyasa fiyat araştırmasını gerçekleştirmek, harcama onayı almak, sözleşme hazırlamak, satın alma çalışma grubundan alım talebi yapmak veya satın alma sürecini gerçekleştirmek, hizmet veya malzemenin kontrolünü yaparak kabulüne onay vermek, ödeme onayını almak.
10. Davalara ilişkin istatistiki verilerin oluşturulmasıyla ilgili olarak; Başkanlık 2014/4 Genelgesi kapsamında taşra teşkilatından her yılın Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere 3'er aylık periyodlarla dava istatistiklerini toplayarak genel istatistikleri oluşturmak, Başkanlıkta bulunan dosyalar ve verilen mütalaalarla ilgili her ay ayrıntılı istatistikler hazırlamak.
11. Hukuk Müşaviri tarafından verilen diğer benzeri görevleri yapmak.

Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğü

MADDE 49 - (1) Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Afet ve acil durumlar ile sivil savunma hizmetlerine yönelik olarak eğitim faaliyetleri düzenlemek.

b) Başkanlık merkez ve taşra teşkilatında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerine yönelik denetimler yapmak.

c) Eğitim faaliyetlerinde uygulanan ölçme ve değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak veya yaptırmak.

ç) İlgili daire başkanı tarafından verilecek görevleri yerine getirmek.

(2) Başkanlıkça uygun görülen yerlerde açılan bölge eğitim merkezleri, Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi Müdürlüğünün koordinasyonu ile eğitim faaliyetlerini yürütür.

Çalışma grupları ve geçici görevlendirme

MADDE 50 – (1) Çalışma grupları, ilgili daire başkanının teklifi ve Başkanın onayıyla oluşturulur.

(2) Çalışma grupları, afet ve acil durum yönetimi uzmanları, afet ve acil durum yönetimi uzman yardımcıları ile diğer personelden oluşur.

(3) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesine göre afet ve acil durumlara ilişkin çalışmalarda bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının sivil veya askeri personeli ile üniversite öğretim elemanları Başkanlıkta geçici olarak görevlendirilebilir; konu ile ilgili uzmanların katılımı ile geçici komisyon ve kurullar oluşturulabilir.

Koordinasyon ve işbirliği

MADDE 51 – (1) Başkanlık, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, Türkiye Kızılay Derneği ve konu ile ilgili diğer sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir.

(2) eşitli kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilen ve afet ve acil durum yönetiminin her safhasında kullanılabilir sayısal ve sayısal olmayan her türlü veri ve envanter bilgisi Başkanlıkla bedelsiz olarak paylaşılır. Verinin gerektirdiği önem derecesine uygun olarak bilgi güvenliğinin gerekleri yerine getirilir.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin onikinci haftasında, Türkiye’de Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme incelenmiş ve öğretilmeye çalışılmıştır.

**TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA
ÖRGÜTLENME-İ**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

13.1. Taşra Teşkilatlanması

13.1.1. İl afet ve acil durum müdürlükleri

13.1.2. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri

13.2. Afet Konusunda Yetkili Kurum/Kuruluşların Görevleri

13.2.1. İçişleri Bakanlığı

13.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

13.2.3. Doğal Afet Sigortaları Kurumu

13.2.4. Türk Kızılayı

13.3. İlgili Kuruluşlar

13.3.1. Türk Silahlı Kuvvetleri

13.3.2. Yerel Yönetimler

13.3.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi

13.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

1. Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme nasıldır?
2. Afet yönetimi konusunda taşra teşkilatlanması nasıldır?

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme	Türkiye’de Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenmenin nasıl düzenlendiği öğrenilecektir.	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenme	Türkiye’de Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenmenin nasıl düzenlendiği öğrenilecektir.	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki örgütlenme
- Afet yönetimi konusunda taşradaki örgütlenme

13. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ KONUSUNDA ÖRGÜTLENME-II

13.1. Taşra Teşkilatlanması

Afet yönetiminin etkin bir şekilde yerine getirilmesi, afete karşı iyi hazırlanmış bir merkez teşkilatının yanısıra iyi örgütlenmiş bir taşra teşkilatı ile mümkündür. Afet ve Acil Durum Başkanlığı örgütlenmesinde, başkanlık yapılanmasını 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

13.1.1. İl afet ve acil durum müdürlükleri

MADDE 52 – (1) İllerde bütünleşik afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde, Başkanlığın taşra teşkilatı olarak valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur. Müdürlüğün sevk ve idaresinden, ildeki afet ve acil durum faaliyetlerinin yönetiminden vali sorumludur. Müdürlük personelinin il dışı geçici görevlendirmesi Başkanlık ve/veya vali tarafından yapılır.

(2) İl afet ve acil durum müdürlüklerinin görevleri şunlardır:

- a) İlin afet ve acil durum tehlike ve risklerini belirlemek, afet ve acil durum hazırlıklarını yapmak.
- b) Afet ve acil durum risk azaltma, müdahale ve iyileştirme il planlarını, mahallî idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak, uygulamak ve uygulatmak.
- c) İl afet ve acil durum yönetim merkezini yönetmek, kesintisiz ve güvenli haberleşmeyi sağlamak.
- ç) Afet ve acil durumlarda meydana gelen kayıp ve hasarı tespit etmek veya ettirmek.
- d) Afet ve acil durumlara ilişkin eğitim faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.

- e) Sivil toplum kuruluşları ile gönüllü kişilerin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili akreditasyonunu yapmak ve belgelendirmek.
- f) Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmek.
- g) İlgili mevzuatta yer alan seferberlik ve savaş hazırlıkları ile sivil savunma hizmetlerine ilişkin görevleri illerde yerine getirmek.
- ğ) Başkanlığın belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarını diğer kurum ve kuruluşlarla birlikte yapmak.
- h) Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddeler ile benzeri diğer teknolojik maddelerin tespiti, teşhisi ve arındırılması ile ilgili hizmetleri yürütmek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- ı) Başkanlıkça belirlenen yıllık çalışma programlarını uygulamak, yıllık faaliyet raporları hazırlayarak Başkanlığın onayına sunmak.
- i) Yıllık bütçe teklifini hazırlamak.
- j) Başkanlığın ve valinin vereceği diğer görevleri yapmak.
- (3) İl afet ve acil durum müdürlüklerinin harcamaları, Başkanlık bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten yapılır.
- (4) İl afet ve acil durum müdürlüklerince tesis edilen iş ve işlemler dolayısıyla açılmış ve açılacak davalar valilikler husumetiyle yürütülür. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri

13.1.2. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri

MADDE 53 – (1) Başkanlık tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kurulabilir. Bu müdürlükler, il afet ve acil durum müdürlüğü emrinde görev yaparlar. Bu şekilde kurulacak müdürlük sayısı yirmiye geçemez.

Aşağıda mevcut arama kurtarma birliklerinin yer aldığı şehir ve iletişim bilgilerinin listesi yer almaktadır.

AFAD Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri:

Ankara Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Uğur Mumcu Mah. Fatih Sultan Mehmet Bulvarı Nu: 290 Batıkent
(İstanbul Yolu 10. Km.) ANKARA

Tel: 0 312 250 10 01 / 252 59 70-71 Faks: 0 312 252 59 78

İstanbul Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Şevketiye Mahallesi. (Tasiş Yanı) Havalimanı Yolu Üzeri Yeşilköy /
Bakırköy

Tel: 0 212 574 58 80 Faks: 0 212 574 58 94 / 574 58 95

İzmir Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Doğanlar Mah. 1607. Sokak Nu: 36 Bornova

Tel: 0 232 478 55 15 Faks: 0 232 478 00 43

Bursa Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Küçükbalıklı Mahallesi. 11 Eylül Bulvarı Nu: 197 / 1-2 Osmangazi

Tel: 0 224 216 00 16 / 224 216 00 17 Faks: 0 224 216 00 18

Sakarya Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Yanıkköy Mevkii (Meşelik Karşısı) Sapanca

Tel: 0 264 592 27 22 Faks: 0 264 592 21 17

Afyon Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: İzmir Karayolu 7. Km. (Bölge Trafik Yanı)

Tel: 0 272 252 53 87 Faks: 0 272 252 53 86

Samsun Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: İstiklal Mah.1124. Cad.No:15 Atakum/SAMSUN

Tel: 0 362 312 23 23 Faks: 0 362 439 05 63 - 312 23 40

Diyarbakır Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Silvan Yolu. 13 Km. Polis Okulu Yanı. Karaçalı. Sur

Tel: 0 412 326 11 56 Faks: 0 412 326 13 53

Erzurum Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Çat Yolu Üzeri Özel Harekat Karşısı Palandöken

Tel: 0 442 342 02 95 Faks: 0 442 342 02 93

Van Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Erciş Yolu. 4. Km. (Bölge Trafik Müdürlüğü Yanı)

Tel: 0 432 226 75 00 / 432 226 75 01 / 432 226 75 02 Faks: 0 432 226 75 03

Adana Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü

Adres: Ceyhan Yolu 23.km Sarıçam

Tel: 0 322 394 36 74 / 322 394 36 75 Faks: 0 322 394 36 86

13.2. Afet Konusunda Yetkili Kurum/Kuruluşların Görevleri

13.2.1. İçişleri Bakanlığı

Afet ve Acil Durum Başkanlığı örgütlenmesinde, başkanlık yapılanmasını 15/07/2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 no'lu Kararname) ile kurum , afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlenmesi ile son halini almıştır.

13.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF), 3294 sayılı “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kanunu” ile 1986 yılında kurulmuştur. Görevlerini, il ve ilçelerde bulunan vali veya kaymakamların başkanlığındaki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yerine getiren fonun temel amacı, fakruzaruret içinde muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye’ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmektir.

Aslında gerek 3294 sayılı Yasa gerekse de buna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik uyarınca, afetler sonrası yardım görevi SYDTF’nin alanına dâhil değildir. Ancak, 4123 sayılı “Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun”un 4. maddesine göre,

“Madde 4 – Bu Kanun kapsamına giren yörelerde tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve sakat kalanlara Gelir Vergisi Kanununun sakatlık indirimine ilişkin 31 inci maddesinde belirtilen esas ve usuller

çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek miktarda yardım yapılabilir. Ödemeler İçişleri Bakanlığınca uygun görülecek fonlardan yapılır.” 4123 sayılı kanun

tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve sakat kalanlara İçişleri Bakanlığınca uygun görülebilecek fondan yardım yapılabilir. Ayrıca, 97/ 7750 sayılı “Tabii Afet Nedeniyle Hayatını Kaybeden, Sakat Kalan, Fiilen Oturdukları Konutları ve Kullandıkları İşyerleri Hasar Görenlere Dair Bakanlar Kurulu Kararı”, yardım kalemleri ve yardım miktarlarını tespit etmiş olup, bu yardımların SYDTF’den vakıflar aracılığıyla yapılacağını belirtmiştir. 17 Ağustos depremi sonrasında 99/13484 sayılı karar ile 97/ 7750 sayılı kararda değişiklik yapılmış ve SYDTF’den yapılacak yardımlar ve miktarları, sayılmak suretiyle açıkça belirtilmiştir.

13.2.3. Doğal Afet Sigortaları Kurumu

2000 yılında kurulan Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), ülkemizde Zorunlu Deprem Sigortası edindirme, uygulama ve yönetimi faaliyetlerinden sorumlu tüzel kimlikli bir kamu kuruluşudur. DASK, biri başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşan "Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu" tarafından yönetilir.

Yönetim Kurulu; Hazine Müsteşarlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, üniversite temsilcisi ve teknik işletici Eureko Sigorta A.Ş.'nin temsilcilerinden meydana gelir. Yönetim Kurulu üyeleri farklı konularda uzmanlaşmış üst düzey kamu görevlileri (5), özel sektör yetkilisi (1) ve üniversite temsilcisinden (1) oluşur. DASK Yönetim Kurulu'nun oluşumu, ilgili tarafların temsil edilebilmesi ve Zorunlu Deprem Sigortası programının başarıyla yürütülebilmesi esasına dayanır.

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu 18 Mayıs 2012'de 28296 sayı ile resmi gazetede yayınlanmıştır. Kanunun amacı, binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

DASK'ın hedefleri şu şekilde verilmektedir; (www.dask.gov.tr)

- Kapsamdaki bütün konutların, ödenebilir seviyedeki primlerle, depreme karşı güvence altına alınması
- Yurtiçinde risk paylaşımının sağlanması
- Deprem hasarlarının ülkemize getireceği mali yükümlülüğün, sigorta yoluyla, uluslararası reasürans (yeniden sigortalama) ve sermaye piyasalarına dağıtılması
- Devletin, depremlerden -özellikle deprem sonrası afet konutları inşasından- kaynaklanan mali yükünün azaltılması
- Devletin mali yüklerinden kaynaklanan vatandaşa yansıyacak muhtemel ek vergilerin önlenmesi
- Sigorta sisteminin, sağlıklı yapıların üretiminde teşvik edici bir araç olarak kullanılması
- Deprem hasarlarının karşılanmasında uzun vadeli kaynak birikiminin temin edilmesi
- Toplumda sigorta ve sosyal dayanışma bilincinin gelişmesine katkıda bulunulması

Doğal afet sigortaları kurumunun mevcut internet sitesi üzerinden ulaşılabilen en son faaliyet raporu 2014 yına aittir ve bu raporda 1 kasım 2014 itibari ile kurumun 2,8 milyar avro teminat sağlayan bir hasar fazlası reasürans koruması sağladığı belirtilmektedir.

13.2.4. Türk Kızılayı

İlk olarak, savaş alanında yaralanan ya da hastalanan askerlere hiçbir ayırım gözetmeksizin yardım etmek arzusu ile 11.06.1868 yılında “Mecruhin ve Marda-yı Askeriyeye İmdat ve Muavenet Cemiyeti (Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti)” adıyla kurulan Kızılay, 1877’de “Osmanlı Hilaliahmer Cemiyeti”, 1923’te “Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti”, 1935’te “Türkiye Kızılay Cemiyeti” ve nihayetinde 1947 yılında “Türkiye Kızılay Derneği” adını almıştır.

Türkiye Kızılay Derneğinin kuruluşu, hukuki statüsü, teşkilat yapısı, üyelik işlemleri ile gelir ve giderlerine ilişkin usul ve esasları belirleyen Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü son düzenlenmiş hali 19 şubat 2009 tarihinde 27146 sayı ile resmi gazetede basılmıştır. Tüzüğünün 4. maddesi a bendi uyarınca, Türkiye Kızılay Derneği, Kızılay adı altında ülkesinde faaliyet gösteren, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketinin diğer unsurlarıyla ilişkilerinde kendisini temsil edecek merkezi yönetimi mevcut ve hareketin temel prensiplerine göre faaliyette bulunan özerk organizasyondur.

Kızılayın görevleri ilgili Tüzüğün 7 maddesi 3. Bendinde Kızılayın Barış Zamanındaki Görevleri başlığı b bölümünde şu şekilde özetlenmektedir.

“b) Sosyal yardım ve afet yönetim görevleri;

1) Öz kaynakları ve Devlet tarafından sağlanan fonlar ile ulusal ve uluslararası insani yardım programlarını projelendirmek ve uygulamak,

2) Diğer ulusal derneklere amacına uygun proje bazlı, yapısal ve sosyal yardım desteğinde bulunmak, bunun için ulusal ve uluslararası kaynaklardan yararlanmak ve yurtiçinde ve yurtdışında personel görevlendirmek,

3) Görevleri kapsamında, halkın ihtiyacı olan alanlarda toplum merkezleri aracılığı ile psiko-sosyal destek hizmetleri yürütmek,

4) İmkanları ölçüsünde engellilere, muhtaç hastalara ve yoksullara yardım yapmak, aşevi açmak, yaşlılar ve çocuklar için bakım hizmeti vermek,

5) Yurtta meydana gelecek her türlü afet ve felaketlerde kapasitesi dahilinde müdahalede bulunmak, geçici barınma ve geçici beslenme sağlamak, sağlık hizmetlerinde destek olmak, ulusal afetlerde Kızılay-Kızıllaç Dernekleri Federasyonu ve ulusal dernekler ile ilişkileri yürütmek ve anılan Federasyona ve ulusal derneklere gerektiği takdirde yardım çağrısında bulunmak, Kızılay-Kızıllaç Hareketi kanalıyla veya diğer uluslararası kuruluşlardan gelecek her türlü ayni ve nakdi yardımları uluslararası ve ulusal mevzuat çerçevesinde teslim almak, sevk ve idare etmek, yerine ulaştırmak,

6) Kızılay-Kızıllaç Dernekleri Federasyonu ve ulusal derneklerden gelecek yardım çağrıları ile uluslararası yardıma açılan afet durumlarında bu ülkelere insani yardım malzemesi sevk etmek, uluslararası afet müdahale ve yardım ekipleri göndermek, gidilen ülkenin ulusal derneği veya Federasyonla işbirliği içinde afet müdahalesinde bulunmak, Bakanlar Kurulu tarafından gerekli görülen uluslararası yardım yapılması önerilerini imkanları ölçüsünde yerine getirmek, aynı çerçevede nakdi yardımlarda bulunmak,

7) Devletin fon sağladığı durumlarda ulusal ve uluslararası afet müdahalelerinde bulunmak, insani yardım programlarını oluşturmak ve buna ilişkin projeleri Devlet adına diğer ulusal dernekler ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak uygulamak,

8) Doğal, sıhhi, teknolojik ve insan kökenli afetlere uğrayanlara, imkanlar ölçüsünde zamanında, hızlı ve etkili acil insani yardım ulaştırmak için gerekli kurumsal hazırlığı yapmak, bu amaçla bölgesel ve yerel afet müdahale ve lojistik destek sistemini kurmak ve geliştirmek,

9) Kızılay personeli ve afet gönüllülerini afet müdahalesi için eğitmek, uluslararası düzeyde afete hazırlık ve afet yönetimi eğitimleri vermek, bu alanda uluslararası konferanslar ve sempozyumlar düzenleyerek afetler ile mücadele bilincini geliştirmek,

10) Afetlerde ve afet dışı durumlarda kullanacağı yardım malzemelerini, afet ve lojistik ekipmanını, donanımını, teçhizatını, nakil vasıtalarını, araç ve gereçlerini amacına uygun olarak kullanılmak ve en az on yıl el değiştirmemek kaydı şartıyla, bedelsiz ithalata ilişkin mevzuatla belirlenmiş usul ve esaslar çerçevesinde, bedelsiz ithal etmek,

11) Ülkenin afet riskleri doğrultusunda, uygun yerlerde bölgesel ve yerel afet müdahale ve lojistik merkezlerini kurmak üzere uygun kamu arazilerini tespit etmek ve Kızılaya kazandırılmasını sağlamak,

12) Halkın afetler konusunda bilgilendirilmesine, bilinçlendirilmesine ve afetlerle baş edebilme kapasitesinin geliştirilmesine destek sağlamak.”

olarak verilmiştir.

Ülkemizde 81 ilde şubeleri olan Kızılay olay yerine en hızlı ve en çok destek olacak şekilde gereken ilaç, gıda, çadır, gibi ihtiyaçları temini için gerektiği gibi örgütlenmiştir.

13.3. İlgili Kuruluşlar

13.3.1. Türk Silahlı Kuvvetleri

Afet yönetimi sistemimizde, başta arama ve kurtarma hizmetleri olmak üzere, çeşitli hizmetlerin yerine getirilmesinde görevli kuruluşlardan biri Türk Silahlı Kuvvetleridir. TSK'nın, 211 sayılı “TSK İç Hizmet Kanununun” (**Resmi Gazete**, 10. 01. 1961 Tarihli ve

10703 Sayılı.). 112. maddesi uyarınca, yer sarsıntısı, yangın, su basması vb. tabii afetlerin meydana gelmesi durumunda, 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun” hükümleri uyarınca hareket etmesi öngörülmüştür. Bu kanunun 7. maddesi uyarınca, afet bölgelerinde veya civarında bulunan ordu, jandarma, kıta, birlik ve müessese kumandanları, barış zamanında, kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenilecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yapmaya mecburdurlar.

“Mükellefiyetler:

Madde 7 – Afet bölgelerinde veya civarında bulunan ordu, jandarma, kıta birlik ve müessese kumandanları, hizada, kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenilecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yapmaya mecburdurlar.” (7269 sayılı Kanun)

Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 13 maddesinde “Bir afet vukuunda birliklerin afet bölgesine havadan acil intikali için, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Türk Hava Kurumu uçak ve helikopterlerinden, denizden intikal için ise Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı deniz ulaştırma araçlarından bu kuruluşlarla yapılan protokoller çerçevesinde yararlanır.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Arama Kurtarma Timleri

Marmara Bölgesinde 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem felaketi neticesinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından deprem, yangın, sel, çığ, toprak kaymaları, kaybolmalar, Kimyasal Biyolojik Radyolojik ve Nükleer (KBRN) ve büyük kazalar gibi doğal olan veya olmayan her türlü afette yurt içinde ve yurt dışında arama ve kurtarma faaliyeti icra etmek üzere TSK Doğal Afetler Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı kurulmuş ve uluslararası standartlarda teçhiz edilmiştir. (<http://www.tsk.tr/GenelBilgiler/DogalAfetAramaKurtarmaTimleri> 24.07.2016)

Jandarma Genel Komutanlığı Arama Kurtarma Timleri

Jandarma Komando Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı, yurtiçi ve yurt dışında meydana gelebilecek her türlü doğal ve insan kaynaklı afetler ile dağ, mağara, kanyonlarda, sualtında arama kurtarma faaliyeti icra etmek maksadıyla, 01 Eylül 1999 tarihinde Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı bünyesinde Ankara’da kurulmuştur.

Bu görevlerin icrası maksadıyla; JAK Tabur Komutanlığı bünyesinde, Afet Arama Kurtarma Bölükleri ile Dağcılık, Sualtı ve Köpekli Arama Kurtarma Timlerinden oluşan Özel Arama Kurtarma Bölüğü bulunmaktadır. (<http://www.tsk.tr/GenelBilgiler/DogalAfetAramaKurtarmaTimleri> 24.07.2016)

13.3.2. Yerel Yönetimler

Anayasanın 123. maddesi uyarınca, ülkemizde yönetim, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanmaktadır. Yerinden yönetim ya da diğer adıyla yerel yönetim ise idari anlamıyla, hizmet yönünden yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim olmak üzere 2 türe ayrılmaktadır (Keleş, 2000; 21). Ancak bu ayrıma rağmen, genel olarak yerel yönetim kavramıyla ifade edilen ve Anayasanın 127. maddesinde sayılmak suretiyle belirtilen il, belediye ve köyler olmaktadır.

88/12777 sayılı Yönetmeliğe göre ise oluşturulması öngörülen hizmet grupları içinde, belediyelere verilen görevler, hastane ve ambulans servisi, mezar yeri tespiti, hasar tespit ve geçici iskân çalışmaları grubu, satın alma, kiralama, el koyma servisi, elektrik, su, kanalizasyon hizmetleri grubu vb. hizmet grup ve servislerinde yer alması olarak tanımlanmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu 53. Madde de Belediyelerin Acil durum plânlaması ile ilgili sorumlulukları şu şekilde tanımlanmaktadır.

“Madde 53- Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar. Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır. Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak

ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir. Belediye, belediye sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.”

13.3.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi

Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM), 17 Ağustos 1999 depreminin ardından, İstanbul’da her türlü doğal afetin öncesinden bitimine kadar geçen sürede, afetin en az zararlarla atlatılmasını sağlamak amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesine (İBB) bağlı kurumlar arasında iş bölümü, koordinasyon ve işbirliğini sağlamak İBB Başkanı ve İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünden (AFAD) gelecek emirler doğrultusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesinin üzerine düşen görevleri koordine etmek üzere, 7269 sayılı Afet Kanunu, 586 sayılı Kararname, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 12.12.2000 tarih ve 686 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararı ile 12 Aralık 2000 tarihinde kurulmuştur.

Kurulduktan sonra, geçici olarak, faaliyetlerini İtfaiye Daire Başkanlığının Fatih’teki binasında sürdürmüştür. 2002 yılından itibaren ise Eyüp Güzeltepe’de yüksek standartlı inşaat kalitesiyle sağlam zemine inşa edilen binasında faaliyetlerini devam ettirmektedir.

AKOM’un çalışmaları arasında koordinasyon çalışmaları yapmak, risk zarar azaltma çalışmaları, hazırlık planlama çalışmaları ve kriz yönetimi çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalar içinde en dikkat çekici olan İstanbul Deprem Master Planı (İDMP)’dir. İTÜ, ODTÜ, YTÜ ve Boğaziçi Üniversitelerine ortak hazırlanmıştır. İstanbul Deprem Master Planı’nda İstanbul’un depreme karşı güvenli hale getirilmesi amacıyla; Yapı inceleme ve güçlendirme, İmar uygulamaları, Hukuki çalışmalar, Mali kaynak çalışmaları, Eğitim çalışmaları, Sosyal faaliyetler ve Afet ve risk yönetimi ana başlıkları ve bunlara ilişkin temel ilke ve esaslar belirlenmiştir. İDMP’nin ana başlıkları altında sıralanan çalışmalar, belirli bir program dahilinde aşama aşama devam etmektedir.

13.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Afet yönetiminde başarının sağlanabilmesi yalnızca kamu olanakları ve kamu kuruluşlarının kullanılması malesef etkili bir yöntem değildir. Bu amaçla dünyada da

örneklerine de raslayabileceğimiz üzere pek çok ülkede sivil toplum kuruluşu vardır. Bunlar kamu kurumları kadar ciddi biçimde afetlere ve acil durumlara karşı hazırlık çalışmaları yürütmektedir.

Ülkemiz açısından afet ve acil durumlara hazırlanan kurumlar detaylı araştırıldığında malesef sivil toplum kuruluşları açısından oldukça zayıf bir noktada olduğumuzu söylemek yanıltıcı olmayacaktır. Sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllülerin katılımının sağlanması amacıyla ile “Gönüllülerin Sivil Savunma Hizmetlerine Katılma Esasları Yönergesi” adını taşıyan bir yönerge hazırlanmıştır. Bu yönerge ile sivil toplum örgütlerinin, özel ve tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin, sivil savunma hizmetlerinin yürütülmesi için devletin resmî güçlerinin yanında bu hizmetlere, gönüllü olarak katılımlarının sağlanması, gerekli organizasyonların yapılması ve eğitilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Yönergenin kapsamı, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, il ve ilçe mülki idare amirlikleri ile sivil savunma teşkilatında gönüllü olarak görev alacak, sivil toplum örgütleri ile gerçek kişilerin arama, kurtarma ve yardım faaliyetlerinde koordinasyonu, iş birliği ve yardımlaşma esaslarıdır.

Yönerge uyarınca, ülke çapında sivil savunma gönüllülüğünün teşviki, organizasyonu ve hizmetlerin yürütülmesi için aşağıdaki komisyonlar kurulacaktır:

• **Merkez Gönüllü Hizmetleri Komisyonu:** Sivil Savunma Genel Müdürü veya görevlendireceği Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında; bir daire başkanı ve bir Şube Müdüründen oluşur; ancak, komisyonca gerekli görüldüğünde, ilgili kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinden komisyona temsilci çağrılır.

• **İl Gönüllü Hizmetleri Komisyonu:** İllerde, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında; Belediye Başkanı, İl Sivil Savunma Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürü, Köy Hizmetleri İl Müdürü, İl Özel İdare Müdürü, Arama ve Kurtarma Birlik

Müdüründen oluşur; ancak komisyonca gerekli görüldüğünde ilgili kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinden komisyona temsilci çağrılır.

• **İlçe Gönüllü Hizmetleri Komisyonu:** İlçelerde, kaymakamın başkanlığında Belediye Başkanı, İlçe Sivil Savunma Müdürü veya Memuru, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Özel İdare Müdüründen oluşur.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin onüçüncü haftasında, Türkiye’de Afet yönetimi konusunda merkezi düzeydeki ve taşradaki örgütlenme incelenmiş ve öğretilmeye çalışılmıştır.

14.TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİM SÜRECİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

14.1. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)

14.2. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Çalışmaları

14.3. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığının Çalışmaları

14.4. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığının Çalışmaları

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

- 1. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) nedir?**
- 2. Afet araştırma merkezlerinin çalışmaları nelerdir?**

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanım yöntemleri ve kazanımın geliştirilmesi
Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)	Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) öğrenilecektir.	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir
Afet araştırma merkezlerinin çalışmaları	Afet araştırma merkezlerinin çalışmalarının öğrenilmesi	Bu kazanımın elde edilebilmesi için ders notunun ilgili bölümü çok iyi özümsemelidir. Ayrıca “Kaynakça” bölümünde yer alan temel eserlere ve literatür taramasına başvurulabilir

Anahtar Kavramlar

- Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)
- Projeler

14. TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİM SÜRECİ

14.1. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)

Türkiye Afet Müdahale Planının (TAMP) amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir. TAMP, ülkemizde yaşanabilecek her tür ve ölçekte, afet ve acil durumlara müdahalede görev alacak, bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel kuruluşlar, Sivil toplum kuruluşları (STK) ve gerçek kişileri kapsar.

Türkiye Afet Müdahale Planı hukuki dayanak olarak 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler İle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu, Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği, Afet ve Acil Durum Hizmetleri Yönetmeliği, ve UDSEP (Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı) kapsamına girer.

Türkiye Afet Müdahale Planı afet sırasında sorumlulukları şu şekilde paylaşır. Afet ve acil durum hizmetlerinin koordinasyonundan, eğitim politikalarının oluşturulmasından ve bu konularda mevzuat düzenlemeleri yapılmasından AFAD sorumludur. Ulusal düzey hizmet grubu planlarının hazırlanması ve uygulanmasından hizmet grubundan sorumlu ana çözüm ortağı olan bakanlık, kurum ve kuruluşlar asli sorumlu olmakla birlikte, hizmet grubu planlarında görevlendirilen destek çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel sektör, STK'lar ve gerçek kişiler de ayrı ayrı sorumludur. Bakanlık, kurum ve kuruluşlarda planların hazırlanması ve uygulanmasından en üst yöneticiler, il afet müdahale planlarının hazırlanması ve uygulanmasından valiler, özel kuruluşlarda ise sahipleri veya yetkili temsil organları sorumludur (TAMP Aralık 2013).

Türkiye Afet Müdahale Planının hedefleri;

- Hayat kurtarmak,
- Kesintiye uğrayan hayatı ve faaliyetleri en kısa sürede normale döndürmek,
- Müdahale çalışmalarını hızlı ve planlı bir şekilde gerçekleştirmek,
- Halk sağlığını korumak ve sürdürmek,
- Mülkiyet, çevre ve kültürel mirası korumak,
- Ekonomik ve sosyal kayıpları azaltmak,
- İkincil afetleri önlemek ya da etkilerini azaltmak,
- Kaynakların etkin kullanımını sağlamaktır.

Türkiye’de afet yönetimi sürecinde plan hazırlama safhası 4 bölüm; organizasyon, analiz, kapasite geliştirme ve entegrasyon süreci olmak üzere tanımlanmaktadır (TAMP ,2013).

Organizasyon sürecinde; ilk olarak hizmet grubunun oluşturulması gereklidir. Hizmet grupları ana çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluş ve destek çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır. Hizmet grubunun süreç analizi yapılarak, afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılacak görev ve çalışmalar belirlenmelidir. Hizmet grubunun kendi içinde süreç analizi çerçevesinde iş bölümü yapılmalı hizmet grubunda yer alan kurum ve kuruluşlar arasında açıkta bırakılan hiç bir görev kalmamak kaydıyla paylaşılmalıdır. Yapılacak çalışmaların niteliğine göre ekipler teşkil edilerek her bir ekibin organizasyon, planlama ve yönetim şeklinin belirlenmesi gerekmektedir. Olay seviyesi açısından gereken sayıda alt ekip oluşturulması önem arz etmektedir.

Analiz sürecinde; Hizmet grubunun kaynak-envanter tespit edilmelidir. Afet ve acil durumlarda söz konusu hizmetin (örneğin defin hizmetleri) yapılabilmesi için afet bölgesine merkezden ve tüm illerden ulaştırılacak personel, araç, gereç, malzeme, alet, ekipmanın(örneğin; cenaze nakil aracı, tabut, ceset torbası vb.) belirlenmesi gereklidir. Hizmet gruplarının birbirleri ile işbirliğinin belirlenmesi ve düzenlenmesi yapılmalıdır. Afet bölgesine gidecek ekiplerin bölgeye nasıl ulaşacaklarının planlanması analiz sürecinde yapılmalıdır. Hizmet grubu destek kaynaklarının örneğin afet bölgesine gidecek araç, gereç,

teçhizat, alet ve ekipmanın bölgeye nasıl ulaştırılacağına planlanması tamamlanmalıdır. Hizmet grubu 0. dakika planlaması kapsamında afet olduğu anda hizmet grubu personelinin ilk andan itibaren ne yapacağına planlanması yapılmalı afet ve acil durumlarda hizmet grubunun öncelikle irtibat kurması gereken kişi ve birimlerin her türlü iletişim bilgilerinin belirlenmesi ve önceliklendirilmesi gereklidir. Bakanlıkların afet ve acil durum yönetim merkezlerinin standartlara uygun hale getirilerek sürekli 24 saat esasına göre çalışır halde tutulması, gerekli bilişim ve iletişim altyapılarının kurulması gereklidir. Hizmet grubunun raporlama ve haberleşme usullerinin tespiti: Afetin ilk anından itibaren söz konusu hizmetle ilgili talep edilecek raporların formatlarının belirlenmesi, raporlama adreslerinin ve prosedürlerinin belirlenmesi, haberleşme usullerinin tespiti yapılmalıdır.

Kapasite geliştirme sürecinde afetlere karşı farklı senaryo çalışmaları yapılmalı ve bu senaryo çalışmalarına göre hazırlıklar planlanmalıdır. Senaryo sonuçlarına göre kapasite artırılacak alanların (personel, malzeme, ekipman vb.) belirlenmeli ve bu doğrultuda çalışılmalıdır. Afet sırasında ihtiyaç duyulan hizmet grupları ana çözüm ortağı bakanlığın etrafında destek çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşların oluşturacağı kümeden oluşmaktadır.

Entegrasyon süreci, tüm hizmet grupları planlarının bütünleştirilmesi bu süreçte tamamlanmalıdır. Ulusal düzey hizmet grubu sorumlusu bakanlığın yerel teşkilatları tarafından hazırlanacak operasyonel planların il afet müdahale planlarına entegrasyonu yapılmalıdır. İhtiyaç duyulan konularda mevzuat değişikliği için çalışmalar yapılmalıdır. Hizmet gruplarının personel, haberleşme, mesaj, bilgi aktarımı, raporlara ve envanterlere ulaşımı sağlayacak şekilde ortak bilgi işlem portalı hazırlanmalıdır. Planların eğitimi ve masa başı ve saha tatbikatlarının yapılması bu süreçte gerçekleştirilir.

Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu tarafından hazırlanmasına karar verilen olay türü planları dışında, TAMP'daki hizmet grup planlarında ve bu plan doğrultusunda oluşturacakları modelde hizmetin bütünlüğünü bozmadan süreçleri bir bütün olarak göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Başka bir deyişle barınma hizmeti acil barınmadan kalıcı barınmaya kadar olan süreci, hasar tespit hizmetleri; ön hasar tespit, kesin hasar tespit, itirazlı hasar tespit gibi hak sahipliği aşamasına kadar olan süreci kapsamalıdır.

Türkiye Afet Müdahale Planında bir afet ve acil durum sırasında müdahale seviyeleri etki derecesi açısından dört gruba ayrılmıştır. Etki derecesine göre müdahale seviyelerindeki destek durumu aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir (TAMP, 2013).

Seviye ve Etki derece tablosu (Kaynak : TAMP, aralık 2013)

SEVİYE	ETKİ	OLAY TÜRÜ VE ÖLÇEĞİNE GÖRE DESTEK DURUMU
S1	Yerel imkânlar yeterlidir.	İAADYM
S2	Destek illerin takviyesine ihtiyaç vardır.	İAADYM-İlgili AKB 1. Grup destek iller
S3	Ulusal desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup destek iller + Ulusal kapasite
S4	Uluslararası desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup destek iller + Ulusal kapasite + Uluslararası destek

Yukarıdaki tabloyu TAMP'ın mevcut çalışması üzerinden biraz daha açıklamak gerekirse; AFAD, afet ve acil durum olayı sonrası, İl afet ve acil durum yönetim merkezi (İAADYM)' den aldığı ilk ve tamamlayıcı bilgiler doğrultusunda;

□ Yardım taleplerini olay türü ve ölçeğine göre değerlendirerek olay seviyesini belirler ve ilan eder. İlan edilen olay seviyeleri koordinasyonun ve organizasyonun düzeyini belirler.

□ 1. Seviyede ilgili İAADYM faaliyete geçer. AFAD afet ve acil durum yönetim merkezi (AADYM) gelişmeleri takip eder ve değerlendirir. Olay seviyesi belirlenir, ancak

ilan edilmez. Gerekli görülen hallerde AFAD, ihtiyaç duyulan hizmet grubunun ana çözüm ortağı bakanlık, kurum, kuruluş ve Kızılay' ın kapasitesini yönlendirir.

□ Olay seviyesi “2” olarak belirlendiğinde sadece ilgililerine duyurulur. Olay türü ve ölçeğine göre sırasıyla İAADYM, ve Ek- 4'te yer alan 1. grup destek illeri ve ilgili AKB afet bölgesine talimat beklemeksizin hareket eder. Gerekli görülen hallerde AFAD, ihtiyaç duyulan hizmet gruplarının ana çözüm ortaklarını ve Kızılay' ın kapasitesini yönlendirir.

□ Olay seviyesi “3 veya 4” olarak belirlendiğinde olay seviyesi ilan edilir ve AADKK toplanır. AFAD hizmet grubu ana çözüm ortağı bakanlık, kurum, kuruluş ve Kızılay' ın temsilcilerini İçişleri Bakanlığı AADYM' ye çağırır. Olay türü ve ölçeğine göre, Ek- 4'te yer alan 1. ve 2. grup destek illeri afet bölgesine talimat beklemeksizin hareket eder ve 2. grup iller gerektiğinde yönetimi devralır.

□ “Seviye 4” kararı verilmesi halinde tüm ulusal kapasite müdahaleye katılır ve gerektiğinde uluslararası yardım çağrısında bulunulur.

Olay sonrası afet bölgesinden ve ulusal hizmet gruplarından devam eden bilgi akışı doğrultusunda İçişleri Bakanlığı AADYM tarafından seviye değişikliği yapılabilir ve yapılan değişiklik ilan edilir. Karar verilen seviye bildiriminden sonra, hali hazırda harekete geçmiş olan ulusal hizmet grupları bildirimine göre pozisyonlarını alarak afet alanına yönlendirilir. Yönlendirmeye ilişkin detaylar AFAD tarafından belirlenir ve yönlendirilen hizmet grupları müdahale planları doğrultusunda çalışmalarına devam eder (TAMP 2013).

Birleşmiş Milletlerin düzenlediği konferanslar ve bunların sonucu ortaya çıkan uluslararası strateji ve eylem planlarında, afet sonrası yara sarma ve iyileştirme faaliyetlerinin sınırlı etkisine dikkat çekilerek, afet öncesi risk azaltma faaliyetlerine öncelik veren uluslararası politikalar öne çıkarılmıştır. Uluslararası politikadaki bu köklü değişim, afet yönetiminde yeniden yapılanma ihtiyacını doğurmuş ve Bütünleşik Afet Yönetimi kavramı ülkelerin gündemine girmiştir. Bilindiği üzere, afet yönetimi risk ve kriz yönetimi olarak iki ana başlık altında kategorize edilmektedir. Daha önce sadece afet sonrası müdahale, iyileştirme ve yeniden yapım faaliyetlerine odaklanan, kısaca sadece kriz yönetimi ile özdeşleşen afet yönetimi anlayışı yerini, afet öncesi risk yönetimi anlayışını da içeren bütünleşik bir afet yönetimine bırakmıştır (Çoşkun A. Ve diğerleri, 2012).

14.2. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Çalışmaları

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur.

Günümüzde ‘‘Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi’’ olarak adlandırılan bu model, afet ve acil durumların sebep olduğu zararların önlenmesi için tehlike ve risklerin önceden tespitini, afet olmadan önce meydana gelebilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin alınmasını, etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içerisinde yürütülmesini öngörmektedir.

Başkanlığımız, illerde doğrudan valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ve 11 ilde bulunan Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afet ve acil durumlara ilişkin tek yetkili kurum olup, bir şemsiye kurum anlayışıyla afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre gerek Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri, Sağlık, Orman ve Su İşleri ve ilgili diğer bakanlıklar ile gerekse sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kurulduğu günden bu yana ülkemizde yaşanan Elazığ, Simav ve Van depremlerinde en etkin ve hızlı müdahaleyi gerçekleştirmiş, deprem sonrası yürüttüğü başarılı iyileştirme politikaları ile afetzede vatandaşlarımızın yaralarını en kısa sürede sarmıştır. Antalya, Samsun ve Sinop'ta yaşanan sel felaketlerinde ilgili kurumlarla kısa sürede koordinasyon sağlanarak afet bölgesinde hayatın normale döndürülmesi çalışmaları ivedilikle tamamlanmıştır.

Sadece ulusal çapta değil uluslararası anlamda da birçok başarılı operasyona imza atan Başkanlığımız, dünyanın en uzak coğrafyalarında dahi yaşanan afet ve acil durumlara kayıtsız kalmamış, kaliteli, profesyonel ve alanında uzman personeli, teknolojik ekipmanı ile Haiti'den Japonya'ya, Şili'den Myanmar'a kadar yardım elini uzatmış; Libya, Tunus, Mısır ve Suriye yaşanan toplumsal olaylarda dünyanın takdirini kazanan tahliye ve insani yardım operasyonlarını başarıyla gerçekleştirmiştir.

14.3. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığının Çalışmaları

Ulusal Sismik Ağın Geliştirilmesi Projesi

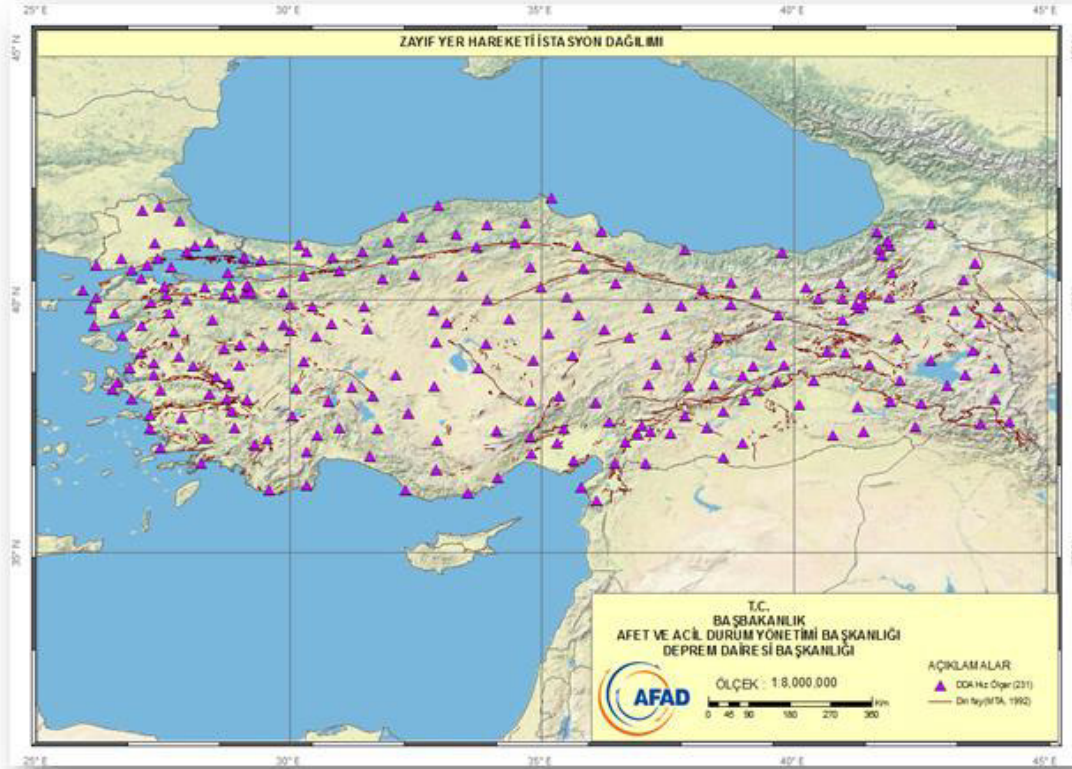
2004 yılında İstanbul'da düzenlenen Deprem Şurası'nda, "Ülke çapında depremlerin izlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, arşivlenmesi ve duyurulması işleri gelişmiş bir Ulusal Deprem İzleme Ağı Sistemi altında ele alınmalıdır." kararı alınmıştır. (<http://www.deprem.gov.tr/tr/kategori/usag-21744>)

Bu kapsamda; 1989 yılında Türkiye genelinde 12 istasyonla kurulmuş olan Telemetrik Deprem Gözlem Ağı; Ulusal Sismik Ağın Geliştirilmesi (USAG) Projesi ile dünya standartlarında, veri kalitesi yüksek, gerçek zamanlı, Türkiye Deprem İzleme Ağı'na dönüştürülmüştür. Haziran 2015 tarihi itibarıyla zayıf hareket (hız ölçer) gözlem istasyonu sayısı 231'e ulaşmıştır. Türkiye ve yakın çevresinde meydana gelen depremler 7 gün 24 saat gözlenmekte ve değerlendirilmektedir. (<http://www.deprem.gov.tr/tr/kategori/usag-21744>)

Görevleri

- Türkiye ve yakın çevresindeki deprem etkinliğini 7/24 izlemek,
- Deprem parametrelerini (zamanı, yeri, büyüklüğü, derinliği) doğru ve hızlı hesaplamak, kriz yönetim merkezini ve yetkilileri anında bilgilendirmek,
- Deprem kaynak parametrelerini (fay mekanizması çözümleri) belirlemek,
- Hasar yapıcı bir deprem sonrası artçı deprem çalışmalarıyla bölgenin sismik hareketliliğini yakından takip etmek,

- Depremlerle ilgili bilgileri üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları ve araştırmacılar ile paylaşmak,
- Uluslararası sismik ajanslarla işbirliklerini sağlamak (USGS,EMSC,ORFEUS,ISC, JICA,GFZ)

Kaynak : AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı

Ülke genelinde kurulu bulunan 231 adet 120 sn'lik geniş bant (BB) istasyonların yer yapımlarında aynı standart yöntem kullanılmıştır. İstasyonlardan gelen veriler, 7/24 çalışan 60 TB kapasiteli canlı diskleri barındıran sunucular üzerinde depolanır. Gelen veriler eş zamanlı olarak Seiscomp 3 programında otomatik olarak değerlendirilir. Aynı zamanda Türkiye Sismolojik Gözlem Ağı Çalışma grubu çalışanları tarafından deprem sinyalleri 7/24 takip edilir ve deprem sinyalleri ayrı bir yazılım ile değerlendirilerek kesin sonuçlar elde edilir. Bu sonuçlar Kriz merkezi, Basın ve Kamu oyuna çeşitli iletişim araçlarıyla (sms,e-posta,fax,tel) duyurulur (<http://www.deprem.gov.tr/tr/kategori/usag-21744>).

Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi

Günümüzde Türkiye’de bilimsel çalışma yapan yerbilimcilerin en büyük sıkıntılarında biri deprem verisine ulaşamamak veya nasıl ulaşacağını bilememektir. Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi (TDVM)’nin kurulması ile araştırmacılar ihtiyaç duydukları veriyi tek bir merkezden düzenli ve zenginleştirilmiş olarak alabilecek, böylelikle araştırmacıların rekabet gücü artacak, sismolojik problemlerin çözümlerinde yenilikler sağlanacaktır. AFAD’ın çatısı altında Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi’nin kurulması ile Türkiye’deki tüm sismik ağlardan gelen veriler birleştirilecek ve arşiv sistemi geliştirilecektir. Aynı zamanda 6525 sayılı kanunla deprem gözlemi yapan üniversiteler, yerel yönetimler ve tüm kurum ve kuruluşlar deprem gözlem verilerini eş zamanlı olarak başkanlığa aktarması hususunda hüküm konmuştur. Türkiye Deprem Veri Merkezi, benzeri veri merkezlerinin Amerika, İngiltere, Japonya ve Avrupa’da örnekleri olmasına rağmen, Ortadoğu, Kafkasya, Arap Yarımadası ve Orta Asya’da benzeri bulunmamaktadır (AFAD).

Türkiye Deprem Veri Merkezi’nin, bu bölgelerdeki sismoloji merkezleri ile anlaşmalar yapıp, bahsedilen bölgelerdeki sismolojik verileri içeren bir Uluslararası Veri Merkezi’ne dönüşmesi, Türkiye’nin bu alanda da önder ülke olması hedefine ulaşmasını sağlayacaktır. Veriye ulaşan yerbilimci sayısının artması ile sismoloji alanında yapılan çalışma sayısı artacaktır. Yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar genç araştırmacıların bu sonuçlardan faydalanmasını sağlayacaktır. Ayrıca, elde edilen sonuçlar Afet Yönetimi Sisteminin gelişmesine de yardımcı olacaktır. Ayrıca çoğu araştırmacı araştırma kurumu içerisinde yeterli hesaplama kaynaklarına sahip değildir. Bu verilere yüksek hızlı erişime sahip olacak yüksek performanslı hesaplama kaynaklarının kişi, üniversite veya kurum ayrılmadan sağlanabilmesi, aynı zamanda bütün araştırmacılara eşit koşullarda araştırmalarını yürütme şansı taniyacaktır. Bu işlemin gerçekleştirilmesinde verilerin merkeze aktarılması ve ulusal ve uluslararası kullanıma açılması için uygun veri iletim

yollarının oluşturulması oldukça önemlidir. Proje 2011 yılında başlamış olup, mevcut veri ağının kullanılması, verilerin korunması, verilerin depolanması ve yedeklenmesi konusunda projeye destek verecek olan TÜBİTAK-ULAKBİM ile protokol imzalanmıştır.

AFAD TDVM amacı ülkemizde ve yakın çevresindeki meydana gelen depremleri izlemek, gözlemek amacıyla kurulan Zayıf ve Kuvvetli Yer Hareketi Gözlem İstasyonlarından elde edilen gerçek zamanlı ve Offline verileri tek bir merkez toplamak, düzenlemek , saklamak ve kullanıcıların paylaşımına açmak amacıyla kurulmuştur. AFAD – TDVM yapısı içinde İnternet standartları, web servisleri, çeşitli yazılımlar kullanılarak, farklı verilerin entegrasyonu, birleştirilmesi ve kullanıcıların paylaşımına açılması sağlanmıştır. Verilere ayrıca kurumun internet adresinden [Http://tdvm.afad.gov.tr](http://tdvm.afad.gov.tr) adresi üzerinden ulaşabilmek mümkündür.

AFAD-TDVM, Ülkemizde çeşitli kurum/kuruluş, üniversiteler, araştırma merkezleri tarafından, depremleri izlemek ve sismik aktiviteyi gözlemek amacıyla kurulan deprem istasyonlarında elden edilen gerçek zamanlı (real time) ve Offline veriler uluslar arası standartlarda tek bir merkezde birleştirilip, düzenlenip, depolanarak kullanıcıların paylaşımına açılır (<http://www.deprem.gov.tr/tr/kategori/tdvm-26139>, 24.07.2016).

AFAD-TDVM, tarafında kullanıcılara sağlanacak olan veriler,

- Olay Bazlı Deprem Verisi (Earthquake Event Data)
- Sürekli Deprem Dalgaformu Verisi (Continuous Broadband and Short Period Waveform Data)
- İvme Dalgaformu Verisi (Acceleration Waveform Data)

AFAD-TDVM, veri sağlayan merkezler,

- AFAD – Deprem Dairesi Başkanlığı (Ulusal Zayıf ve Kuvvetli Yer Hareketi Ağı)
- Anadolu Ünivesitesi, Yer ve Uzay Bilimleri Ensitüsü
- Antalya Valiliği

- Artvin, Devlet Su İşleri Genel Bölge Müdürlüğü
- Atatürk Üniversitesi, Deprem Araştırma Merkezi
- Cumhuriyet Üniversitesi, Deprem Araştırma Merkezi
- DOHAD - Doğa Hareketleri Araştırma Derneği
- Dokuz Eylül Üniversitesi, Deprem Araştırma Merkezi
- Düzce Belediyesi
- İskenderun Belediyesi
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Belediyesi
- Kocaeli Üniversitesi
- Osmangazi Belediyesi
- Sakarya Üniversitesi
- Süleyman Demirel Üniversitesi
- Tübitak – MAM, Yer ve Deniz Bilimleri Araştırma Merkezi

GONAF Projesi

Projenin ismi projenin inglizce adında “A Deep Geophysical Observatory At The North Anatolian Fault A Borehole –Based Seismometer Network At The Eastern Sea Of Marmara (GONAF)” yer alan harflerden gelmektedir. Projenin Türkçe başlığı “Kuzey Anadolu Fayında Jeofizik Gözlemler Marmara Denizinin Doğusunda Derin Kuyu Sismometre Ağı’dır.

AFAD ‘ın internet sitesinde projenin amacı şu şekilde özetlenmiştir. 2011 yılında GFZ (German Research Centre for Geosciences) ile AFAD Başkanlığı arasında ülkemizde ilk derin kuyu sismometre projesi olan GONAF projesi başlatılmıştır. Söz konusu proje ile 1999 İzmit Kıvrığını ve mevcut güncel sismik boşluk arasındaki geçişi içeren Kuzey Anadolu

Fayının Marmara Denizi içerisindeki Adalar segmenti boyunca, derin kuyu sismometreleri yardımıyla beklenen Marmara depremi ($M > 7$) öncesi ve sırasında meydana gelecek fiziksel süreçlerin incelenmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda, büyüklük algılama ölçeği önemli ölçüde azaltılmış ve yüksek çözünürlüklü deprem dağılım haritası ile mikro sismik aktivitenin gözlenmesi ve olası kırık boyunca çeşitli noktalarda kuyu sismik kayıtları kullanılarak büyük bir deprem dalgası yayılım özelliklerinin incelenmesi projenin hedefleri arasındadır.

Proje kapsamında ilk olarak 2012 yılında Tuzla'da seçilen noktada, 6 hafta süren çalışmayla 300 m. derinliğinde ilk kuyu açılmıştır. Sismometrelerin kuyu içerisinde bulunacakları derinlikler belirlenerek, her birinin uzunluğu 6.03 m. olan borular yardımıyla açılan kuyuya yerleştirilmiştir. Sismometreler yerleştirilirken kuyunun en altında 2 m. boşluk bırakılarak 298. m'ye 2 Hz ve 15 Hz'lik sensörlerden oluşan ilk kuyu içi sismometre, sözü edilen borulara sabitlenerek vinç yardımı ile kuyunun içerisine salınmıştır. Borular arkaya eklenerek ve her 12 borudan sonra 1 Hz'lik sensör boruya sabitlenerek cihazların tümü kuyu içerisine indirilmiştir. Sensör derinlikleri;

- 298. m'de 1 sensör (2 Hz ve 15 Hz),
- 225.64 m'de 1 sensör (1 Hz),
- 153.28 m'de 1 sensör (1 Hz),
- 74.89 m'de 1 sensör (1 Hz)

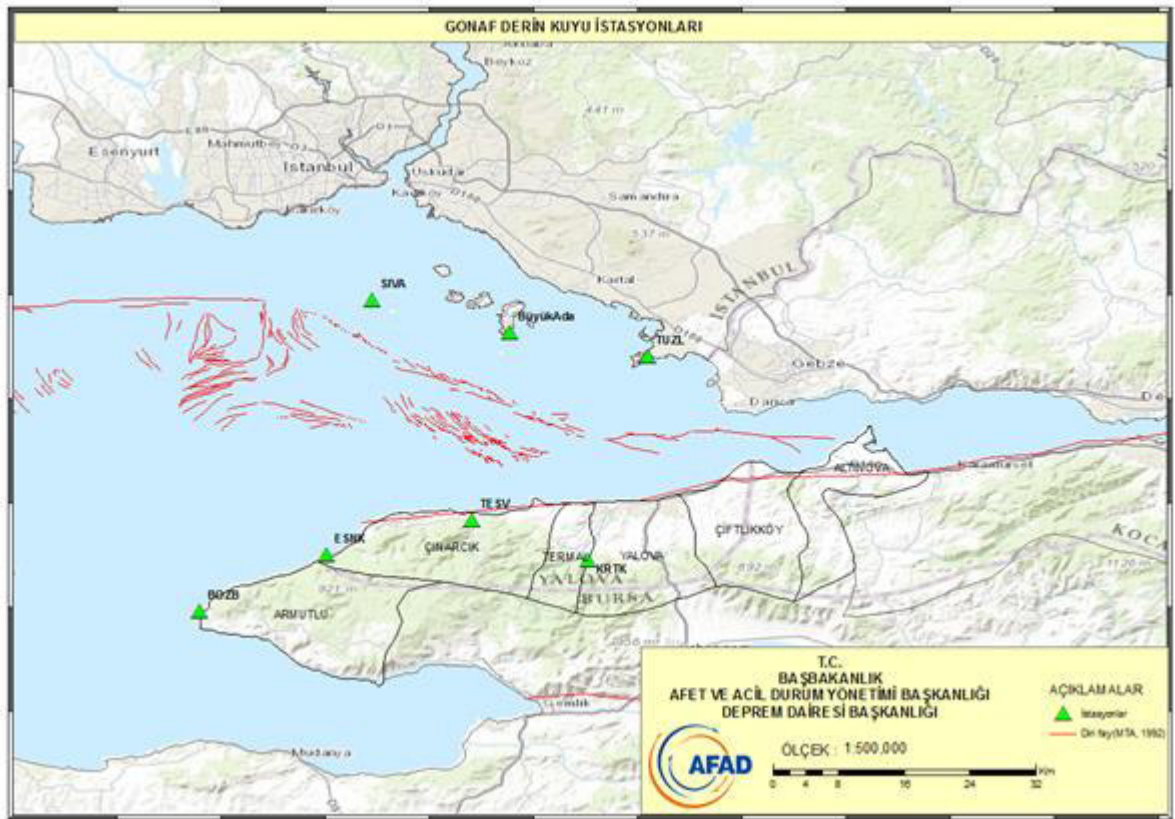
olmak üzere toplam 4 sensör kuyu içerisine yerleştirilmiştir. Sensörler 18 kanallı sayısallaştırıcıya bağlanarak kayıtlar alınmaya başlanmıştır. Son olarak kuyunun içi tamamen çimento ile doldurularak betonlanmış ve kuyu kapatılmıştır.

Proje kapsamında belirlenen lokasyon yerleri aşağıda verilmektedir. 2015 itibariyle her bir istasyon için yukarıda bahsedilen çalışmalar gerçekleştirilmiş ve 7 ayrı noktada istasyonların kurulumu tamamlanmıştır. İstasyonlardan gelen veriler eş zamanlı olarak AFAD ve GFZ'ye ulaşmakta ve buradaki uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir.

İstasyonların yerleri;

- İstanbul Tuzla

- İstanbul Büyükada
- İstanbul Sivriada
- Yalova Kurtköy
- Yalova Esenköy
- Yalova Bozburun
- Yalova Teşvikiye

Kaynak : AFAD

Türkiye Kuvvetli Yer Hareketi ve Ön Hasar Tahmin Sistemleri Çalışma Grubu

Ülke çapında işletilmekte olan kuvvetli yer hareketi kayıt ağını ülke ihtiyacına cevap verecek şekilde geliştirilmesini sağlamak; kullanılan cihazların geliştirilmesi için çalışmalar yapmak ve yaptırmak, depremle her tür yapıya gelen ve hasar yapabilen kuvvetleri ölçmek,

Depremlerden hemen sonra istasyonlardan elde edilen kayıtları değerlendirerek internette yayınlamak, deprem raporları, yayınları ve haritaları hazırlamak, gibi oldukça geniş görev yetki ve sorumlulukları olan Türkiye kuvvetli yer hareketi ve ön hasar tahmin sistemleri çalışma programının mevcut www.deprem.gov.tr internet adresinde yer alan tamamlanmış ve yürütmekte olduğu projeler aşağıda bilgilendirme amaçlı olarak verilmiştir. İlgili internet sitesinde ayrıntılara ulaşabilmek mümkündür.

Türkiye'nin Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Sisteminin Genişletilmesi ve Yoğun Yerel Ağların Kurulması Projesi: NATO kaynaklıdır. Proje kapsamında, BYT-NET(Bursa, Yalova Net) ve MAT-NET (K.Maraş, Hatay, Gaziantep, Osmaniye Net) Yerel Ağları kurulmuştur.

İzmir Metropolü İle Aliğa Ve Menemen İlçelerinde Güvenli Yapı Tasarımı İçin Zeminin Sismik Davranışlarının Modellenmesi: TUBİTAK kaynaklıdır. Proje kapsamında İzmir Metropol Alanında 16 adet ivme-ölçer istasyonu kurulmuş, bu istasyonlara ait MASW ölçümleri ile İzmir Metropol sınırları ile Aliğa ve Menemen İlçelerini de kapsayacak şekilde, zemin hakim periyotları ile ivme büyütme değerlerinin elde edilmesine yönelik mikrotremör ölçümleri yapılmıştır.

Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Veri Tabanının Ulusal Standartlara Göre Derlenmesi : TUBİTAK kaynaklıdır. Proje kapsamında 1976 - 2007 yılları arasındaki 3000 olay ve 4600 ham data windows tabanlı USDP (Utility Software for Data Processing) yazılım paketi ile işlenmiş ve internet sayfası veri tabanında araştırmacılarla paylaşılmıştır. Ayrıca proje kapsamında 238 adet istasyonun zemin parametreleri belirlenmiştir.

Shake Map Uygulaması: proje UDAP kaynaklıdır. Proje kapsamında $M \geq 4.0$ olan depremlerden hemen sonra otomatik olarak PGA, PGV, Şiddet ve PSA parametrelerine dayalı tahmini haritalar üretilebileceği gibi ölçülmüş gerçek ivmelerden de bu parametreler haritalanması hedeflenmektedir.

İstasyonların Zemin Parametrelerinin Belirlenmesi : Proje UDAP kaynaklıdır. Proje kapsamında Zemin bilgileri eksik olan istasyonların MASW ve REMI yöntemleriyle ölçümleri yapılarak Vs,30 değerleri, zemin hakim periyodu bulunacak ve AFAD formatında istasyon zemin formları oluşturulacaktır.

Network ve Genlik Tabanlı Erken Uyarı ve Alarm Sistemlerinin Geliştirilmesi (GETAlarm), Pilot Çalışmadır. UDAP kaynaklıdır. Proje kapsamında tüm dünyada tektonik yönden aktif bölgelerde kritik tesislerde kullanılmaya başlanan deprem erken uyarı sistemlerinin ülkemiz için kullanılabilirliğinin seçilen alanda test edilmesi projenin gerekçelerindedir. Pilot bölge olarak Hatay-K.Maraş arasında kalan ve DAFS boyunca uzanacak olan bölge seçilmiştir. Projeye göre o yörede bulunan 48 istasyona ek olarak 5km aralıklı 10 yeni istasyon daha kurulacaktır.

EPOS (European Plate Observing System)Avrupa BirliğiEPOS Projesi ile, European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI) tarafından öncelik verilmiş olan Avrupa'da yerbilimleri alanında yapılmış tüm araştırma ve mevcut verileri birleştirmeyi planlayan multidisipliner bir yapı kurmak amaçlanmaktadır.Devam EdiyorAFAD RED Uygulamasında Kritik Tesislerin Analizi ve Direkt Ekonomik KayıplarUDAPGeçmişte meydana gelen yıkıcı depremlerin ardından yol, demiryolu, havaalanı, köprü viyadük, su, kanalizasyon, doğal gaz, petrol, elektrik hatları gibi kritik tesislerde meydana gelebilecek hasarların da en az bina stoğunda meydana gelebilecek hasarlar kadar ciddi sonuçları olduğu görülmüştür. Bu sebeple AFAD RED'e, deprem bölgesinde kritik tesislerin hasar durumu ve binaların yapısal hasarına bağlı olarak direk ekonomik kayıpları tahmin edebilen yeni bir modül eklenmesi amaçlanmıştır.

Ulusal Deprem Araştırma Programı

Deprem kuşağı üzerinde olan ülkemizde; depremin doğrudan ve dolaylı zararlarının hedeflenen ölçekte azaltılmadığı tüm büyük ve hatta orta büyüklükteki depremlerden sonra görülmektedir. Deprem zararlarının azaltma çalışmalarındaki ilerleme, ilgili bilim ve endüstri dallarının bir arada üretme becerisi ile araştırma ve uygulamaların sürdürülebilirliğini sağlamadaki başarıya bağlı olduğu açıktır. Bu nedenle depremle ilgili araştırma ve

geliştirme çalışmalarının önceliklerinin belirlenerek bu çalışmaların gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. İçişleri Bakanlığı AFAD Başkanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu'nun 09.08.2011 tarih ve 2011/1 numaralı kararına istinaden 18.08.2011 tarih ve 28029 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak uygulamaya konulan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nda (UDSEP-2023) "Araştırmacı ve destekleyici kuruluşların katılımı ile oluşturulacak bir bilimsel koordinasyon kurulunun desteğinde deprem konusuyla ilgili araştırmalarda öncelikli alanlar belirlenecek ve bu alanlarda çok disiplinli ve güdümlü araştırma projeleri geliştirilecektir" eylemi bu öneme istinaden planda ilk sırada yer almıştır. Ülkemizde deprem zararlarının azaltılması konusundaki başlıca yetkili ve uygulayıcı kuruluş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığında 2011 yılında "Ulusal Deprem Araştırma Programı" nın (UDAP) altyapısı oluşturulmaya başlanmış, 27 Nisan 2012 tarih ve 28279 sayılı Resmi Gazetede "Ulusal Deprem Araştırma Programı Proje Destekleme Esaslarına Dair Yönetmelik" in yayımlanmasıyla uygulamaya konulmuştur. Ulusal Deprem Araştırma Programının başarıya ulaşması için Kalkınma Bakanlığı tarafından AFAD Başkanlığının yatırım programında UDAP yer almış olup gerekli maddi destek sağlanmaktadır. (<http://www.deprem.gov.tr/tr/kategori/ulusal-deprem-arastirma-programi-4425>)

Ulusal Deprem Araştırma Programı AFAD'ın resmi internet sitesinde 2023 yılına kadar olan hedeflerini de şu şekilde vermektedir.;

- Deprem bilgi altyapısının geliştirilmesi. Zarar azaltma çalışmalarının temelini oluşturan Deprem bilgi altyapısının geliştirilmesi, güçlendirilmesi, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bu altyapıyı oluşturan bilgi ve verinin toplumun kolaylıkla ulaşımına ve yararlanmasına sunulması,
- Deprem Tehlike Analizleri ve Tehlike Haritalarının Geliştirilmesi. Deprem tehlikesinin neden olacağı riskin belirlenebilmesi ve riski tamamen ortadan kaldıracak veya uzun süreli azaltacak yaklaşım modelleri geliştirilip uygulanabilmesi için diri fayların neden olacağı depremlerin ne büyüklükte, ne zaman, ne sıklıkta ve nerede gerçekleşme olasılıkları olduğu ortaya çıkarılarak Ülke, bölge ve yerel ölçeklerde deprem tehlikesinin doğru olarak tanımlanması,
- Deprem Güvenli Yerleşme ve Yapılaşmanın Sağlanması. Mevcut yerleşme ve yapıların risklerinin belirlenip depreme daha dayanıklı hale getirilmesi için

gerekli çalışmaların yapılmasıyla daha güvenli ve yaşanabilir yerleşim yerleri ve yapıların oluşturulması,

- Tarih ve Kültür Mirasının Depremlerden Korunması. Büyük bir bölümü yığma, ahşap veya bunların karışımından oluşan mevcut tarihi yapıların envanterinin çıkarılması, deprem güvenliklerinin belirlenmesi ve yeterli güvenliğe sahip olmayan yapıların tarihi özelliklerini de koruyacak şekilde güçlendirilmelerini öngören güçlendirme tekniklerinin geliştirilmesi,
- Depremlere ilişkin Eğitim ve Halkın Bilinçlendirilmesi Faaliyetlerinin Geliştirilmesi. Deprem konusunda bilinçlenmek, deprem zararlarını azaltmak, depreme karşı hazırlıklı olmak ve müdahaleyi kapsayan konularda en üst seviye afet yönetimi ile ilgilenen yöneticilerin ve karar vericilerin görüş birliğine varması, toplumda farkındalığın artırılması ve eğitimin geliştirilmesi ile depreme karşı direncin artırılması konuları hedeflenmiştir.

Büyükşehir ve İl Özel İdare Proje

1 Şubat 2015 tarihli ve 29254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “ Büyükşehir Belediyeleri ve İl Özel İdareleri Tarafından Afet Ve Acil Durumlar İle Sivil Savunmaya İlişkin Yatırımlara Ayrılan Bütçeden Yapılacak Harcamalara Dair Yönetmelik ” çerçevesinde büyükşehir belediyeleri ve il özel idareleri tarafından hazırlanarak Afet ve acil durum yönetim başkanlığına gönderilecek yatırım projeleri de bu anlamda hayata geçen proje tiplerinden biridir. Kurumun ilgili internet adresinde () proje başvuru ve değerlendirme kriterlerine ulaşabilmek mümkündür.

14.4. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığının Çalışmaları

Planlama ve zarar azaltma daire başkanlığı altında görev yapan teknolojik afetler risk azaltma çalışma grubu afetlere karşı planlama ve zarar azaltma çalışmaları kapsamında çeşitli projeler yapmaktadır. Daire başkanlığının kendi internet sitesinde (<https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikListele.aspx?ID=210>) yer alan tamamlanmış ve devam eden projeler aşağıda verilmiştir.

“Ulusal Teknolojik Afetler Stratejik Yol Haritası Belgelerinin Hazırlanması” Projesi

Projenin genel amacı teknolojik afetler konusunda ulusal ve uluslararası yükümlülükler çerçevesinde Başkanlığımızın stratejik yol haritasını ortaya koymak.

“Teknolojik Afetler Konusunda Eğitim ve Yurtdışı Koordinasyonu” Projesi

Projenin genel amacı Teknolojik Afetler konusunda ulusal ve uluslararası yükümlülükler çerçevesinde ulusal ve uluslararası eğitim almak, uluslararası en uygun uygulamaları yerinde incelemek ve uygun görülen uluslararası kurumlarla işbirliği geliştirmek hedeflenmektedir.

"İklim Değişikliğinin Neden Olabileceği Afet Risklerinin Belirlenmesi, Azaltılması ve Pilot Bölge Uygulaması" Projesi

Projenin genel amacı Türkiye’de iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanabilecek afetlerin risklerinin ortaya konularak, risklerin azaltılması amacıyla yapılması gereken faaliyetlerin belirlenerek, öneriler sunulmasıdır.

"Teknolojik Afetlere Yönelik Tehlike ve Risk Haritalarının Hazırlanması İçin Yöntem Geliştirilmesi ve Pilot Bölge Uygulaması" Projesi

Projenin genel amacı olası teknolojik afetlere hazırlıklı olmak ve gerekli planların oluşturulması için ülke genelinde tehlike ve risk haritalarının hazırlanması için CBS tabanlı yöntem veya yöntemlerin geliştirilerek işlerliğinin pilot alanda test edilmesi amaçlanmıştır.

"Ulusal Kritik Altyapı, Varlık ve Tesisleri Belirleme, Risk Değerlendirme ve Önceliklendirme" Projesi

Projenin genel amacı proje ile çevresel tehditler (Deprem, Heyelan, Tsunami vb.) fiziksel tehditler ve siber tehditler göz önüne alınarak ülkemizdeki kritik altyapı envanterin çıkarılması, açıklık ve riskleri dikkate alınarak önceliklendirilmesine ilişkin metodoloji geliştirilmesi, bu açıklık ve risklerin azaltılması amaçlı rehber hazırlanması amaçlanmaktadır.

"AFADSİM Teknolojik Afetler İçin İşletmelerin ve Halkın Dayanıklılığına Bağlı Etmen Tabanlı Simülasyon Modelinin Geliştirilmesi ve En Kötü Durum Senaryolarında Olası En Yüksek Sosyal ve Ekonomik Kayıp Tahmini" Projesi

Projenin genel amacı birden fazla afetin yaşandığı en kötü durum senaryolarında olası en yüksek sosyal ve ekonomik kayıpların tahmin edilmesi için afete dayanıklılık değerlendirmesini baz alan AFADSİM etmen tabanlı simülasyon modelinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu Bölüme Ait Kazanımlar

“Afet Yönetimi” dersinin ondördüncü haftasında, Türkiye’de Afet Yönetimi Süreci incelenmiştir. Afet yönetimi bünyesinde ülkemizdeki mevcut kurumların hazırlıkları ve projelerinin neler olduğu öğretilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Cevdet ERTÜRKMEN, “Afet Yönetimi” , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara , 2006, 139 sayfa.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

Acil Durum Planlaması Yönetmeliği, 2013

Deniz Öztekin, Gülay Altun Uğraş, “Afetlerde Triaj” Ders Notu, İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu.

Boğaziçi Üniversitesi, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Afete Hazırlık Eğitim Birimi. (2005). Sivil Savunma Görevlileri Toplum Afet Gönüllüsü ve Halkın Afete Hazırlık Eğitimi El Kitabı, 8.

Arife COŞKUN, Levent KARABEYLİ, “Afet Risklerini Azaltmak- Sayıştayların Rolü”, Sayıştay Dergisi, Sayı:87/ Ekim - Aralık 2012

Türkiye Afet Yönetimi Müdahale planı, Aralık 2013.

www.dask.gov.tr son görülme 23.07.2016 23:41

DASK faaliyet raporu 2014 , <https://www.dask.gov.tr/faaliyet-raporlari.html> son görülme 23.07.2016 23:41

Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü, 19.02.2009

Türk Kızılayı 2016-2020 Stratejik Planı

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) Aralık , 2013

Birinci Kalkınma Planı, Resmi Gazete 3 Aralık 1962

İkinci Kalkınma Planı, T.C. Kalkınma Bakanlığı internet adresi <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> son görülme 18.07.2016

Üçüncü Kalkınma Planı, T.C. Kalkınma Bakanlığı internet adresi <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> son görülme 18.07.2016

Dördüncü Kalkınma Planı, T.C. Kalkınma Bakanlığı internet adresi <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> son görülme 18.07.2016

Beşinci Kalkınma Planı, Resmi Gazete 13.07.1984

Altıncı Kalkınma Planı, Resmi Gazete 22.06.1989

Yedinci Kalkınma Planı, Resmi Gazete 18.07.1995

Sekizinci Kalkınma Planı, Resmi Gazete 27.06.2000

Dokuzuncu Kalkınma Planı, Resmi Gazete 01.07.2006

Onunucu Kalkınma Planı, Resmi Gazete 02.07.2013

Anayasa 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

4123 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

4539 sayılı Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulü Hakkında Kanun

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Araştırma, Etüt ve Proje Yaptırma Usulve Esaslarına Dair Yönetmelik

Sivil Savunma Uzmanlarının İdari Statüleri, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik

Afet Sebebiyle Hak Sahibi Olanların Tespiti Hakkında Yönetmelik

Afet Sebebiyle Yapılan ve Yapılacak Olan Binaların Borçlandırma Bedellerinden Yapılacak İdirimler Hakkında Yönetmelik

Afetler Sebebiyle Edinilen Bina Arsa ve Arazilerden Arta Kalanların Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik

Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

Geçici Koruma Yönetmeliği

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik

112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği

Mehmet Aktel, 2010, “5902 Sayılı Yasa İle Türkiye’de Afet Yönetiminde Oluşan Değişim”

Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, No 27, s. 169-180,Kütahya.

Oktay GÖKÇE, Çiğdem Tetik, “Teoride ve Pratikte Afet Sonrası İyileştirme Çalışmaları”, 2012 Ankara, 270 sayfa.

JICA,2004. Türkiye’de Doğal Afetler Konulu Ülke Strateji Raporu, Temmuz, 2004, Ankara.

Yılmaz, A. 2003. Turk Kamu Yonetiminin Sorun Alanlarından Biri Olarak Afet Yonetimi, PEGEM A Yayıncılık, Ankara.

YILMAZ, A. “Türkiye’de Afet Zararlarının Azaltılması Çalışmalarının Tarihi Gelişimi Üzerine Notlar” Türk İdare Dergisi

http://www.icisleri.gov.tr/_icisleri/TuikIdareDeigisi/UpLoadedFiles/434_155_170.doc
(10.07.2007).

GÖKTÜRK, İ., YILMAZ M. “Ülkemizde Afet Politikaları ve Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme”, Seminer Notu, <http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/dosya/makale11.pdf> (18.03.2010).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Uluslararası ilişkiler ve Kuruluşlar , <http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-kalkinma-programi-undp-.tr.mfa>. 17.07.2016 00:41

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye internet adresi <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home.html>

UNDP, 2004, Reducing Disaster Risk: A Challenge for Development, A Global Report, United Nations Development Programme, Bureau for Crisis Prevention and Recovery, USA.

Kadıoğlu, M., 2011, Türkiye Katılım Öncesi Destek Amaçlı Ülke İhtiyaçları Değerlendirme Raporu, UNDP-WMO için Afet Hazırlık ve Önleme İnisyatifi “2008-2013 Güneydoğu Avrupa Afet Risk Azaltımı Bölgesel İşbirliği Projesi (DPPI) kapsamında hazırlanmıştır.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı, 2014-2018, Afet Yönetiminde Etkinlik, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2014, 139 sayfa

<http://www.unicankara.org.tr/today/5.html>

Kadıoğlu, M., 2008: Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri; Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler), “Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri”; s. 1-34, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.

Gülkan, P., Balamir, M. ve Yakut, A. Afet Yönetiminin Stratejik İlkeleri: Türkiye ve Dünyadaki Politikalara Genel Bakış, Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eylül, Ankara, 2003.

Selma Atalay, “Acil Durum Hizmet Grupları Verilerinin Standartlaştırılması Ve TABİS’E Uygun Hale Getirilmesi” 2010, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ

Okazaki K., 2004, For Safer Construction Practises Disaster Management Planning, Hyogo Office, Kobe, Japan

Kadıoğlu, M., 2011, “Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek”, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını: 2011

www.afad.gov.tr

Tevfik Erkal, Mehmet Değerliyurt, “Türkiye’de Afet Yönetimi”, Doğu Coğrafya Dergisi, cilt 14, sayı 22, sayfa 147-164, 2009.

Prof. Dr. Şükrü Ersoy ve diğerleri, 2015 Yılı'nın Doğa Kaynaklı Afetleri “Dünya ve Türkiye” /TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yayınları, 288 sayfa, 2016.

FEMA, 2002, Federal Response Plan, 9230.1-P Supersedes FEMA 229, April 1992.

Japan Disaster Counter Measure, 1998, Tokyo.

JICA, 2008. Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, 353 s. Ankara.

Gulkan, P., Balamir, M. ve Yakut, A., 2003. Afet Yönetiminin Stratejik İlkeleri: Türkiye ve Dünyadaki Politikalara Genel Bakış. ODTU Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara, 61 s.

Güray, E., 2001. “Türk Kamu Yönetiminde Afet Yönetimi: 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremleri ışığında”, GSU İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Bitirme Tezi.

Akdağ, S. E., 2002. Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi, Sayıştay, Başkanlığı, Ankara.

Freeman, P.K., L.A. Martin, J. Linneroot-Bayer, R. Mechler, G. Pflug and K. Warner. 2002. Disaster Risk Management: National Systems for the Comprehensive Management of Disaster Financial Strategies for Natural Disaster Reconstruction. SDD/IRPD. Regional Policy Dialogue. Washington,D.C.: Inter-American Development Bank.

Freeman, P.K., Martin, L.A., Bayer, J.E., Pflug, G. and Warner, K., 2003. Disaster Risk Management, Natural System for the Comprehensive Management of Disaster Risk and

Financial Strategies for Natural Disaster Reconstruction. Inter-American Development Bank-IDB, Washington DC,97 p.

Poncelet, J. L., 1997. Disaster Management in the Caribbean. Disasters, 21: 267–279.

Rokovada., J., and L. Vrolijk. 1993. Case Study Fiji: Disaster and Development Linkages. South Pacific Workshop, Apia, Western Samoa.

Tarhan, R. B. ve Ergonenc, S., 2008. “Acil durum ve afet yönetimi İnceleme Raporu”. Başbakanlık Müfettişliği Raporu, Ankara.

Oktay ERGÜNAY, “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?”, TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 15-16 Şubat 1996, s.263 sayfa

Osman TURAL, “86. Dönem Kaymakamlık Ders Notları”, T.C. İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara, 2002, C.II, s.1.

Oktay Ergünay, “Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi”, Uzman Der Dergisi, Yıl: 2, S:6-7, Nisan-Eylül, 1999, s.10.

Oktay Ergünay, “Afet Yönetiminde İş birliği ve Koordinasyonun Önemi”, Afet Yönetiminin Temel İlkeleri, JICA Türkiye Ofisi, Mart 2005, Ankara, s.10.

Koç T., Türkeş M., ve Çalışkan V. “Çanakkale kar fırtınası afetinin sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi”, Sivil Savunma, sayı 181, sayfa 5-10, 2005.

“Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği”, 18 Aralık 2013, Resmi gazete.

“İş sağlığı ve güvenliği risk değerlendirmesi yönetmeliği”, 29.12.2012, Resmi gazete.

“Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği”, 1997, Resmi Gazete

Ömer Bozkurt, Seriyse Sezen , Turgay Ergun, Kamu Yönetimi Sözlüğü, TODAİE, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, 315 sayfa 1998.

Can Halil, “Organizasyon ve Yönetim”, Ankara Siyasal Kitabevi, 312 sayfa, 1997

Dinçer Ö., Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 5. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım, 2000.

Kash T., ve Darling J., “Crises Management: Prevention, Diagnosis and Intervention” Leadership and Organization Development Journal, 19 (4), 179-186 sayfa 1988.

5902 sayılı, “Afet ve acil durum yönetimi başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun”, 17 haziran 2009, Resmi gazete.

Hikmet YAVAŞ. “Doğal Afetler ve Kriz Yönetimi.” Yerel Yönetim ve Denetim. C. VI. S.2, Subat 2001. s.50–55.

Hasan Tağraf ve N. Talat Arslan, “Kriz oluşum süreci ve kriz yönetiminde proaktif yaklaşım”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi , Cilt 4 sayı.1 2003

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Kasım 2014

Özmen, B., Nurlu, M., Kuterdem, K. ve Temiz, A., 2005, Afet Yönetimi ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü. Deprem Sempozyumu 2005, 23-25 Mart 2005, Grand Yükselis Hotel, İzmit.

JICA Anual report, 2004.

Mustafa Taymaz, “Doğal Afet Zararlarını Azaltma Çalışmaları”, Afet ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü, S.2, 2001, s.4.

WMO, Anual report, 1999.

Turan Erkoç, Belgin Bardan, Gülşah Hamzaçebi, Deprem Nedir?, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2000, s.1.

Doğal Afetler Özel İhtisas Komisyonu Başkanlığı, “Deprem Alt Komisyonu, Basılmamış Raporu”, Ankara, 2000, s.2 Doğal Afetler Özel İhtisas Komisyonu (DAÖİK), 14 Ağustos 1999 tarih ve 23786 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1999/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur.

İbrahim Gürer, “Doğu Anadolu’da Kar Örtüsü ve İlkbahar Taşkınları”, Belediyeler Birliği Dergisi, Yıl 1992, S.15, s.17-26.

Doğal Afetler Özel İhtisas Komisyonu Başkanlığı, “Meteorolojik Kaynaklı Doğal Afetler Alt Komisyonu, Basılmamış Raporu”, Ankara: Ocak 2000, s.5.

İbrahim Gürer, Ömer Murat Yavaş, “Anadolu’da Çığ Sorunu”, Sivil Savunma Dergisi, Yıl: 36, S.135, Ocak-Şubat-Mart, 1994, s.15.

“Doğal Afetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, 2000, s.13.

Hikmet Yavaş, “Doğal Afetler ve Kriz Yönetimi”, Yerel Yönetim ve Denetim, C.VI, S.2, Şubat 2001, s.50.

www.ntv.com.tr

www.hurriyet.com.tr

www.bbc.com

Cevat Geray, “Türkiye’de Yıkım (Afet) Olayları Karsısında Önlemler ve Örgütlenmeler”, Amme İdaresi Dergisi, C.10, S.3, Eylül, 1977, s.91.

O.Ergünay, “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?”1996, s.264-268.

Kadioğlu, M., 2009, Türkiye Katılım Öncesi Destek Amaçlı Ülke İhtiyaçları Değerlendirme Raporu, UNDP, WMO.

Özmen, B., Başbuğ, B. 2011, Türkiye’nin Yeni Afet Yönetimi Sistemi, Dünya Bankası Uzaktan Öğrenim Enstitüsü, Doğal Afetler Risk Yönetimi Programı

Pampal, S., Özmen, B. 2009, Depremler Doğal Afet midir? Depremlerle Baş Edebilmek, Eflatun Yayınevi, Ankara.

Çağdaş Koçkan , 2015, “ DOĞAL AFET RİSK YÖNETİMİ” International Burdur Earthquake & Environment Symposium (IBEES2015) Uluslararası Burdur Deprem ve Çevre Sempozyumu 7-9 May 2015, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Türkiye

Tabanlı, 2011. Van (23 Ekim 2011) ve Edremit- Van (9 Kasım 2011) Depremleri İnceleme Raporu, ODTÜ, Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Kadioğlu, M., 2008. Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri; Kadioğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler), “Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri”; s. 1-34, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, Ankara.

Oktay ERGÜNAY, “Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi”, Uzman Der Dergisi, Yıl: 2, S.6-7, Nisan-Eylül-1999, s.17-14.

Nilgün Sarp, “Sağlık Hizmetlerinde Afet Yönetimi”, Deprem Araştırma Enstitüsü Bülteni, Yıl 26, S.81, Temmuz,1999, s.29.

Özden, A.T. 2007, Kapsamlı Doğal Afet Risk Yönetimi Programı, Dünya Bankası Uzaktan Öğrenim Enstitüsü, Kurs Bitirme Projesi, ODTÜ Mimarlık Bölümü, Ankara.

Yalçın Ün, “Türkiye’de Taşkın Gerçeği ve Meteorolojik Erken Uyarı Sistemleri” 3. Ulusal Taşkın Sempozyumu, Nisan, 2013, İstanbul.

Ergünay, Oktay. “Afet Yönetimi”, Emergency Türkiye 93 First International Disaster Relief and Prevention, Civil Defence, Public Security and First Aid Exhibition, November 23-27, 1998, s.2.

Ergünay, Oktay. “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?” Erzincan ve Dinar Deneyimleri Işığında Türkiye’nin Deprem Sorunlarına Çözüm Arayışları, TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 15-16 Şubat 1996, s.263-272.

Şahin, N., 2009. Afet Yönetimi ve Acil Yardım Planları. TMMOB İzmir Kent Sempozyumu, İzmir.

Taş, N., 2003. Olası Deprem Zararlarını Azaltacak Model Önerisi ve Bursa Metropolitan Alanı İçin Bir Yöntem, Doktora Tezi, YTU Fen Bilimleri Ens., İstanbul.